

Begroting 2025

Inhoudsopgave

Begroting 2025.....	1
Inhoudsopgave.....	3
Inleiding.....	4
Programma Duurzaamheid.....	7
Energie.....	7
Water en groen.....	10
Duurzame consumptie en productie.....	11
Beleidsveld 0 : Bestuur en Ondersteuning.....	12
Bestuur/Bestuurlijke Vernieuwing.....	13
Publiekszaken.....	15
Organisatieontwikkeling.....	16
Financiën.....	17
Beleidsveld 1 : Veiligheid.....	23
Overlast.....	24
Jeugd Veiligheid.....	25
Versterking verbinding zorg en veiligheid.....	26
Ondermijning.....	27
Digitale veiligheid.....	28
Beleidsveld 2 : Verkeer, Vervoer en Waterstaat.....	31
Schone, stille en gezonde mobiliteit.....	32
Inclusieve mobiliteit.....	33
Robuust en betrouwbaar mobiliteitssysteem.....	33
Slimme en efficiënte mobiliteit.....	34
Havens.....	34
Beleidsveld 3 : Economie.....	38
Ruimte om te ondernemen.....	38
Aantrekkelijker woon- en leefklimaat creëren.....	39
Adaptieve en duurzame arbeidsmarkt.....	40
Beleidsveld 4 : Onderwijs.....	44
Onderwijsbeleid.....	44
Leerlingzaken.....	46
Onderwijshuisvesting.....	47
Beleidsveld 5 : Sport, cultuur en recreatie.....	52
Vrijetijdvisie.....	53
Sport.....	53
Cultuur en evenementen.....	56
Recreatie en toerisme.....	59
Erfgoed.....	60
Openbaar groen.....	61
Beleidsveld 6 : Sociaal Domein.....	66
Sociale veerkracht.....	69
Impact vergroten.....	70
Integrale inzet op preventie.....	71
Beleidsveld 7 : Milieu en Gezondheid.....	77
Milieu.....	78
Gezondheid.....	79
Beleidsveld 8 : Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing.....	85
Volkshuisvesting.....	85
Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.....	87
Ruimtelijke versterking binnenstad.....	89

Overhead.....	95
Paragrafen	98
Inleiding	98
Paragraaf 1. Lokale Heffingen	98
Paragraaf 2. Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	104
Weerstandsvermogen	104
Paragraaf 3. Onderhoud Kapitaalgoederen	111
Paragraaf 4. Financiering (en treasury)	124
Paragraaf 5. Bedrijfsvoering.....	128
Bedrijfsvoering in Waalwijk.....	128
Rechtmatigheidsverantwoording door College van B&W	129
Paragraaf 6. Verbonden partijen	132
Gemeenschappelijke regelingen	133
Vennootschappen en Coöporaties	140
Stichtingen en Verenigingen	145
Paragraaf 7. Grondbeleid	145
Paragraaf 8. Wet Open Overheid	147
Paragraaf 9. Voortgang ombuigingen	149
Financiële Begroting	151
Kerngegevens	151
Begroting 2025-2028 op hoofdlijnen	153
Begrotingsbeeld na kaderstellend debat en Meicirculaire 2024, met technische aanpassingen begroting 2025	153
Autorisatie door de raad van de begroting 2025	158
Begroting 2025 naar taakvelden.....	158
Overzichten van lasten en baten.....	160
Bezittingen en vermogen.....	175
EMU gegevens	182

Inleiding

Algemene informatie Programmabegroting 2025

Inleiding

Voor u ligt de begroting 2025. In deze begroting hebben we opnieuw een balans gezocht tussen onze opgaven en ambities enerzijds en de financiële en personele mogelijkheden van onze gemeente anderzijds. De Kadernota 2025 is daarbij leidend geweest: op welke manier kunnen we investeren zonder het financieel perspectief te verslechteren. We zijn ervan overtuigd dat we de juiste balans hebben gevonden tussen investeren in de grote maatschappelijke opgaven en verstandig financieel beleid.

Dynamiek en onzekerheid

Er komt veel op de gemeente en haar inwoners af. We willen deze gemeente aantrekkelijk en leefbaar houden. We werken samen aan grote transitie, op het gebied van energie, circulariteit en mobiliteit. Inwoners maken zich zorgen over de toekomst. Er liggen grote vragen voor over de betaalbaarheid en beschikbaarheid van woningen, onderwijs en zorg. Demografische ontwikkelingen als vergrijzing, ontgroening en huishoudensverdunding vragen een andere manier van kijken naar de inrichting van onze stad en dorpen. Er ligt een opgave om de stad te versterken en daarmee deze uitdagingen een hoofd te bieden en bij oplossingen te werken aan het vergroten van brede welvaart in de hele gemeente. Want tegelijkertijd constateren we dat de sociale twee- of veeldeling in Nederland toeneemt. Er zijn inwoners die zich aan het einde van de maand afvragen op welke manier zij hun rekeningen kunnen betalen. Daarnaast voelen inwoners, bedrijven en organisaties nog steeds gevolgen van COVID, de oorlog in Oekraïne en de inflatie.

Dit alles in de context van een toenemend gemeentelijk takenpakket, waarvoor we minder middelen ontvangen en er beperkte beleidsvrijheid is vanuit het rijk. Dit moet gebeuren in een krappe arbeidsmarkt, waarbij we prioriteiten moeten stellen. Specifiek voor de organisatie geldt dat we met de invoering van de Omgevingswet en de implementatie van "Samen Redzaam" steeds meer op andere manier moeten gaan werken en denken. Meer vanuit de bedoeling; meer vanuit wat wel kan, meer vanuit en met de samenleving. We kijken met een realistische blik naar de komende jaren en zien dat de middelen die wij vanuit het Rijk ontvangen voor onze taken vanaf 2026 substantieel afnemen. Het meerjarige financiële beeld is ongunstig en vraagt om moeilijke keuzes. Tegelijkertijd blijft op dit moment veel onzeker. Daarom bereiden we besparingen voor, maar we zetten we geen stappen die mogelijk onnodig zijn. Het is immers makkelijker om iets af te breken dan iets op te bouwen.

Vertrouwen en keuzes maken

Tegelijkertijd zijn we positief over waar we als gemeente staan en de potentie die we hebben om het nog beter te doen. De belangrijkste onderwerpen voor 2025 zijn wat ons betreft:

- Afronden en uitvoeren van de strategische visie; koers bepalen om de grote maatschappelijke uitdagingen en transities het hoofd te bieden.
- Stevige inzet en lobby op verbetering van OV-verbindingen en onderzoek naar de locatie voor een HOV/BRT-station en het opstellen van een verkeersstructuurplan.
- Invulling geven aan duurzame verstedelijking en vervolgstappen zetten met de ontwikkeling van woningen en een stedelijk interactiemilieu door o.a. ontwikkeling van De Els, Slachthuisterrein en de Gedempte Haven.
- Blijven inzetten voor de realisatie van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) en de insteekhaven als katalysator voor onze economische ontwikkeling.
- Implementatie van "Samen Redzaam"; het doorzetten van de beweging van curatief naar preventief.
- We investeren in aanwezigheid van voorzieningen, netwerken, ontwikkelen indicatievrij aanbod en onze aanwezigheid in de wijken.
- We herijken onze indicatieprocessen en onze subsidieafspraken.
- We verlagen de toegang tot ondersteuning door de toetsingsgrens op 130% te stellen.
- Duurzaamheid: werken aan de uitvoering van de transitievisie warmte, het verduurzamen van ons eigen vastgoed en het verduurzamen van de bedrijventerreinen. Tevens wordt klimaatbestendig ontwikkelen en herinrichten van de openbare ruime verder ingebed.
- Opstellen van de omgevingsvisie en gebiedsvisies om de ruimtelijke keuzes verder in kaart te brengen.
- Binnen het thema veiligheid investeren we in het tegengaan overlast, jeugdveiligheid, de verbinding tussen zorg en veiligheid, bestrijden van ondermijning en digitale veiligheid.
- Via (regionale) samenwerkingsverbanden en door inzet van de VNG in stevige onderhandelingen met het Rijk wordt getracht tot oplossingen te komen voor passende, structurele financiering van gemeenten.

Leeswijzer begroting

De begroting is in overleg met het Auditcomité doorontwikkeld. Ambities en maatregelen zijn beter verbonden met vastgestelde beleidsnotities en het coalitieprogramma. De opzet van de begroting is verder ongewijzigd. De begroting 2025 begint met de inleiding, waarin de bestuurlijke hoofdlijnen worden beschreven. We hebben een vervolgstap gezet in het formuleren van doelstellingen, die enerzijds meer gericht zijn op maatschappelijk rendement en anderzijds beter meetbaar zijn. Deze vervolgstap is nog niet afgerond, de volgende cyclus willen we daar wederom een verbetering in aanbrenge.

De beleidsbegroting

Het eerste deel van de begroting bestaat uit de beleidsmatige toelichting op het programma Duurzaamheid en de negen beleidsvelden.

De programma's Jeugd en Binnenstad zijn met ingang van de begroting 2025 als zodanig komen te vervallen:

- Programma Jeugd

Bij raadsinformatiebrief 'Evaluatie Programma Jeugd' (052-24) is een evaluatie van het programma opgenomen. Conclusie van de evaluatie is dat het, gezien de grote opgaven waar we als gemeente op dit moment vanuit het gehele domein voor staan, niet helpend is om het eerder apart benoemde programma voor jeugd in stand te houden. De inhoud is immers te zeer verweven met de Koers sociaal domein en is daarom daar nu integraal onderdeel van.

- Programma Binnenstad

Met de aanvang van de uitvoeringsfase van de herontwikkeling van de Els heeft het programma Binnenstad geen toegevoegde waarde meer in de begroting. De beleidsuitvoering gekoppeld aan het meerjarenprogramma van de BIZ (Bedrijveninvesteringzone) en begeleiding van kleinere (transformatie)projecten is eind 2023 al teruggeplaatst in de lijn. De herontwikkeling van De Els en omgeving willen/moeten we uiterlijk eind 2024 zekeren via een (anterieure)overeenkomst met de betrokken partijen. Dat vormt momenteel de focus van het programma Binnenstad. Als we daarin slagen kan het programma Binnenstad in 2025 als werkstructuur worden opgeheven en vervangen door een (majeur) project in de lijnorganisatie. We lopen met het besluit om het separate programma Binnenstad niet meer in de begroting 2025 op te nemen, enigszins vooruit op de totstandkoming van de overeenkomst. Besluit daartoe is eerder bij de Nota van Uitgangspunten voor de begroting 2025 door de raad (met voorbehoud) genomen, op basis waarvan de begroting 2025 hierop is aangepast.

Per programma / beleidsveld is achtereenvolgens te lezen:

- o Wat houdt dit programma/beleidsveld in;
- o Doelstellingen per thema (Wat willen we bereiken?);
- o Activiteiten (Zo gaan we dat doen).

Dit wordt bij de negen beleidsvelden aangevuld met:

- o Indicatoren;
- o Belangrijkste kaders;
- o Wat mag het kosten?
- o Verbonden partijen.

Paragrafen

Het tweede gedeelte van de begroting bestaat uit een toelichting op de negen paragrafen. Deze paragrafen geven inzicht in de financiële positie van de gemeente, beheersmatige aspecten en risico's. Wij hanteren de door de BBV voorgeschreven acht paragrafen. Binnen de paragraaf Bedrijfsvoering is het onderdeel Rechtmatigheidsverantwoording College van B&W opgenomen. Zelf hebben we als negende paragraaf de voortgang van de ombuigingen toegevoegd.

Financiële begroting

De begroting 2025 wordt afgesloten met de financiële begroting waarin u het volgende terugvindt:

- Kerngegevens.
- Begrotingen 2025-2028 op hoofdlijnen.
- Autorisatie door de raad van de begroting 2025.
- Begroting 2025 van taakvelden.
- Overzichten van lasten en baten.

- Bezittingen en vermogen.
- EMU gegevens.

Programma Duurzaamheid

Wat houdt dit programma in?

Om onze welvaart ook voor toekomstige generaties te behouden, is het nodig om de belasting van het milieu en de afhankelijkheid van fossiele energie en schaarse grondstoffen te verminderen en om klimaatbestendig en waterrobuust te zijn.

De ambitie is dat Waalwijk in 2043 klimaatneutraal is. Om deze ambitie te realiseren wil gemeente Waalwijk zich duurzaam ontwikkelen en overgaan naar een CO₂-arm en klimaatbestendig Waalwijk. Op 6 februari 2020 heeft de gemeenteraad de visie Duurzaam Waalwijk 2020 – 2030 vastgesteld.

Het college heeft 11 juni 2024 het uitvoeringsprogramma 2024 – 2027 vastgesteld.
<https://waalwijk.notubiz.nl/dossiers/62988>

In de visie worden de duurzaamheidsambities voor 2030 beschreven. In het uitvoeringsprogramma zijn de projecten, activiteiten en inspanningen voor de jaren 2024 t/m 2027 geformuleerd.

In de Visie Duurzaam Waalwijk 2030 is beschreven dat bijna 50% besparing van de CO₂-uitstoot in 2030 gerealiseerd moet zijn. Om dit te bereiken richt het programma zich op drie pijlers:

1. Energie: Opwekken van duurzame energie en het besparen van energie.
2. Water & groen: het creëren van een klimaatrobuuste en biodiverse gemeente.
3. Productie & consumptie: werken aan een circulaire economie en schoon vervoer.

Deze thema's zijn uitgewerkt in doelstellingen en waar het kan SMART geformuleerd. Vanuit het programma Duurzaamheid wordt gewerkt aan de realisatie van deze doelstellingen. Uitgangspunt hierbij is dat de projecten, activiteiten en inspanningen zoveel mogelijk binnen de lijnorganisatie worden uitgevoerd. Vanuit het programma wordt afgestemd en verbonden, worden geldstromen gezocht en wordt overkoepelend gecommuniceerd.

De projecten uit de pijler energie worden beschreven in de paragraaf Programma Duurzaamheid. De projecten en activiteiten ten behoeve van de twee andere pijlers worden beschreven in de beleidsveld 5 Sport, Cultuur en Recreatie en beleidsveld 7 Milieu en Gezondheid.

Energie

Een groot deel van de beoogde CO₂-reductie bereiken we door energie te besparen en de energie die we nog nodig hebben duurzaam op te (laten) wekken. In 2030 hebben we 50% van ons elektriciteitsverbruik duurzaam opgewekt en een besparing gerealiseerd van 15% ten opzichte van 2018. In 2030 zijn de eerste wijken op een duurzame manier verwarmd en hebben we een versnelling aangebracht op de verduurzaming van de bedrijventerreinen.

Wat willen we bereiken?

D25.910 Duurzamer opwekken van energie

Omschrijving (toelichting)

In januari 2024 is de hernieuwde prognose van het elektriciteitsverbruik in 2030 met de raad gedeeld. Waalwijk wil in 2030 50% van haar elektriciteitsverbruik hernieuwbaar opwekken. Daarmee komt de opgave op basis van de middenwaarde van het verbruik op 241.250 MWh per jaar en op basis van de hoge scenario's op 299.000 MWh per jaar.

Activiteiten

A25.9101 Opstellen energievisie

Omschrijving (toelichting)

Op basis van verschillende ontwikkelscenario's denken we na over het energiesysteem van de toekomst. We houden rekening met beschikbare energiebronnen, het verwachte energieverbruik tot 2043 en de provinciale en landelijke aanpak. De kosten voor het opstellen van de energievisie worden geraamd op ca 100.000 euro, te dekken uit de reserve duurzaamheid.

A25.9102 Realisatie duurzamere opwek

Omschrijving (toelichting)

In maart 2024 is de beleidsvisie Grootschalige Opwek Duurzame Energie vastgesteld door de gemeenteraad. Om tot daadwerkelijke realisatie te komen van wind- en zonneparken voert de gemeente regie over het proces naar realisatie en geeft zij uitvoering aan de in de beleidsvisie geformuleerde stappen. Hiermee kan de gemeente invulling geven aan de opgave om in 2030 ten minste 50% van het elektriciteitsverbruik in Waalwijk Duurzaam op te wekken. Deze activiteit kan uitgevoerd worden vanuit bestaande budgetten. Voor de invulling van de rol van de gemeente als realisator van een deel van het energiepark Haven/Ecopark is aanvullend budget nodig van 100.000 te dekken uit de reserve Duurzaamheid.

Wat willen we bereiken?

D25.911 Efficiënter inzetten van energie (infrastructuur)

Omschrijving (toelichting)

Veel elektriciteit wordt opgewekt op momenten dat we dit niet nodige hebben en andersom. Hierdoor èn omdat er soms te veel energie wordt opgewekt of afgenomen is het elektriciteitsnetwerk overvol. Er moeten andere en extra energiedragers en andere bronnen ingezet worden om energie vervolgens slim te verdelen.

Activiteiten

A25.9111 Ontwikkelen bronnenstrategie

Omschrijving (toelichting)

Veel elektriciteit wordt opgewekt op momenten dat we dit niet nodige hebben en andersom. Hierdoor èn omdat er soms te veel energie wordt opgewekt of afgenomen is het elektriciteitsnetwerk overvol. Er moeten andere en extra energiedragers en andere bronnen ingezet worden om energie vervolgens slim te verdelen.

A25.9112 Gezamenlijke aanpak netcongestie

Omschrijving (toelichting)

Het niet kunnen terugleveren of afnemen van elektriciteit vormt de komende jaren een forse belemmering in de verduurzaming en economische groei. De gemeente werkt met partners vanuit de Green Deal en rechtstreeks met Enexis en TenneT aan oplossingen. Denk hierbij aan het faciliteren van het opstellen van groepstransportovereenkomsten, collectieve opslag van elektriciteit en onderzoek aansluiting Delta Rhein Corridor voor transport van waterstof.

A25.9113 Faciliteren infrastructuur Enexis

Omschrijving (toelichting)

De netbeheerders gaan versneld noodzakelijke energie infrastructuur uitrollen. Wij willen vanuit de gemeente maximaal faciliteren, bijvoorbeeld vanuit de vergunningverlening en het afstemmen van de investeringen van Enexis met de gemeentelijke projecten en plannings.

Wat willen we bereiken?

D25.912 Minder energie verbruiken

Omschrijving (toelichting)

Conform de vastgesteld Transitievisie Warmte moet de gemeente Waalwijk in de periode tot 2030 minimaal 3.000 woningen, isoleren en verder aardgasvrij-gereed maken. Het energieverbruik en de uitstoot van broeikasgassen verlaagt hierdoor.

Activiteiten

A25.9121 Uitvoering transitievisie warmte

Omschrijving (toelichting)

Er wordt uitvoering gegeven aan de door de raad vastgestelde Transitievisie Warmte (TVW) en de daarin benoemde sporen.

A25.9122 Uitvoering landelijke aanpak isolatie

Omschrijving (toelichting)

Het Rijk heeft een subsidieregeling landelijke aanpak isolatie (LAI) opgesteld. De gemeente Waalwijk heeft hierop ingeschreven en een positieve beschikking gekregen. We geven uitvoering aan het bijbehorende plan van aanpak.

A25.9123 Opstellen soortenmanagementplan

Omschrijving (toelichting)

Om het isoleren van woningen mogelijk te maken moet er inzicht zijn in mogelijke verstoringen van de leefomgeving van de aanwezige diersoorten. De gemeente organiseert dit inzicht collectief zodat inwoners aan de slag kunnen. De kosten voor het opstellen van het SMP worden geschat op ca 400.000 euro. De bijdrage van de gemeente wordt geschat op 200.000 euro. Voorgesteld wordt dit te dekken uit de reserve duurzaamheid.

A25.9124 Opstellen warmteprogramma

Omschrijving (toelichting)

De Transitievisie Warmte moet geactualiseerd worden en als programma ingebed worden in de Omgevingsvisie.

A25.9125 Duurzaam ontwikkelfonds ontsluiten

Omschrijving (toelichting)

De huidige inkomsten uit grootschalige opwek worden reeds bijgeschreven aan het fonds duurzame ontwikkeling. Er zijn nog geen criteria voor uitgifte bepaald. Het fonds kan

revoluerend bijdragen aan bevoorschotting ISDE-subsidie burgers en collectieve duurzaamheidsprojecten.

A25.9126 Verduurzamen gemeentelijk vastgoed

Omschrijving (toelichting)

We vertalen de verduurzamingsambities van het eigen vastgoed naar een meerjaren uitvoeringsprogramma en sturen op de realisatie van dat programma.

Water en groen

Uit de klimaatstresstesten die mede ten grondslag liggen aan de Uitvoeringsagenda Klimaatbestendig Waalwijk blijkt dat Waalwijk steeds vaker te maken krijgt met weersextremen (natter, droger, heter) en dat de openbare (en niet openbare) ruimte hierop moet gaan anticiperen. Tevens weten we dat door de gemiddelde temperatuurstijging de flora en fauna veranderd. Meer biodiversiteit zorgt ervoor dat nadelige gevolgen van deze verandering afgeremd of tegengegaan worden.

Wat willen we bereiken?

D25.920 Realiseren van een klimaatbestendiger en biodiverser Waalwijk

Omschrijving (toelichting)

In 2030 hebben we 10% toename van groen in de woonomgeving gerealiseerd en de biodiversiteit is met 5% vergroot ten opzichte van 2019. Daar waar mogelijk wordt waterberging geïntegreerd in groen. We streven ernaar dat iedere inwoner binnen 300 meter een toegankelijke groenvoorziening heeft. De ambitie is dat Waalwijk in 2030 de Uitvoeringsagenda Klimaatbestendig Waalwijk 2022 -2026 heeft uitgevoerd en dat nieuwe ruimtelijke plannen klimaatbestendig worden gerealiseerd.

Activiteiten

A25.9201 Opstellen groenvisie

Omschrijving (toelichting)

De huidige Groenbeleidsvisie is in 2019 vastgesteld. Het voornemen is om de huidige groenvisies (groenstructuurplan, groenbeleidsvisie, bomenbeleidsplan) in 2025 samen te voegen tot één 'groenvisie' en deze te actualiseren, o.a. in het kader van de Omgevingswet.

A25.9202 Integraal waterplan Waalwijk

Omschrijving (toelichting)

In vervolg op het Integraal Waterplan Waalwijk (IWW) 2021 – 2024 is gewerkt aan het IWW 2025 – 2027. De komende jaren wordt hier uitvoering aan gegeven.

A25.9203 Opstellen natuurinclusief beheer

Omschrijving (toelichting)

De afgelopen jaren zijn stappen gezet om onze openbare ruimte natuurinclusiever te beheren. We zetten dit voort en verbreden onze activiteiten op dit onderwerp.

A25.9204 Deelnemen aan gebiedsgerichte aanpak in en om Natura 2000-gebieden

Omschrijving (toelichting)

Met een groenblauwe gebiedsgerichte aanpak zoekt de provincie samen met gebiedspartners in en bij natuurgebieden naar slimme combinaties van oplossingen voor: een sterkere natuur, voldoende water met een betere kwaliteit, een goede bodem en de toekomst van de landbouw en recreatie. Wij nemen deel aan deze aanpak voor het Natura 2000-gebied Westelijke Langstraat en Natura 2000-gebied Loonse en Drunense duinen.

Duurzame consumptie en productie

In 2043 hebben we een circulaire economie. Tevens hebben we een schone leefomgeving gecreëerd en het maatschappelijk verantwoord ondernemen verder uitgebouwd. We hebben geen zwerfafval meer, verspillen geen voedsel en al onze materialen en gebouwen komen uit en keren terug in gezonde kringlopen. Ons afval dient als bouwsteen voor een volgend leven. Recycling en hergebruik van al onze afvalstromen vinden vooral lokaal en/of regionaal plaats. Dit stimuleert de lokale en regionale economie met sociale werkgelegenheid en vergroot de zichtbaarheid en bewustwording van een circulaire economie. We reizen zonder fossiele brandstoffen te gebruiken.

Wat willen we bereiken?

D25.930 Minder restafval

Omschrijving (toelichting)

Na implementatie van het nieuwe (in 2024 vast te stellen) grondstoffenbeleid bedraagt de gemiddelde hoeveelheid restafval per inwoner per jaar niet meer dan 45 kilogram. Ondernemers en organisatoren van evenementen worden ondersteund bij het slim omgaan met grondstoffen.

Activiteiten

A25.9301 Circulair ambachtscentrum

Omschrijving (toelichting)

In een circulair ambachtscentrum worden herbruikbare afvalstromen aangeboden, gerepareerd of als tweedehands verkocht. We verkennen of een dergelijk centrum een fysieke locatie nodig heeft in Waalwijk en of dat wellicht een digitaal platform zou kunnen volstaan waarbij reeds bestaande initiatieven en nieuw te ontwikkelen initiatieven aan elkaar verbonden kunnen worden.

A25.9302 Realisatie klimaatkwartier

Omschrijving (toelichting)

Op bedrijventerrein Haven wordt gewerkt aan de totstandkoming van een Transitiecentrum. Het Transitiecentrum met regionale functie zal ondernemers helpen om hun bedrijfspanden en productieprocessen, stap-voor-stap te verduurzamen. Uiteraard willen we deze plek zo ontwikkelen dat ook maatschappelijke organisaties, scholen én overheden er terecht kunnen met allerlei vragen, projecten en activiteiten. Het centrum gaat deze impuls naar verduurzaming realiseren doorkennis en ervaringen te delen, expertise aan te bieden richting ondernemers met circulaire ambities en is gangmaker voor het onderlinge gesprek.

Het Transitiecentrum is een initiatief van Stichting Waalwijk CO2 vrij, de gemeente Waalwijk, Midpoint Brabant en private partijen om samen de klimaattransitie te versnellen.

A25.9303 Verduurzaming evenementen

Omschrijving (toelichting)

Bij evenementen worden vaak aanzienlijke hoeveelheden energie verbruikt en wordt veel afval geproduceerd. Daarnaast komen op evenementen doelgroepen die we met onze reguliere communicatie slecht bereiken. De komende jaren faciliteren we in het verder verduurzamen van evenementen.

Wat willen we bereiken?

D25.931 Circulair bouwen en duurzamer inkopen en aanbesteden

Omschrijving (toelichting)

De gemeente geeft het goede voorbeeld. Schoon en emissieloos bouwen leidt tot een verlaging van de CO2 uitstoot. Een duurzaam inkoop en aanbestedingsbeleid draagt bij aan het verlagen van de CO2-uitstoot en het verminderen van de inzet van schaarse grondstoffen.

Activiteiten

A25.9311 Uitvoering geven aan het convenant schoon en emissieloos bouwen en het duurzame inkoopbeleid

Omschrijving (toelichting)

We geven uitvoering aan het convenant schoon en emissieloos bouwen en het duurzame inkoopbeleid.

Indicatoren

Relevante indicatoren uit het programma Duurzaamheid zijn te raadplegen in Waalwijk in cijfers via deze link : [Indicatoren Duurzaamheid](#)

Belangrijkste kaders

Visie Duurzaam Waalwijk 2030
Uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2024 - 2027

Verbonden partijen

In dit programma zijn geen verbonden partijen verantwoord. Wel heeft het programma Duurzaamheid inhoudelijk relaties met verbonden partijen, zoals HvB/Midpoint, Parkmanagement en OMWB.

Beleidsveld 0 : Bestuur en Ondersteuning

Wat houdt dit beleidsveld in?

Dit programma gaat over de manier waarop het gemeentebestuur samenwerkt met de inwoners, ondernemers en maatschappelijke en bestuurlijke partners om gezamenlijke doelen te bereiken.

Het gaat ook over de dienstverlening aan onze inwoners. In dit programma is er aandacht voor de ambtelijke organisatie.

We werken aan:

- (1) Een gemeente waar het fijn en gezond wonen, werken, verblijven en leven is;
- (2) Een zelfbewuste gemeente met voldoende bestuurskracht;
- (3) Een hoog serviceniveau naar onze inwoners, bedrijven en organisaties;
- (4) Een gezonde financiële huishouding waarbij de inwoner niet meer dan nodig wordt belast.

Bestuur/Bestuurlijke Vernieuwing

Omdat de activiteiten en belangen van onze inwoners, organisaties en bedrijven zich niet beperken tot het eigen grondgebied, is een goede verbinding met bestuurlijke partners, zoals de Langstraat, de (stedelijke) regio's, provincie en het Rijk, van groot belang. Zo kunnen we onze belangen en ambities goed inbrengen en bijdragen aan het oplossen van gemeentegrensoverschrijdende maatschappelijke opgaven. De gemeente Waalwijk neemt daarom een proactieve positie in bij (regionale) samenwerkingen en overlegtafels. We zijn actief in netwerken zoals M50, MidStad Brabant en de regionale samenwerkingsverbanden, waaronder Regio Hart van Brabant. En vervullen daarin gericht ook voortrekkersrollen. Ook wordt vanuit het coalitieakkoord 2022-2026 een belangrijke impuls gegeven aan het versterken van burgerparticipatie en democratische vernieuwing.

Wat willen we bereiken?

D25.010 Waalwijk is een gemeente waar het fijn en gezond wonen, werken, verblijven en leven is

Omschrijving (toelichting)

Alle gemeentelijke inspanningen zijn op deze doelstelling gericht. Aan deze overkoepelende doelstelling werken we iedere dag. Vanuit het beleidsveld bestuur en ondersteuning doen we dat door strategieontwikkeling en het faciliteren van afwegingen en keuzes.

Activiteiten

A25.0101 Afronding en uitvoering Strategische Visie

Omschrijving (toelichting)

De strategische visie vormt samen met "Samen Redzaam" en de omgevingsvisie de lange termijnstrategie voor de gemeente. Daarmee geven zij richting aan de keuzes die we gaan maken. In 2025 en verder benutten we deze visies en de beschikbare afwegingskaders om verder koers te bepalen en voor het stellen van prioriteiten en het maken van keuzes.

A25.0102 Uitvoeren aanbevelingen onderzoek "Brede Welvaart" in P&C-cyclus

Omschrijving (toelichting)

In 2025 voeren we de aanbevelingen uit van het onderzoek dat we doen naar de toepassing van "Brede Welvaart" in onze gemeente. We kijken onder andere of en hoe de monitor kunnen toevoegen aan de P&C-cyclus.

Wat willen we bereiken?

D25.011 Waalwijk is een bestuurskrachtige gemeente/proactieve speler in netwerken

Omschrijving (toelichting)

Waalwijk is een ambitieuze stad. Voor bijna alle ambities en doelstellingen is een vorm van regionale, provinciale en soms landelijke samenwerking nodig. Soms als lobby voor politieke steun, voor financiering of voor toestemming van hogere overheden. Netwerken daarvoor zijn o.a.: de VNG, de Langstraat, Hart van Brabant, de stedelijke regio's Breda – Tilburg en 's Hertogenbosch, MidStad Brabant, provincie Noord-Brabant en de M50. Maar ook niet-overheidsnetwerken worden steeds belangrijker. Bijvoorbeeld het actief participeren in onderwijsnetwerken, netwerken van bedrijven en maatschappelijke netwerken. We zorgen dat ervoor dat de Waalwijkse belangen en positie goed op de verschillende bestuurlijke agenda's staan.

Activiteiten

A25.0111 Doorontwikkelen bestuurlijke positionering

Omschrijving (toelichting)

- Op basis van de strategische visie scherpen we onze bestuurlijke en ambtelijke inzet op de verschillende tafels aan.
- De organisatie legt verbindingen tussen verschillende opgaven, ambities en overlegtafels om de effectiviteit en efficiëntie van onze ambtelijke en bestuurlijke inzet te vergroten.
- We blijven zowel bestuurlijk als ambtelijk stevige inzet leveren voor de ontwikkeling van de stedelijke regio's Breda-Tilburg en 's-Hertogenbosch, ook als input op het Provinciaal Ruimtelijk Voorstel en andere ruimtelijke instrumenten en processen.
- We blijven deelnemen aan de Academische Werkplaats Brede Welvaart.

Wat willen we bereiken?

D25.012 Stimuleren participatie en democratische vernieuwing

Omschrijving (toelichting)

Vanuit het coalitieakkoord is aangegeven deze coalitieperiode te gaan pionieren met (burger)participatie en democratische vernieuwing door onder andere het starten met een burgerbegroting, het door ontwikkelen van de website 'Meedoen' naar een participatie platform, het optimaliseren en meer gebruik maken van het inwonerspanel. Daarnaast is een duale werkgroep (raad en ambtelijk) Democratische Vernieuwing opgestart. Deze werkgroep heeft een Quick Scan Lokale Democratie uitgevoerd en gaat vanuit de uitkomsten van het onderzoek activiteiten implementeren.

Activiteiten

A25.0121 We voeren in 2025 de eerste editie van de burgerbegroting uit

Omschrijving (toelichting)

Om te pionieren met participatie en democratische vernieuwing starten we in deze coalitieperiode met een burgerbegroting. We voeren dit traject twee keer uit en hiervoor is budget beschikbaar gesteld. Voor de begrotingsjaren 2024 en 2025 is er een bedrag van € 150.000 gereserveerd voor de projectkosten van de burgerbegroting. Daarnaast zijn er middelen beschikbaar gesteld aan de inwoners van de gemeente Waalwijk, die incidenteel zijn geraamd op € 500.000 in zowel 2025 als 2026.

In 2024 vond de voorbereidingsfase voor het opstellen van de burgerbegroting plaats. In

2025 en 2026 zal deze burgerbegroting daadwerkelijk worden uitgevoerd.

In 2025 ziet dit er als volgt uit (onder voorbehoud van nog vast te stellen kaders):

- Voedingsbodem creëren (oktober 2024 - begin 2025).
- Ronde 1 'kiezen van thema's': vier startmomenten met het burgerbegrotingsspel (februari 2025) en een online ronde.
- Ronde 2 'verdelen budget over de thema's': een budgetmarkt (maart 2025).
- Ronde 3 'indienen van projectvoorstellen': ideeën indienen (april - mei 2025), toetsing en verrijking ideeën (april - juli).
- Ronde 4 'kiezen projecten en stemmen': burgerbegrotingsfestival (september 2025) en online ronde.
- Ronde 5 'uitvoer van de gekozen projecten': uitvoering, monitoring en verantwoording (vanaf december 2025 - december 2026).

A25.0122 Lanceren van het interactieve participatie platform 'Meedoen in Waalwijk'

Omschrijving (toelichting)

De huidige website meedoen wordt vernieuwd. We lanceren in 2025 het interactieve participatie platform 'Meedoen in Waalwijk'. Met dit platform breiden we de online participatie voor inwoners uit. Op dit platform zijn alle online en offline participatie activiteiten van de projecten van onze gemeente te vinden. Daarnaast integreren we het burgerpanel in dit platform. Door de online participatie beter vorm te geven vergroten we de betrokkenheid van inwoners bij hun eigen leefomgeving en gemeenschap.

Publiekszaken

Het uitgangspunt voor Publiekszaken in de gemeente Waalwijk is de Dienstverleningsvisie 2021. Hierin is opgenomen dat de gemeente Waalwijk ontwikkelt van vanzelfsprekend dienstbaar naar een op en top dienstverlening. De gemeente Waalwijk is vindbaar, toegankelijk en begrijpelijk. Wij bieden dienstverlening op maat. Passend bij uw behoefte. Geen medewerker op afstand, maar een flexibele, ondernemende en betrokken medewerker.

De ambtelijke organisatie in zijn geheel dient in de dienstverlening deze houding uit te stralen. De pijlers zijn hierbij:

- Digitaal waar het kan en persoonlijk waar het nodig is
- Iedereen kan meedoen
- We werken zoveel mogelijk als ÉÉN overheid
- Dienstverlening is van ons allemaal
- We bieden een hoog serviceniveau aan onze klanten
- We werken aan datagedreven dienstverlening

Wat willen we bereiken?

D25.020 Leveren van een hoog serviceniveau aan de gemeentelijke klanten

Omschrijving (toelichting)

Vanuit de Dienstverleningsvisie 2021 is een kernpunt het bieden van dienstverlening op een hoog serviceniveau. Het meten van klanttevredenheid is daarbij noodzakelijk om dit te kunnen kwantificeren. We streven naar een klanttevredenheid van minimaal een 8 op onze dienstverlening. Lukt dit niet dan wordt er per proces gekeken waar er verbetering mogelijk is.

Activiteiten

A25.0201 Uitbreiden van klanttevredenheidsmetingen

Omschrijving (toelichting)

In 2022/2023 is gestart met het meten van klanttevredenheid op enkele processen waarbij er veel klantcontact is. In 2025 wordt bekeken welke aanvullende processen kunnen worden opgestart om de klanttevredenheid te meten.

Organisatieontwikkeling

De ontwikkelingen op bestuurlijk, wettelijk, technologisch en maatschappelijk gebied zijn de afgelopen jaren in een razend tempo op ons afgekomen. Of het nu gaat om de opvang van vluchtelingen, het invoeren van de Omgevingswet, het doorvoeren van veranderingen in het sociaal domein, het uitvoeren van wetgeving op het vlak van openbaarheid van bestuur óf het invullen van onze duurzaamheidsopgave, de gemeente heeft in alles een centrale rol. Dit alles in een tijd dat de arbeidsmarkt een enorme dynamiek kent. De wereld om ons heen staat niet stil en dat betekent dat onze organisatie ook niet stilstaat of stil kan staan. Organisatieontwikkeling is een permanent proces om zo alle opgaven op een goede manier te realiseren.

Wat willen we bereiken?

D25.030 Het beter inrichten van de organisatie passend bij de toekomstige opgaven van de gemeente Waalwijk

Omschrijving (toelichting)

Waalwijk (zowel raad als college) heeft hoge ambities terwijl de arbeidsmarkt krap is en de ambtelijke organisatie begrenst is in haar capaciteit. We willen ervoor zorgen dat de hoeveelheid beschikbare tijd passend blijft bij de politiek/bestuurlijke ambities. Dat zorgt voor een voorspelbare output, een passende en gezonde workload en voorkomt uitval van medewerkers. Zo kan de politiek/bestuur aangeven wat acceptabel is, en de ambtelijke organisatie aangeven wat realistisch is.

Door de inrichting van de ambtelijke organisatie passend bij de opgaven te houden (zodat deze wendbaar is en integraler kan worden gewerkt) behouden we goede medewerkers en trekken we andere goede medewerkers aan.

Activiteiten

A25.0301 Doorvoeren van een structuuraanpassing in de organisatie

Omschrijving (toelichting)

We zien dat onze organisatie is gegroeid door de alle taken en opgaven die we uitvoeren. De span of control/ span of attention is voor leidinggevendenden toegenomen. Daarom versterken we het leidinggevend kader. Daarnaast is het zo dat integraal werken en denken meer dan eens essentieel is om succesvol te zijn. Integraliteit gebeurt echter niet vanzelf. Om deze reden werken we reeds vanuit een domeinstructuur waar zowel binnen als tussen de domeinen expliciet gestuurd wordt op het integraal realiseren van opgaven .

In 2025 worden de teams binnen de domeinstructuur geherstructureerd. Tegelijkertijd met structuuraanpassing starten we in 2025 met doorvoeren van een nieuwe sturingsfilosofie. Binnen deze sturingsfilosofie sturen we strakker op resultaat. De leiding is verantwoordelijk voor het zgn. wat, het waarom en de randvoorwaarden in tijd, geld en capaciteit. De

werkvloer is verantwoordelijk voor het 'hoe'. Op deze manier kunnen we beter sturen op rollen van opdrachtgever en opdrachtnemer.

A25.0302 Het realiseren van een gezondere balans in de personeelsopbouw.

Omschrijving (toelichting)

Ons personeel is het belangrijkste kapitaal. Zij zijn immers verantwoordelijk voor de dienstverlening aan onze burgers, bedrijven en instellingen. Een gezonde personele opbouw is van belang om naar de toekomst onze dienstverlening op peil te blijven houden. Een gezonde personele opbouw betekent blijven streven naar balans. Balans in de verhouding tussen vaste medewerkers en flexibele krachten; tussen ervaren medewerkers en 'young professionals'; etc.

Om deze balans te bereiken en om medewerkers focus mee te kunnen geven, versterken we onze organisatiekoers als afgeleide van onze visie op Waalwijk, stellen we in 2025 een strategisch personeelsplan op. Daarnaast sturen we bewust op de inzet van inhuurkrachten. Doelstelling is om in 2025 in inhuur te bezuinigen. We blijven ons in 2025 actief profileren op de arbeidsmarkt. Daartoe lanceren we in 2025 weer een campagne vanuit het in 2024 ontwikkelde concept. Omdat we het belangrijk vinden dat onze medewerkers blijven leren en ontwikkelen zullen we in 2025 de Waalwijk Academie verder uitbouwen.

Financiën

De gemeente Waalwijk streeft jaarlijks naar een structureel sluitende meerjarenbegroting, waarbij de gemeentelijke belastingen laag blijven en er een gezonde verhouding is tussen het eigen vermogen en het vreemd vermogen. Helaas is dit streven momenteel zeer moeilijk realiseerbaar. De reden hiervan is het zogenaamde "financiële ravijn", waarbij er vanaf 2026 een sterke daling optreedt in de algemene uitkering. Dit heeft tot gevolg dat de meerjarenbegroting 2025 – 2028 niet sluitend is. Wel is 2025 sluitend. Dit zoals het college dat bij de kadernota als richtlijn heeft gesteld. Vanaf 2026 lukt dit echter niet meer vanwege de enorme teruggang van de algemene uitkering.

Wat willen we bereiken?

D25.040 Het realiseren van een sluitende meerjarenbegroting bij de begroting 2026

Omschrijving (toelichting)

Met het oog op de financiële positie vanaf 2026 besloot het college eerder een project op te starten om te komen tot een robuust financieel perspectief voor de toekomst. Dit moet resulteren in een sluitende meerjarenbegroting bij de begroting 2026.

Activiteiten

A25.0401 In kaart brengen van ombuigingen

Omschrijving (toelichting)

Als belangrijk onderdeel om te komen tot een financieel robuust perspectief werden eerder de structurele tekorten voor de gemeente Waalwijk onderzocht. In de volgende stap bereiden we ombuigingen voor. Deze ombuigingen moeten leiden tot een sluitende meerjarenbegroting 2026. Om dit te bereiken is de organisatie gevraagd om mogelijke ombuigingen in kaart te brengen. De lijnen waarlangs dit dient te gebeuren zijn eerder opgenomen in de kadernota 2025. Dit doen we allereerst op abstract niveau waarna we deze voor leggen aan de raad. Nadat de raad heeft aangegeven welke ombuigingen wel of niet

verder onderzocht mogen worden zal begonnen worden met de verdere onderzoeken. Ook de uitkomsten hiervan worden voorgelegd aan de raad waarna bepaald wordt welke ombuigingen daadwerkelijk zullen landen in de begroting 2026. Uitgangspunt is zoveel mogelijk keuzes te maken op de inhoud en niet de kaasschaaf toe te passen.

Wat mag het kosten?

De lasten en baten van het beleidsveld 0 Bestuur en ondersteuning worden hierna toegelicht, met daarbij:

- De cijfers uit de jaarrekening 2023, de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025 van lasten en baten met mutaties reserves.
- Een overzicht van de in de begroting 2025 verwerkte voorstellen, grotendeels afkomstig uit de Kadernota 2025.
- Een toelichting op de verschillen tussen de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025.

De toelichting op de voorstellen uit de Kadernota 2025 is terug te lezen in de begrotingsapp:

- Onontkooombaarheden in bijlage 1 .
- Nieuwe voorstellen domein 1 Vitale Stad in bijlage 2.
- Nieuwe voorstellen domein 3 Bedrijfsvoering en dienstverlening in bijlage 2.

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Jaarrekening 2023	Begroting na wijziging 2024	Primaire begroting 2025
Lasten				
PR001	Bestuursorganen: Raad	677	781	806
PR002	Bestuursondersteuning raad&rekenkamer	719	947	984
PR003	College van B&W	1.228	1.361	1.407
PR004	Publiekszaken	1.156	1.427	1.429
PR005	Leges publiekszaken	237	474	490
PR006	Verkiezingen	239	129	137
PR007	Representatie	103	113	117
PR008	Communicatie	224	121	125
PR010	Bestuurlijke samenwerkingint.contacten	764	828	961
PR020	Overhead	-193	-6	-65
PR021	Huisvesting	1.852	1.798	1.715
PR022	ICT algemeen	2.007	1.990	2.013
PR023	Algemene personeelskosten	3.315	2.891	2.673
PR024	Algemene organisatiekosten	976	1.211	1.274
PR025	Directie	343	445	659
PR026	Concern en strategie	1.582	1.731	2.378
PR027	Financien & Inkoop	1.868	2.109	2.231
PR028	HRM en ondersteuning	2.774	2.291	2.796
PR029	ICT	1.665	1.873	1.937
PR030	Informatiebeheer en facilitaire zkn	1.604	1.833	1.834
PR061	OZB woningen	873	642	626
PR062	OZB niet-woningen	177	147	152
PR207	Parkeervergunningenheffingen	0	0	0
PR812	Erfpachtgronden	93	126	112
PR813	Beheer diverse percelen	472	339	427
PR814	Vastgoed diverse panden	214	310	307
PR906	Hondenbelasting	8	0	19
PR908	Reclamebelasting	0	0	0
PR909	Beleggingen en deelnemingen	4	6	5
PR911	Rente en Treasury (leningen korter 1jr)	162	457	460
PR912	Rente (leningen gelijk of langer 1jr)	3	-73	-122
PR913	Onvoorziene lasten	0	100	100
PR915	Algemene baten en lasten	504	330	610
PR916	Heffing precariorechten	0	0	19
PR942	Vennootschapsbelasting	657	1.481	773
PR950	Mutaties reserves beleidsveld 0	0	0	0
Totaal Lasten		26.305	28.215	29.391
Baten				
PR005	Leges publiekszaken	-618	-1.052	-1.092
PR007	Representatie	0	0	0
PR020	Overhead	-166	0	0
PR021	Huisvesting	-2	0	-16
PR022	ICT algemeen	-4	0	0
PR023	Algemene personeelskosten	-203	-96	-99
PR024	Algemene organisatiekosten	-74	-74	-77
PR025	Directie	0	0	0
PR061	OZB woningen	-6.804	-7.136	-7.438

Exploitatie		Jaarrekening 2023	Begroting na wijziging 2024	Primaire begroting 2025
PR062	OZB niet-woningen	-7.468	-7.957	-8.262
PR207	Parkeervergunningenheffingen	-1.452	-1.253	-1.337
PR812	Erfpachtsgronden	-335	-300	-300
PR813	Beheer diverse percelen	-941	-831	-938
PR814	Vastgoed diverse panden	-204	-159	-183
PR906	Hondenbelasting	-274	-246	-255
PR908	Reclamebelasting	0	0	0
PR909	Beleggingen en deelnemingen	-98	-62	-82
PR911	Rente en Treasury (leningen korter 1jr)	-259	-150	-150
PR912	Rente (leningen gelijk of langer 1jr)	-111	-76	-110
PR914	Algemene uitkering	-101.190	-106.851	-112.468
PR915	Algemene baten en lasten	-495	0	0
PR916	Heffing precariorechten	-123	-112	-116
Totaal Baten		-120.821	-126.356	-132.923
Saldo van lasten en baten		-94.516	-98.140	-103.532
Onttrekkingen				
PR950	Mutaties reserves beleidsveld 0	-17.149	-2.098	-1.219
PR963	Saldo na bestemming	0	-1.701	0
Totaal Onttrekkingen		-17.149	-3.799	-1.219
Stortingen				
PR950	Mutaties reserves beleidsveld 0	14.333	14	14
PR963	Saldo na bestemming	8.327	6.170	0
Totaal Stortingen		22.660	6.184	14
Mutaties reserves		5.512	2.385	-1.205
Saldo na mutaties reserves		-89.005	-95.755	-104.737

Voorstellen in begroting verwerkt

Vanuit de Kadernota 2025 zijn de volgende budgetaanpassingen bij dit beleidsveld in de begroting verwerkt.

In de Kadernota 2025 is voor de voorstellen KN25 O1.01 en O1.02 onderhoudskosten en verhoging voorziening voor vastgoed in totaal € 425/000 opgenomen. Echter bij het samenstellen van de begroting 2025 zijn die uitgesplitst naar de gebouwen waar de aanpassingen moeten gebeuren. De financiële effecten hiervan landen in meerdere beleidsvelden waar alle lasten van die gebouwen zitten (is dus versnipperd). Voor beleidsveld 0 gaat het om structureel € 100.000.

In de Kadernota 2025 was al een voorschot genomen op het vervallen van de opschalingskorting en de bijgestelde indexering, die zich bij de Meicirculaire ook daadwerkelijk hebben voorgedaan. In raadsinformatiebrief 064-24 over de Meicirculaire 2024 gemeentefonds is dit verder toegelicht.

Toegekende budgetmutaties (bedragen * € 1.000)	2025	2026	2027	2028
<u>Onontkoombaarheden Kadernota 2025:</u>				
KN25 O1.01 / O1.02 Verhoging onderhoudskosten in exploitatie tbv klein en jaarlijks onderhoud en verhoging dotatie voorziening onderhoud	100	100	100	100
KN25 O1.03 Uitfasering TL-verlichting (nood- en vluchtwegverlichting)	65	36	36	36
KN25 O1.04 Uitfasering TL-verlichting (reguliere verlichting)	0	70	70	70
KN25 O3.01 Salarisverwerker en software	85	85	85	85
KN25 O3.01 Robuuste HR-capaciteit salarisadministratie	315	115	0	0
KN25 O3.03 Facilitaire zaken stadhuis	81	81	81	81
KN25 O4.01 Toevoegen jaarschijf 2028 algemene uitkering	0	0	0	-377
KN25 O4.02 Toevoegen jaarschijf 2028 kapitaallasten IUP	0	0	0	261
KN25 O4.03 Toevoegen jaarschijf 2028 kapitaallasten vastgoed	0	0	0	25
KN25 O4.04 Toevoegen jaarschijf 2028 autonome groei OZB	0	0	0	-46
KN25 O4.04 Toevoegen jaarschijf 2028 autonome groei OZB	0	0	0	-29
KN25 O5.01 Vervallen opschalingskorting / toevoegen in 2025	1.797	-1.770	-1.754	-1.738
KN25 O5.01 Bijgestelde indexering (o.b.v. getoetste berekening)	-996	-1.306	-1.221	-1.194
<u>Nieuwe voorstellen domein 1 Vitale stad</u>				
KN25 NV1.01 Aankoop grond Baanbrekers	0	0	39	39
KN25 NV1.02 Project 'Weide-Akker' - Skaeve Huse en flexwoningen – samenwerking met Casade	6	43	43	43
KN25 NV1.05 Aankoop pand Olympiaweg 16	14	14	14	14
KN25 NV1.07 Aanbrengen verharding paden begraafplaatsen	-11	5	5	21
KN25 NV1.09 Beheer en onderhoud speel en sporttoestellen	0	46	119	193
KN25 NV1.10 Sport en cultuur in de openbare ruimte	0	8	25	41
KN25 NV1.11 Renovatie jachthaven Waspik	0	48	48	48
KN25 NV1.13 Robuust en toekomstbestendig Belastingen heffen	23	23	23	23
KN25 NV1.14 Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL)	0	-684	-684	0
KN25 NV1.15 Doorschuiven kapitaallasten Insteekhaven	-470	-470	-470	0
KN25 NV1.19 Monitoring (fiets) parkeren	-40	0	-40	0
KN25 NV1.26 Sporthal Waspik en beach-accommodatie	0	-233	0	0
KN25 NV1.28 Muzenkamer Landgoed Driessen	0	28	28	28
KN25 NV1.30 Geluidsscherm A59	0	28	28	28
<u>Nieuwe voorstellen domein 3 Bedrijfsvoering en dienstverlening</u>				
KN25 NV3.01 Nieuwe domeinstructuur organisatie	600	200	200	200
KN25 NV3.02 Strategische communicatie adviseurs	110	110	0	0
KN25 NV3.03 Tijdelijke capaciteit team Financiën	200	200	0	0
KN25 NV3.04 Personeel TIBF facilitair en catering	25	25	25	25
KN25 NV3.05 Vervangen en uitbreiden meubilair	7	21	28	28
KN25 NV3.06 Werkbudget strategie	30	30	30	30
KN25 NV3.07 Contractmanagement (systeem en ondersteuning)	35	0	0	0
KN25 NV3.08 Communicatiebudget strategische visie	50	0	0	0
KN25 NV3.09 Rente schatkistbankieren	-100	-100	-100	-100
KN25 NV3.09 Deelnemingen	-20	-20	-20	-20
KN25 NV3.09 Stelpost arbeidsvoorwaarden	-100	-100	-100	-100
KN25 NV3.09 Stelpost periodieken	-100	-100	-100	-100
Totaal	1.706	-	-	-
		3.467	3.462	2.285

<u>Waarvan aangepast in begroting 2025:</u>				
<i>Bij Meicirculaire 2024 eruit:</i>				
KN25 O5.01 Vervallen opschalingskorting / toevoegen in 2025	-1.797	1.770	1.754	1.738
KN25 O5.01 Bijgestelde indexering (o.b.v. getoetste berekening)	996	1.306	1.221	1.194
<i>Raadsvergadering 30 mei 2024 (voorstel vervallen)</i>				
KN25 NV1.02 Project 'Weide-Akker' - Skaeve Huse en flexwoningen – samenwerking met Casade	-6	-43	-43	-43
<i>Technische correctie / verschuiving jaarschijf:</i>				
KN25 NV3.05 Vervangen meubilair	-7	-7	-8	-1
Verwerkt in begroting 2025	892	-441	-538	603

Toelichting begroting 2025 t.o.v. gewijzigde begroting 2024

Lasten

De lasten zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 toegenomen met € 1.176.000. Daarvan is € 892.000 veroorzaakt door bovenstaande in de begroting verwerkte voorstellen uit de Kadernota 2025. Belangrijkste overige verschillen zijn (totaal per saldo € 284.000 hogere lasten):

- Toename algemene baten en lasten met €280.000.
- Afname post Vennootschapsbelasting met € 708.000, daartegenover staat ook een mutatie in de reserve.
- Toename salarissen door indexering van € 537.000.
- Toename prijsgevoelige lasten door indexering met € 304.000.
- Lagere lasten door verschuiving in urentoerekening en overige verschillen € 129.000,

Baten

De baten zijn 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 toegenomen met € 6.567.000.

Belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

- Toename algemene uitkering gemeentefonds met € 5.617.000.
- Toename onroerende zaakbelasting woningen en niet woningen door indexering met € 607.000.
- Toename opbrengst parkeren door indexering met € 84.000.
- Hogere opbrengst diverse percelen van € 107.000.

Reserves

Verschillen op reserves komen door lagere verrekening Vennootschapsbelasting (zie ook onder de lasten) van € 708.000 en doordat in 2024 het resultaat van de gewijzigde begroting van (per saldo) € 4.469.000 op de stelpost saldo na bestemming (product 963) is geplaatst.

Indicatoren

Relevante indicatoren uit beleidsveld 0 zijn te raadplegen in Waalwijk in Cijfers via deze link: [Indicatoren beleidsveld 0](#)

Belangrijkste kaders

Strategische visie 'Samen werken aan de toekomst'
Collegeprogramma 2022-2026
Dienstverleningsvisie 2021

Verbonden partijen

Hart van Brabant / Midpoint
BNG (Bank Nederlandse Gemeenten)
Enexis Holding N.V.
Brabant Water N.V.
Publiek Belang Elektriciteits productie B.V.
Claim Staat Vennootschap Amsterdam B.V.

Beleidsveld 1 : Veiligheid

Wat houdt dit beleidsveld in?

Het hebben van een gevoel van veiligheid is van groot belang. De gemeente Waalwijk wil voor iedereen die binnen de gemeente verblijft een zo veilig mogelijke omgeving creëren. Met preventief beleid waar het kan, met repressief optreden waar het moet. Begin 2023 is het Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026 vastgesteld. Dit plan is gezamenlijk opgesteld door de gemeenten Dongen, Gilze en Rijen, Loon op Zand en Waalwijk. Deze gemeenten liggen in het werkgebied van politieteam Langstraat. Een gebied waar het veilig en aangenaam wonen, werken en recreëren is. Een gebied waar men zich veilig voelt en waar veiligheidspartners optimaal samenwerken. Het veiligheidsgevoel van onze inwoners wordt niet alleen door de gemeente bepaald en beïnvloed. Daarin zijn mondiale, nationale en provinciale ontwikkelingen ook van enorm belang. De afgelopen jaren hebben ons laten zien dat, zeker binnen het veiligheidsveld, niet alle ontwikkelingen voorspelbaar zijn. Dit beleid is dan ook nadrukkelijk een dynamisch beleid dat, indien nodig, aangepast of bijgesteld kan worden. De thematische indeling van het Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026 is overgenomen in de begroting 2025. De gemeenteraad en inwoners worden structureel via diverse kanalen geïnformeerd over ontwikkelingen, cijfers en de voortgang op het gebied van veiligheid.

Overlast

We acteren op overlast met betrekking tot openbare orde en veiligheid en handhaven als de leefomgeving van onze inwoners wordt aangetast. Samen met onze partners passen we maatwerk toe omdat elke situatie om zijn eigen aanpak vraagt.

Wat willen we bereiken?

D25.110 Het optimaliseren van de aanpak van overlast met betrekking tot openbare orde en veiligheid en handhaving, waarbij de leefomgeving van onze inwoners wordt aangetast.

Omschrijving (toelichting)

De gemeente spant zich in om alle vormen van overlast met betrekking tot Openbare orde en veiligheid en handhaving zoveel mogelijk tegen te gaan, zelf of in samenwerking met betrokken partners.

Activiteiten

A25.1102 Herzien coffeeshopbeleid

Het bestaande coffeeshopbeleid dateert uit 2009, waardoor het van groot belang is dat dit beleid wordt herzien. Momenteel loopt er een gerechtelijke procedure met een van de coffeeshops waardoor we genoodzaakt zijn te wachten met het herzien van dit beleid. We verwachten in 2025 te kunnen starten met het herzien van dit beleidsstuk en het voeren van een eventuele politieke discussie rondom deze thematiek.

A25.1103 Opstellen van handelingskader mobiel cameratoezicht

In 2025 wordt een handelingskader opgesteld voor directe inzet van mobiel cameratoezicht. Dit zodat er bij een openbare orde en veiligheidsverstoring direct gehandeld kan worden om dit middel in te zetten. Dit alles in overleg met de politie en het openbaar ministerie.

A25.1104 Melden en het oppakken van meldingen van overlast en/of onveiligheid

Meldingen van overlast en/of onveiligheid bereiken ons via diverse kanalen zoals onder andere via Meld Misdaad Anoniem, Fixie ect. Het blijft belangrijk deze meldingen direct op te pakken en zo snel mogelijk een reactie daarop terug te koppelen aan de melders. Dit ook om de meldingsbereidheid hiermee te verhogen.

Wat willen we bereiken?

D25.111 Voorkomen dat maatschappelijk ongenoegen doorgroeit naar maatschappelijke onrust

Omschrijving (toelichting)

De gemeente streeft naar rust en vertrouwen, probeert onrust en escalatie van maatschappelijk ongenoegen te voorkomen.

Activiteiten

A25.1111 Verder vormgeven aanpak bondgenoten

Bondgenoten is een methode waarmee externe netwerken worden opgebouwd, relaties worden onderhouden en samenwerking versterkt wordt in tijden van relatieve rust en onrust. Bij de aanpak Bondgenoten zoeken we spilfiguren in onze samenleving die, samen met ons, een netwerk vormen waarin we elkaar beter leren kennen en begrijpen. Indien nodig wisselen we onderling vroegtijdig kennis en signalen uit. Dit project is in 2024 opgestart en wordt verder vormgegeven in 2025.

A25.1112 Opstellen opleidingsplan radicalisering/polarisatie en maatschappelijke onrust

Om verder door te professionaliseren wordt in 2025 een opleidingsplan opgesteld rondom de thema's radicalisering, polarisatie en maatschappelijke onrust. Doel van het opleidingsplan is om te zorgen dat aandachtfunctionarissen vanuit diverse zorg- en veiligheidspartners zoals onder andere woningcorporatie, jongerenwerk, politie en gemeentemedewerkers getraind zijn bij het herkennen en melden van signalen en hoe daar bij te handelen.

Jeugd Veiligheid

We richten ons op een integrale aanpak om jongeren die extra aandacht nodig hebben te ondersteunen. We verbeteren de veiligheidsbeleving van de jeugd in en om de school, vergroten kansen voor risicjongeren en streven naar een afname van jeugdcriminaliteit. Samen met onze partners richten we op talentontwikkeling en pakken we jeugdoverlast aan.

Wat willen we bereiken?

D25.120 Vroegtijdig en beter in beeld brengen en houden van jeugdgroepen en met onze partners bepalen van een passende aanpak zoals bijvoorbeeld het inzetten van een persoonsgerichte aanpak of het inzetten van het 7-stappenmodel.

Omschrijving (toelichting)

Jeugdgroepen zijn een belangrijk onderdeel bij de integrale aanpak van jeugdveiligheid en de gemeente dient hier extra aandacht aan te besteden.

Activiteiten

A25.1201 Optimaliseren proces rond zorg en veiligheid, waaronder jeugdveiligheid

Omschrijving (toelichting)

In 2024/2025 wordt het proces rondom de thema's zorg en veiligheid, waar jeugd een onderdeel van is, geoptimaliseerd. Een onderdeel hiervan is het implementeren van het AVE-model en het werken met een nieuw convenant voor jeugd om informatiedeling te borgen. Het AVE staat voor: Integrale Aanpak ter Voorkoming van Escalatie bij huishoudens met oplopende problematiek. Het doel is het voorkomen van een dreigend escalerende situatie en het beperken en beëindigen van een escalerende situatie.

A25.1202 In beeld brengen jonge harde kern supporters RKC

Omschrijving (toelichting)

In 2025 wordt er beeld gevormd rondom de (nieuwe) jonge harde kern supporters van RKC. Na het beeldvormen wordt bekeken wat ieders rol is in deze groep en hoe deze aan te pakken met bijvoorbeeld een persoonsgerichte aanpak.

A25.1203 Inzetten bureau HALT op voortgezet onderwijs

Omschrijving (toelichting)

Door bureau HALT wordt er in 2025 op het voortgezet onderwijs binnen Waalwijk voorlichting gegeven aan jongeren, ouders en leraren over diverse onderwerpen rondom jeugd en veiligheid.

A25.1204 Geven van extra voorlichting op basisscholen over jeugdcriminaliteit

Omschrijving (toelichting)

Op de basisscholen binnen Waalwijk wordt in 2025 extra voorlichting gegeven rondom het thema jeugdcriminaliteit. Hierin worden onder anderen de onderwerpen ondermijning, cybercrime, sexting en hoe om te gaan met social media besproken.

Versterking verbinding zorg en veiligheid

Door aan de voorkant zo vroeg mogelijk adequate hulp te bieden wordt zoveel mogelijk voorkomen dat onveilige situaties ontstaan. We handelen bij voorkeur preventief, maar indien nodig ook repressief. Een goede en snelle samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners is hiervoor essentieel. We volgen hierin de koers uit het sociaal domein.

Wat willen we bereiken?

D25.130 Goede samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners en daarbij inzetten van juiste en passende hulp en ondersteuning

Omschrijving (toelichting)

Preventie en vroegsignalering is bepalend om inwoners tijdig op een goede wijze te kunnen helpen en ondersteunen. Door meer in te zetten op preventie en vroegsignalering willen we voorkomen dat problemen verder escaleren en onrust in de openbare orde zoveel mogelijk voorkomen. We werken hier nauw samen met diverse zorg- en veiligheidspartners en vanuit een gezamenlijke visie. Daarbij wordt gekozen voor een aanpak met een balans tussen preventie, zorg en repressie.

Activiteiten

A25.1301 Inzetten van wijk GGZ-ers op preventie en psycho-educatie

Omschrijving (toelichting)

Met de extra middelen voor de inzet van een Wijk-GGZ'er steken wij in op vroegsignalering en psycho-educatie. Door de bekendheid van de functie bij organisaties, ondernemers en inwoners te vergroten en door psycho-educatie willen we dat signalen eerder gedeeld worden zodat inwoners sneller toegeleid worden naar de juiste hulp. Tevens is er de ruimte om sneller in te spelen op signalen en behoeften.

A25.1302 Ontwikkelen kader op zorg en veiligheid

Omschrijving (toelichting)

In samenwerking met TWIJZ en TMAO wordt er gewerkt aan een kader voor zorg en veiligheid. Dit met als doel om te komen tot een duidelijke aanpak bij het op- en afschalen van complexe casuïstiek.

Ondermijning

Ondermijning beslaat alle vormen van criminaliteit waarbij het gezag wordt aangetast of waarbij sprake is van verwevenheid tussen de onderwereld en bovenwereld. Enkele voorbeelden zijn hennepsteelt, handel in harddrugs, criminele motorclubs en witwassen.

Wat willen we bereiken?

D25.140 Streven naar een weerbare overheid en samenleving, waarin ruimte is voor welke vorm van ondermijning dan ook wordt ingeperkt en/of waartegen repressief stevig wordt opgetreden: het voorkomen, verstoren en stoppen van ondermijnende criminalite

Omschrijving (toelichting)

We treden zowel preventief als repressief op tegen verschijningsvormen van ondermijning en zetten in op bewustwording en meldingsbereidheid van inwoners via diverse kanalen (o.a. Meld Misdaad Anoniem meldingen). Daarnaast voeren we in het kader van de aanpak van ondermijning structureel integrale controles uit. We passen onze verschillende beleidstukken toe (o.a. beleid mensenhandel, Bibob-beleid, Algemene Plaatselijke Verordening).

Activiteiten

A25.1401 Opstellen privacy protocol ondermijning

Omschrijving (toelichting)

In 2025 wordt een privacy protocol ondermijning opgesteld. Dit naar aanleiding van een recentelijk landelijk advies van de Raad van State over de rol van gemeenten in de bestuurlijke en integrale aanpak van ondermijning. Het privacy protocol is een afwegingskader voor de binnengemeentelijke gegevensuitwisseling ten behoeve van de bestrijding van ondermijnende criminaliteit. In het protocol is de aanpak Ondermijning van de gemeente in relatie tot de Algemene Verordening Gegevensbescherming beschreven. Hierbij worden processen en systemen op elkaar afgestemd en is zodoende de informatiedeling geborgd.

A25.1402 Onverminderd inzetten in de strijd tegen drugscriminaliteit

Omschrijving (toelichting)

De inzet is in 2025 onder andere gericht op een consequente toepassing van het Damoclesbeleid. We passen dit beleid doorlopend aan, zodat het blijft aansluiten bij de nieuwste ontwikkelingen. We blijven waar nodig en mogelijk het met spoed toepassen van bestuursdwang.

A25.1403 Uitvoering geven aan de Brabantse norm weerbare overheid

Omschrijving (toelichting)

Binnen de gemeente Waalwijk voldoen we aan de norm weerbare overheid. Echter, willen we dit optimaliseren door extra in te zetten op bewustwording rondom ondermijning. Dit om inwoners, ondernemers, medewerkers en bestuurders weerbaarder te maken tegen ondermijnende criminaliteit en daarmee de kans op ondermijning te verkleinen. Daarnaast willen we de meldingsbereidheid bij de eerder genoemde doelgroepen vergroten door o.a. meervoudige inzet van verschillende soorten preventieve acties (campagnes, voorlichting en gesprekken). Daarnaast willen we ons focussen op de weerbaarheid van inwoners en het

verstevigen van onze informatiepositie.

Dit doen we door onze partners in de aanpak actief te betrekken en uit te breiden, waardoor ondermijning in een zo vroeg mogelijk stadium wordt gesignaleerd en er integraal wordt doorgepakt.

A25.1404 Uitvoering geven aan het beleid mensenhandel

Omschrijving (toelichting)

Dit doen we door in 2025 controles op dit thema uit te voeren, in- en extern de bewustwording op het thema te vergroten en kennis te delen binnen het district Hart van Brabant. We voeren hiervoor meerdere integrale districtelijke controles uit. Ook worden toezichthouders die zich bezighouden met controles van kamerbewoning getraind in het herkennen van signalen rondom mensenhandel.

A25.1405 Voorlichtingen geven op scholen rondom het thema ondermijning

Omschrijving (toelichting)

Er worden preventieve voorlichtingen gehouden op scholen rondom het thema ondermijning. Hierbij wordt aandacht besteed aan de jeugdigen maar ook aan leraren en ouders. Bewustwording en het leren kennen van signalen staan hierin centraal waarna het ook wordt uitgelegd waar ze met dit soort signalen terecht kunnen.

Digitale veiligheid

De gedigitaliseerde samenleving brengt risico's met zich mee. We zetten ons in om te voorkomen dat inwoners en bedrijven slachtoffer worden van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit.?

De veiligheid van de informatie kan helaas niet tot de volle honderd procent worden gegarandeerd, gezien de steeds voortschrijdende techniek en de toename van cybercrime. Ook blijft het werken met informatie mensenwerk. We streven echter naar een optimaal pakket aan maatregelen waarbij de mate van risico bepalend is voor onze acties.

Wat willen we bereiken?

D25.150 Digitaal weerbaarder maken van inwoners en ondernemers van de gemeente Waalwijk

Omschrijving (toelichting)

Het verhogen van de kennis en bewustwording ten aanzien van digitale veiligheid is van cruciaal belang om de weerbaarheid van inwoners en ondernemers te vergroten.

Activiteiten

A25.1501 Diverse activiteiten inzake digitale weerbaarheid

Omschrijving (toelichting)

In 2025 wordt gewerkt aan de onderstaande activiteiten om de digitale weerbaarheid verder te vergroten.

- We zetten in op het voorkomen dat inwoners en ondernemers slachtoffer worden van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit;
- We zetten in op bevorderen van aangiftebereidheid;

- We sluiten aan bij de regionale aanpak 'Lokale Weerbaarheid Cybercrime' ;
- We dragen bij aan bewustwording bij onze inwoners en ondernemers. Dat doen we op diverse manieren, waaronder communicatie .

Wat willen we bereiken?

D25.151 Gemeentelijke informatie is op het juiste moment beschikbaar, deze informatie is correct en is alleen toegankelijk voor bevoegde personen.

Omschrijving (toelichting)

In het kader van veiligheid is vooral van belang dat de gemeentelijke informatie alleen toegankelijk is voor bevoegde personen.

Activiteiten

A25.1511 Diverse activiteiten inzake gemeentelijke informatievoorziening

Omschrijving (toelichting)

De belangrijkste activiteiten in 2025 op het gebied van gemeentelijke informatieveiligheid zijn:

1. We nemen maatregelen op basis van nieuwe wetgeving (BIO 2.0) en bereiden ons voor op nieuwe wetgeving (NIS2).
2. We voeren bewustwordingscampagnes uit met meetbare resultaten.
3. We zetten nieuwe technieken in om de digitale weerbaarheid te verhogen.
4. We voeren verschillende audits uit om de gemeentelijke digitale weerbaarheid te toetsen.

Wat mag het kosten?

De lasten en baten van het beleidsveld 1 Veiligheid worden hierna toegelicht, met daarbij:

- De cijfers uit de jaarrekening 2023, de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025 van lasten en baten met mutaties reserves.
- Een overzicht van de in de begroting 2025 verwerkte voorstellen, grotendeels afkomstig uit de Kadernota 2025.
- Een toelichting op de verschillen tussen de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025.

De toelichting op de voorstellen uit de Kadernota 2025 is terug te lezen in de begrotingsapp:

- Onontkooombaarheden in bijlage 1 .
- Nieuwe voorstellen domein 2 Mens en samenleving in bijlage 2.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2023	Begroting na wijziging 2024	Primaire begroting 2025
Lasten			
PR101 Brandweer en rampenbestrijding	3.414	3.533	3.639
PR102 Openbare orde en veiligheid	2.099	2.014	2.158
PR103 Dierenbescherming	51	47	48
PR104 Parkeertoezicht	163	186	338
PR603 Stedelijke werkgelegenheidsprojecten	0	0	0
Totaal Lasten	5.727	5.780	6.182
Baten			
PR101 Brandweer en rampenbestrijding	0	0	0
PR102 Openbare orde en veiligheid	-11	0	0
Totaal Baten	-11	0	0
Saldo van lasten en baten	5.716	5.780	6.182
Onttrekkingen			
PR951 Mutaties reserves beleidsveld 1	-552	-50	-25
Saldo na mutaties reserves	5.164	5.730	6.158

Voorstellen in begroting verwerkt

Vanuit de Kadernota 2025 zijn de volgende budgetaanpassingen bij dit beleidsveld in de begroting verwerkt.

In de Kadernota 2025 is voor de voorstellen KN25 O1.01 en O1.02 onderhoudskosten en verhoging voorziening vastgoed in totaal € 425.000 opgenomen. Echter bij het samenstellen van de begroting 2025 zijn die uitgesplitst naar de gebouwen waar de aanpassingen moeten gebeuren. De financiële effecten hiervan landen in meerdere beleidsvelden waar alle lasten van die gebouwen zitten (is dus versnipperd). Voor beleidsveld 1 gaat het om structureel € 24.000/

Toegekende budgetmutaties (bedragen * € 1.000)	2025	2026	2027	2028
<u>Onontkoombaarheden Kadernota 2025:</u>				
KN25 O1.01 / O1.02 Verhoging onderhoudskosten in exploitatie tbv klein en jaarlijks onderhoud en verhoging dotatie voorziening onderhoud	24	24	24	24
<u>Nieuwe voorstellen domein 2 Mens en samenleving</u>				
KN25 NV2.04 Beleidsadviseur zorg en veiligheid	93	93	93	93
KN25 NV2.06 Structurele inzet 2e wijk GGZ'er	p.m.	93	93	93
KN25 NV2.14 Inzet mobiel cameratoezicht	35	25	25	25
Totaal	152	235	235	235

Toelichting begroting 2025 t.o.v. gewijzigde begroting 2024

Lasten

De lasten zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 toegenomen met € 402.000. Daarvan komt € 152.000 voort uit de Kadernota 2025. De overige verschillen zijn € 250.000.

Belangrijkste oorzaken daarvan zijn:

- Een hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant van € 85.000.
- Incidenteel lagere lasten parkeertoezicht in 2024 van € 140.000 (zie Najaarsbericht 2023, voorstel NJB23/2.01).

Indicatoren

Relevante indicatoren zijn te raadplegen in het volgende document : Indicatoren beleidsveld 1

Belangrijkste kaders

Integraal Veiligheidsbeleid 2023-2026 (gezamenlijke gemeenten Dongen, Gilze en Rijen, Loon op Zand en Waalwijk)
Focusblad 2024

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Midden- en West Brabant (VRMWB).

Beleidsveld 2 : Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Wat houdt dit beleidsveld in?

In het coalitieakkoord 2022 - 2026 is een aparte paragraaf over Mobiliteit: Slimmer & Sneller opgenomen. Dit is verder vertaald in het Mobiliteitsplan 2030 met Uitvoeringsprogramma 2023 - 2027, dat in maart 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld. Het Mobiliteitsplan is de uitwerking van de ambities uit de Mobiliteitsvisie in concrete maatregelen. Het geeft richting aan hoe we de vastgestelde visie tot 2030 realiseren. De ambities en maatregelen zijn niet voor elk gebied in de gemeente hetzelfde. We maken daarom onderscheid in de maatregelen voor het centrum, het stedelijk gebied, de bedrijventerreinen, de dorpskernen en het buitengebied. Het Mobiliteitsplan is adaptief zodat het mogelijk is om in te spelen op bestuurlijke, technische of overige belangrijke veranderingen in Waalwijk. Het Uitvoeringsprogramma bevat de concrete projecten voor de komende vier jaar.

De doelen voor de verschillende gebieden (centrum, stedelijk gebied, bedrijventerreinen, dorpskernen en buitengebied) zijn uitgewerkt volgens de 4 ambities uit de Mobiliteitsvisie ('schoon, stil en gezond', 'inclusieve mobiliteit', 'robuust en betrouwbaar' en 'slim en efficiënt'). De vijfde ambitie 'veiligheid' is een ambitie waar geen discussie over is. Alles wat we doen, moet bijdragen aan een betere verkeersveiligheid. Deze 4 ambities zijn ook de basis geweest voor de indeling van de begroting 2025.

Schone, stille en gezonde mobiliteit

In 2030 heeft het mobiliteitssysteem in Waalwijk geen negatieve effecten meer op de leefomgeving.

Wat willen we bereiken?

D25.210 Mobiliteit in Waalwijk is in 2030 schoner, stiller en gezonder

Omschrijving (toelichting)

- In 2030 wordt het straatbeeld minder gedomineerd door de auto en is er meer ruimte voor voetgangers en fietsers in een veilig comfortabel netwerk.
- In 2030 vormt het openbaar vervoer, in bredere context (denk aan gedeelde mobiliteit en hubs), een logisch onderdeel van het totale mobiliteitssysteem.
- Ook het goederenvervoer draagt bij aan de reductie van CO2.

Activiteiten

A25.2101 Uitwerken nieuw parkeerbeleid

Omschrijving (toelichting)

Na vaststelling van de Parkeervisie Waalwijk wordt in 2025 nieuw parkeerreguleringsbeleid aangeboden en wordt een fietsparkeerplan en een aanpak Deelmobiliteit opgesteld. De Aanpak Deelmobiliteit wordt opgepakt, nadat het fietsparkeerplan is afgerond.

A25.2102 Verbeteren situatie fietsers op het Halve Zolenpad

Omschrijving (toelichting)

Conform IUP 2025-2026 wordt op drie locaties op het Halve Zolenpad een begin gemaakt met het aanpassen van de voorrangssituatie voor fietsers.

A25.2103 Verbeteren openbare vervoersvoorzieningen in Waalwijk

Omschrijving (toelichting)

- We onderzoeken de ruimtelijke en economische haalbaarheid van mobiliteitshubs, te starten met de locatie Noorder Allee.
- We onderzoeken of doorstromingsmaatregelen nodig zijn om Bus Rapid Transit te faciliteren.

A25.2104 Verbeteren van de fietsveiligheid bedrijventerreinen haven

Omschrijving (toelichting)

We onderzoeken de mogelijkheden voor het verbeteren van de fietsveiligheid op het bedrijventerreinen havens 1 t/m 6.

A25.2105 Verbeteren verkeersveilige schoolomgeving

Omschrijving (toelichting)

We zetten samen met de BVL-basisscholen blijvend in op een verkeersveilige schoolomgeving o.a. door educatieve projecten.

Inclusieve mobiliteit

Voor iedereen is er een mobiliteitsoplossing, al dan niet individueel dan wel gedeeld (openbaar vervoer).

Wat willen we bereiken?

D25.220 Verbetering inclusieve mobiliteit

Omschrijving (toelichting)

- In 2030 is het inwoners van de gemeente Waalwijk mogelijk om zelfstandig te reizen.
- Iedereen die wil kan zelfstandig naar de bedrijventerreinen reizen.

Activiteiten

A25.2201 Faciliteren fietslessen

Omschrijving (toelichting)

We faciliteren fietslessen voor nieuwe Nederlanders en e-biketrainingen voor senioren.

A25.2202 Aanpakken barrières om zelfstandig op weg te gaan

Omschrijving (toelichting)

Vanuit het Mobiliteitsplan 2030 wordt gekeken naar het aanpakken van de toegankelijk op looproutes van en naar het centrum van Waalwijk. We realiseren twee looproutes in 2025.

Robuust en betrouwbaar mobiliteitssysteem

Het mobiliteitssysteem van de toekomst is multimodaal, ketengericht en betrouwbaar.

Wat willen we bereiken?

D25.230 Doorontwikkeling naar een robuuster en betrouwbaarder mobiliteitssysteem

Omschrijving (toelichting)

- In 2030 maakt men meer gebruik van alternatieven voor de auto om binnen, van of naar het stedelijk gebied en de bedrijventerreinen te reizen.
- De fietsbereikbaarheid is goed met fietsparkeervoorzieningen op logische plekken;
- De ov-lijnen van en naar Waalwijk voldoen aan de behoeftes van de inwoners en bezoekers.

Activiteiten

A25.2301 Uitvoeren risicogestuurde verkeersveiligheidsaanpak

Omschrijving (toelichting)

Conform vastgesteld BVVP 2024-2027 (Brabants Verkeersveiligheidsplan) werken we samen met de regionale partners aan een risicogestuurde verkeersveiligheidsaanpak, door lokaal het uitvoeringsprogramma uit te voeren.

A25.2302 Opstellen verkeersstructuurplan

Omschrijving (toelichting)

Als nadere concretisering van het Mobiliteitsplan 2030 leggen we in 2025 een verkeersstructuurplan voor, waarmee we aangeven wat de visie op het Waalwijkse wegennet is. Inzichtelijk wordt gemaakt wat de gewenste wegencategorisering is en op welke wijze dat vertaald wordt naar de inrichting van wegen.

Slimme en efficiënte mobiliteit

De huidige infrastructuur wordt beter benut, waardoor de bereikbaarheid van de gemeente ook verbetert.

Wat willen we bereiken?

D25.240 Verbetering slimme en efficiënte mobiliteit

Omschrijving (toelichting)

Het stimuleren dat de meest efficiënte vorm van mobiliteit wordt gekozen, waardoor tijd en ruimte worden bespaard,. Voorbeelden hiervan zijn niet reizen, lopen en fietsen, deelvervoer, (actuele) datagedreven parkeer- en of reisinformatie.

Activiteiten

A25.2401 Inrichten datagericht werken

Omschrijving (toelichting)

De ambitie is om in 2025 meer datagericht te werken, waardoor er vanaf de begroting 2026 concreter gestuurd kan worden op indicatoren.

Havens

De gemeente Waalwijk heeft een drietal havens (Waalwijk, Sprang-Capelle en Waspik). De belangrijkste gemeentelijke taken zijn het beheren en onderhouden van de havens / sluisen, waardoor de bereikbaarheid van de Waalwijkse industrieterreinen gewaarborgd blijft (Waalwijk en Waspik) en het instandhouden van de recreatiehavens (Sprang-Capelle en Waspik).

Daarnaast lopen momenteel diverse havengerelateerde ontwikkelingen,

- Nieuwe insteekhaven Waalwijk: we zijn in afwachting van een gerechtelijke uitspraak mbt de insteekhaven en de randweg als onderdeel van het GOL en Haven 8 Oost (afrondding).
- Besluitvorming over de exploitatieopzet van de planontwikkeling Kerkvaartse haven staat gepland voor 2025.
- In 2025 wordt de samenwerking tussen binnenhavens in Noord-Brabant, onder de noemer Brabant Ports verder vorm en inhoud gegeven.
- Smart Port Waalwijk: vanuit de regiodeal en Interreg North Sea zijn middelen beschikbaar gesteld. In 2025 worden elektrische (transport)middelen aangeschaft.

Wat mag het kosten?

De lasten en baten van het beleidsveld 2 Verkeer, vervoer en waterstaat worden hierna toegelicht, met daarbij:

- De cijfers uit de jaarrekening 2023, de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025 van lasten en baten met mutaties reserves.
- Een overzicht van de in de begroting 2025 verwerkte voorstellen, grotendeels afkomstig uit de Kadernota 2025.
- Een toelichting op de verschillen tussen de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025.

De toelichting op de voorstellen uit de Kadernota 2025 is terug te lezen in de begrotingsapp:

- Onontkoombaarheden in bijlage 1 .
- Nieuwe voorstellen domein 1 Vitale Stad in bijlage 2.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2023	Begroting na wijziging 2024	Primaire begroting 2025
Lasten			
PR201 Straatreiniging	534	630	646
PR202 Gladheidsbestrijding	147	167	177
PR203 Onderhoud wegenstraten en pleinen	4.675	4.000	4.885
PR204 Openbare verlichting	1.219	1.210	1.037
PR205 Verkeersmaatregelen	1.323	1.649	1.350
PR206 Parkeervoorzieningen	688	633	631
PR208 Exploitatie havencomplex	723	667	623
PR210 Recreatieve havens	39	38	36
Totaal Lasten	9.349	8.993	9.385
Baten			
PR201 Straatreiniging	-3	-1	-1
PR202 Gladheidsbestrijding	-2	0	0
PR203 Onderhoud wegenstraten en pleinen	-1.150	-290	-359
PR204 Openbare verlichting	-63	0	0
PR205 Verkeersmaatregelen	-62	-41	-42
PR206 Parkeervoorzieningen	-1	0	0
PR208 Exploitatie havencomplex	-143	-178	-184
PR210 Recreatieve havens	-25	-26	-30
PR952 Mutaties reserves beleidsveld 2	0	0	0
Totaal Baten	-1.449	-536	-616
Saldo van lasten en baten	7.901	8.457	8.770
Onttrekkingen			
PR952 Mutaties reserves beleidsveld 2	-548	-857	-561
Stortingen			
PR952 Mutaties reserves beleidsveld 2	300	300	300
Mutaties reserves	-248	-557	-261
Saldo na mutaties reserves	7.653	7.900	8.508

Voorstellen in begroting verwerkt

Vanuit de Kadernota 2025 zijn de volgende budgetaanpassingen bij dit beleidsveld in de begroting verwerkt.

In de Kadernota 2025 is voor de voorstellen KN25 O1.01 en O1.02 onderhoudskosten en verhoging voorziening vastgoed in totaal € 425.000 opgenomen. Echter bij het samenstellen van de begroting 2025 zijn die uitgesplitst naar de gebouwen waar de aanpassingen moeten gebeuren. De financiële effecten hiervan landen in meerdere beleidsvelden waar alle lasten van die gebouwen zitten (is dus versnipperd). Voor beleidsveld 2 gaat het om structureel € 1.000.

Toegekende budgetmutaties (bedragen * € 1.000)	2025	2026	2027	2028
<u>Onontkoombaarheden Kadernota 2025:</u>				
KN25 O1.01 / O1.02 Verhoging onderhoudskosten in exploitatie tbv klein en jaarlijks onderhoud en verhoging dotatie voorziening onderhoud	1	1	1	1
KN25 O4.04 Toevoegen jaarschijf 2028 aut. groei wegen	0	0	0	38
<u>Nieuwe voorstellen domein 1 Vitale stad</u>				
KN25 NV1.03 Vergroenen Vredesplein	221	37	37	37
KN25 NV1.11 Renovatie jachthaven Waspik	0	8	8	8
KN25 NV1.12 Onderhoud wegen	300	300	300	300
KN25 NV1.17 Voorbereidingsbudget Mobiliteitshub	175	175	0	0
KN25 NV1.19 Monitoring (fiets) parkeren	40	0	40	0
KN25 NV1.27 Leges graafmeldingen voor klein geprogrammeerd werk	-60	-60	-60	-60
Totaal	677	461	326	324

Toelichting begroting 2025 t.o.v. gewijzigde begroting 2024

Lasten

De lasten zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 toegenomen met € 392.000. De voorstellen van de Kadernota 2025 resulteren in € 737.000 aan extra lasten, zodat de overige lasten op beleidsveld 2 (per saldo) met € 345.000 zijn gedaald.

Belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

- Lagere energielasten in 2025 (€ 200.000 voor openbare verlichting). Tijdens de energiecrisis zijn slechts voor twee jaar extra energielasten geraamd in de begroting. Voor de jaren daarna is een stelpost opgenomen om de structureel hogere energielasten te dekken. Deze stelpost is nog niet in de begroting 2025 verdeeld.
- Vanuit de budgetoverheveling 2023 was in 2024 een incidenteel bedrag geraamd voor mobiliteit. In de begroting 2025 is dit bedrag niet meer geraamd.

Baten

De baten zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 toegenomen met € 80.000, waarvan € 60.000 door voorstel NV1.27 leges graafmeldingen uit de Kadernota 2025. De rest betreft indexering van de (overige) opbrengsten.

Reserves

De onttrekkingen aan reserves zijn in de begroting 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 met € 296.000 gedaald door een eenmalige budgetoverheveling van 2023 naar 2024 ten behoeve van het Mobiliteitsplan.

Indicatoren

Relevante indicatoren uit beleidsveld 2 zijn te raadplegen in Waalwijk in Cijfers via deze link: [Indicatoren beleidsveld 2](#)

Belangrijkste kaders

Mobiliteitsvisie 2030

Verbonden partijen

In dit beleidsveld zijn geen verbonden partijen.

Beleidsveld 3 : Economie

Wat houdt dit beleidsveld in?

Voor de begroting is gekozen om 3 thema's te benoemen. Onder deze thema's vallen de activiteiten die daadwerkelijk in 2025 opgepakt gaan worden door het cluster economie. De reguliere activiteiten op het gebied van economie, zoals het uitbrengen van beleidsadvies, het reguliere accountmanagement en het participeren in lokale- en regionale netwerken/werkgroepen zijn daarbij niet benoemd. De uitgaven voor het cluster economie zijn de laatste jaren steeds gedekt uit incidentele gelden. Daarvan moet worden vastgesteld dat incidentele dekking van activiteiten ongewenst is. Daarom is de kadernota 2025 structureel een aanvullend (werk)budget beschikbaar gekomen voor economische ontwikkeling.

Ruimte om te ondernemen

Het stimuleren van ondernemerschap is essentieel voor economische groei en innovatie. Ons beleid richt zich op het creëren van een omgeving waarin ondernemers kunnen floreren. Dit omvat het verminderen van bureaucratische belemmeringen, het bieden van toegang tot financiering en het ondersteunen van start-ups via mentorprogramma's. Door een sterke infrastructuur en een ondersteunend netwerk te bieden, moedigen we innovatie aan en trekken we nieuwe investeringen aan, wat leidt tot een toekomstbestendige economie die bijdraagt aan Brede Welvaart.

Wat willen we bereiken?

D25.310 Beter faciliteren van ondernemerschap

Omschrijving (toelichting)

We zetten ons in voor het faciliteren van ondernemerschap. Dit omvat ondersteuning voor lokale bedrijven, het creëren van een gunstig ondernemersklimaat en het bevorderen van economische groei.

Activiteiten

A25.3101 Accountmanagement

Omschrijving (toelichting)

Het verbeteren van het vestigingsklimaat voor bestaande en nieuwe bedrijven blijft een prioriteit, waarbij overleg met ondernemersverenigingen en intermediaire organisaties plaatsvindt. Middels accountmanagement informeren en faciliteren we ondernemend Waalwijk informeren en faciliteren over economisch maatschappelijke thema's. Accountmanagement gaat daarbij om vertegenwoordiging van de gemeente, gezicht van de gemeente, vraagbaak, het vormen van netwerken en verbinden van mensen en initiatieven. Accountmanagement richt zich voornamelijk op ondernemers in Waalwijk, maar fungeert ook binnen de gemeentelijke organisatie als vraagbaak voor ondernemerschap. Daarnaast werken onze accountmanagers als verbindende schakel binnen de organisatie om ondernemersvragen te ondersteunen en te beantwoorden.

A25.3102 Het toekomstbestendiger inrichten van ruimte voor bedrijvigheid

Omschrijving (toelichting)

De gemeente heeft plannen om gronden op Haven 8 Oost afronding uit te geven en te verkopen. Deze gronden zijn bestemd voor grootschalige logistiek, maar we onderzoeken de mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik. Ook zetten we in op ontwikkeling en uitgifte van bedrijventerrein Maasoever-Scharlo. Daarnaast wordt gewerkt aan nieuwe uitgiftevoorwaarden en algemene verkoopvoorwaarden op basis van Brede Welvaart-principes en het regionale afsprakenkader Bedrijventerreinen. Tot slot wordt aandacht besteed aan de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen.

A25.3103 Economisch beleid op orde

Omschrijving (toelichting)

We werken aan het opstellen van een economische strategie die integraal onderdeel uitmaakt van de Strategische Visie en de Omgevingsvisie. Ter versterking van de Waalwijkse economie wordt daarnaast gewerkt aan actualiseren en/of vaststellen van de volgende beleidsstukken: detailhandelsvisie en de vrijetijdsnota.

Aantrekkelijker woon- en leefklimaat creëren

We streven naar aantrekkelijke commerciële voorzieningen, waaronder winkels en horecagelegenheden. Deze voorzieningen moeten niet alleen voldoen aan de behoeften van de lokale inwoners, maar ook bezoekers van buiten aantrekken. Met als doel om een levendige en gastvrije omgeving te bevorderen. Dit draagt bij aan de tevredenheid van inwoners en trekt bezoekers aan, wat op zijn beurt economische groei en sociale interactie stimuleert.

Wat willen we bereiken?

D25.320 Economische voorzieningenstructuur op peil houden

Omschrijving (toelichting)

Waalwijk streeft naar behoud van de bestaande economische voorzieningenstructuur in de gemeente en levert waar nodig een bijdrage aan kwaliteitsverbetering van economische voorzieningen in de gemeente. Een zo divers mogelijk winkel-/horeca-aanbod in de gemeente draagt bij aan een aantrekkelijke woon- en verblijfsgemeente. Concentratie van (winkel)ontwikkelingen in een structuur van vitale winkelgebieden is hierbij belangrijk.

Activiteiten

A25.3201 Versterken van de binnenstad

Omschrijving (toelichting)

In april 2024 heeft de gemeenteraad de actualisatie van de Centrumvisie vastgesteld. Hiermee is richting gegeven aan de doorontwikkeling van de Binnenstad naar een zo levendig en aantrekkelijk mogelijk centrumgebied.

Voor 2025 zetten we de samenwerking met de Bedrijveninvesteringszone (BIZ) voort. Gezamenlijk werken de gemeente en de BIZ aan de uitvoering van de acties omschreven in het uitvoeringsprogramma (voortvloeiend uit de Centrumvisie) om een toekomst bestendige binnenstad te realiseren.

A25.3202 Behoud van spreiding en structuur van voorzieningen

Omschrijving (toelichting)

We streven ernaar de bestaande detailhandelsstructuur in de gemeente en het economische voorzieningenniveau in de buurt van de woonomgeving te behouden. Hiertoe wordt in 2025 nieuw detailhandelsbeleid opgesteld.

Adaptieve en duurzame arbeidsmarkt

We zetten ons in voor een duurzame arbeidsmarkt die zich aanpast aan veranderende omstandigheden. Dit omvat bijvoorbeeld het bevorderen van levenslang leren en het stimuleren van werkgevers om zich aan te passen aan technologische ontwikkelingen. Duurzaamheid in de arbeidsmarkt gaat over een gezonde economie en een gezonde samenleving op de lange termijn.

Wat willen we bereiken?

D25.330 Kennis en talent behouden voor Waalwijk

Omschrijving (toelichting)

De gemeente Waalwijk streeft ernaar om kennis en talent van jongeren binnen de gemeente te behouden. Dit wordt gerealiseerd door samenwerking met ondernemers en het onderwijsveld.

Activiteiten

A25.3301 Betrekken ondernemers en onderwijs

Omschrijving (toelichting)

Samenwerking tussen onderwijs en ondernemers is essentieel om jongeren goed voor te bereiden op de arbeidsmarkt. Maar beide partijen spreken vaak een verschillende taal. De

gemeente heeft een verbindende, faciliterende rol om de aansluiting tussen onderwijs en de arbeidsmarkt te verbeteren. We richten ons op het omzetten van ideeën in concrete plannen aangepast aan bepaalde omstandigheden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan krapte op de arbeidsmarkt in specifieke sectoren en op het behouden van jeugd voor de eigen gemeente. We continueren en intensiveren hiervoor de al lopende projecten en starten nieuwe initiatieven op.

A25.3302 Mede ontwikkelen van lokale leerlijnen

Omschrijving (toelichting)

In samenwerking met onderwijs en bedrijven faciliteren we het opzetten van opleidingen. In 2025 continueren en intensiveren we de lopende projecten. We onderzoeken samen met onderwijs en ondernemers de lokale behoefte aan en mogelijkheden voor nieuwe opleidingen.

Wat willen we bereiken?

D25.331 Een gezonde economie en gezonde samenleving

Omschrijving (toelichting)

In de huidige krappe arbeidsmarkt hebben bedrijven moeite om aan voldoende personeel te komen. Vooral in de logistieke sector is de (seizoens)vraag groter dan het aanbod. Internationale medewerkers vullen openstaande posities, in sectoren met een tekort aan arbeidskrachten, die anders moeilijk in te vullen zijn. Door dit tekort aan arbeidskrachten aan te vullen, dragen internationale medewerkers bij aan de continuïteit en groei van bedrijven en de economie van Waalwijk als geheel. De inzet van internationale medewerkers betekent echter ook iets voor de behoefte aan huisvesting en voorzieningen (bijvoorbeeld zorg, onderwijs) en de daaraan gekoppelde integratie.

Activiteiten

A25.3311 Aan de slag met internationale medewerkers

Omschrijving (toelichting)

We werken in 2025 aan een convenant om afspraken met werkgevers te maken op verschillende thema's zoals integratie, gezondheid, onboarding en registratie. Op termijn breiden we het convenant uit naar inleners en huisvesters. Gekoppeld aan het convenant onderzoeken we de mogelijkheid voor het uitgeven van een keurmerk en vragen we een financiële bijdrage van werkgevers, inleners en huisvesters om internationale medewerkers in Waalwijk te ondersteunen. Zo zorgen we ervoor dat ondernemers de ruimte houden om te ondernemen en dat tegelijkertijd de internationale medewerkers de ondersteuning krijgen om mee te doen in de sociale basis van Waalwijk. Economie werkt hierin nauw samen met het sociaal domein.

Wat mag het kosten?

De lasten en baten van het beleidsveld 3 Economie worden hierna toegelicht, met daarbij:

- De cijfers uit de jaarrekening 2023, de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025 van lasten en baten met mutaties reserves.

- Een overzicht van de in de begroting 2025 verwerkte voorstellen, grotendeels afkomstig uit de Kadernota 2025.

- Een toelichting op de verschillen tussen de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025.

De toelichting op de voorstellen uit de Kadernota 2025 is terug te lezen in de begrotingsapp:

- Nieuwe voorstellen domein 1 Vitale Stad in bijlage 2.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2023	Begroting na wijziging 2024	Primaire begroting 2025
Lasten			
PR301 Straatmarkten	40	103	71
PR303 Economische ontwikkeling	1.349	698	512
PR304 Bedrijfsloket en -regelingen	921	884	785
PR305 Economische promotie	319	277	284
PR853 Grondexpl.bedrijven- en winkelgebieden	4.777	22.086	32.945
PR905 Verblijfsbelasting	0	0	24
PR907 Forensenbelasting	40	25	46
Totaal Lasten	7.447	24.073	34.667
Baten			
PR301 Straatmarkten	0	0	0
PR302 Opbrengst straatmarkten	-27	-32	-33
PR303 Economische ontwikkeling	-1.065	-44	-44
PR304 Bedrijfsloket en -regelingen	-451	-345	-312
PR853 Grondexpl.bedrijven- en winkelgebieden	-4.861	-22.086	-32.945
PR905 Verblijfsbelasting	-588	-492	-509
PR907 Forensenbelasting	-9	-13	-14
PR953 Mutaties reserves beleidsveld 3	0	0	0
Totaal Baten	-6.999	-23.012	-33.856
Saldo van lasten en baten	448	1.060	810
Onttrekkingen			
PR953 Mutaties reserves beleidsveld 3	-2.066	-4.086	0
PR961 Mutaties reserves GREX beleidsveld 3	-35	0	0
Totaal Onttrekkingen	-2.101	-4.086	0
Stortingen			
PR953 Mutaties reserves beleidsveld 3	1.854	3.618	0
PR961 Mutaties reserves GREX beleidsveld 3	118	0	0
Totaal Stortingen	1.973	3.618	0
Mutaties reserves	-128	-469	0
Saldo na mutaties reserves	320	592	810

Voorstellen in begroting verwerkt

Vanuit de Kadernota 2025 zijn de volgende budgetaanpassingen bij dit beleidsveld in de begroting verwerkt.

Toegekende budgetmutaties (bedragen * € 1.000)	2025	2026	2027	2028
<u>Nieuwe voorstellen domein 1 Vitale stad</u>				
KN25 NV1.13 Robuust en toekomstbestendig Belastingen heffen	5	5	5	5
KN25 NV1.16 Continuering co-financieringsmiddelen BIZ	75	75	0	0
KN25 NV1.24 Werkbudget Economie	84	84	84	84
KN25 NV1.25 Bijdrage aan Brabant Ports	45	45	45	45
KN25 NV1.29 Leisure InvesteringsFonds (LOF)	12	12	0	0
Totaal	221	221	134	134

Toelichting begroting 2025 t.o.v. gewijzigde begroting 2024

Lasten

De lasten zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 toegenomen met € 10.600.000.

Naast bovenstaande mutaties uit de Kadernota 2025 is de belangrijkste oorzaak de grondexploitatie:

- De producten 853 grondexploitatie bedrijven- en winkelgebieden en 963 mutaties reserve grondexploitatie dienen in samenhang te worden gezien. Het saldo van deze producten bedraagt € 0.

- Met het opstellen van de begroting worden op deze producten de lasten en baten geraamd op basis van de betreffende jaarschijf zoals deze is opgenomen in de meest recente versie van de nota grondexploitatie. Voor de begroting 2025 is dit de jaarschijf 2025 zoals opgenomen in de nota grondexploitatie behorende bij de jaarrekening 2023. Dit zorgt voor mutaties aan zowel de lasten- als de batenkant binnen dit beleidsveld.

- Tegenover de hogere lasten grondexploitatie staat een lagere last aan doorbelaste uren/salarissen van € 220.000,-

Baten

De baten zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 toegenomen met € 10.840.000.

Belangrijkste oorzaak is de grondexploitatie: zie toelichting hierboven bij lasten.

Indicatoren

Relevante indicatoren uit beleidsveld 3 zijn te raadplegen in Waalwijk in Cijfers via deze link : Indicatoren beleidsveld 3

Belangrijkste kaders

Economische verkenning Waalwijk 2021
 Actualisatie centrumvisie Waalwijk 2024
 Detailhandelsvisie_Waalwijk_2017
 Masterplan Binnenstad

Verbonden partijen

Regio Hart van Brabant (GR)
 Midpoint Brabant (GR)
 Parkmanagement Waalwijk BV

Beleidsveld 4 : Onderwijs

Wat houdt dit beleidsveld in?

Dit programma omvat beleid op diverse onderwijsgebieden binnen het onderwijs zoals het primair en voortgezet onderwijs en de voorschool.

Daarbij kennen we diverse aspecten zoals passend onderwijs, volwasseneducatie, leerlingenvervoer, bewegingsonderwijs, nieuwkomersonderwijs, leerplicht en interventies gericht op voorkomen van vroegtijdig school verlaten. Daarnaast behoort ook onderwijshuisvesting tot dit programma.

Onderwijs is een fundamenteel element binnen een sterk veranderende samenleving. Scholen/Integrale Kindcentra zijn van cruciaal belang voor de ontwikkeling van kinderen maar kunnen ook een sociale (wijk)functie hebben.

Het onderwijs is verantwoordelijk voor het overdragen van kennis en vaardigheden. Samen met de gemeente worden ook maatschappelijke uitdagingen aangepakt. De gemeente ondersteunt en faciliteert zonder inhoudelijk op de stoel van de onderwijsinstelling te zitten. De rollen en verantwoordelijkheden zijn veelal vastgelegd in wetgeving. Waar overlap is, wordt samengewerkt.

Onderwijsbeleid

Het taakveld onderwijsbeleid bestaat uit een aantal onderdelen. Niet alles is een volledige verantwoordelijkheid van de gemeente. In veel gevallen is er sprake van een gedeelde verantwoordelijkheid met het onderwijs. Er wordt dan vrijwel altijd samengewerkt aan/in een gedeelde aanpak. De verschillende onderdelen binnen het onderwijsbeleid zijn:

- Lokaal onderwijsbeleid

Met het onderwijs worden op bestuurlijk niveau afspraken gemaakt die worden vastgelegd in een Lokale Educatieve Agenda (LEA). Deze vierjarige LEA waarvan de nieuwe periode start in 2025 behelst ook een concreet uitvoeringsplan met prestatie indicatoren en taakverantwoordelijken.

- **Onderwijsachterstandenbeleid**

Onderwijsachterstandenbeleid (OAB) is gericht op het voorkomen van en terugdringen van onderwijsachterstanden. Veel programma's die vanuit OAB worden uitgevoerd (in Waalwijk onder de vleugels van Waalwijk Taalrijk) zijn gericht op preventie. Er is ook een sterke beweging naar specifiek onderwijs voor (anderstalige) nieuwkomers.

- **Volwasseneducatie**

Met dit aspect richt de gemeente zich op volwassenen die Nederlands weliswaar als eerste taal hebben (NT 1-ers) maar die door opvoeding, opleiding of door bijvoorbeeld dyslectie achterstanden hebben opgelopen. Ook NT 2-ers, mensen die Nederlands niet als moedertaal hebben, worden ondersteund. Denk hierbij aan nieuwkomers, maar ook aan arbeidsmigranten.

- **Peuteropvang en voorschoolse educatie**

De voorschoolse educatie is gericht op kinderen die een grotere kans hebben om bij voorbaat al, voor de instroom op het primair onderwijs, een achterstand op te lopen. Daarom wordt ingezet om deze kinderen op de voorscholen al bij te spijkeren. Hierom wordt samengewerkt met de GGD, met de voorschoolse organisaties, het primair onderwijs en binnen het WWTR netwerk.

- **Bewegingsonderwijs**

Sinds 2023 is het onderwijs (zowel po als vo) opnieuw verplicht om twee uur bewegingsonderwijs aan te bieden. Hoewel die een verantwoordelijkheid is van het onderwijs, biedt de gemeente hiertoe mogelijkheden aan via GO (het beweegbureau) en via het nader te ontwikkelen programma Rijke Schooldag (*), dat onder de nieuwe LEA valt. We investeren in gelijke ontwikkelkansen van kinderen. We zorgen dat leerlingen tijdens hun hele schoolloopbaan, vanaf de voorschoolse periode tot en met de overgang van school naar werk, worden gestimuleerd om hun talenten te ontwikkelen. Achterstanden en uitval worden zoveel mogelijk voorkomen. Kinderen en ouders krijgen extra ondersteuning als dat nodig is. We versterken de doorgaande leerlijnen binnen én buiten het onderwijs: peuteropvang voor alle kinderen en een aanbod voor kinderen met een risico op onderwijsachterstand. We voorkomen thuiszitten en voortijdig schoolverlaten.

We zorgen voor passend onderwijs dat aansluit op de vraag van de arbeidsmarkt. Samen met onze partners realiseren we een goede aansluiting tussen onderwijs en bedrijfsleven en verbreden we het opleidingsaanbod.

Wat willen we bereiken?

D25.410 Voorkomen en terugdringen van educatieachterstanden

De algemene doelstelling van de Lokaal Educatieve Agenda is dat de gemeente met de LEA-ketenpartners ernaar streeft om achterstanden voor alle jeugdigen te voorkomen en terug te dringen. Hierdoor verbeteren de kansen, leerprestaties en schoolloopbanen van kinderen en jongeren om zo de mogelijkheden op een goede schoolloopbaan en maatschappelijke carrière te vergroten.

Activiteiten

A25.4101 Ontwikkelen van een nieuwe Lokaal Educatieve Agenda (LEA) 2025-2028

In 2025 realiseren we een nieuw programma LEA, met daarin doelstellingen en resultaatafspraken gericht op:

- Gelijke Kansen (onder andere een Rijke Schooldag en inzet op mentale gezondheid);

- Waalwijk Taalrijk (o.a. gericht op vroegtijdige inzet op (taal)achterstanden, zodat kinderen een optimale start in groep 1 hebben);
- Gezinsperspectief (o.a. gericht op deelname aan activiteiten door kinderen, materiele en praktische ondersteuning).

Leerlingzaken

Naast het onderwijsbeleid worden flankerend door de gemeente ook nog specifieke leerlingzaken uitgevoerd op het gebied van leerlingenvervoer en leerplicht.

Wat willen we bereiken?

D25.420 Meer bevorderen van zelfredzaamheid van de leerling in het reizen naar school

Het bevorderen van zelfredzaamheid van de leerling in het reizen naar school en het bevorderen dat ouders hun kind in overige gevallen zelf brengen en halen. Het effect hiervan zal zijn een daling van het gebruik van het taxivervoer door leerlingen.

Activiteiten

A25.4201 Bevorderen samenredzaamheid leerlingenvervoer

De verordening kent taxivervoer naar school toe in een aantal specifieke situaties waarin beperkingen, schooltype, afstand, leeftijd en gezinssituatie allemaal kunnen meespelen. De gemeente toetst of een leerling zelfstandig kan reizen en of de ouders het kind in ieder geval gedeeltelijk zelf kunnen brengen en halen. Die toetsing is niet altijd eenvoudig en wordt daarom ook altijd gevolgd en indien nodig herzien.

Taxivervoer is een voorziening die niet bijdraagt aan de ontwikkeling van het kind en die in zekere mate zelfs nadelig is (wegens lange reistijd, files, wachten bij andermans voordeur, kwetsbare stiptheid, drukte in het busje, lang stilzitten, afhankelijkheid van anderen, chauffeurstekort). Leerlingen die getraind worden in zelf fietsen of zelf reizen met bus of trein maken vaak ook op andere vlakken een sprong in zelfvertrouwen en zelfredzaamheid. Met aanpassing van verordening, beleidsregels en werkprocessen wordt in 2025 steviger ingezet op met name het zelf brengen en halen door ouders. Hierdoor komen ouders vaker op het schoolplein in contact met leerkrachten, wat met name bij leerlingen in het speciaal onderwijs van belang is. In aanvulling hierop gaat de gemeente actiever sturen op vrijwillig gebruik van voorzieningen, waarmee de leerling geleerd en geholpen wordt om zelfstandig te reizen.

A25.4202 Herbekijken van verordening en beleidsregels leerlingenvervoer

In 2025 zal worden herbekeken of de verordening en beleidsregels leerlingenvervoer nog voldoende aansluiten bij de het bevorderen van de samenredzaamheid in het leerlingenvervoer, zoals uitgewerkt in A25.4201.

Wat willen we bereiken?

D25.421 Beter terugdringen van verzuim en voortijdig schoolverlaten

In samenwerking met interne en externe partners probeert de gemeente het schoolverzuim en het voortijdig schoolverlaten verder terug te dringen.

Activiteiten

A25.4211 Behouden intensieve samenwerking en waar nodig extra investeren in samenwerking en bundelen van de krachten

Samenwerking met zowel interne (Team Wijz, Team MAO, jeugdtafel en de regisseur jeugd en ondermijning) als externe partners (scholen, Stichting Jongerenwerk Waalwijk, ContourdeTwern, GGD, politie, Openbaar Ministerie en HALT) staat centraal in onze preventieve aanpak van schoolverzuim. Door de intensieve samenwerking en het bundelen van krachten willen we effectief optreden tegen verzuim en komen tot gerichte preventieve inzet, passend bij de behoefte van de leerlingen en hun ouders.

In 2025 omvat dit preventieve verzuimgesprekken, waarbij we vroegtijdig signalen van dreigend verzuim oppikken en actie ondernemen. We verstrekken voorlichting aan zowel leerlingen als ouders om bewustzijn te vergroten over het belang van regelmatig schoolbezoek.

Daarnaast nemen we actief deel aan zorgoverleggen op de scholen om de voortgang van leerlingen met ziekteverzuim te bespreken en eventuele obstakels voor hun aanwezigheid op school te identificeren en aan te pakken. Aan het begin van het schooljaar voeren we startgesprekken met alle scholen om de verwachtingen en doelstellingen voor het komende jaar af te stemmen en te zorgen voor een vlotte start.

Kortom, onze gecoördineerde aanpak met interne en externe partners omvat een breed scala aan preventieve taken, variërend van gesprekken en voorlichting tot actieve deelname aan overleggen, met als doel de onderwijservaring te verbeteren en schoolverzuim te verminderen voor alle leerlingen in de leeftijd van 5 tot 18 jaar. Naast de preventieve inzet van leerplicht in de aanpak van schoolverzuim wordt er ook gehandhaafd waar nodig.

Onderwijshuisvesting

Tot dit beleidsveld behoren de gemeentelijke taken op het gebied van huisvesting voor basis- en voorgezet onderwijs:

- nieuwbouw van schoolgebouwen
- uitbreiding van bestaande schoolgebouwen
- opstellen programma onderwijshuisvesting
- vandalismebestrijding

Er is een wetswijziging ("Wet planmatige aanpak onderwijshuisvesting") in voorbereiding op het gebied van onderwijshuisvesting. Het doel van de wetswijziging is de verantwoordelijkheidsverhouding tussen de gemeenten en schoolbesturen te verhelderen en de samenwerking te verbeteren. De beoogde inwerkingsdatum van dit wetsvoorstel is 1 augustus 2025.

De insteek van de wet is een meer planmatige, duurzame en toekomstgerichte aanpak van onderwijshuisvesting. Wat kan leiden tot meer effectiviteit en dus betere onderwijshuisvesting. Daarnaast wordt in het wetsvoorstel renovatie een volwaardig alternatief voor nieuwbouw. Ook wordt het investeringsverbod voor besturen in het primair onderwijs genuanceerd.

Met de wetswijziging wordt het voor gemeenten verplicht een meerjarig Integraal HuisvestingsPlan (IHP) te ontwikkelen (komt in de plaats van het Waalwijkse MeerjarenInvesteringsProgramma [MIP]).

Wat willen we bereiken?

D25.420 Het beleidsmatig voorbereiden op de invoering van de toekomstige Wet planmatige aanpak onderwijshuisvesting

Omschrijving (toelichting)

Om optimaal invulling te geven aan de wettelijk zorgplicht wordt voor het primair onderwijs in Waalwijk eenmaal in de vier jaar een Meerjaren Investeringsprogramma Onderwijshuisvesting (MIP) opgesteld. Het MIP bestaat uit een strategisch deel, met daarin de kaders en uitgangspunten voor de onderwijshuisvesting en een operationeel deel waarin de knelpunten en oplossingen worden uitgewerkt. Het MIP is in samenwerking met de schoolbesturen tot stand gekomen. Deze samenwerking is noodzakelijk; de taken en rollen van gemeente en schoolbesturen ten aanzien van de onderwijshuisvesting zijn immers nauw met elkaar verweven. Op 17 december 2021 heeft de gemeenteraad het MIP 2022-2025 vastgesteld. Het MIP heeft alleen betrekking op het primair onderwijs van Waalwijk. Ten aanzien van de zorgplicht voor het voorgezet onderwijs zijn in 2005 met de schoolbesturen doordecentralisatieovereenkomsten gesloten op basis waarvan zij onder voorwaarden met een eigen verantwoordelijkheid de huisvestingszaken behartigen. Deze overeenkomsten zijn in 2023 geactualiseerd.

Het wetsvoorstel "Planmatige aanpak onderwijshuisvesting" regelt dat gemeenteraden een integraal huisvestingsplan (IHP) vaststellen ten aanzien van onderwijshuisvesting. Het IHP bestrijkt een periode van vier jaar en moet de voornemens bevatten voor de twaalf jaar volgend op de vier jaar die het IHP bestrijkt. Het opstellen van een IHP wordt nu dus een verplichting voor gemeenten. Het IHP dient te voldoen aan de eisen die het wetsvoorstel en een aanvullende ministeriële regeling daaraan stellen.

Activiteiten

A25.4101 In overleg met de schoolbesturen voor de periode vanaf 2026 een IHP ontwikkelen.

Omschrijving (toelichting)

Het huidige MIP bestrijkt de periode 2022 tot en met 2025. In de loop van 2025 worden in overleg met de schoolbesturen de voorbereidingen van het IHP 2026 – 2041 opgepakt.

Wat willen we bereiken?

D25.421 Het realiseren van adequate, duurzame en gezonde schoolgebouwen

Omschrijving (toelichting)

In goed overleg met de schoolbesturen gaan we verder met de voorbereiding en realisering van de in het MIP 2022-2025 opgenomen huisvestingsagenda 2022-2025.

Activiteiten

A25.4211 Uitvoeren van onderwijshuisvestingsprojecten

Omschrijving (toelichting)

Concreet zal in 2025 worden gewerkt aan de volgende projecten:

- Nieuwbouw KC Meerdijk, Waalwijk (in uitvoering);
- Uitbreiding CBS De Brug, Waspik (in voorbereiding, schoolbestuur is bouwheer);
- Nieuwbouw KC Landgoed Driessen (in voorbereiding);
- Gedeeltelijke vervangende nieuwbouw OBS De Hoef (in voorbereiding);
- Vervangende nieuwbouw RKBS De Veste, Waspik (start voorbereiding in 2025)

Wat mag het kosten?

De lasten en baten van het beleidsveld 4 Onderwijs worden hierna toegelicht, met daarbij:

- De cijfers uit de jaarrekening 2023, de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025 van lasten en baten met mutaties reserves.
- Een overzicht van de in de begroting 2025 verwerkte voorstellen, grotendeels afkomstig uit de Kadernota 2025.
- Een toelichting op de verschillen tussen de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025.

De toelichting op de voorstellen uit de Kadernota 2025 is terug te lezen in de begrotingsapp:

- Onontkoombaarheden in bijlage 1 .
- Nieuwe voorstellen domein 2 Mens en Samenleving in bijlage 2.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2023	Begroting na wijziging 2024	Primaire begroting 2025
Lasten			
PR401 Leerlingenvervoer	1.573	1.581	1.637
PR402 Leerplicht	229	206	212
PR403 Openbare basisonderwijs excl.huisvesting	0	1	1
PR404 Bijzonder basisonderwijs excl.huisvest.	28	26	27
PR406 Huisvesting openbaar basisonderwijs	428	398	395
PR407 Huisvesting bijzonder basisonderwijs	1.835	2.024	1.788
PR408 Huisvesting speciaal basisonderwijs	119	134	137
PR409 Huisvesting voortgezet onderwijs	2.181	2.277	2.539
PR410 Huisvesting onderwijs algemeen	325	342	197
PR411 Lokaal onderwijsbeleid	2.272	2.239	2.154
PR412 Volwasseneneducatie	1	1	1
PR610 Kinderopvang	398	703	725
Totaal Lasten	9.389	9.932	9.813
Baten			
PR401 Leerlingenvervoer	-11	-2	-2
PR406 Huisvesting openbaar basisonderwijs	-86	-88	-91
PR407 Huisvesting bijzonder basisonderwijs	-204	-336	-347
PR409 Huisvesting voortgezet onderwijs	-57	0	0
PR410 Huisvesting onderwijs algemeen	-61	0	0
PR411 Lokaal onderwijsbeleid	-2.012	-1.365	-1.365
PR610 Kinderopvang	-53	-52	-54
PR954 Mutaties reserves beleidsveld 4	0	0	0
Totaal Baten	-2.484	-1.843	-1.860
Saldo van lasten en baten	6.905	8.088	7.953
Onttrekkingen			
PR954 Mutaties reserves beleidsveld 4	-920	-1.730	-485
Stortingen			
PR954 Mutaties reserves beleidsveld 4	431	674	0
Mutaties reserves	-489	-1.056	-485
Saldo na mutaties reserves	6.415	7.033	7.468

Voorstellen in begroting verwerkt

Vanuit de Kadernota 2025 zijn de volgende budgetaanpassingen bij dit beleidsveld in de begroting verwerkt, met daarbij de aanpassingen in de begroting 2025 als gevolg van een

toezegging in de Kadernota 2025.

In de Kadernota 2025 is voor de voorstellen KN25 O1.01 en O1.02 onderhoudskosten en verhoging voorziening vastgoed in totaal € 425.000 opgenomen. Echter bij het samenstellen van de begroting 2025 zijn die uitgesplitst naar de gebouwen waar de aanpassingen moeten gebeuren. De financiële effecten hiervan landen in meerdere beleidsvelden waar alle lasten van die gebouwen zitten (is dus versnipperd). Voor beleidsveld 4 gaat het om structureel € 6-000.

Toezegging in Kadernota 2025 over onderwijshuisvesting voor de begroting 2025

Bij de behandeling van de begroting 2024 is toegezegd dat het college bij de Kadernota 2025 een voorstel zou doen om de reserve onderwijshuisvesting zo mogelijk op te heffen. Eind 2023 heeft het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) echter, met het oog op de negatieve meerjarenbegroting van de meeste gemeenten, geadviseerd om meer gebruik te maken van de systematiek van kapitaallastenreserves om met behulp van incidentele middelen structurele lasten te dekken. Naar aanleiding van dit advies is in de Kadernota 2025 aangegeven in voorbereiding op de begroting 2025 nader te onderzoeken welke oplossing het beste past bij onze budgettaire situatie. Daarbij is gebleken dat de oplossing van kapitaallastenreserves niet mogelijk is, vanwege de enorme stortingen die in dergelijke reserves nodig zijn. In de toelichting na onderstaande tabel wordt uitgelegd hoe er in de begroting 2025 wel met onderwijshuisvesting is omgegaan. De raad is daarover ook separaat via **raadsinformatiebrief 088-24** geïnformeerd.

Voor € 65.000 zit het vervallen van de onttrekking uit de reserve onder beleidsveld 5 en is daar bij de reserves toegelicht.

Toegekende budgetmutaties (bedragen * € 1.000)	2025	2026	2027	2028
<u>Onontkoombaarheden Kadernota 2025:</u>				
O1.01 / O1.02 Verhoging onderhoudskosten in exploitatie tbv klein en jaarlijks onderhoud en verhoging dotatie voorziening onderhoud	6	6	6	6
<u>Nieuwe voorstellen domein 2 Mens en samenleving</u>				
KN25 NV2.07 Bekostiging projecten onderwijshuisvesting	-172	180	169	374
Totaal	-166	186	175	380
<u>Waarvan aangepast in begroting 2025:</u>				
<u>Structurele lasten en baten niet meer via reserve:</u>				
A. Terugdraaien stelpost Kadernota 2025	172	-180	-169	-374
B. Nieuwe investeringen o.b.v. actuele inschatting in jaren		54	580	573
Idem, nieuwe huurinkomsten		-41	-41	-88
Incidentele lasten tijdelijke huisvesting De Hoef en De Veste		374	711	337
Incidentele onttrekking reserve onderwijshuisvesting		-374	-711	-337
C. Vervallen structurele storting reserve onderwijshuisvesting	-492	-492	-492	-492
D. Vervallen meerjarige onttrekkingen reserve onderwijshuisvesting	918	880	885	885
Verwerkt in begroting 2025 op beleidsveld 4	598	220	763	504
<u>N.B.:</u>				
Op beleidsveld 5 vervalt ook meerjarige onttrekking onderwijshuisvesting	65	65	65	65
Extracomptabele correctie incidentele lasten en baten	-785	-726	-697	-697
	-122	-440	131	-128

Toelichting begroting 2025 t.o.v. gewijzigde begroting 2024

Lasten

De lasten zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 afgenomen met € 119.000. Voor wat betreft de lasten heeft voorstel NV2.07 in 2025 geen effect.

Belangrijkste oorzaken zijn:

- Lagere lasten in 2025 voor Waalwijk stad van kennis en talent (Braindrain) van € 228.000, doordat in 2024 extra budget zit vanuit overheveling van 2023 naar 2024.
- Lagere lasten in 2025 voor ISK (Internationale Schakelklas) van € 73.000.
- Lagere kapitaallasten (afschrijvingen en rente) in 2025 van per saldo € 167.000.
- Hogere lasten in 2025 door indexering van lonen / prijzen en kleine verschuiving in urentoerekening, samen € 177.000.
- Hogere lasten onderwijsachterstandenbeleid in 2025 voor € 92.000 door enerzijds indexering en anderzijds incidenteel lager budget in 2024

Reserves

De stortingen / onttrekkingen reserves zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 per saldo afgenomen met € 571.000.

Belangrijkste oorzaken zijn:

- De onttrekkingen zijn in 2025 in totaal € 1.245.000 lager door onder andere een incidenteel hogere onttrekking in 2024 van € 274.000 vanuit de resultaatbestemming van de jaarrekening 2024 (komt in 2025 niet voor) en het vervallen van de onttrekking in 2025 uit de reserve onderwijshuisvesting van € 971.000
- De stortingen zijn in 2025 in totaal € 674.000 lager door een incidentele storting in 2024 vanuit de resultaatbestemming van de jaarrekening 2023 van € 182.000 en door het niet meer structureel storten van € 492.000 in de reserve onderwijshuisvesting. Dit is een vervolg op de toezegging in de Kadernota 2025 bij voorstel NV2.07 om naar de systematiek van de reserve onderwijshuisvesting en de bijbehorende lasten en baten te kijken.

Indicatoren

Relevante indicatoren uit beleidsveld 4 zijn te raadplegen in Waalwijk in Cijfers via deze link: [Indicatoren beleidsveld 4](#)

Belangrijkste kaders

Nota Lokaal Educatieve Agenda 2016-2020 Verdiepen en Verbreden
Lokaal Educatieve Agenda Waalwijk Uitvoeringsprogramma's 2021 tot en met 2024
Nota Waalwijk Taalrijk 'Aanpak taal: ouder en kind samen'
Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Waalwijk 2022
MIP Onderwijshuisvesting 2022-2025

Verbonden partijen

In dit beleidsveld zijn geen verbonden partijen.

Beleidsveld 5 : Sport, cultuur en recreatie

Wat houdt dit beleidsveld in?

Het beleid op het gebied van sport, cultuur, erfgoed, recreatie en toerisme is van cruciaal belang voor het bevorderen van een gezonde en verrijkte samenleving. Het beleid is gericht op het creëren van een aantrekkelijke en duurzame omgeving waar zowel inwoners als bezoekers kunnen genieten van een breed scala aan activiteiten.

Vrije tijd levert een bijdrage aan de Waalwijkse opgaven, meer samenhang tussen bevolkingsgroepen én aan de aantrekkingskracht van de drie kernen voor nieuwe en huidige Waalwijkers.

Kortom, de kruisbestuiving tussen deze verschillende domeinen maakt Waalwijk tot een bruisende plek waar sport, cultuur, recreatie, toerisme en erfgoed hand in hand gaan. Deze synergie draagt bij aan een levendige en aantrekkelijke gemeenschap waarin iedereen kan genieten van al het moois dat Waalwijk te bieden heeft.

Vrijetijdsvisie

Een integrale vrijetijdsvisie is essentieel voor het creëren van een samenhangend beleid dat alle aspecten van vrije tijd omvat. Het bevordert crossovers tussen sectoren zoals sport, cultuur en toerisme, wat leidt tot innovatieve en verrijkende ervaringen voor inwoners en bezoekers. Deze benadering versterkt de lokale economie en draagt bij aan een levendige gemeenschap.

Wat willen we bereiken?

D25.510 Verbetering samenhangend beleid van alle aspecten van vrije tijd

Omschrijving (toelichting)

De vrijetijdsvisie dient als leidraad voor het creëren van synergie tussen verschillende vrijetijdsectoren en het bevorderen van een inclusieve en toegankelijke vrijetijdscultuur.

Activiteiten

A25.5101 Opleveren van de vrijetijdsvisie

Omschrijving (toelichting)

In 2025 zal de gemeente Waalwijk zich toeleveren op het ontwikkelen van een uitgebreide vrijetijdsvisie.

Sport

We willen een aantrekkelijke sportieve gemeente zijn voor onze inwoners.

We willen zoveel mogelijk Waalwijkers vitaal in beweging krijgen en houden. Daarbij zijn vitale sportverenigingen en goede, toekomstgerichte accommodaties van belang.

Sport en bewegen is zowel een doel als middel en draagt op veel manieren bij aan het woon-, leef-, welzijns- en vestigingsklimaat in de gemeente Waalwijk. Beleidsmatige aandacht voor een functioneel en kwalitatief sportkapitaal blijft daarom belangrijk. Het is van belang om mee te bewegen in de behoefte en demografische ontwikkelingen. Een voorbeeld daarvan is de toenemende vraag naar plekken in de openbare ruimte om te sporten en te bewegen.

Wat willen we bereiken?

D25.520 Inclusief en vaardig sporten en bewegen

Omschrijving (toelichting)

We streven ernaar dat onze inwoners vitaal zijn en voldoende bewegen volgens de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. We ondersteunen en stimuleren een leven lang plezier beleven aan sporten en bewegen in een inclusieve sport- en beweegomgeving.

Activiteiten

A25.5201 Ontwikkelen rijke schooldagen

Omschrijving (toelichting)

Met een Rijke Schooldag bieden we samen met het primair onderwijs een kansrijke en inspirerende omgeving, door een gevarieerde combinatie van curriculaire en extra-curriculaire activiteiten (leren van basisvaardigheden combineren met een aanbod gericht op cultuur, sport, gezondheid, natuur etc). Deze vinden zowel tijdens als naschools plaats.

A25.5202 Uitbreiden lokale samenwerking

Omschrijving (toelichting)

In 2025 breiden we vanuit de nieuwe koers sociaal domein de lokale samenwerking met sport- en beweegaanbieders en professionele partners op de kwetsbare doelgroepen verder uit. De bedoelde kwetsbare doelgroepen zijn:

1. Mensen met een verstandelijke, zintuiglijke en motorische beperking.
2. Mensen met psychische problemen en chronisch zieken.
3. Ouderen die kampen met dementie en eenzaamheid.
4. Mensen met een laag inkomen.
5. Arbeidsmigranten.

A25.5203 Met GO Waalwijk een beweging (community) creëren die aanzet tot sporten, bewegen en een gezonde levensstijl

Omschrijving (toelichting)

Met GO Waalwijk hebben we een initiërend, stimulerend en coördinerend platform voor sport, beweging, gezondheid en cultuur. Vanuit het brede netwerk en de samenwerkingspartners wordt storytelling ingezet om bewustwording te vergroten en aandacht te vestigen op een vitale leefstijl.

Wat willen we bereiken?

D25.521 Vitale sportaanbieders in een positieve sportcultuur

Omschrijving (toelichting)

In de gemeente Waalwijk zijn vitale sportaanbieders en een positieve sportcultuur de kern van een gezonde en verbonden gemeenschap. We ondersteunen verenigingen hierbij zodat iedereen een inclusieve, positieve en veilige sportcultuur ervaart.

Activiteiten

A25.5211 Sportclub APK

Omschrijving (toelichting)

Om onze verenigingen vitaler en duurzamer te maken voeren we de Sportclub APK uit. We krijgen met dit onderzoek inzicht in de vitaliteit en directe aanknopingspunten om het gemeentelijk sport- en beweegbeleid door te ontwikkelen. Het levert verenigingsbestuurders waardevolle inzichten, tips en handige tools op.

A25.5212 Sociaal veilige sport

Omschrijving (toelichting)

We werken aan een plan van aanpak om sociale veiligheid en integriteit bij sportverenigingen te stimuleren en te ondersteunen. Samen met de verenigingen zetten we in ieder geval de minimaal noodzakelijke stappen richting een sociaal veilig sportklimaat door te voldoen aan de basiseisen sociale veiligheid (o.a. regeling gratis VOG, Gedragscode Sport, Vertrouwenscontactpersoon en cursus of e-learning voor trainers/coaches).

Wat willen we bereiken?

D25.522 Duurzame sportinfrastructuur

Omschrijving (toelichting)

De gemeente Waalwijk streeft naar een toekomstbestendige, multifunctionele sportinfrastructuur en een sportief ingerichte (openbare) ruimte. De sportaccommodaties voldoen na nieuwbouw en renovaties aan de geldende wet- en regelgeving en sluiten aan bij onze visie Duurzaam Waalwijk.

Activiteiten

A25.5221 Sportpark de Gaard wordt klimaat-adaptief

Omschrijving (toelichting)

We gaan sportpark de Gaard optimaliseren en verduurzamen. We treffen klimaat-adaptieve maatregelen, enerzijds ter voorkoming van wateroverlast op het (laag gelegen) sportpark de Gaard, anderzijds creëren we waterberging voor gebruik in droge perioden. Hiermee wordt Sportpark de Gaard omgevormd tot een blauw sportpark.

A25.5222 Start maken met realisatie sportboulevard Waspik

Omschrijving (toelichting)

Geruime tijd geleden heeft de raad besloten te komen tot een nieuwe sporthal in Waspik. De start hiervan heeft vertraging opgelopen vanwege het feit dat het locatieonderzoek langer heeft geduurd dan voorzien. De komende tijd wordt de locatiekeuze verwacht. Hoe de sporthal er precies uit komt te zien en welke voorzieningen er eventueel aan toegevoegd worden, wordt nader onderzocht.

A25.5223 Kleedkamers WSC Waalwijk

Omschrijving (toelichting)

De kleedkamers van voetbalvereniging WSC Waalwijk zijn gedateerd en verkeren niet in goede staat. Aanvullend op een eerder gedaan onderzoek, wordt onderzocht wat de beste oplossing is: renovatie of nieuwbouw.

A25.5224 Sporten en bewegen in de openbare ruimte

Omschrijving (toelichting)

Sporten en bewegen vindt steeds meer in de openbare ruimte plaats. Ook de doelen vanuit onze Sportnota en de nieuwe koers Sociaal domein maken dat we dit willen faciliteren. We sluiten hierbij aan bij het Speelruimteplan 2019, waarin sporten in de openbare ruimte al een ambitie is. In samenwerking met diverse organisaties en interne beleidsthema's (o.a.

cultuur & evenementen, erfgoed, recreatie & toerisme) pakken we dit nader op. We zien hierbij ook kansen voor de Urban sports & culture in de openbare ruimte.

Wat willen we bereiken?

D25.523 De interne gemeentelijke organisatie van sport optimaliseren

Omschrijving (toelichting)

Nader onderzoek doen naar de beste positionering van het werkveld sport, betreft o.a. het beheer en exploitatie van de gemeentelijke sportaccommodaties en ons lokale platform GO Waalwijk en verenigingsondersteuning. Om te komen tot een integrale aanpak voor sport (beheer en exploitatie van de accommodaties en sportstimulering).

Activiteiten

A25.5231 Start verkenning naar de positionering van sport

Omschrijving (toelichting)

In 2025 wordt er een nadere verkenning gestart naar de positionering van sport in de volle breedte.

Cultuur en evenementen

Cultuur verbindt mensen, verhoogt de aantrekkelijkheid van de stad en draagt bij aan de zelfontplooiing van inwoners. In de 'Cultuurnota Waalwijk' staan de thema's *verbinding* en *welzijn* centraal. De gemeente heeft de ambitie om met "De Stad als Podium" iedereen op laagdrempelige wijze met cultuur in aanraking te laten komen, door de stad als podium te gebruiken. Een speerpunt vormt hier de Kunst in de Openbare Ruimte, die de stad kan verlevendigen.

Daarnaast is er het streven om met de 'Stad als Proeflokaal' cultuur in te zetten voor de maatschappelijke vraagstukken waar Waalwijk voor staat. De uitdagingen zijn: 'maatschappelijke activering', het versterken van de sociale basis en het 'stimuleren talentontwikkeling'. Daarbij is het uitgangspunt dat betrokkenen actief deelnemen, de praktijken artistiek uitdagend zijn en ze verandering teweegbrengen.

Met onze evenementen willen we er zijn voor al onze inwoners. Daarnaast willen we met evenementen zorgen voor een aantrekkelijker stad. Hierbij is het belangrijk dat we de organisatoren van evenementen zo goed mogelijk ondersteunen in de aanvraag voor een evenement en richten we ons op evenementen met een duurzaam karakter.

1. **De stad als podium.** We willen ervoor zorgen dat cultuur voor iedereen bereikbaar is. We brengen cultuur naar de scholen en in de wijken en zetten de stad in als podium. Hierbij willen we zorgen dat, ook wanneer iemand niet aangesloten is bij een vereniging toch in aanraking kan komen met cultuur. De gemeente wil met Kunst in de openbare ruimte de stad verlevendigen. Waalwijk bezit zo'n 46 kunstwerken in de openbare ruimte, waaronder ook gedenktekens en monumenten. Het streven is deze kunstwerken opnieuw te activeren, door ze onderdeel te laten vormen van een kunstroute. Niet alle kunstwerken zijn geïnventariseerd, ontsloten, gerestaureerd en/of geplaatst. In een nieuw te vormen beleidsplan Kunst in de Openbare Ruimte staat deze collectie, en haar toekomst centraal. Hierin wordt onder andere de identiteit, betekenis en toestand van de collectie als ook het toekomstige verzamelen en ontzamelbeleid geformuleerd. Als onderdeel van dit nieuwe beleid wordt onderzocht of mogelijkheden zijn om, dmv externe financiering, de kunstroute te

- verlevendigen met een nieuw te vervaardigen werk, en/of een participatie project met primair onderwijs en gemeenschappen uit Waalwijk.
2. **De stad als proeflokaal** We willen participatie in cultuur stimuleren middels diverse activiteiten. Hierbij is de samenwerking tussen de culturele partners belangrijk en moeten we deze versterken. Onze partners zijn immers degenen die cultuur direct aan onze inwoners kunnen aanbieden. Door te zorgen voor een versterkte samenwerking kunnen we zorgen voor een stabiel(er) cultureel veld en kunnen verenigingen elkaar aanvullen waar dat nodig is. Ook willen we de samenwerking tussen de culturele partners en sociale partners versterken. Hiermee kunnen we ervoor zorgen dat kwetsbare inwoners eerder worden gesignaleerd en bijvoorbeeld gekoppeld kunnen worden aan sociale partners om onder andere de sociale basis te versterken en onze inwoners preventief te kunnen ondersteunen in hun hulpvraag.
 3. **Duurzame evenementen.** Door te zorgen dat de weg naar het organiseren wordt vergemakkelijkt voor organisatoren zullen er gemakkelijker kleinere evenementen worden georganiseerd. Dat zorgt ervoor dat de levendigheid in alle kernen kan worden vergroot. Tot slot staat duurzaamheid hoog in het vaandel bij gemeente Waalwijk. We faciliteren dan ook in het duurzamer maken van evenementen. Onder andere door bij terugkerende evenementen een scan uit te voeren waar mogelijke verbeterpunten uit komen om evenementen duurzamer te maken.

Wat willen we bereiken?

D25.530 De stad als podium inzetten

Omschrijving (toelichting)

Door de stad als podium in te zetten kunnen we de buitenruimte en de openbaar toegankelijke voorzieningen inzetten om cultuur dichterbij de inwoners te brengen en te zorgen dat cultuur voor iedereen bereikbaar is. In 2024 is het plan "kunst in de openbare ruimte" vastgesteld door het College, deze zal later opgenomen worden in de Vrijetijdsvisie. Doel is om kunst meer in te gaan zetten voor het verlevendigen van de openbare ruimte. De huidige kunst in de openbare ruimte is inmiddels geïnventariseerd en samen met een commissie zal bekeken worden welke kunst er herplaatst/geplaatst wordt in de openbare ruimte.

Activiteiten

A25.5301 Het plaatsen van een kunstwerk bij de centrumtree inclusief educatietraject op scholen

Omschrijving (toelichting)

We willen een kunstwerk plaatsen bij de centrumtree, gerelateerd aan schoen en leder. Hierbij zal een ruim participatietraject worden opgezet en zal een educatietraject op scholen worden verzorgd.

A25.5302 Herplaatsen kunstwerken

Omschrijving (toelichting)

We willen, afhankelijk van de kosten, minimaal 1, maar het liefst 3, kunstwerken in de openbare ruimte herplaatsen, waaronder het beeld van Gudmundson.

A25.5303 Culturele activiteiten in de stad stimuleren

Omschrijving (toelichting)

Onder andere door de ruimere openstelling van het huis van Waalwijk, het aantal activiteiten in de bibliotheek en het stimuleren van (kleine) culturele evenementen in het centrum zorgen we ervoor dat cultuur voor iedereen toegankelijk is.

Wat willen we bereiken?

D25.531 De stad als proeflokaal inzetten

Omschrijving (toelichting)

In 2025 wil de gemeente cultuur dichterbij de inwoners brengen, cultuur voor iedereen bereikbaar maken en de samenwerking tussen de culturele en sociale partners versterken. Dit onder andere door te experimenteren met culturele activiteiten die gericht zijn op een hogere participatiegraad van inwoners binnen de culturele sector.

Activiteiten

A25.5311 Intensiveren project Muziek in de Klas

Omschrijving (toelichting)

We willen alle scholen in 2025 laten participeren in het project Muziek in de Klas. Het Kunstencentrum zet zich hiervoor in.

A25.5312 Cultuurtafel nieuw leven inblazen

Omschrijving (toelichting)

Door periodiek tezamen met onze culturele partners bij te praten willen we de samenwerking versterken. Door een betere samenwerking tussen onze culturele partners kunnen we zorgen dat we onze inwoners een zo breed mogelijk cultureel aanbod kunnen bieden.

Ook kunnen we hierbij extra aandacht besteden aan het versterken van de sociale basis van inwoners en onze partners koppelen aan onze sociale partners waar zij elkaar nog niet altijd weten te vinden.

A25.5313 Inzetten stad als podium

Omschrijving (toelichting)

Dit doen we door meer gebruik te gaan maken van de kiosk als plaats waar opgetreden kan worden, deelname aan het GO Waalwijk festival waarbij alle culturele (en sport)-verenigingen zich kunnen presenteren. Ook willen we meer kleinschalige evenementen laten plaatsvinden waarbij de stad als podium kan worden ingezet.

A25.5314 Organiseren GO-café

Omschrijving (toelichting)

Middels het jaarlijks organiseren van het GO café kunnen we al onze culturele, sportieve en sociale partners in contact brengen met elkaar. Het café heeft als doel om de samenwerking te versterken, te leren van elkaar en elkaar in de toekomst beter te kunnen vinden.

Wat willen we bereiken?

D25.532 De organisatie van evenementen vergemakkelijken en Waalwijk op de kaart zetten

Omschrijving (toelichting)

De gemeente wil een betere facilitering voor de organisatoren van evenementen realiseren en landelijke evenementen naar Waalwijk halen.

Activiteiten

A25.5321 Vergemakkelijken vergunningverlening en ondersteunen organisatie evenementen

Omschrijving (toelichting)

Naast het inrichten van een zo laagdrempelig mogelijk proces om een evenement te organiseren, ondersteunen we de organisatoren van evenementen met het verduurzamen van de evenementen. Hiervoor worden quick scans uitgevoerd op een aantal evenementen en worden organisatoren geadviseerd hoe zij hun evenement kunnen verduurzamen.

Recreatie en toerisme

Recreatie en toerisme is cruciaal voor de leefbaarheid en de brede welvaart. Daarnaast biedt het ontspanning en vermaak op diverse manieren en is het belangrijk voor inwoners, ondernemers en bezoekers. Een wandeling in de natuur of een museumbezoek illustreert de variëteit in vrijetijdsbesteding. Recreatie en toerisme creëert kansen voor een aantrekkelijk Waalwijk, zowel voor recreanten, bezoekers als voor ondernemers en het versterken van het vestigingsklimaat.

Wat willen we bereiken?

D25.540 Verbeteren van de gemeente Waalwijk als recreatief-toeristische plek

Omschrijving (toelichting)

De gemeente Waalwijk biedt een uniek aanbod van cultureel erfgoed, bijzondere natuur en een goede fiets- en wandelverbinding. Deze huidige en mogelijk nieuwe voorzieningen moeten ervoor zorgen dat (jonge) inwoners blijven en aangetrokken worden. Bovendien stimuleert recreatie en toerisme de lokale economie, is het van belang voor de ondernemers en de werkgelegenheid en bevordert het de instandhouding van historisch en natuurlijke bezienswaardigheden.

Activiteiten

A25.5401 Vermarkten van de gemeente Waalwijk middels het Regionaal Bureau voor Toerisme De Langstraat (RBT)

Omschrijving (toelichting)

De gemeente Waalwijk en de Langstraat blijven vermarkten middels RBT De Langstraat. Door het RBT wordt de bekendheid van ons als gemeente en als Langstraatregio vergroot

waardoor er meer bezoekers, bestedingen en economische groei is. We gaan tevens onderzoeken hoe meer kunnen inzetten op citymarketing. In 2025 gaan we, als gemeente Geertruidenberg aansluit, meer de verbinding met hen zoeken op recreatief-toeristisch gebied.

A25.5402 Groei in aantal overnachtingen

Omschrijving (toelichting)

Middels de verblijfsbelasting krijgen wij inzicht in het aantal overnachtingen per jaar. Daarnaast krijgen wij weer inzicht in de mogelijke groei van het toerisme en daardoor is er mogelijk meer economische activiteit. Aanvullend wordt verwezen naar activiteit A24.5200. In 2025 willen we onderzoeken of het mogelijk is om differentiatie aan te brengen in de tarieven op basis van type voorziening (o.a. camping, B&B, hotel).

A25.5403 Kwalitatief behouden en waar mogelijk groeien in het aantal kilometers aan fiets- en wandelroutes

Omschrijving (toelichting)

In samenwerking met diverse organisaties (waaronder het RBT) en interne beleidsthema's (o.a. cultuur, erfgoed, kunst en sport) wordt bekeken of er aanpassingen nodig zijn in het fiets- en wandelknooppunten netwerk. Daarnaast onderzoeken en/of ontwikkelen we nieuwe routes. Dit netwerk en de routes dragen bij aan het aantal recreatieve activiteiten en bewegen in de openbare ruimte.

A25.5404 De surfvijver als officieel zwemwater

Omschrijving (toelichting)

De onderzoeken naar het water en de fysieke omgeving zijn positief. Dit betekent dat er zwemwater en een stadstrand gerealiseerd wordt. Met ingang van het zwemseizoen in 2025 moet dit gerealiseerd zijn.

A25.5405 Westelijke Langstraat als beleefbaar gebied

Omschrijving (toelichting)

In 2025 werken we aan de beleefbaarheid en veiligheid van het gebied. Hieronder vallen routes, parkeerplaatsen en informatievoorzieningen.

A25.5406 Bekendheid en herkenbaarheid Zuiderwaterlinie vergroten

Omschrijving (toelichting)

Bekendheid en herkenbaarheid vergroten onder heemkundeverenigingen, inwoners en waar mogelijk leisure ondernemers.

Erfgoed

Erfgoed vormt de essentie van onze identiteit en geschiedenis. Het verbindt ons met het verleden, verrijkt het heden en inspireert de toekomst. Door het behoud en de viering van erfgoed, koesteren we de verhalen en tradities die onze gemeenschap uniek maken. Het stimuleert ook het toerisme en draagt bij aan educatie en sociale cohesie. Erfgoed is ons collectief geheugen, een schat die we moeten bewaren voor komende generaties.

Wat willen we bereiken?

D25.550 Uitdragen van het verhaal van Waalwijk

Omschrijving (toelichting)

Het behouden, versterken en uitdragen van de erfgoedwaarden verrijkt de maatschappelijke, recreatieve en ruimtelijke beleving.

Activiteiten

A25.5501 Verankering van erfgoed op orde krijgen

Omschrijving (toelichting)

Beleid in relatie tot erfgoed moet op orde zijn. Dit houdt in dat er in 2025 onder andere gestart wordt met de verankering van cultureel erfgoed in de diverse beleidsvelden, visies en kaders. Crossovers worden gezocht, onder andere door meer samenwerking met beleidsvelden als cultuur, recreatie & toerisme en sport. Daarnaast wordt er in 2025 gestart met de eerste stappen om tot een erfgoedvisie te komen.

Openbaar groen

In 2030 hebben we ten opzichte van 2019 een toename van 10% gemeentelijk groen gerealiseerd en de biodiversiteit met 5% vergroot. Daar waar mogelijk worden meerdere functies in het groen geïntegreerd, zoals waterberging, speelfuncties en wandelpaden. We streven ernaar dat iedere inwoner binnen 300 meter een toegankelijke groenvoorziening heeft.

Wat willen we bereiken?

D25.560 Groen uitbreiden en biodiversiteit vergroten

Omschrijving (toelichting)

In 2030 hebben we ten opzichte van 2019 een toename van 10% gemeentelijk groen gerealiseerd en de biodiversiteit met 5% vergroot. Om dit te bereiken wordt het gemeentelijk beleid geactualiseerd en in de gemeentelijke reconstructies wordt het groen geoptimaliseerd in kwaliteit en kwantiteit. Ook nemen we deel aan het 'tuincoaches' project van IVN en Stichting Steenbreek om ook op private terreinen groen en biodiversiteit te stimuleren. Met het groenbeheer wordt ingezet op meer ruimte voor wilde kruiden, in gazons en plantsoenen die een minder strak uiterlijk behoeven. Ook laten we bladeren steeds meer liggen in de plantsoenen, zodat zij op natuurlijke wijze kunnen verteren ten gunste van een gezond bodemleven en gezonde planten. Daar waar mogelijk worden meerdere functies in het groen geïntegreerd, zoals waterberging, speelfuncties en wandelpaden. We streven ernaar dat iedere inwoner binnen 300 meter een toegankelijke groenvoorziening heeft.

Activiteiten

A25.5601 Uitvoering geven aan plan van aanpak Grote Oogst (pijler Groen)

Omschrijving (toelichting)

In 2025 geven we verder uitvoering aan de projecten en activiteiten uit het plan van aanpak Grote oogst. Dit plan zet in op de 3 pijlers van het programma Duurzaamheid. Met

betrekking tot de pijler groen spitsen de activiteiten zich toe op het aanplanten van bomen en heesters, het uitbreiden van het ecologisch bermbeheer en het stimuleren van bedrijven en ondernemers om te vergroenen.

Wat willen we bereiken?

D25.561 Versterking groenstructuur/-beleving binnenstad

Omschrijving (toelichting)

Een verdere versterking van de openbare ruimte en vergroening in de binnenstad is niet alleen goed voor de beleving en ontmoetingskansen van bezoekers maar ook noodzakelijk om bewoners van toe te voegen woningen een goede leefomgeving te kunnen bieden. Terugdringen van verstening is bovendien noodzaak in het kader van klimaatadaptatie in brede zin.

Activiteiten

A25.5611 Acties versterking groenstructuur centrum

Omschrijving (toelichting)

In samenwerking met en vervlochten in het meerjarenprogramma van de BIZ werken we onder toepassing van co-financiering aan het vergroenen en de verblijfskwaliteit. Voor de kleinschalige(r) ingrepen ligt de trekkersrol bij de centrummanager van de BIZ. Groenprojecten met verrassende impact (zoals bij het Unnaplein en Van Dijk al gerealiseerd) komen voort uit een voor het totale centrumgebied ontwikkeld masterplan. De gefaseerde uitwerking en realisatie daarvan wordt de komende jaren voortgezet. De inrichting van de groene ruimte rondom het Krophollercomplex zal eind 2025 kunnen worden afgerond met de realisatie van fase 2 van de centrumtree, aansluitend op de woningbouw die daar vermoedelijk Q4-2024 start, en herinrichting van de Winterdijk. De toekomstige herontwikkeling van de Els gaat uit van een groen tweede maaiveld boven de commerciële functies ter ontsluiting van de woningen en een openbaar gebied dat voldoet aan de actuele beleidsnormen.

A25.5612 Vergroenen Vredesplein

Omschrijving (toelichting)

De raad heeft bij de behandeling van de begroting 2023 (raad 10 november 2022) een amendement aangenomen, waarbij € 75.000 euro beschikbaar wordt gesteld als voorbereidingskrediet voor het vergroenen van het Vredesplein. De verwachting is dat in de eerste helft van 2024 een voorstel ter besluitvorming aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

Wat mag het kosten?

De lasten en baten van het beleidsveld 5 Sport, cultuur en recreatie worden hierna toegelicht, met daarbij:

- De cijfers uit de jaarrekening 2023, de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025 van lasten en baten met mutaties reserves.
- Een overzicht van de in de begroting 2025 verwerkte voorstellen, grotendeels afkomstig uit de Kadernota 2025.
- Een toelichting op de verschillen tussen de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025.

De toelichting op de voorstellen uit de Kadernota 2025 is terug te lezen in de begrotingsapp:

- Onontkoombaarheden in bijlage 1 .
- Nieuwe voorstellen domein 1 Vitale Stad in bijlage 2.
- Nieuwe voorstellen domein 2 Mens en samenleving in bijlage 2.

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Jaarrekening 2023	Begroting na wijziging 2024	Primaire begroting 2025
Lasten				
PR209	Afwatering waterlossingen etc.	186	383	393
PR501	Zwembaden	3.167	2.961	2.778
PR502	Sporthallen en sportzalen	2.458	2.324	2.568
PR503	Sportparken	1.069	1.148	1.429
PR504	Onderhoud openbaar groen	5.274	5.746	6.190
PR505	Evenementen en kermissen	150	216	222
PR506	Recreatieve voorzieningen	230	280	554
PR507	Openbare leeszaal en bibliotheek	1.507	1.936	1.579
PR508	Mediabeleid	53	54	92
PR509	Kunst en kunstzinnige vorming	3.107	3.134	3.353
PR510	Oudheidkunde en volksfeesten	17	55	59
PR511	Sportbeleid	1.696	1.298	1.279
PR512	Monumenten en archeologie	207	293	261
PR513	Gemeentearchief	365	407	444
PR514	Schoenenkwartier	2.797	1.994	1.955
Totaal Lasten		22.284	22.229	23.155
Baten				
PR209	Afwatering waterlossingen etc.	0	0	0
PR501	Zwembaden	-1.578	-1.350	-1.414
PR502	Sporthallen en sportzalen	-1.018	-1.164	-1.251
PR503	Sportparken	-430	-429	-444
PR504	Onderhoud openbaar groen	-42	-18	-19
PR505	Evenementen en kermissen	-46	-68	-70
PR506	Recreatieve voorzieningen	-1	0	0
PR507	Openbare leeszaal en bibliotheek	-340	-747	-320
PR509	Kunst en kunstzinnige vorming	-789	-789	-820
PR511	Sportbeleid	-823	-364	-364
PR512	Monumenten en archeologie	-28	0	-11
PR514	Schoenenkwartier	-541	-570	-598
PR955	Mutaties reserves beleidsveld 5	0	0	0
Totaal Baten		-5.636	-5.499	-5.310
Saldo van lasten en baten		16.648	16.730	17.846
Onttrekkingen				
PR955	Mutaties reserves beleidsveld 5	-1.736	-794	-469
Stortingen				
PR955	Mutaties reserves beleidsveld 5	0	22	22
Mutaties reserves		-1.736	-772	-447
Saldo na mutaties reserves		14.912	15.958	17.398

Voorstellen in begroting verwerkt

Vanuit de Kadernota 2025 zijn de volgende budgetaanpassingen bij dit beleidsveld in de begroting verwerkt.

In de Kadernota 2025 is voor de voorstellen KN25 O1.01 en O1.02 onderhoudskosten en verhoging voorziening vastgoed, in totaal € 425.000 opgenomen. Echter bij het samenstellen van de begroting 2025 zijn die uitgesplitst naar de gebouwen waar de aanpassingen moeten gebeuren. De financiële effecten hiervan landen in meerdere beleidsvelden waar alle lasten van die gebouwen zitten (is dus versnipperd). Voor beleidsveld 5 gaat het om € 248.000 in 2025 en € 237.000 in de jaren erna.

Naar aanleiding van motie 6 uit het kaderstellend debat op 4 juli jl. is het voorstel tot extra subsidie Schoenenkwartier met ingang van 2026 uit de begroting gehaald.

Toegekende budgetmutaties (bedragen * € 1.000)	2025	2026	2027	2028
<u>Onontkoombaarheden Kadernota 2025</u>				
KN25 O1.01 / O1.02 Verhoging onderhoudskosten in exploitatie tbv klein en jaarlijks onderhoud en verhoging dotatie voorziening onderhoud	248	248	248	248
KN25 O3.02 E-depot en huisvesting streekarchief SALHA	32	131	82	82
KN25 O4.04 Toevoegen jaarschijf 2028 aut. Groei groen	0	0	0	38
<u>Nieuwe voorstellen domein 1 Vitale stad</u>				
KN25 NV1.06 Aanleg zwemlocatie Surfvijver en Stadsstrand	31	31	31	31
KN25 NV1.09 Beheer en onderhoud speel en sporttoestellen	153	73	65	65
KN25 NV1.31 Westelijke Langstraat - recreatieve projecten	100	0	0	0
<u>Nieuwe voorstellen domein 2 Mens en samenleving</u>				
KN25 NV2.10 Verhoging subsidie Schoenenkwartier	0	203	203	203
KN25 NV2.13 Structurele dekking vaste beleidsmedewerker sportaccommodaties	93	93	93	93
Totaal	657	779	722	760
<u>Waarvan aangepast in begroting 2025:</u>				
<i>Kaderstellend debat 4 juli 2024, motie 6</i>				
Verhoging subsidie Schoenenkwartier	0	-203	-203	-203
Verwerkt in begroting 2025	657	576	519	557

Toelichting begroting 2025 t.o.v. gewijzigde begroting 2024

Lasten

De lasten zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 toegenomen met € 926.000.

Belangrijkste oorzaken zijn:

- Hogere lasten in de begroting 2025: € 1.600.000.
- Minder lasten ten opzichte van 2024: € 700.000.

Verklaringen voor hogere lasten:

- Hogere lasten door nieuwe voorstellen kadernota: € 657.000.
- Indexatie: € 500.000. Conform indexeringen zoals opgenomen in de nota van uitgangspunten.
- Extra doorbelasting salarislasten: € 600.000. Vanuit diverse teams zijn de doorbelastingen opnieuw beoordeeld en heeft er een wijziging plaatsgevonden op de plaats van doorbelasting, dat leidt in beleidsveld 5 tot hogere lasten maar op andere beleidsvelden tot lagere lasten.

Verklaringen voor minder lasten:

- Minder energielasten in 2025: € 350.000 minder, tijdens de energiecrisis slechts voor twee jaar extra energielasten geraamd. Voor de jaren daarna is een stelpost opgenomen om de structureel hogere energielasten te dekken. Deze stelpost is nog niet in de begroting verdeeld.
- De SPUK-regeling (Eenmalige specifieke uitkering lokale bibliotheekvoorzieningen 2023-2024) resulteert in een verschil van € 440.000 door incidenteel geld ter versterking en doorontwikkeling van bibliotheekvoorzieningen.

Baten

De baten zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 afgenomen met € 189.000.

Belangrijkste oorzaken zijn:

- SPUK-regeling (Eenmalige specifieke uitkering lokale bibliotheekvoorzieningen 2023-2024): Resulteert in minder baten van € 440.000 door incidenteel geld ter versterking en doorontwikkeling van bibliotheekvoorzieningen en informatiepunt digitale overheid.
- Indexatie: Leidt tot hogere baten van € 200.000, met name door subsidies (waaronder monumenten).

Reserves

De stortingen en onttrekkingen aan de reserves zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 per saldo afgenomen met € 325.000.

In 2024 waren er extra onttrekkingen in de mutatie van de reserves beleidsveld 5. Deze onttrekkingen komen niet terug in de begroting van 2025:

- Extra onttrekking in 2024 van € 45.000 voor eerherstel en erkenning van het leed van de 1e generatie Molukse KNIL-militairen.
- Budgetoverhevelingen in 2024 (vanuit 2023) van € 178.000 vanuit de jaarverslaggeving.
- Onttrekking van de reserve Schoenenkwartier in 2024: € 44.000.
- Het met ingang van 2025 vervallen van de onttrekking uit de reserve Onderwijshuisvesting i.v.m. sporthallen De Slagen en De Zeine voor € 65.000 (door gewijzigde systematiek van de reserve Onderwijshuisvesting).

Indicatoren

Relevante indicatoren uit beleidsveld 5 zijn te raadplegen in Waalwijk in Cijfers via deze link: [Indicatoren beleidsveld 5](#)

Belangrijkste kaders

Nota Sport en Bewegen in Waalwijk 2020 - 2024
Cultuurnota gemeente Waalwijk 2021 -2024
Erfgoedverordening 2024

Verbonden partijen

Streekarchief Langstraat Heusden Altena

Beleidsveld 6 : Sociaal Domein

Wat houdt dit beleidsveld in?

Algemene toelichting

Met de vaststelling van het implementatieplan 'Samen Redzaam' onder de koers sociaal domein zijn er een aantal elementen veranderd die hun vertaling krijgen in deze begroting. De belangrijkste twee elementen zijn:

1. Ambities en doelen.
2. Herijking beleidsdocumenten.

De raad heeft in april 2024 vernieuwde ambities en doelen vastgesteld onder de koers sociaal domein. Deze ambities en doelen zijn vanaf dat moment leidend geworden en hanteren we sindsdien dus ook in de P&C documenten, waaronder de kadernota 2025 en deze begroting.

Daarnaast is er besloten welke beleidsdocumenten integraal onderdeel van de implementatie zouden worden en welke nog separaat naar de raad worden gebracht voor besluitvorming. Ook dat krijgt zijn vertaling in de P&C documenten, waaronder deze begroting. Dat betekent dat er het nodige is gewijzigd in deze tekst ten opzichte van de tekst van vorig jaar.

Inhoudelijke toelichting beleidsveld

We willen dat alle inwoners van de gemeente Waalwijk (sociaal) veerkrachtig zijn. Er zit enorm veel kracht in de Waalwijkse samenleving. Als gemeente willen we daar met onze inzet gericht op bestaanszekerheid, publieke (mentale) gezondheid, gelijke kansen en zorg en veiligheid een actieve bijdrage aan leveren. Daarom hebben we gekozen voor een nieuwe koers – want ondanks al onze inspanningen van de afgelopen jaren neemt de zorgvraag van onze inwoners toe, worden problemen complexer en zijn er onvoldoende mensen om die zorg ook daadwerkelijk uit te voeren. Het moet anders, en dat kan ook: door nóg meer gebruik te maken van de kracht van onze inwoners, en door dingen anders te organiseren; slimmer, dichterbij en samen met onze professionele partners én onze inwoners.

Deze nieuwe koers is uitgewerkt in het implementatieplan 'Samen Redzaam' 2024-2027. Daarmee geven we vorm aan de transformatie van het sociaal domein: we sluiten nóg beter aan bij de kracht van onze samenleving. We ontwikkelen met, voor en door inwoners

voorzieningen en activiteiten, toegankelijk voor iedereen. En voor wie dat niet genoeg is, bieden we maatwerk: we blijven als gemeente de toegang tot jeugdhulp, Wmo en schuldhulpverlening.

Dit doen we zo dichtbij mogelijk. We werken vanuit het inwonersperspectief en daarvoor is burgerparticipatie en het versterken van de samenhang in buurten en wijken van belang. We ontwikkelen een integrale aanpak vanuit het sociaal domein. Daarvoor maken we gebruik van de tredestructuur, waarbij we trede 1, 2 en 3, de indicatievrije ondersteuning, zo stevig mogelijk neerzetten. Zorg met een indicatie (trede 4) wordt hierdoor steeds minder nodig. Zo houden we deze zorg ook in de toekomst beschikbaar voor mensen die dat nodig hebben.

Ambities en doelen Transformatie Sociaal Domein

Met de vaststelling van het implementatieplan 'Samen Redzaam' zijn de volgende ambities en doelen vastgesteld:

Ambitie: We versterken de sociale veerkracht van onze inwoners en gemeenschappen/samenleving.

Doelen:

- De sociale veerkracht van inwoners neemt toe vanaf het moment van de nulmeting in 2024.
- De sociaal economische status van de aandachtswijken in Waalwijk is in 2026 toegenomen ten opzichte van de SES-WOA score van het CBS in 2021.
- Inwoners nemen de regie in het versterken van de sociale veerkracht van de eigen leefomgeving.

Ambitie: We vergroten de impact die we maken voor onze inwoners en gemeenschappen.

Doelen:

- We kennen onze inwoners, buurten en wijken en we passen in gezamenlijkheid het aanbod continu aan op hun behoefte.
- Er is continuïteit in de activiteiten voor alle inwoners en in de aanwezigheid van professionals in de wijken.
- Onze sturing is gericht op het effect dat de inzet heeft voor onze inwoners.

Ambitie: De integrale inzet op preventie leidt tot beter passende ondersteuning en zorg.

Doelen:

- We hebben een dekkend ondersteuningsaanbod in de sociale basis en indicatievrije ondersteuning (trede 1, 2 en 3).
- De ondersteuning die we bieden creëert zo min mogelijk afhankelijkheid van professionals.
- Voor inwoners die enkel zorg kunnen ontvangen op basis van een indicatie en waar het gaat over een langdurige zorgvraag wordt actief gestuurd op inzet vanuit de Wlz.

De ambities staan min of meer vast en zorgen ervoor dat we koersvast zijn en blijven. We zijn er van overtuigd dat deze ambities bijdragen aan een gezond en gelukkig leven. De

doelen dragen bij aan deze ambities. Deze zijn flexibeler. Op basis van monitoring kunnen we onze inzet bijstellen en indien daar aanleiding toe is, kunnen we ook onze doelen bijstellen. Dit is een continu proces, zodat we kunnen leren wat werkt en ruimte geven aan de kracht van de samenleving.

Financiële vertaling

Voor een uitgebreide inhoudelijke uitwerking van de activiteiten waarvoor middelen zijn aangevraagd in deze begroting wordt verwezen naar de kadernota 2025 e.v. Het voorstel voor het sociaal domein daarin is direct na de vaststelling van het implementatieplan uitgewerkt. Hierin is de financiële vertaling van zowel het implementatieplan 'Samen Redzaam' als van de reguliere taken uitgewerkt. We hebben integraal gekeken naar de opgaven waar we voor staan, landelijk, regionaal en lokaal. Daarbij hebben we onderzocht welke middelen beschikbaar zijn, of we middelen op een andere manier kunnen inzetten of dat er nieuwe middelen nodig waren.

Dat heeft geresulteerd in een aanvraag voor het implementatieplan 'Samen Redzaam', het Wmo beleidsplan, de uitvoering van de maatregel om de armoedegrens te verhogen naar 130%, een beleidsadviseur Zorg en Veiligheid, uitbreiding van het team van wmo consulenten en structurele inzet van een 2e wijk GGZ'er. Deze activiteiten dragen bij aan de implementatie van de koers.

Daarnaast worden er middelen aangevraagd voor een aantal reguliere taken, waaronder voor de kinderboerderij, mobiel cameratoezicht, beleidsmedewerker sportaccommodaties, etc.

Tot slot is er gekeken naar manieren om de gevraagde middelen te dekken en toe te werken naar een 0-lijn/positief resultaat vanaf 2026 e.v., zoals gevraagd in punt 1 van de motie die is aangenomen bij de vaststelling van het implementatieplan 'Samen Redzaam' (raadsvergadering 11-4-2024). Al deze elementen zijn in de kadernota 2025 e.v. inhoudelijk uitgewerkt en toegelicht.

Brede SPUK-regeling/Gezond en Actief Leven Akkoord

Medio 2023 is er voor de jaren 2023-2026 een SPUK (specifieke uitkering) verleend door het Rijk ten behoeve van het Gezond en Actief Leven Akkoord. Het strategisch plan van aanpak Waalwijk 2023-2026 is goedgekeurd door de VSG/VNG en het Rijk.

Doel brede SPUK-regeling/Gezond en Actief Leven Akkoord

Landelijk zien we de zorgvraag steeds verder toenemen. Ook in Waalwijk is dat het geval. Door de toenemende vraag stijgen de zorgkosten steeds verder. Door steeds meer preventief te handelen willen we zorgen dat de zorgvraag afbuigt en uiteindelijk afneemt. Hierdoor blijft de zorg beschikbaar voor degenen die het echt nodig hebben. De stip op de horizon hierbij is een gezonde generatie in 2040 met weerbare, gezonde mensen die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving, en waarin sprake is van een sterke sociale basis.

Financiering

De financiering van het GALA werkt middels de zogenaamde "brede SPUK regeling".

Dit is een specifieke financiële regeling waarbij het Rijk jaarlijks middelen beschikbaar stelt aan gemeenten om de gezamenlijke doelstellingen te bereiken. Op basis van de door het rijk geformuleerde te behalen resultaten kunnen de middelen worden ingezet. Jaarlijks moet de besteding aan de hand van een SISA – verklaring worden verantwoord.

In de gemeente Waalwijk is besloten om de inzet vanuit de brede SPUK GALA integraal mee te nemen in het implementatieplan 'Samen Redzaam' en de preventieve inzet voor het realiseren van de sociale basis (trede 1 en 2) en indicatievrije ondersteuning (trede 3).

Een aantal SPUK-regelingen lopen tot 2025 waardoor er in 2026 geen budget meer beschikbaar is voor: leefomgeving, mentale gezondheid, overgewicht en obesitas, alcoholproblematiek, één tegen eenzaamheid, kennis – en advies GGD en Regionale aanpak

preventie. De budgetten voor de laatste twee onderdelen moeten verplicht worden doorbetaald aan de GGD Hart voor Brabant.

Sociale veerkracht

We versterken de sociale veerkracht van de inwoners van en de gemeenschappen in Waalwijk. De activiteiten die zijn opgenomen onder doelstelling D25.610 dragen ook bij aan het realiseren van de andere geformuleerde doelstellingen bij het onderdeel sociale veerkracht. Daarom zijn bij de doelstellingen D25.611 en D25.612 geen specifieke activiteiten benoemd.

Wat willen we bereiken?

D25.610 De sociale veerkracht van inwoners neemt toe vanaf het moment van de nulmeting in 2024

Omschrijving (toelichting)

De sociale veerkracht van inwoners neemt toe vanaf het moment van de nulmeting in 2024.

Activiteiten

A25.6101 Versterken van gemeenschappen en netwerken in buurten en wijken

Omschrijving (toelichting)

Door:

- Community building/organizing
- Structureel activiteiten gericht op meedoen, ontmoeten en versterken van netwerken in de buurten en wijken vanuit sport, cultuur, wonen en vrijetijdsbesteding voor jong en oud
- Jongerenparticipatie

A25.6102 We werken toe naar een 'structurele ondersteuningsstructuur' voor en door inwoners en professionals

Omschrijving (toelichting)

Door middel van :

- Jongerenparticipatie
- Inrichten van inloopvoorzieningen en ontmoetingsplekken voor alle inwoners
- Inrichten van wijkteams

Wat willen we bereiken?

D25.611 De sociaal economische status van de aandachtswijken in Waalwijk is in 2026 toegenomen ten opzichte van de SES-WOA 38 score van het CBS in 2021

Omschrijving (toelichting)

De sociaal economische status van de aandachtswijken in Waalwijk is in 2026 toegenomen ten opzichte van de SES-WOA 38 score van het CBS in 2021.

Wat willen we bereiken?

D25.612 Inwoners nemen de regie in het versterken van de sociale veerkracht van de eigen leefomgeving

Omschrijving (toelichting)

Inwoners nemen de regie in het versterken van de sociale veerkracht van de eigen leefomgeving.

Impact vergroten

We vergroten de impact die we maken voor onze inwoners en gemeenschappen. De activiteit die zijn opgenomen onder doelstelling D25.620, namelijk het ontwikkelen van een monitor, is ook de basis voor het realiseren van de andere geformuleerde doelstellingen bij het onderdeel impact vergroten. Daarom zijn bij de doelstellingen D25.621 en D25.622 geen specifieke activiteiten benoemd.

Wat willen we bereiken?

D25.620 We kennen onze inwoners, buurten en wijken en we passen in gezamenlijkheid het aanbod continu aan op hun behoefte

Omschrijving (toelichting)

We kennen onze inwoners, buurten en wijken en we passen in gezamenlijkheid het aanbod continu aan op hun behoefte

Activiteiten

A25.6201 We ontwikkelen een monitor sociaal domein, waarin zowel kwalitatieve als kwantitatieve data zijn opgenomen om te komen tot een goed beeld van het effect van onze inzet en interventies.

Omschrijving (toelichting)

We ontwikkelen een monitor sociaal domein, waarin zowel kwalitatieve als kwantitatieve data zijn opgenomen om te komen tot een goed beeld van het effect van onze inzet en interventies.

Wat willen we bereiken?

D25.621 Er is continuïteit in de activiteiten voor alle inwoners en in de aanwezigheid van professionals in de wijken

Omschrijving (toelichting)

Er is continuïteit in de activiteiten voor alle inwoners en in de aanwezigheid van professionals in de wijken

Wat willen we bereiken?

D25.622 Onze sturing is gericht op het effect dat de inzet heeft voor onze inwoners

Omschrijving (toelichting)

Onze sturing is gericht op het effect dat de inzet heeft voor onze inwoners

Integrale inzet op preventie

De integrale inzet op preventie leidt tot beter passende ondersteuning en zorg. De activiteiten die zijn opgenomen onder doelstelling D25.630 dragen ook bij aan het realiseren van de andere geformuleerde doelstellingen bij het onderdeel integrale inzet op preventie. Daarom zijn bij de doelstellingen D25.631 en D25.632 geen specifieke activiteiten benoemd.

Wat willen we bereiken?

D25.630 We hebben een dekkend ondersteuningsaanbod in de sociale basis en indicatievrije ondersteuning (trede 1, 2 en 3)

Omschrijving (toelichting)

Activiteiten

A25.6301 Indicatievrije ondersteuning als alternatief

Omschrijving (toelichting)

We ontwikkelen indicatievrije ondersteuning als alternatief voor zorg met een indicatie. Een aantal zijn in implementatie, zoals Team Jeugd en Gezin, de Kazerne en indicatievrije dagbesteding.

A25.6302 We ontwikkelen een team voor wmo

Omschrijving (toelichting)

We ontwikkelen een team voor wmo, vergelijkbaar met team jeugd en gezin.

A25.6303 Indicatievrij, tenzij...

Omschrijving (toelichting)

We organiseren zo veel als mogelijk indicatievrij, dichtbij de inwoner, waarbij het uitgangspunt is 'indicatievrij, tenzij...'.

A25.6304 Vereenvoudigen van de route

Omschrijving (toelichting)

Voor inwoners die zorg nodig hebben vereenvoudigen we de route, zodat zij zo snel mogelijk de juiste zorg ontvangen. We bekijken hier ook de mogelijkheden vanuit de Wlz.

A25.6305 Medisch verwijzers

Omschrijving (toelichting)

We zorgen ervoor dat medisch verwijzers gemakkelijk naar onze indicatievrije ondersteuning kunnen verwijzen.

Wat willen we bereiken?

D25.631 De ondersteuning die we bieden creëert zo min mogelijk afhankelijkheid van professionals

Omschrijving (toelichting)

Wat willen we bereiken?

D25.632 Voor inwoners die enkel zorg kunnen ontvangen op basis van een indicatie en waar het gaat over een langdurige zorgvraag wordt actief gestuurd op inzet vanuit de Wlz

Omschrijving (toelichting)

Wat mag het kosten?

De lasten en baten van het beleidsveld 6 Sociaal Domein worden hierna toegelicht, met daarbij:

- De cijfers uit de jaarrekening 2023, de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025 van lasten en baten met mutaties reserves.
- Een overzicht van de in de begroting 2025 verwerkte voorstellen, grotendeels afkomstig uit de Kadernota 2025.
- Een toelichting op de verschillen tussen de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025.

De toelichting op de voorstellen uit de Kadernota 2025 is terug te lezen in de begrotingsapp:

- Onontkooombaarheden in bijlage 1 .
- Nieuwe voorstellen domein 2 Mens en samenleving in bijlage 2.

Bedragen x €1.000

Exploitatie		Jaarrekening 2023	Begroting na wijziging 2024	Primaire begroting 2025
Lasten				
PR604	Sociaal cultureel werk	482	319	265
PR605	Maatschappelijke werk	549	886	723
PR606	Ouderenbeleid	156	169	184
PR607	Integratiebeleid	532	459	318
PR608	Samenlevingsopbouw	959	1.171	1.711
PR609	Jeugdwerk	1.751	2.136	1.880
PR611	Woonzorgzones	296	252	258
PR612	Maatschappelijke zorg en begeleiding	10.778	153	130
PR613	Participatiewet	399	489	608
PR614	Inkomensvoorzieningen	14.233	12.874	14.865
PR615	Minimabeleidarmoedebeleid	6.505	3.867	3.552
PR616	Uitstroombevordering	10.562	11.947	12.437
PR630	Samenkracht en burgerparticipatie	775	1.749	1.028
PR631	Toegang sociaal domein	6.565	7.769	7.835
PR633	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.266	1.131	1.191
PR634	Maatwerk dienstverlening 18+	11.271	11.672	12.259
PR635	Maatwerk dienstverlening 18-	12.776	14.286	14.707
PR636	Geëscaleerde zorg 18-	740	961	976
PR711	Jeugd en gezin WMO	230	267	258
Totaal Lasten		80.826	72.557	75.184
Baten				
PR604	Sociaal cultureel werk	-4	-4	-4
PR605	Maatschappelijke werk	0	0	0
PR606	Ouderenbeleid	-20	-22	-23
PR607	Integratiebeleid	-39	0	0
PR608	Samenlevingsopbouw	-81	-87	-90
PR609	Jeugdwerk	-203	-284	-305
PR611	Woonzorgzones	-38	0	0
PR612	Maatschappelijke zorg en begeleiding	-11.911	0	0
PR614	Inkomensvoorzieningen	-14.147	-12.660	-14.668
PR615	Minimabeleidarmoedebeleid	-329	0	0
PR630	Samenkracht en burgerparticipatie	-167	-212	-212
PR631	Toegang sociaal domein	-298	-176	0
PR633	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-64	-35	-36
PR634	Maatwerk dienstverlening 18+	-395	-349	-275
PR635	Maatwerk dienstverlening 18-	-105	0	0
PR711	Jeugd en gezin WMO	-52	-65	-65
PR956	Mutaties reserves beleidsveld 6	0	0	0
Totaal Baten		-27.854	-13.894	-15.679
Saldo van lasten en baten		52.972	58.663	59.504
Onttrekkingen				
PR956	Mutaties reserves beleidsveld 6	-7.075	-6.194	-2.076
Stortingen				
PR956	Mutaties reserves beleidsveld 6	3.796	1.480	1.150
Mutaties reserves		-3.279	-4.714	-926
Saldo na mutaties reserves		49.693	53.949	58.578

Voorstellen in begroting verwerkt

Vanuit de Kadernota 2025 zijn de volgende budgetaanpassingen bij dit beleidsveld in de begroting verwerkt.

In de Kadernota 2025 is voor de voorstellen KN25 O1.01 en O1.02 onderhoudskosten en verhoging voorziening vastgoed in totaal € 425.000 opgenomen. Echter bij het samenstellen van de begroting 2025 zijn die uitgesplitst naar de gebouwen waar de aanpassingen moeten gebeuren. De financiële effecten hiervan landen in meerdere beleidsvelden waar alle lasten van die gebouwen zitten (is dus versnipperd). Voor beleidsveld 6 gaat het om € 45.000 in 2025 en € 35.000 in de jaren erna.

Op het moment van het schrijven van de voorstel KN25 NV2/08 Wet gemeentelijke schuldhelpverlening was nog niet bekend dat er via de Meicirculaire 2024 ook extra middelen hiervoor beschikbaar zouden komen. Deze extra middelen zijn toegelicht in raadsinformatiebrief 064-24 over de Meicirculaire 2024. Voor Waalwijk gaat het structureel vanaf 2024 gemiddeld om zo'n € 85.000 per jaar. Zoals door de portefeuillehouder in het kaderstellend debat is aangegeven, zou nog worden nagegaan in hoeverre het voorstel KN25 NV2.08 naar beneden kon worden bijgesteld. De effecten daarvan zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Niet in begroting 2025 verwerkt / recente ontwikkelingen jeugdhulp

Sinds de start van de inkoop in 2023 werken we het een lumpsum financiering voor segment 1, dit betreft de hoogspecialistische jeugdhulp.

Het budget voor 2024 is regionaal geraamd op 1.600 jeugdigen voor 2024. Op dit moment blijkt dat dit aantal te laag is ingeschat en is de verwachting dat het op zal lopen tot circa 2.000 jeugdigen voor de regio. Interventies zijn noodzakelijk om uitstroom te versnellen en instroom te verminderen. Hiervoor is een regionale taskforce ingericht.

Het huidige beeld is dat de afwijking van de begroting meer dan de afgesproken 5% norm van de deelbegroting jeugd zal zijn.

Er is echter nog geen overeenstemming over de exacte volumegroei en de bijbehorende kosten. De jaarlijkse last voor Waalwijk van € 6,3 miljoen voor segment 1 zal niet toereikend zijn.

Gesprekken over een mogelijke bijstelling van het budget zijn nog gaande. De omvang van het risico is nog niet te kwantificeren.

Toegekende budgetmutaties (bedragen * € 1.000)	2025	2026	2027	2028
<u>Onontkoombaarheden Kadernota 2025:</u>				
KN25 O1.01 / O1.02 Verhoging onderhoudskosten in exploitatie tbv klein en jaarlijks onderhoud en verhoging dotatie voorziening onderhoud	45	45	45	45
KN25 O2.02 Toezichthouder WMO en Jeugdwet	77	77	77	77
KN25 O2.03 Hogere bijdrage Baanbrekers begroting 2025	968	968	968	968
KN25 O4.01 Toevoegen jaarschijf 2028 algemene uitkering	0	0	0	18
KN25 O4.01 Toevoegen jaarschijf 2028 algemene uitkering	0	0	0	-176
<u>Nieuwe voorstellen domein 2 Mens en samenleving</u>				
KN25 NV2.01 Implementatieplan samen redzaam (incidenteel)	1.650	432	200	0
KN25 NV2.01 Implementatieplan samen redzaam (structureel)	753	753	753	753
KN25 NV2.02 Implementatie WMO beleidsplan	135	240	0	0
KN25 NV2.02 Verhoging beleidsmatige armoedegrens naar 130%	295	469	469	469
KN25 NV2.05 Uitbreiding team Consulente Wmo	347	174	0	0
KN25 NV2.08 Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening	82	82	82	82
KN25 NV2.09 Formatie Cluster Vrije Tijd	84	84	84	84
KN25 NV2.12 Verhoging subsidie kinderboerderij	50	50	50	50
KN25 NV2.20 Vervallen WMO ombuiging	130	130	130	130
KN25 NV2.21 Dekkingsmiddelen (SPUK / bestaande middelen)	-	-817	0	0
	1.046			
KN25 NV2.21 Stelpost hervormingsagenda Jeugd	-	-	-	-
	1.400	1.400	1.400	1.400
KN25 NV2.21 Structureel besparingspotentieel SD lokaal	-694	-926	-	-
			1.157	1.389
Totaal	1.476	361	301	-289
<u>Waarvan aangepast in begroting 2025:</u>				
<i>Deels ook al extra middelen via Meicirculaire 2024</i>				
KN25 NV2.08 Voorstel Kadernota 2025 verlaagd	-26	-21	-21	-21
Verwerkt in begroting 2025	1.450	340	280	-310

Toelichting begroting 2025 t.o.v. gewijzigde begroting 2024

De lasten zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 toegenomen met € 2.627.000.

Belangrijkste oorzaken zijn:

- Minder lasten in de begroting 2025 ten opzichte van 2024 € 4.800.000 (incidentele middelen).
- Extra lasten in 2025 van € 7.400.000.

Lasten

Minder lasten, ad €4.800.000, in de begroting van 2025 wordt veroorzaakt door in begrotingsjaar 2024 opgenomen incidentele middelen betreffende:

- Budgetoverheveling uit 2023, conform besluitvorming bij jaarrekening 2023
- Vanuit het gemeentefonds in de decembercirculaire 2023 toegekende Energietoeslag
- Verwerking nadeel verbonden partij Baanbrekers, onderdeel voorjaarsbericht 2023
- Incidentele middelen voor de koers sociaal domein
- Incidentele middelen uit de Kadernota 2025

Extra lasten in 2025: € 7.400.000:

- Indexatie subsidies en salarislasteren: € 1.800.000.
- Extra lasten: € 2.200.000:
 - o € 2.000.000 voor de BUIG (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten), tegenover deze lasten staat een zelfde bedrag aan baten.
 - o € 200.000 voor GR Baanbrekers.
- Onontkoombare voorstellen uit de Kadernota 2025: € 1.450.000.
- Meicirculaire: € 2.000.000 (Zie RIB 064-24 Meicirculaire 2024)
 - o Afboeking stelpost taakstelling jeugdzorg voor € 1.400.000,-. Vanwege het schrappen van de taakstelling van het Rijk is € 1.554.000 toegevoegd aan het gemeentefonds. Wij hadden hier al rekening mee gehouden middels een stelpost die hiermee is afgeboekt.
 - o Extra middelen vanuit de integratie-uitkering Participatie voor € 474.000.

Baten

De baten zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 toegenomen met € 1.785.000.

Belangrijkste oorzaken zijn:

- € 2.000.000 toename voor de BUIG (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten).
- € 176.000 afname voor de compensatie toeslagen affaire.

Reserves

De stortingen / onttrekkingen reserves zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 per saldo afgenomen met € 3.788.000:

Belangrijkste oorzaken zijn:

Onttrekkingen: € 4.118.000 (zie toelichting extra lasten in 2024 ten opzichte van 2025)

- Zoals toegelicht bij de budgetoverheveling: € 900.000.
- Energietoeslag decembercirculaire: € 400.000.
- Incidentele middelen koers sociaal domein: € 1.500.000.
- Kadernota: €925.000 (conform voorstel Kadernota onttrekking uit de algemene reserve).

Mutatie in de stortingen: € 330.000

- Volledig uit de onttrekkingen die geraamd zijn in het kader van het coalitieakkoord 2022-2026.

Indicatoren

Relevante indicatoren uit beleidsveld 6 zijn te raadplegen in Waalwijk in Cijfers via deze link: [Indicatoren beleidsveld 6](#)

Belangrijkste kaders

Koersdocument sociaal beleid
 Implementatieplan "Samen Redzaam"
 WMO Beleidsplan 2023-2026
 Lokaal gezondheidsbeleid 2020-2023

Verbonden partijen

Baanbrekers
 Hart van Brabant (Jeugdzorg)
 GGD

Beleidsveld 7 : Milieu en Gezondheid

Wat houdt dit beleidsveld in?

Beleidsveld 7 handelt over milieu en gezondheid. Het beleidsveld Milieu en Gezondheid heeft veel raakvlakken met (de doelstellingen en activiteiten van) het programma Duurzaamheid. De thema's energie, water en groen en duurzamere productie en consumptie zijn binnen het programma Duurzaamheid nader uitgewerkt. Het beleidsveld 7 is naar 2 thema's uitgesplitst:

- Het thema milieu binnen beleidsveld 7 richt zich op de kwaliteit van de bodem, lucht, geur, licht en de externe veiligheid ten behoeve van een gezonde leefomgeving.
- Het thema gezondheid in beleidsveld 7 gaat vooral over een gezonde openbare ruimte (met name gericht op de gemeentelijke taken inzake afval en riolering) en de algemene gezondheidszorg en gezondheidszorg voor speciale doelgroepen door subsidiëring GGD en gemeentelijke activiteiten met betrekking tot jeugd (zoals "de Kansrijke start") en gezin (zoals Centrum Jeugd en Gezin).

Milieu

Voor de aspecten schone lucht, bodem geschikt voor het gebruik, externe veiligheid en geluid voldoen we aan de huidige wettelijke normen. De wetgeving van lucht, bodem, water, externe veiligheid en geluid zijn opgenomen in de nieuwe Omgevingswet.

Een van de consequenties van de Omgevingswet is dat een set rijksregels naar de gemeente verhuizen (de Bruidsschat). De gemeente kan deze regels zelf verder vormgeven. We gebruiken hiervoor de instrumentaria omgevingsvisie, omgevingsplan, mogelijke programma's en een verder geïntegreerde omgevingsvergunning. De komende jaren werken we o.a. aan de integratie van de Bruidsschat naar het omgevingsplan. De ambities voor de diverse milieuthema's volgen uit de nieuwe omgevingsvisie, die momenteel wordt opgesteld.

Een deel van de milieutaken is belegd bij de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB). De OMWB houdt, in opdracht van de gemeente, toezicht op naleving van de wet- en regelgeving door het uitvoeren van controles bij onder ander bedrijven (waaronder milieucontroles). Daarnaast behandelt de OMWB (milieu)klachten en meldingen van incidenten.

Wat willen we bereiken?

D25.710 Voldoen aan de EU-normen voor schone lucht in 2030

Omschrijving (toelichting)

De gemeente Waalwijk heeft zich aangesloten bij het landelijk Schone Lucht Akkoord (SLA). Dit betekent dat er naar gestreefd wordt dat in de gemeente Waalwijk (net als in de rest van Nederland) in 2030 voldaan wordt aan de normen van de Europese Unie. Hiervoor is een gemeentelijk uitvoeringsprogramma vastgesteld. Tweejaarlijks voert het RIVM een landelijke monitoring van het Schone Lucht Akkoord uit en wordt de voortgang beoordeeld.

Activiteiten

A25.7101 Uitvoeren maatregelen uitvoeringsprogramma SLA

Omschrijving (toelichting)

In 2025 wordt uitvoering gegeven aan maatregelen uit het gemeentelijk uitvoeringsprogramma vanuit het Schone Lucht Akkoord.

A25.7102 Mobiele meetcampagne

Omschrijving (toelichting)

In 2025 wordt in samenwerking met TNO en onze buurgemeente Geertruidenberg en Heusden een mobiele meetcampagne uitgevoerd. Deze meetcampagne zal meer inzicht geven in de luchtkwaliteit in Waalwijk.

Wat willen we bereiken?

D25.711 Voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen voor bodemkwaliteit

Omschrijving (toelichting)

De wetgeving omtrent bodem is opgegaan de Omgevingswet. Wettelijke taken gaan van de provincie over op de gemeente. Doelstellingen c.q. ambities zijn ook (deels) gekoppeld aan de omgevingsvisie. De komende jaren zal voor bodem o.a. gewerkt worden aan de integratie van de Bruidsschat naar het omgevingsplan en het vormgeven van andere gemeentelijke planregels.

Activiteiten

A25.7111 Project diffuus lood

Omschrijving (toelichting)

We sluiten aan bij een project van de provincie voor bodemlood. Lood in de bovengrond kan gevolgen hebben voor de ontwikkeling van de hersenen van (kleine) kinderen. Het project richt zich daarom op locaties waar kinderen veel contact hebben met de grond, zoals speelplaatsen en parken. Hierbij wordt in beeld gebracht of deze locaties mogelijk te hoge loodgehalten bevatten.

Wat willen we bereiken?

D25.712 Vaststellen basisgeluidsemissies

Omschrijving (toelichting)

De Basis Geluid Emissie (BGE) is een nieuw instrument onder de Omgevingswet om de geluidssituatie van gemeentelijke wegen in kaart te brengen en te monitoren. De BGE vormt een referentieniveau (nul-situatie) voor de gemeentewegen. De gemeente legt de BGE uiterlijk 2026 vast in het geluidregister. Na vastleggen monitort het bevoegd gezag (tenminste elke 5 jaar) de ontwikkeling van het geluid. Bij een toename van 1,5 dB van de geluidsemissie ten opzichte van de BGE dient de gemeente te overwegen of het maatregelen moet nemen.

Activiteiten

A25.7121 Uitvoeren verkeerstellingen

Omschrijving (toelichting)

In 2025 worden verkeerstellingen uitgevoerd ten behoeve van het berekenen van de BGE. Op wegen waar > 4.500 motorvoertuigen per etmaal over heengaan worden in ieder geval tellingen uitgevoerd. Wegen met minder verkeersbewegingen mogen ook geschat worden (bijvoorbeeld met behulp van een verkeersmodel).

Gezondheid

Het thema gezondheid is uit te splitsen naar twee verschillende taakvelden, die ook binnen verschillende teams worden opgepakt en uitgewerkt. Het fysieke aspect van gezondheid gaat vooral over een gezonde leefomgeving. Deze doelen zijn nader uitgewerkt onder het programma duurzaamheid en het beleidsveld milieu.

Het sociale aspect van gezondheidszorg betreft vooral de subsidiëring van de GGD (ten behoeve van infectieziektebestrijding, bevolkingsonderzoeken, periodieke onderzoeken kinderen basisonderwijs/voortgezet onderwijs, gezondheidsvoorlichting algemeen en gericht op specifieke doelgroepen zoals jongeren, ouderen, allochtonen etc.) en gemeentelijke activiteiten met betrekking tot jeugd (zoals "de Kansrijke start") en gezin (zoals CJG).

Wat willen we bereiken?

D25.720 Goede Publieke Gezondheidszorg voor de inwoners van Waalwijk

Omschrijving (toelichting)

De GGD Hart voor Brabant voert de taken voor de publieke gezondheid uit in een basispakket. Per 1 januari 2024 is het basispakket geactualiseerd. Het nieuwe basispakket sluit aan bij de huidige behoeften. Vanaf 2024 zijn de regionale ambities geformuleerd rondom 5 pijlers:

1. **Gezonde start:** gezond en veilig op de wereld komen en opgroeien.
2. **Gezonde leefstijl:** door een gezonde leefstijl worden ziekten voorkomen en kunnen ze mee blijven doen.
3. **Gezonde geest:** mensen met een goede mentale gezondheid leven langer. Ze voelen zich beter en herstellen sneller van ziekten, zijn productief en van betekenis voor hun directe omgeving en de maatschappij.
4. **Gezonde omgeving:** de sociale en fysieke omgeving heeft invloed op de gezondheid.
5. **Gezond ouder worden:** het groeiend aantal ouderen met een zorgvraag, de druk op de zorg en dubbele vergrijzing maakt dat deze pijler vanaf 2024 is toegevoegd als ontwikkelpilot.

In 2025 wordt uitvoering gegeven aan het Gezond en Actief Leven Akkoord. Dit is een landelijk akkoord waarin de rijksoverheid, gemeenten, GGD GHOR Nederland en ze Zorgverzekeraars afspraken hebben gemaakt om een impuls te geven aan het verbeteren van de gezondheid van inwoners. Gemeenten hebben hiervoor een SPUK (specifieke uitkering) ontvangen voor 2023 tot en met 2026.

De inzet vanuit de brede SPUK GALA zal integraal worden meegenomen in het Implementatieplan "Samen redzaam" en de preventieve inzet voor het realiseren van de sociale basis en indicatievrije ondersteuning. Zie hiervoor beleidsveld 6, sociaal domein.

Activiteiten

A25.7201 Projectmatig uitvoering geven aan de gezondheidsambities in 2025

Omschrijving (toelichting)

In 2025 worden de onderstaande projecten opgepakt:

1. **Kansrijke Start:** Nu niet zwanger en prenataal huisbezoek kwetsbare ouders en stevig ouderschap.
2. **Gezonde leefstijl:** Ik pas, Dry Januari, Zien drinken doet drinken, beweegstimulerende inrichting consultatiebureaus, campagne trommel zonder rommel en kind naar gezonder gewicht.
3. **Gezonde geest:** Activiteiten: mamakids gericht op postpartum depressie, programma Check it out op scholen
4. **Gezonde omgeving:** workshops en themabijeenkomsten over gezondheid in relatie tot omgevingswet
5. **Gezond ouder worden:** project vitale wijk gericht op kwetsbare ouderen.

Wat mag het kosten?

De lasten en baten van het beleidsveld 7 Milieu en Gezondheid worden hierna toegelicht, met daarbij:

- De cijfers uit de jaarrekening 2023, de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025 van lasten en baten met mutaties reserves.
- Een overzicht van de in de begroting 2025 verwerkte voorstellen, grotendeels afkomstig uit de Kadernota 2025.
- Een toelichting op de verschillen tussen de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025.

De toelichting op de voorstellen uit de Kadernota 2025 is terug te lezen in de begrotingsapp:

- Onontkoombaarheden in bijlage 1 .
- Nieuwe voorstellen domein 1 Vitale Stad in bijlage 2.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2023	Begroting na wijziging 2024	Primaire begroting 2025
Lasten			
PR701 Volksgezondheid (openbare ruimte)	114	152	156
PR702 Vuilophaal en -afvoer	4.365	4.589	4.695
PR704 Begraafplaatsen	687	647	634
PR705 Begraafplaatsrechten	2	0	0
PR706 Riolering en waterzuivering	3.000	3.387	3.609
PR708 Milieu	1.718	1.516	1.771
PR709 Volksgezondheid: subsidiesbijdragen	2.079	2.681	2.560
PR710 Jeugdgezondheidszorg	233	218	126
PR712 Duurzaamheid	1.136	1.580	1.769
Totaal Lasten	13.334	14.770	15.320
Baten			
PR701 Volksgezondheid (openbare ruimte)	0	0	0
PR702 Vuilophaal en -afvoer	-1.025	-1.461	-1.373
PR703 Reinigingsrechtafvalstoffenheffing	-4.713	-4.723	-4.889
PR704 Begraafplaatsen	-3	-2	-2
PR705 Begraafplaatsrechten	-419	-377	-390
PR706 Riolering en waterzuivering	-31	-321	-125
PR707 Rioolrechten	-4.496	-4.794	-5.275
PR708 Milieu	-45	-5	-1
PR709 Volksgezondheid: subsidiesbijdragen	-363	-312	-267
PR710 Jeugdgezondheidszorg	-49	-52	-52
PR712 Duurzaamheid	-640	-928	-943
Totaal Baten	-11.785	-12.975	-13.315
Saldo van lasten en baten	1.550	1.794	2.005
Onttrekkingen			
PR957 Mutaties reserves beleidsveld 7	-596	-311	-468
Stortingen			
PR957 Mutaties reserves beleidsveld 7	297	47	47
Mutaties reserves	-299	-265	-421
Saldo na mutaties reserves	1.251	1.529	1.584

Voorstellen in begroting verwerkt

Vanuit de Kadernota 2025 zijn de volgende budgetaanpassingen bij dit beleidsveld in de begroting verwerkt. (zie onderstaande tabel).

In de Kadernota 2025 is voor de voorstellen KN25 O1.01 en O1.02 onderhoudskosten en verhoging voorziening vastgoed in totaal € 425.000 opgenomen. Echter bij het samenstellen van de begroting 2025 zijn die uitgesplitst naar de gebouwen waar de aanpassingen moeten gebeuren. De financiële effecten hiervan landen in meerdere beleidsvelden waar alle lasten van die gebouwen zitten (is dus versnipperd). Voor beleidsveld 7 is dit beperkt: in totaal gaat het om structureel € 1.000 .

Voor Duurzaamheid zijn abusievelijk niet de juiste voorstellen in de Kadernota 2025 opgenomen. De voorstellen NV1.22 en NV1.23 zijn als volgt gewijzigd:

- Voorstel NV1.22: opstellen Soortenmanagementplan (SMP). Dekking van dit voorstel komt niet uit CDOKE-middelen (Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid), maar uit de reserve duurzaamheid. In het beleidsdeel is dit onder het Programma Duurzaamheid toegelicht onder de activiteit A25/9123.
- Voorstel NV1.23: klimaatadaptatiefonds. De in het voorstel uit de Kadernota gevraagde gelden voor klimaatadaptatie worden uit bestaande budgetten gedekt. Voorstel vervalt dus.

Daarnaast zijn twee voorstellen ten laste van de reserve Duurzaamheid toegevoegd:

- Opstellen energievisie voor € 100.000 (zie programma Duurzaamheid / activiteit A25.9101).
- Voorbereidingen ontwikkelingen Wind- en zonnepark Haven/Ecopark voor € 100.000 (programma Duurzaamheid / activiteit A25.9102).

Toegekende budgetmutaties (bedragen * € 1.000)	2025	2026	2027	2028
<u>Onontkoombaarheden Kadernota 2025:</u>				
KN25 O1.01 / O1.02 Verhoging onderhoudskosten in exploitatie tbv klein en jaarlijks onderhoud en verhoging dotatie voorziening onderhoud	1	1	1	1
<u>Nieuwe voorstellen domein 1 Vitale stad</u>				
KN25 NV1.07 Aanbrengen verharding paden begraafplaatsen	25	0	0	0
KN25 NV1.22 Opstellen en actueel houden Soortenmanagement plan	75	75	75	75
KN25 NV1.22 Opstellen en actueel houden Soortenmanagement plan	-75	-75	-75	-75
KN25 NV1.23 Klimaatadaptatiefonds	50	50	50	50
KN25 NV1.23 Klimaatadaptatiefonds	-50	-50	-50	-50
Totaal	26	1	1	1
<i>Lasten en baten NV1.22 en NV1.23 niet structureel, maar in 2025 met dekking uit de reserve Duurzaamheid</i>				
<u>Terugdraaien mutaties uit Kadernota 2025</u>				
KN25 NV1.22 Opstellen en actueel houden Soortenmanagement plan	-75	-75	-75	-75
KN25 NV1.22 Opstellen en actueel houden Soortenmanagement plan	75	75	75	75
KN25 NV1.23 Klimaatadaptatiefonds	-50	-50	-50	-50
KN25 NV1.23 Klimaatadaptatiefonds	50	50	50	50
<u>Gewijzigde voorstellen Duurzaamheid</u>				
9101 Opstellen energievisie (Programma Duurzaamheid / activiteit A25.9101)	100			
9102 Voorbereidingen ontwikkelingen Wind- en zonnepark Haven/Ecopark (Programma Duurzaamheid / activiteit A25.9102)	100			
9123 Opstellen Soorten Management Plan (SMP) (Progr.Duurz. / activiteit A25.9123)	200			
Dekking uit reserve Duurzaamheid	-400			
Per saldo	0	0	0	0
Totaal	26	1	1	1

Toelichting begroting 2025 t.o.v. gewijzigde begroting 2024

Lasten

De lasten zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 toegenomen met € 550.000. Naast bovenstaande voorstellen uit de Kadernota 2025 is hiervan de belangrijkste oorzaak:

Op basis van het raadsbesluit van 27 juni 2024 is de bijdrage aan de Omgevingsdienst Midden en West Brabant (OMWB) met een bedrag van ongeveer € 160.000 verhoogd.

Baten

De baten zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 toegenomen met € 340.000.

Belangrijkste oorzaken zijn:

- Indexering van de opbrengst rioolheffing met 6,5% (3,5% index op basis van de Nota van Uitgangspunten en een initiële verhoging van 3% op grond van het Integraal Waterplan Waalwijk).
- Indexering van de opbrengst reinigingsrecht/afvalstoffenheffing met 3,5%.

Indicatoren

Relevante indicatoren uit beleidsveld 7 zijn te raadplegen in Waalwijk in Cijfers via deze link: [Indicatoren beleidsveld 7](#)

Belangrijkste kaders

Bouwsteen gezonde fysieke leefomgeving
Regionale Nota bodembeheer
Integraal Waterplan Waalwijk 2025 - 2027
Integraal Uitvoeringsprogramma 2021-2024

Verbonden partijen

Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

Beleidsveld 8 : Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

Wat houdt dit beleidsveld in?

In onze strategische visie staat onze ambitie om een aantrekkelijke gemeente te zijn om te wonen, werken, leren en ondernemen. Dit willen we onder andere bereiken via een evenwichtige inrichting en verdeling van de ruimte voor maatschappelijke activiteiten. In het bijzonder een evenwichtige woningmarkt die aansluit bij de toekomstige behoefte van inwoners. Op basis van duurzame keuzes met evenwicht tussen mens (People/Mens), (fysieke)leefomgeving (Planet/Milieu) en economie (Profit/Markt). Belangrijk voor nu, en ook voor straks.

Dit is uitgewerkt in de thema's Volkshuisvesting (1) en Ruimtelijke Ordening (2). Daarnaast zijn de doelstellingen en activiteiten van het programma Binnenstad voor wat betreft de ruimtelijke ontwikkeling en de herontwikkeling van De Els opgenomen onder beleidsveld 8.

Volkshuisvesting

Waalwijk moet aantrekkelijk zijn om te wonen. Daarom streven we naar een voldoende aanbod van woningen en woonmilieus voor alle doelgroepen. Gelet op de uitdagingen die vergrijzing en klimaatverandering voor ons in de nabije toekomst brengt, willen we ons woningaanbod zo toekomstbestendig mogelijk maken. Tevens zetten we in op adequate huisvesting voor internationale medewerkers die in Waalwijk komen werken.

In het collegeprogramma 2022-2026 is het thema wonen expliciet benoemd. Hierbij is aangegeven dat de gemeente Waalwijk doorgaat op de ingezette koers om versneld te groeien om het huidige voorzieningenniveau te behouden en te versterken.

Wat willen we bereiken?

D25.810 Wonen draagt bij aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken

Omschrijving (toelichting)

Het beleidsveld volkshuisvesting moet een bijdrage leveren aan het creëren van een rechtvaardige, duurzame en inclusieve samenleving. Dit vraagt specifieke aandacht voor ontwikkelingen zoals vergrijzing en de positie van doelgroepen die het moeilijk hebben op de woningmarkt.

Activiteiten

A25.8101 Toevoegen van nultredenwoningen

Omschrijving (toelichting)

Heel Nederland heeft de komende decennia te maken met een dubbele vergrijzing. Door nultredenwoningen toe te voegen, bieden we veilige comfortabele woningen voor alle doelgroepen met een verminderende mobiliteit, zoals mensen die slecht ter been zijn, een rollator nodig hebben of een kinderwagen gebruiken.

A25.8102 Ondersteunen koopstarters

Omschrijving (toelichting)

Het is op dit moment erg lastig voor jonge huishoudens om een koopwoning te verwerven. We ondersteunen daarom koopstarters door het afgeven van startersleningen, zodat zij in de gelegenheid zijn om een woning te kopen waar dat zonder extra lening net niet lukt.

*A25.8103 Onderzoeken van locaties voor het toevoegen van woonwagendplaatsen***Omschrijving (toelichting)**

Er is in veel gemeenten in Nederland, waaronder ook in de gemeente Waalwijk, een tekort aan woonwagendplaatsen, waardoor standplaatszoekenden soms onevenredig lang ingeschreven moeten staan, voordat zij een woonwagendplaats kunnen bewonen. Daarom onderzoeken we de mogelijkheden om tot een uitbreiding van het aantal woonwagendplaatsen in de gemeente Waalwijk te komen.

*A25.8104 Faciliteren van voldoende verblijfsmogelijkheden voor tijdelijke internationale medewerkers***Omschrijving (toelichting)**

Vanwege de werkgelegenheid zien we veel internationale medewerkers naar de gemeente Waalwijk komen, veelal voor een tijdelijke periode. We faciliteren voldoende mogelijkheden voor huisvesters om te voorzien in kwalitatief goede huisvesting voor tijdelijke internationale medewerkers. We sluiten hierbij aan bij de ontwikkelingen voortkomend uit de bestuursopdracht internationale medewerkers.

*A25.8105 Prestatieafspraken maken met woningcorporaties***Omschrijving (toelichting)**

Woningcorporaties leveren een belangrijke bijdrage aan de doelen op het gebied van volkshuisvesting. Met de woningcorporaties die actief zijn in onze gemeente maken we prestatieafspraken over in ieder geval betaalbaarheid, beschikbaarheid, wonen en zorg, duurzaamheid en leefbaarheid.

Wat willen we bereiken?

D25.811 Woningbouw is gericht op het bieden van een passende woning voor iedereen

Omschrijving (toelichting)

Er is sprake van een oplopend woningtekort in Nederland en ook in de gemeente Waalwijk. Het is daarom van belang om woningen toe te voegen aan de woningmarkt. Daarbij kijken we specifiek naar het toevoegen van woningen die aansluiten bij de toekomstige huishoudens- en inkomenssamenstelling in de gemeente.

Activiteiten

*A25.8111 Minimaal 1200 woningen bouwen in verschillende prijsklassen in deze bestuursperiode***Omschrijving (toelichting)**

We richten ons in deze bestuursperiode op het bouwen van minimaal 1.200 woningen. Daarbij ligt de nadruk op het hard maken van zachte plannen en het afgeven van vergunningen voor deze plannen. De uitvoering is immers de verantwoordelijkheid van marktpartijen en woningcorporaties.

A25.8112 Minimaal 30% sociale huur bij het woningbouwprogramma dat we toevoegen op basis van de woonvisie

Omschrijving (toelichting)

In de Woonvisie staat dat we in de gehele planvoorraad minimaal 25% sociale huur opnemen. Inmiddels is vanuit het rijk aangegeven dat het wenselijk is dat gemeenten 30% sociale huur in hun voorraad hebben. In de gemeente Waalwijk hebben we op dit moment ruim 30% sociale huur in de voorraad, wat betekent dat we het aandeel sociale huur op peil moeten houden. Dit is ook vastgelegd in de SRBT Woondeal.

In 2025 zal het woonbeleid geactualiseerd worden en omgezet worden in een volkshuisvestingsprogramma. Onder de Wet versterken regie op de volkshuisvesting (die naar verwachting per 1 januari 2025 in werking treedt) wordt dit een verplicht programma met een aantal verplichte onderdelen. Op dat moment zullen we de beleidslijn vanuit de Woondeal opnemen in het volkshuisvestingsprogramma.

A25.8113 Inspelen op kansen en mogelijkheden voor het realiseren van flexwonen

Omschrijving (toelichting)

Het basis uitgangspunt voor het vergroten van de woningvoorraad is om permanente woningen toe te voegen en te kijken naar mogelijkheden van optimaliseren van het gebruik van de bestaande voorraad. We houden daarnaast de mogelijkheid open om in te spelen op kansen en mogelijkheden voor flexwoningen, om de druk op de woningmarkt te verlichten.

Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

De huidige maatschappelijke opgaven voor wonen, werken, voorzieningen en landbouw vragen om het bepalen van een nieuwe ruimtelijke koers in het fysiek domein. In samenhang met het oplossen van de opgaven op het vlak van klimaatadaptatie, energietransitie, slimme mobiliteit, biodiversiteit, gezondheid, inclusiviteit en circulaire economie. Om ruimte te bieden aan al die opgaven met behoud van onze ruimtelijke kwaliteit, zullen we slimmer en duurzamer moeten verstedelijken.

De Ontwikkelstrategie Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT) en het Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant 2040 bieden daarvoor het handvat op regionaal en provinciaal niveau. De huidige integrale structuurvisie Waalwijk 2025 (raad, 2016), het sectoraal beleid en regels in relatie tot de fysieke leefomgeving gaan we daarom de komende jaren omvormen om beter aan te sluiten op de huidige maatschappelijke opgaven. De handvaten op gemeentelijk niveau daarvoor zijn de omgevingsvisie en het omgevingsplan. Het ontwikkelen van deze instrumenten is ook nodig vanwege de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024. De invulling van dit beleidsveld zal daar in meegroeien.

Wat willen we bereiken?

D25.820 Versterken kwaliteit leefomgeving

Omschrijving (toelichting)

Het Ontwikkelperspectief Stedelijk Brabant 2040 en de Ontwikkelstrategie SRBT willen we betrekken bij het opstellen van een omgevingsvisie en de onderliggende (stedenbouwkundige) gebiedsvisie. Het versterken van de kwaliteit van de leefomgeving gaan we daarin uitwerken met als startpunt de in het ontwikkelperspectief opgenomen vijf Brabantbrede duurzame ontwikkelprincipes:

- Water en bodemsysteem als basis voor de verstedelijking;

- Landschap en natuur groeien mee met verstedelijking;
- Nieuwe woningen versterken bestaande stad en dorp;
- Mobiliteitstransitie maatwerk voor stad en dorp;
- Kwalitatieve werkgebieden als randvoorwaarde voor een circulaire economie.

Onderdelen van deze provinciale ontwikkelprincipes komen ook terug in het programma Duurzaamheid, beleidsveld 2 (verkeer, vervoer en waterstaat), beleidsveld 3 (economie), beleidsveld 8 (milieu en gezondheid) en onderdeel 1 van dit beleidsveld (volkshuisvesting). Bij (her)ontwikkelingen in het stedelijk en landelijk gebied is een duurzame kwaliteit van de leefomgeving op basis van deze provinciale ontwikkelprincipes een belangrijke factor. Voor deze doelstelling richten we ons op een aantal algemene activiteiten die daar op toezien.

Activiteiten

A25.8201 Ontwikkelen transformatielocaties

Omschrijving (toelichting)

Ontwikkelen van locaties waarvoor een duurzame transformatie nodig is, bijvoorbeeld vanwege leegstand of de behoefte aan een andere invulling. Onder andere voor de bekende grotere projecten maar ook voor kleinere projecten in de gehele gemeente.

Wat willen we bereiken?

D25.821 Waalwijk Omgevingswet-proof

Omschrijving (toelichting)

De Omgevingswet heeft impact op beleid, regels, werkwijze en digitalisering in het fysieke domein. Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 is de transitiefase begonnen. Oftewel uitvoering geven aan werkzaamheden welke nodig zijn vanwege de Omgevingswet maar pas na 1 januari 2024 klaar hoeven zijn. Dat betekent onder andere werken aan een omgevingsvisie (uiterlijk 1 januari 2027 gereed) en een gemeentebreed omgevingsplan (uiterlijk 1 januari 2032 gereed).

Activiteiten

A25.8211 Transitie omgevingsbeleid in een omgevingsvisie

Omschrijving (toelichting)

De Omgevingsvisie is onze langetermijnvisie voor de leefomgeving van de hele gemeente. Deze coalitieperiode willen we een omgevingsvisie vaststellen met daarin de hoofdlijnen van beleid voor de leefomgeving op basis van door de raad vastgestelde uitgangspunten.

A25.8212 Transitie bestemmingsplannen en verordeningen in het omgevingsplan

Omschrijving (toelichting)

In het omgevingsplan werken we de regels uit die nodig zijn vanwege keuzes in de omgevingsvisie. Het omgevingsplan bundelt daarbij de vroegere juridische regels uit o.m. bestemmingsplannen en beheersverordeningen en de (delen van) verordeningen die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving. De eerste stap is het opstellen van een plan van aanpak over hoe te komen tot een gemeentedeckend omgevingsplan (transitieplan). Dit ter vervanging van het tijdelijke van rechtswege geldende omgevingsplan dat uiterlijk geldt tot 2032.

A25.8213 Kennis verwerven over het werken met omgevingsprogramma's

Omschrijving (toelichting)

Het omgevingsprogramma is een nieuw instrument onder de Omgevingswet. Bedoeld als tussenstap tussen omgevingsvisie en omgevingsplan. Omdat dit een nieuw instrument is, gaan we eerst kennis opdoen om dit instrument zo effectief mogelijk in te zetten. Het vaststellen van een omgevingsprogramma is een bevoegdheid van het college, de kaders daarvoor worden vastgesteld door de raad.

Ruimtelijke versterking binnenstad

Onze ambitie is een aantrekkelijke Waalwijkse binnenstad. Kernopgave was en is de transformatie van 'winkelstraat' naar een gebied waar wonen, werken, recreëren en verblijven samenkomen, van 'place to buy' naar 'place to be'. Een ontwikkeling die nodig is om de binnenstad op de lange(re) termijn aantrekkelijk en relevant te houden. Het biedt ook kansen om een impuls te geven aan de woningbouw en een nieuw (binnen)stedelijk woonmilieu toe te voegen. Een aantrekkelijke binnenstad en goede voorzieningen zijn bovendien essentieel voor het woonmilieu in de hele stad.

Om aan deze ontwikkeling richting te geven zijn door de raad in 2017 concrete beleidsdoelen vastgelegd in de Centrumvisie. De destijds geformuleerde uitvoeringsagenda, via een addendum in 2020 nog aangescherpt. In het coalitieprogramma 2022-2026 is de verdere doorontwikkeling van de binnenstad onverkort opgenomen als een van de prioriteiten.

Vanaf 2016 is deze opgave opgepakt via het programma binnenstad vanuit de onderstaande thema's (pijlers):

1. Versterking van de structuur van de binnenstad;
2. Versterking van de ontmoetings- en verblijffunctie;
3. Betere samenwerking met stakeholders;
4. Zichtbaarder maken van het thema schoen & leer.

In 2025 kan het centrum weer worden opgepakt vanuit de lijnorganisatie, waarbij voor de herontwikkeling van winkelcentrum De Els een projectstructuur wordt opgezet.

De ruimtelijke versterking van de binnenstad wordt een afzonderlijk thema binnen beleidsveld 8. Speerpunten in 2025 zijn onder andere herontwikkeling van de Els, realisatie van de (2e fase) stadsentree en de nadere planontwikkeling van de Gedempte Haven. Versterken van de groenstructuur/verblijfskwaliteit is opgenomen bij beleidsveld 5 onder het thema openbaar groen. De economische activiteiten binnen het centrum en samenwerking met stakeholders, inmiddels geformaliseerd via de BIZ, zijn onderdeel van beleidsveld 3. Uiteindelijk is het de bedoeling dat alle doelstellingen en activiteiten ten aanzien van de binnenstad resulteren in meer bezoekers van de binnenstad en een hogere bezoekerstevredenheid.

Activiteit A25.8301 Herontwikkeling winkelcentrum De Els is opgenomen onder doelstelling D25.830 (daling winkeloppervlak en leegstand), maar is ook bepalend voor het realiseren van de andere geformuleerde doelstellingen bij het onderdeel ruimtelijke versterking binnenstad. Daarom zijn bij de doelstellingen D25.831 (toevoegen woningen) en D25.832 (versterking boodschappencultuur). Daarom zijn bij deze doelstellingen geen specifieke activiteiten benoemd.

Wat willen we bereiken?

D25.830 Daling winkeloppervlak tot 30.000 m²/daling leegstand tot 5 à 7% (een normale frictieleegstand) in 2025

Omschrijving (toelichting)

We streven naar een compacter centrum met minder winkeloppervlakte, waar minder leegstand is omdat de overgebleven ruimte optimaler gebruikt wordt.

Activiteiten

A25.8301 Herontwikkeling winkelcentrum De Els

Omschrijving (toelichting)

De transformatie richting een compacter centrum met minder winkelmeters is goed op gang. De Els, met inmiddels structureel te noemen leegstand, is daarbij echter achtergebleven. Naast (in verschillende stadia) al lopende kleinere transformaties zal de laatste stap in het realiseren van doelstelling D24.9000 in de integrale herontwikkelingsplannen voor De Els en directe omgeving worden gemaakt.

Vanaf 2020 onderzoeken ontwikkelaars de herontwikkelingspotentie van De Els, door complexiteit in ruimtelijke opgave en grote (financiële) belangen een uitdagend traject. Ze hebben hun gezamenlijk streven naar een integrale gebiedsontwikkeling in maart 2023 vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst waarbij ook (VO) De Els en de gemeente Waalwijk partij zijn. Ook door de provincie Noord-Brabant werd deze planontwikkeling – in het kader van de woondeal en verstedelijking - belangrijk genoeg geacht om gelijktijdig een concrete samenwerking met de gemeente Waalwijk aan te gaan. Het beleidsmatig sturend kader hiervoor is het Stedenbouwkundig Masterplan Waalwijk Stadscentrum.

De diverse studiemodellen, inmiddels op het niveau van een Voorlopig Ontwerp Stedenbouwkundig Plan (VOSP), kennen nog geen sluitende exploitatie. Daarom is in 2023 subsidie in het kader van zowel de Woningbouwimpuls (WBI) als de Impulsaanpak winkelgebieden (IW) aangevraagd en toegekend. De bedoeling is Q4-2024 duidelijkheid te hebben over het (al dan niet) door partijen (kunnen) sluiten van een anterieure overeenkomst. Daarin worden onder andere rollen en verantwoordelijkheden voor de concrete doorontwikkeling en planning/fasering van de gebiedsontwikkeling vastgelegd. Als dat lukt zal in 2025 de focus liggen op afronden van het (steden)bouwkundig model en uitvoeren van de benodigde (deel)onderzoeken voor de uiteindelijke vertaling binnen planologische regelgeving en het opstarten van benodigde procedures.

Wat willen we bereiken?

D25.831 Toevoeging van woningen in de binnenstad

Omschrijving (toelichting)

De oorspronkelijke doelstelling, 100 extra woningen in 2025, is al ruim waargemaakt. Het goed op gang gekomen transformatieproces zal via de 1-loketfunctie blijvend gefaciliteerd worden. Naast extra woningen levert dat meestal ook (verdere) reductie van commerciële meters c.q. leegstand op.

Nieuwe transformatieplannen in verschillende stadia en van uiteenlopende omvang, samen goed voor zo'n 250 tot 300 woningen, zijn in voorbereiding of verkoop. De herontwikkeling van De Els en omgeving voegt daar nog eens een soortgelijk aantal van ca. 350 tot 400 nieuwe woningen aan toe.

Naast de bovenstaande activiteit A25.8301 Herontwikkeling winkelcentrum De Els is in 2025 geen aanvullend concreet transformatieplan als activiteit opgenomen.

Wat willen we bereiken?

D25.832 Versterking van dagelijkse boodschappencultuur Binnenstad

Omschrijving (toelichting)

De dagelijkse boodschappenfunctie van het centrum moet worden versterkt. Supermarkten trekken veel bezoekers de binnenstad in. Het in combinatie met een extra supermarkt toevoegen van kleinschaliger aanbieders in dagelijkse artikelen (bij voorkeur gebundeld) kan dit effect verder versterken. Dit streven maakt integraal onderdeel uit van de gebiedsontwikkeling De Els en omgeving. Daarom is hiervoor naast A25.8301 verder geen afzonderlijke activiteit opgenomen.

Wat willen we bereiken?

D25.833 Verbreding en versterking functiemix

Omschrijving (toelichting)

Na de ontwikkelingen van de laatste jaren zal detailhandel de bepalende rol uit het verleden in het aantrekkelijk houden van binnensteden niet meer terugkrijgen. Verbreden van de functiemix voorziet inwoners van een vervangend/aanvullend bezoekmotief. De omslag maken van winkelcentrum naar een plek waar wonen, beleven en winkelen samenkomen. Ook op dit terrein zal de herontwikkeling van De Els het verschil kunnen/moeten gaan maken. Nog altijd moet een fors aantal winkelmeters uit de markt worden genomen. Dat kan door minder meters terug te bouwen in De Els en door (verder) transformeren van winkelpanden in de historische T-structuur, Stationsstraat en Grotestraat. Anders dan voor de Els is dat in de T-structuur al voor een groot deel ingevuld. Het commercieel programma dat terugkomt in De Els heeft direct invloed op wat kan worden behouden in Stations- en Grotestraat. De Els moet in basis het doelgerichte frequent centrumbezoek faciliteren in aanvulling op de meer recreatief bezochte delen daaromheen. Om dat te sturen werken de ontwikkelaars van De Els en de BIZ samen aan een (overkoepelend) brancheplan en gerichte acquisitie voor het hele centrum.

Activiteiten

A25.8331 Faciliteren versterking horecafunctie

Omschrijving (toelichting)

Hoewel het target uit de centrumvisie al is gehaald, blijven we streven naar een groter en gevarieerder horeca-aanbod. De inzet zal zich richten op zoveel mogelijk (aaneengesloten) front in het concentratiegebied rond de Markt en Raadhuisplein. Aan het Raadhuisplein zal dat onderdeel zijn van het programma voor de verdere invulling van het Krophollercomplex. Complementair aan het concentratiepunt zal bij de (nieuwe) Els worden ingezet op meer gespreide kleinschalige uitbreiding, ondersteunend aan of als onderdeel van andere functies.

A25.8332 Invulling van oostvleugel Kropholler en voormalig bodehuisje

Omschrijving (toelichting)

Als sluitstuk van de visie Hart van de Stad is de invulling van de oostvleugel van het Krophollercomplex en het voormalig bodehuisje opgepakt. Meer publiekgerichte functies en grotere interactie met de vernieuwde pleinruimte zijn het vertrekpunt. Denk aan zaken als horeca met verblijfsmogelijkheid, maatschappelijke functies, wellness, recreatie en kleinschalige werk of start-upruimtes. Het streven is eind 2024 een tender uit te zetten voor de realisatie. Daarbij zal ook de vraag over risico's en kansen van het al dan niet (deels) afstoten van het eigendom integraal worden betrokken.

A25.8333 Verplaatsing bibliotheek

Omschrijving (toelichting)

Het Schoolkwartier is een integraal onderdeel van de herontwikkelingsplannen voor De Els waar wellicht als eerste aanzet in 2025 al mee begonnen kan worden. Sloop van de oude Hema, realiseren van nieuw openbaar gebied en een aantal woningen en het in oude glorie herstellen van de voormalige jongensschool. In dat kader zal Q4-2024 concrete besluitvorming over het verplaatsen van de bibliotheek gaan plaatsvinden. Het mes kan hier aan twee kanten snijden. De synergie van retail en de maatschappelijke functie vergroot over en weer de aantrekkingskracht en de bibliotheek zelf krijgt daardoor meer en flexibeler opties voor het invullen van een duurzaam toekomstperspectief.

Wat mag het kosten?

De lasten en baten van het beleidsveld 8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing worden hierna toegelicht, met daarbij:

- De cijfers uit de jaarrekening 2023, de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025 van lasten en baten met mutaties reserves.
- Een overzicht van de in de begroting 2025 verwerkte voorstellen, grotendeels afkomstig uit de Kadernota 2025.
- Een toelichting op de verschillen tussen de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025.

De toelichting op de voorstellen uit de Kadernota 2025 is terug te lezen in de begrotingsapp:

- Nieuwe voorstellen domein 1 Vitale Stad in bijlage 2.
- Nieuwe voorstellen domein 2 Mens en samenleving in bijlage 2.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Jaarrekening 2023	Begroting na wijziging 2024	Primaire begroting 2025
Lasten			
PR801 Opbrengst omgevingsvergunningen	2	0	0
PR802 Vergunningen	26	41	42
PR804 Gebiedsgericht werken	385	460	463
PR805 Gegevensbeheer belastingen	110	72	57
PR806 Leningen woningbouw	111	76	110
PR807 Werkzaamheden GEO registratie	413	404	361
PR808 Stedelijke vernieuwing	193	281	36
PR809 Wonen	243	219	298
PR810 Ruimtelijke beleidsplannen	2.272	1.318	1.619
PR811 Bouwen	2.372	2.330	2.442
PR848 Kosten gronden vaste activa	374	245	275
PR849 Faciliterend grondbeleid	1.690	421	215
PR851 Algemene kosten bouwgrondexploitatie	0	1.048	1.226
PR852 Bouwgrondexploitatie Wonen	6.211	3.189	3.958
Totaal Lasten	14.403	10.104	11.102
Baten			
PR801 Opbrengst omgevingsvergunningen	-1.957	-2.118	-1.397
PR802 Vergunningen	-34	-30	-31
PR805 Gegevensbeheer belastingen	0	0	0
PR807 Werkzaamheden GEO registratie	0	-1	-1
PR809 Wonen	-109	-17	-17
PR810 Ruimtelijke beleidsplannen	-222	-15	-15
PR811 Bouwen	-34	-44	-44
PR848 Kosten gronden vaste activa	-49	-40	-35
PR849 Faciliterend grondbeleid	-1.678	-327	-215
PR851 Algemene kosten bouwgrondexploitatie	0	-947	-1.126
PR852 Bouwgrondexploitatie Wonen	-2.434	-3.205	-3.958
Totaal Baten	-6.518	-6.743	-6.839
Saldo van lasten en baten	7.885	3.361	4.262
Onttrekkingen			
PR958 Mutaties reserves beleidsveld 8	-1.878	-281	-330
PR962 Mutaties reserves GREX beleidsveld 8	-5.640	-100	-100
Totaal Onttrekkingen	-7.518	-381	-430
Stortingen			
PR958 Mutaties reserves beleidsveld 8	1.378	0	0
PR962 Mutaties reserves GREX beleidsveld 8	1.851	0	0
Totaal Stortingen	3.229	0	0
Mutaties reserves	-4.288	-381	-430
Saldo na mutaties reserves	3.597	2.980	3.832

Voorstellen in begroting verwerkt

Vanuit de Kadernota 2025 zijn de volgende budgetaanpassingen bij dit beleidsveld in de begroting verwerkt.

Toegekende budgetmutaties (bedragen * € 1.000)	2025	2026	2027	2028
<u>Nieuwe voorstellen domein 1 Vitale stad</u>				
KN25 NV1.01 Aankoop grond Baanbrekers	0	0	48	48
KN25 NV1.20 Huisvesting doelgroepen	80	0	0	0
KN25 NV1.20 Huisvesting doelgroepen / dekking uit reserve	-80	0	0	0
<u>Nieuwe voorstellen domein 2 Mens en samenleving</u>				
KN25 NV2.11 Aanvullingen middelen lening volkshuisvesting	15	15	15	15
Totaal	15	15	63	63

Toelichting begroting 2025 t.o.v. gewijzigde begroting 2024

Lasten

De lasten zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 toegenomen met € 998.000.

Belangrijkste oorzaken hiervan zijn:

Mutaties grondexploitatie (€ 730.000):

- De producten 849 faciliterend grondbeleid, 851 algemene kosten bouwgrondexploitatie, 852 bouwgrondexploitatie wonen en 962 mutaties reserve grondexploitatie dienen in samenhang te worden gezien. Het saldo van deze producten bedraagt € 0.

- Met het opstellen van de begroting worden op deze producten de lasten en baten geraamd op basis van de betreffende jaarschijf zoals deze is opgenomen in de meest recente versie van de nota grondexploitatie. Voor de begroting 2025 is dit de jaarschijf 2025 zoals opgenomen in de nota grondexploitatie behorende bij de jaarrekening 2023. Dit zorgt voor mutaties aan zowel de lasten- als de batenkant binnen dit beleidsveld.

Mutaties in doorbelasting uren (€ 268.000):

Bij het opstellen van de begroting vinden verschuivingen in de doorbelasting van uren plaats. Dit kan binnen, maar ook tussen beleidsvelden zijn.

Baten

De baten zijn in 2025 ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 toegenomen met € 96.000.

Belangrijkste oorzaken zijn:

- grondexploitatie, zie toelichting hierboven bij lasten.

- leges omgevingsvergunningen

Bij het vaststellen van de legesverordening 2024 is uitgegaan van 100% kostendekking en is de opbrengst bouwleges incidenteel met een bedrag van € 768.000 verhoogd. De werkelijke opbrengst 2024 lijkt echter achter te blijven. Voor 2025 wordt afgewacht wat het nu lopende onderzoek naar kostendekkendheid van de legesverordening 2024 oplevert, zonder nu al opnieuw uit te gaan van extra (incidentele) inkomsten. Daarom zijn in deze begroting nu geen hogere inkomsten geraamd.

Indicatoren

Relevante indicatoren uit beleidsveld 8 zijn te raadplegen in Waalwijk in Cijfers via deze link: [Indicatoren beleidsveld 8](#)

Relevante indicatoren van het Programma Binnenstad zijn te raadplegen in Waalwijk in Cijfers via deze link: [Indicatoren Binnenstad](#)

Belangrijkste kaders

Woonvisie 2020

Structuurvisie Waalwijk 2025

Uitgangspunten omgevingsvisie

Visie "Hart van de Stad 2025"

Centrumvisie Waalwijk

Detailhandelsvisie_Waalwijk_2017

Masterplan Binnenstad

Verbonden partijen

In dit beleidsveld zijn geen verbonden partijen.

Overhead

Overhead

Algemeen

De overhead wordt centraal begroot en verantwoord op taakveld 0.4 Overhead. Hierdoor wordt meer inzicht gegeven in de totale kosten van de overhead.

De overhead bestaat uit de volgende onderdelen:

Huisvesting, ICT algemeen, algemene personele- en organisatiekosten, communicatie en de lasten van de teams Directie, Concern en strategie, Financiën en Inkoop, HRM en ondersteuning, ICT, Informatiebeheer en Facilitaire Zaken. Verder worden op grond van het Besluit Begroting Verantwoording (BBV) ook de lasten van alle teammanagers / leidinggevenden aan de overhead toegerekend.

Overhead mag wel toegerekend worden aan grondexploitaties en investeringen (zie toerekening / verrekening onder de lasten). Hiervoor is een vast opslagbedrag per uur berekend. Voor de berekening is het totaal begrote bedrag van de overhead gedeeld door het aantal uren dat toegerekend wordt aan de taakvelden en projecten. Dit opslagbedrag wordt ook gebruikt bij de berekening van tarieven voor de lokale heffingen.

Bedragen X €1.000			
Specificatie Overhead	Rekening 2023	Begroting 2024 na wijziging	Begroting 2025
Salarissen	9.545	11.130	12.285
Belastingen	144	65	67
Ingeleend personeel	2.139	1.293	902
Overige goederen en diensten	5.437	5.644	6.265
Stortingen in voorzieningen	918	331	406
Afschrijvingen	1.073	907	1.001
Rente	163	232	191
Toerekening aan grondexploitatie	-456	-834	-976
Toerekening aan investeringen	-925	-451	-544
Overige verrekeningen	-24	-28	-28
Totaal lasten	18.014	18.288	19.569
Uitgeleend personeel	-84	-96	-99
Leges	-4	-4	-4
Overige goederen en diensten	-191	-70	-72
Inkomensoverdrachten Rijk	-169	0	-16
Mutaties voorzieningen	0	0	0
Totaal baten	-448	-170	-191
Saldo	17.566	18.118	19.378

Toelichting op overhead

Een groot deel van het verschil in overhead tussen de gewijzigde begroting 2024 en de begroting 2025 wordt veroorzaakt door voorstellen uit de Kadernota 2025 voor het domein 3 Bedrijfsvoering en dienstverlening. In onderstaande tabel zijn deze voorstellen opgesomd. Toelichting op deze voorstellen staat voor wat betreft de Onontkoombaarheden in bijlage 1 van de Kadernota 2025 en voor de nieuwe voorstellen in bijlage 2 van de Kadernota 2025.

Nieuwe voorstellen in begroting 2025 voor overhead (bedragen * € 1.000)	2025	2026	2027	2028
<u>Onontkoombaarheden domein 3 Bedrijfsvoering en dienstverlening</u>				
KN25 O3.01 Salarisverwerker en software	85	85	85	85
KN25 O3.01 Robuuste HR-capaciteit salarisadministratie	315	115	0	0
KN25 O3.03 Facilitaire zaken stadhuis	81	81	81	81
<u>Nieuwe voorstellen domein 3 Bedrijfsvoering en dienstverlening</u>				
KN25 NV3.01 Nieuwe domeinstructuur organisatie	600	200	200	200
KN25 NV3.02 Strategische communicatie adviseurs	110	110	0	0
KN25 NV3.03 Tijdelijke capaciteit team Financiën	200	200	0	0
KN25 NV3.04 Personeel TIBF facilitair en catering	25	25	25	25
KN25 NV3.05 Vervangen en uitbreiden meubilair	7	21	28	28
KN25 NV3.07 Contractmanagement (systeem en ondersteuning)	35	0	0	0
KN25 NV3.09 Stelpost arbeidsvoorwaarden	-100	-100	-100	-100
KN25 NV3.09 Stelpost periodieken	-100	-100	-100	-100
Totaal	1.258	637	219	219
<u>Waarvan aangepast in begroting 2025:</u>				
<i>Technische correctie / verschijving jaarschijf</i>				
KN25 NV3.05 Vervanging meubilair	-7	-7	-8	-1
Verwerkt in begroting 2025	1.251	630	211	218

Toelichting begroting 2025 t.o.v. gewijzigde begroting 2024

De overhead neemt in 2025 ten opzichte van begroting 2024 met € 1.260.000 toe. Dit is (per saldo) grotendeels het gevolg van de voorstellen Onontkoombaarheden (€ 481.000) en nieuwe voorstellen domein 3 Bedrijfsvoering en Dienstverlening (€ 770.000); in totaal dus € 1.251.000. Zie ook specificatie hierboven met verwijzing naar de voorstellen uit de Kadernota 2025.

Verder zijn er voor de overhead nog de volgende grotere verschillen (per saldo nihil):

- De post salarissen en ingeleend personeel neemt toe met € 420.000 door indexering (3,3%), restant stijging komt uit nieuwe voorstellen.
- De post ingeleend personeel neemt af met € 420.000 door incidentele (hogere) inhuur in 2024.
- De post overige goederen en diensten neemt toe met € 200.000 door indexering (3,5%), restant stijging komt uit de nieuwe voorstellen.
- Door lagere (incidentele) afschrijvingen in 2024 (en dus hoger in 2025) en een wijziging rente (van 1,5% naar 1,25%) nemen de kapitaallasten per saldo met € 53.000 toe.
- Hogere doorberekeningen aan grondexploitatie en investeringen voor € 235.000 (= voordeel).

Paragrafen

Inleiding

Inleiding

Artikel 9 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bepaalt dat in de begroting paragrafen moeten worden opgenomen, waarin de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting staan, worden gebundeld in een kort overzicht (de paragraaf), waardoor de raad voldoende inzicht krijgt. Op deze wijze geven de paragrafen een dwarsdoorsnede van de begroting. Met de genoemde onderwerpen is telkens een financieel belang gediend. De paragrafen geven daardoor extra informatie voor de beoordeling van de financiële positie op de korte en langere termijn. Van de paragrafen zijn de eerste 8 wettelijk voorgeschreven, paragraaf 9 (voortgang ombuigingen) is op eigen initiatief toegevoegd.

De (voorgeschreven) paragrafen zijn:

1. Lokale heffingen
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. Onderhoud kapitaalgoederen
4. Financiering (en treasury)
5. Bedrijfsvoering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid
8. Wet Open Overheid (WOO)
9. Voortgang ombuigingen

Paragraaf 1. Lokale Heffingen

Lokale Heffingen

Inleiding

De gemeentelijke heffingen zijn, naast de doeluitkeringen van het Rijk en de algemene uitkering uit het gemeentefonds, voor ons een belangrijke bron van inkomsten. We maken onderscheid tussen **belastingen** en **rechten**.

De **rechten** bestaan uit bestemmingsheffingen en retributies. Bij rechten is sprake van het leveren van een tegenprestatie door de gemeente. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor de uitoefening van de taak. Dat wil zeggen: niet meer dan honderd procent kostendekkend.

Bij **belastingen** is er geen directe relatie met een prestatie van de gemeente. De opbrengsten van deze belastingen gebruiken we als algemeen dekkingsmiddel.

We blijven de komende jaren onze gemeentelijke belastingen heffen. In 2020 is de toeristenbelasting vervallen en vervangen door de verblijfsbelasting.

Afhankelijk van de landelijke ontwikkelingen hebben we in de toekomst meer mogelijkheden om onze belastingheffing te hervormen. Momenteel wordt tussen rijk en gemeenten gesproken over een nieuwe of aangepaste financieringssystematiek. De wens vanuit de gemeenten is om per 2026 tot een nieuwe wijze van bekostigen te komen, waarbij verruiming van het lokale belastinggebied een te onderzoeken onderdeel is. Er dient dan wel een verschuiving plaats te vinden van rijksbelastingen naar het lokale belastinggebied. Op de korte termijn lijkt dit zeer onwaarschijnlijk en ligt een verruiming van het lokale belastingbeleid niet in de lijn der verwachting. Het kabinet heeft in haar hoofdlijnen akkoord ook geen verruiming van het belastinggebied opgenomen.

Via het heffen van belastingen en rechten zorgen we voor een bron van inkomsten. Jaarlijks stelt de gemeenteraad de belastingverordeningen vast. Hierin wordt geregeld hoe we de belastingen en rechten heffen en wordt de hoogte van de tarieven bepaald.

1. Beleid ten aanzien van lokale belastingen

Het belastingbeleid in Waalwijk baseren we op twee uitgangspunten: ten hoogste een kostendekkendheid voor de rechten en daarnaast, op grond van het coalitieakkoord, een inflatiecorrectie voor de belastingtarieven.

Onroerende Zaakbelastingen (OZB)

De waarde van het onroerend goed, die jaarlijks wordt vastgesteld (de zogenoemde herwaardering) vormt de grondslag voor de heffing van OZB. De WOZ-waarden (op grond van de Wet Waardering Onroerende Zaken) voor het belastingjaar 2025 worden gebaseerd op het prijspeil 1 januari 2024. Deze waarden zijn in oktober/november 2024 voor ons bekend, zodat we de tarieven hierop af kunnen stemmen.

Hondenbelasting

De hondenbelasting werd in 2024 geheven door 120 van de 342 gemeenten. In Waalwijk kennen we deze belasting op het houden van honden ook. De houder van de hond is de belastingplichtige. Het aantal honden bepaalt de opbrengst van de belasting. Deze hondenbelasting is enigszins regulerend, omdat we het hebben van meerdere honden zwaarder belasten dan het hebben van een enkele hond.

Verblijfsbelasting

We heffen een belasting voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen een vergoeding door personen die niet in zijn geschreven in de gemeente Waalwijk. Diegene die onderdak biedt is belastingplichtig. Doorgaans is dat de eigenaar van het hotel, hostel, B&B e.d. Ook AirBnB adressen vallen onder deze belastingplicht.

In de beleidsnotitie arbeidsmigratie Waalwijk 2018 (december 2018) is besloten dat de gemeente Waalwijk actief regie gaat voeren op het proces van participatie en integratie van arbeidsmigranten. Een toegestane wettelijke grondslag om extra inkomsten te verwerven kan via het heffen van verblijfsbelasting. Vanaf belastingjaar 2020 is de Verordening toeristenbelasting vervangen door de Verordening verblijfsbelasting. Hierdoor kan nu de directe verblijfsbelasting geheven worden voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen een vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als inwoner van de gemeente in de basisregistratie personen zijn ingeschreven. De heffing geldt, naast de hotels, hostels, B&B's en AirBnB's, ook voor alle adressen waar kamergewijze verhuur plaats vindt aan arbeidsmigranten. Verblijfsbelasting is een belasting op aangifte. Het doel van de overnachting (toeristisch of beroeps- / bedrijfsmatig) bepaald het tarief.

Precariobelasting

De gemeente heft precariobelasting voor het hebben van voorwerpen op, boven en onder gemeentegrond. De opbrengst wordt grotendeels bepaald door het aantal reclamevoorwerpen op of boven gemeentegrond en door terrassen op gemeentegrond. Daarnaast heffen we de precariobelasting voor (commerciële) evenementen welke op gemeentegrond worden gehouden en heffen we belasting op het hebben van bouwmaterialen op gemeentegrond, zoals bijvoorbeeld bouwcontainers, steigers.

Parkeerbelasting

Met de parkeerbelasting wordt het parkeergedrag van bewoners of bezoekers van de gemeente gereguleerd. In de praktijk zijn er 2 vormen:

- een belasting voor het daadwerkelijke parkeren op daarvoor aangewezen plaatsen;
 - en een belasting voor een vergunning om te parkeren op daarvoor aangewezen plaatsen.
- De parkeerbelasting heffen we voor het parkeren op straat. Voor het parkeren op openbare terreinen (slagboomparkeren) kennen we privaatrechtelijke parkeertarieven.

Forensenbelasting

Forensenbelasting wordt geheven van personen die niet staan ingeschreven in de gemeente Waalwijk, maar wel meer dan negentig dagen per jaar een gemeubileerde woning tot hun

beschikking hebben. De belasting wordt geheven om de voorzieningen waarvan deze forensen gebruik maken te financieren.

BIZ (Bedrijveninvesteringszone) als opvolger van de reclamebelasting

In september 2021 heeft de raad ingestemd met de invoering van de BedrijvenInvesteringsZone (BIZ). Eind 2021 hebben er twee draagvlakmetingen plaatsgevonden onder de ondernemers in het centrum voor de invoering van de BIZ. De stemmingen hebben plaatsgevonden onder toezicht van een notaris. De uitkomst van de laatste stemming was dat er onder de ondernemers op dat moment voldoende draagvlak was voor de invoering van de BIZ. Vanaf belastingjaar 2022 is de Verordening reclamebelasting vervangen door de Verordening Bedrijveninvesteringszone Centrumgebied Waalwijk 2022-2026 .

Deze heffing is vergelijkbaar met de eerdere reclamebelasting, maar kan van zowel eigenaren als gebruikers worden geheven. Daarnaast kennen we voor deze heffing andere tarieven. Het centrummanagement beheert de netto-baten die uit de belasting voortvloeien voor promotie en aankleding van het centrum. Het tarief wordt bepaald aan de hand van de WOZ-waarde van 2021.

2. Beleid ten aanzien van gemeentelijke rechten (bestemmingsheffingen en retributies)

Onder de naam rechten heft de gemeente tarieven voor diverse typen gemeentelijke dienstverlening. Bij rechten is sprake van een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke taak. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor uitoefening van de taak. Belastingplichtig is de aanvrager van de dienst of degene voor wie de dienst is verleend. De tarieven voor gemeentelijke rechten worden (voor zover de tarieven niet aan een wettelijk maximum zijn verbonden) jaarlijks aangepast met een inflatiecorrectie, zoals die in Nota van Uitgangspunten voor de begroting door de raad is vastgesteld (2025 = 3,5%).

Rioolheffing

De kosten die de gemeente maakt als uitvloeisel van de watertaken worden verhaald op burgers en bedrijven via een zogenaamde rioolheffing. In 2009 is de nieuwe rioolheffing ingevoerd op basis van de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken. De kosten die uit die watertaken voortvloeien (op het gebied van afvalwaterinzameling, afvalwatertransport en afvoer van overtollig regen- en grondwater maar ook klimaatverandering en toenemende verharding) zijn berekend in het Integraal Waterplan Waalwijk 2025-2027 (IWW) dat door de raad is vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 27 juni 2024. Op basis van het IWW (index +3%), indexering Nota van Uitgangspunten voor de begroting (+3,5%) en maximaal 100% kostendekking zijn de tarieven berekend.

Afvalstoffenheffing

Onder de naam afvalstoffenheffing wordt een heffing geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel, waarvoor de gemeente op grond van de Wet milieubeheer, een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen heeft. In 2016 is een nieuw afvalbeleidsplan opgesteld. Op basis van dit beleidsplan zijn de kosten berekend en zijn de tarieven vastgesteld. De afgelopen jaren hebben we de inzamelingsfrequentie veranderd en is als gevolg van betere afvalscheiding de aangeboden hoeveelheid restafval afgenomen.

Op 17 september 2024 heeft de gemeenteraad het Grondstoffenbeleidsplan stap 2 vastgesteld. De financiële effecten hiervan zijn nog niet in de begroting 2025 verwerkt, omdat raadsbesluiten na 1 augustus 2024 niet worden meegenomen bij de samenstelling van de begroting 2025.

Reinigingsrecht

Naast de verplichte vuilinzameling voor woningen zamelen we ook afval van bedrijven en instellingen in. Bedrijven en instellingen gaan hiervoor een contract aan met de gemeente. Hiervoor wordt een reinigingsrecht betaald. Het is een landelijke trend dat landelijke winkelketens gezamenlijke landelijke aanbestedingen doen bij afvalverwerkers, waardoor bij

de individuele gemeentes het aantal contracten daalt. Ook bij ons is het aantal contracten de afgelopen jaren afgenomen, waardoor de opbrengst elk jaar verder daalt.

Leges

Onder de naam leges heffen we rechten voor door ons verstrekte diensten. Hierbij maken we onderscheid tussen leges publiekszaken (reisdocumenten e.d.) en leges voor diensten gericht op de fysieke leefomgeving zoals omgevingsvergunning.

Leges kennen een vorm van kruissubsidiëring. Dit houdt het in dat we van alle legestarieven enkele diensten hoger prijzen om zo andere diensten tegen een lagere prijs te kunnen aanbieden.

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet ingevoerd. Gelijktijdig trede ook de Wet Kwaliteitsborging Bouw in werking. Deze twee wijzigingen hebben ingrijpende gevolgen gehad voor de werkwijze en legesheffing door gemeenten. Gevolg is onder meer dat een aantal taken gefaseerd verschuiven (naar de private partijen).

Het college geeft op dit moment uitvoering aan het op 4 juli 2024 aangenomen amendement met als titel "Leges" om in 2025 en 2026 toe te groeien naar 100% kostendekkendheid. Een extern bureau onderzoekt nu de kostendekkendheid van de legesverordening van 2024. De exacte kostendekkendheid van de hoofdstukken 1, 2 en 3 is nu nog niet bekend. Het volledige rapport wordt verwacht wanneer deze begroting aan de raad is aangeboden en zal op een later moment gedeeld worden.

Door de invoering van de Omgevingswet zijn de tarieven en daarmee de opbrengsten voor kleine bouwprojecten verhoogd. Er wordt nu eveneens onderzocht of deze tarieven anders opgebouwd kunnen worden, zodat initiatiefnemers van de grotere bouwactiviteiten proportioneel meer bijdragen aan de kosten. Dit moet gebeuren zonder dat de totale kostendekkendheid van de legesverordening boven de 100% uitkomt.

Bij de legesverordening van 2024 is uitgegaan van 100% kostendekking, met een incidentele extra opbrengst van €768.000 uit bouwleges. De werkelijke opbrengst lijkt echter achter te blijven. Voor 2025 is het daarom verstandig af te wachten wat het onderzoek oplevert, zonder opnieuw uit te gaan van incidentele inkomsten. Daarom zijn in deze begroting nu geen hogere inkomsten geraamd.

Grafrechten

Onder de naam grafrechten heffen we rechten voor het gebruik van de begraafplaats en voor het verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. Diegene die de dienst aanvraagt betaalt de rechten. De rechten zijn niet kostendekkend. Er wordt tegenwoordig minder begraven dan vroeger. Dit leidt tot minder inkomsten. Een meer kostendekkend tarief zal naar verwachting leiden tot een verdere afname van het aantal begrafenissen.

Op 17 september 2024 heeft de gemeenteraad het voorstel Verharding paden begraafplaatsen en drie beheermaatregelen t.b.v. de begraafplaatsen vastgesteld. Hiermee is ingestemd met het uitwerken van drie beheermaatregelen met als doel om te komen tot hogere kostendekkendheid van het product 'begraven' en een geactualiseerde 'Verordening Grafrechten' in 2025.

Havengeld

Onder de naam havengeld worden rechten geheven voor het gebruik overeenkomstig de bestemming van voor de openbare dienst bestemde gemeentewateren of van andere voor de openbare dienst bestemde werken of inrichtingen, die in beheer of onderhoud zijn bij de gemeente. Havengeld rechten worden geheven van de schipper, de reder, de eigenaar van het vaartuig, degene die het schip heeft gecharterd of degene die als vertegenwoordiger van één van dezen optreedt. Het havengeld is niet kostendekkend om te voorkomen dat de gemeente zich uit de markt prijst.

Marktgeden

Onder de naam marktgeden worden rechten geheven voor het gebruik of genot van een standplaats op de daarvoor aangewezen marktterreinen of op andere voor de openbare dienst bestemde plaatsen voor het uitoefenen van de markthandel en daarmee verband

houdende handelingen en/of het gebruik van verstrekte hulpmiddelen. Marktgeld wordt geheven van de vergunninghouder c.q. aan wie incidenteel toestemming is verleend om extra ruimte in te nemen. De tarieven zijn niet kostendekkend. De afgelopen jaren was het een trend dat het aantal standplaatshouders afnam. Naar aanleiding van een onderzoek naar het verplaatsen van de weekmarkt in Waalwijk is deze begin juli 2019 verplaatst naar het Raadhuisplein / Markt.

3. Belastingdruk

In vergelijkende overzichten van gemeenten in Nederland wordt vaak de lokale lastendruk van een gemiddelde woning als maatstaf genomen. Jaarlijks stelt het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) de 'Atlas van de lokale lasten' op en geeft hiermee inzicht in de ontwikkeling van de lokale lastendruk. De gemeente Waalwijk staat voor 'de netto woonlasten voor een meerpersoonshuishouden' in 2024 op plaats 20 van de goedkoopste gemeenten in Nederland.

De onderstaande tabel toont de woonlasten over het voorgaande jaar voor een meerpersoonshuishouden, zoals berekend door het COELO. De totale woonlasten berekend door het COELO zijn exclusief hondenbelasting (bedragen in €).

Overzicht woonlasten 2024	Waalwijk	Heusden	Oosterhout	Loon op Zand	Dongen
Totale woonlasten meerpersoonshuishoudens	€ 804	€ 903	€ 951	€ 1.019	€ 938
Plaats op ranglijst	20	76	129	206	109
Tarief OZB eigenaar woning (in %)	0,0913	0,09	0,0838	0,1078	0,1101
Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden	€ 237	€ 235	€ 340	€ 324	€ 328

In het onderstaande overzicht tonen we de ontwikkeling van de lokale lasten in Waalwijk. De woonlasten zijn berekend door het COELO en gelden voor een meerpersoonshuishouden. Met ingang van 2022 is het uitgangspunt voor de bepaling van de gemiddeld betaalde ozb gewijzigd ten opzichte van de eerdere jaren. Voor 2025 hebben we een prognose gemaakt door de woonlasten in 2024 te verhogen op basis van de indexering Nota van Uitgangspunten voor de begroting en maximaal 100% kostendekking van Rioolheffing en Afvalstoffenheffing. Op basis hiervan is de verhoging voor 2025 ten opzichte van 2024 voor OZB 3,5%, voor afvalstoffenheffing 3,5% en Rioolheffing 6,5%. De gemiddelde woonlasten stijgen daardoor met 4,2% ten opzichte van de lasten van 2024 en komen uit op € 838 voor een meerpersoonshuishouden.

Ontwikkeling woonlasten	2022	2023	2024	2025
OZB (Gemiddeld betaalde ozb woningen)	€ 338	€ 365	€ 378	€ 391
Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden	€ 229	€ 232	€ 237	€ 245
Rioolheffing meerpersoonshuishouden	€ 163	€ 175	€ 189	€ 201

Woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 730	€ 772	€ 804	€ 838
Positie ranglijst	14	19	20	onbekend

4. Kwijtscheldingsbeleid

In het gemeentelijke kwijtscheldingsbeleid bepalen we belastingen waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder de kwijtscheldingsprocedure plaatsvindt. Hierbij zijn we gebonden aan landelijk voorgeschreven regels van de staatssecretaris van Financiën. Deze regels komen erop neer dat alleen inwoners met een inkomen tot ongeveer bijstandsniveau en zonder vermogen voor kwijtschelding in aanmerking komen. We hebben ten aanzien van kwijtschelding een aantal beleidskeuzes vastgesteld. Deze beleidskeuzes hebben we opgenomen in de leidraad invordering en de daarop betrekking hebbende belastingverordeningen. Ons kwijtscheldingsbeleid is in overeenstemming met de richtlijnen die door het Rijk zijn opgesteld. In de Nota van Uitgangspunten voor de begroting 2025 is het bedrag voor kwijtschelding uit artikel 9 van de verordening afvalstoffenheffing verhoogd van € 265 naar € 274.

5. Samenvatting

We kennen de onderstaande belastingen, heffingen en retributies. Per soort hebben we een tarief voor 2024 en 2025 opgenomen. Indien een belastingsoort tariefdifferentiatie kent, is het meest voorkomende tarief opgenomen. Door de grote diversiteit aan leges, marktgeden, precariobelasting, parkeerbelasting, grafrechten en haven- en kadegelden zijn voor deze categorieën geen tarieven opgenomen. De gedetailleerde tarieven zijn opgenomen in de verordeningen. Daarnaast is per belastingsoort de geraamde opbrengst opgenomen. Voor de verschillende bestemmingsheffingen en retributies zijn ook de kosten opgenomen. Daarbij is ook aangegeven wat de kosten van overhead en overige toe te rekenen kosten zijn.

Belasting (per product)	Tarief 2024	Tarief 2025	Geraamde opbrengst in 2025 (x € 1.000)
OZB eigenaren woningen (061)	0,0913 %	n.t.b. *	7.366
OZB eigenaren niet-woningen (062)	0,2448 %	n.t.b. *	4.929
OZB gebruik niet-woningen (062)	0,1716 %	n.t.b. *	3.261
Hondenbelasting (906)	€ 57,45	€ 59,45	255
Forensenbelasting (907)	€ 535,85	€ 554,60	14
Parkeerbelasting (207)	-	-	1.297
Precariobelasting (916)	-	-	116
Verblijfbelasting (905)	-	-	504

Rechten	Tarief	Tarief	Geraamde	Kosten	Overhead	Dekkingspercentage
---------	--------	--------	----------	--------	----------	--------------------

(bestemmingsheffingen en retributies)	2024	2025	opbrengst 2025 (x €) 1.000	2025 (x €) 1.000	en overige toe te rekenen kosten 2025 (x € 1.000)	
Rioolheffing eigenaar (707)	€ 142,10	€ 151,50	3.719	3.482	1.793	100%
Rioolheffing gebruik (707)	€ 47,10	€ 50,20	1.556			
Afvalstoffenheffing (703)	€ 161,45	€ 167,10	4.765	3.300	1.588	100%
Reinigingsrecht (703)	€ 375,15	€ 388,25	123			
Grafrechten (705)	-	-	390	632	368	39%
Haven- en kadegelden (208)	-	-	184	623	140	24%
Marktgeden (301)	-	-	33	71	32	32%
Leges fysieke omgeving (bouw)(801)**	-	-	1.397	1.457	1.066	55%
Leges dienstverlening (publiek)(005)	-	-	1.092	490	1.067	70%

* Op basis van de totale WOZ-waarde binnen de gemeente, worden de OZB-tarieven voor 2025 bepaald. De totale WOZ-waarde voor het berekenen van de OZB-tarieven is ten tijde van het opstellen van de begroting nog niet bekend. Afhankelijk van de totale nieuwe WOZ-waarde worden in de raadsvergadering van december 2024 de definitieve tarieven OZB voor 2025 vastgesteld.

** De bedragen van de leges fysieke omgeving (bouw) zijn gebaseerd op de huidige cijfers omdat er momenteel nog gerekend wordt met de effecten van de invoering van de nieuwe omgevingswet.

Paragraaf 2. Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Weerstandsvermogen

Kengetallen gemeente Waalwijk

Op grond van onderstaande kengetallen en rekening houdende met het weerstandsvermogen op grond van de risicomatrix beschikt de gemeente Waalwijk over een gezonde financiële positie. Weliswaar beschikt de gemeente over een relatief hoge

schuldpositie, maar deze is door het hoge investeringsniveau in de afgelopen jaren goed te verklaren.

De risico's in de grondexploitatie zijn nader toegelicht in de nota grondexploitatie 2024 (raad 27 juni 2024). Daarnaast is in deze begroting 2025 de paragraaf (7) Grondbeleid opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Netto Schuldquote		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
A	Vaste schulden (cf. art 46 BBV)	120.843	128.316	132.426	127.436	154.515	195.910
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	9.590	11.531	17.932	14.946	15.377	15.575
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	30.003	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Totaal		160.436	159.847	170.358	162.382	189.892	231.485
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid d,e en f)	0	0	0	0	0	0
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	13.810	12.000	10.000	10.000	10.000	10.000
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	1.609	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
G	Overlopende activa (cf. art 40a BBV)	4.393	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Totaal		19.812	17.000	15.000	15.000	15.000	15.000
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV excl. mutaties reserves)	183.557	190.859	210.399	193.277	172.065	169.734
Netto Schuldquote							
(A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%		77%	75%	74%	76%	102%	128%

Netto Schuldquote		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen		2023	2024	2025	2026	2027	2028
A	Vaste schulden (cf. art 46 BBV)	120.843	128.316	132.426	127.436	154.515	195.910
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	9.590	11.531	17.932	14.946	15.377	15.575
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	30.003	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Totaal		160.436	159.847	170.358	162.382	189.892	231.485
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid b,c,d,e en f)	17.837	22.527	22.207	21.883	21.557	21.227
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	13.810	12.000	10.000	10.000	10.000	10.000
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	1.609	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
G	Overlopende activa (cf. art 40a BBV)	4.393	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Totaal		37.649	39.527	37.207	36.883	36.557	36.227
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (excl. mutaties reserves)	183.557	190.859	210.399	193.277	172.065	169.734
Netto Schuldquote gecorrigeerd							
(A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%		67%	63%	63%	65%	89%	115%

Solvabiliteitsratio		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
A	Totaal eigen vermogen	111.432	100.433	96.949	94.106	92.304	90.572
B	Totaal van de passiva	284.008	277.330	284.637	273.566	298.885	338.356
Netto Schuldquote gecorrigeerd							
A/B x 100%		39%	36%	34%	34%	31%	27%

Grondexploitatie		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
A	Totaal van de activa van de niet in exploitatie genomen bouwgronden	0	0	0	0	0	0
B	Totaal van de activa van de in exploitatie genomen bouwgronden	-591	12.067	-12.270	-33.918	-31.759	-29.422
C	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (excl. mutaties reserves)	183.557	190.859	210.399	193.277	172.065	169.734
Grondexploitatie							
(A/B)/C x 100%		0%	6%	-6%	-18%	-18%	-17%

Structurele begrotingsruimte		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
A	Structurele lasten	164.950	180.936	210.908	196.800	176.067	174.392
B	Structurele baten	170.204	191.644	211.309	194.175	172.963	170.928
Totaal B-A		5.254	10.708	401	-2.625	-3.104	-3.464
C	Structurele toevoegingen						
D	Structurele onttrekkingen	837	785	910	898	898	1.194
Totaal D-C		837	785	910	898	898	1.194
E	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (excl. mutaties reserves)	183.557	190.859	210.399	193.277	172.065	169.734
Structurele begrotingsruimten							
((B-A)+(D-C))/(E) x 100%		3,32%	6,02%	0,62%	-0,89%	-1,28%	-1,34%

Vaststelling gemeentelijke belastingcapaciteit in %:Belastingcapaciteit (E/F) x 100%		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2023	2024	2025	2026	2027	2028

A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	364	378	391	391	391	391
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	174	189	201	201	201	201
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin (conform begrotingen AVRI)	229	237	245	245	245	245
D	Eventuele heffingskorting voor een gezin				0	0	0
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	767	804	837	837	837	837
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in het voorafgaande begrotingsjaar	944	944	944	944	944	944
	Vaststelling gemeentelijke belastingcapaciteit in %:	81%	85%	89%	89%	89%	89%
	Belastingcapaciteit (E/F) x 100%						

gemiddelde woz waarde 2024 379.000
bron CBS

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te kunnen dekken. Het gaat om de elementen waarmee tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden, zoals de Algemene Reserve, maar ook de onbenutte belastingcapaciteit.

Op grond van de nu bekende gegevens kan het volgende overzicht worden gegeven:
bedragen per januari 2025 (x € 1.000)

Weerstandscapaciteit	Incidenteel	Structureel
Reservecapaciteit		
Algemene reserve	30.534	
AR grondexploitatie	5.000	
Totaal reserve capaciteit	35.534	

Onbenutte belastingcapaciteit		
Onroerende zaakbelastingen (100% verhoging)		15.555
Onvoorzien		100
Totaal weerstandscapaciteit	35.534	15.655

Per januari 2025 bedraagt de totale weerstandscapaciteit van de gemeente Waalwijk € 51,2 miljoen (= € 35,5 miljoen + € 15,7 miljoen).

De norm voor de onbenutte belastingcapaciteit is gebaseerd op de norm die het Rijk stelt voor gemeenten die in aanmerking willen komen voor een bijdrage op grond van artikel 12 Financiële-verhoudingswet. De bepaling van de ratio is gebaseerd op een theoretisch model, waarbij er vanuit wordt gegaan dat alle risico's gelijktijdig manifest worden. En dat komt nooit voor. De 100% OZB-verhoging past in ditzelfde theoretische kader.

De Algemene Reserve en de Algemene Reserve Grondexploitatie moeten een geblokkeerd gedeelte bevatten om het totaal van de risico's die 'waarschijnlijk eens in de vijf jaar' optreden, te kunnen opvangen. Op dit moment gaat het om € 4,1 miljoen (zie ook tabel benodigde weerstandsvermogen). Als een risico optreedt en er moet worden afgerekend, moet de Algemene Reserve of Algemene Reserve Grondexploitatie onmiddellijk worden aangewend. Daarmee kan de ratio onder druk komen te staan. Een OZB-verhoging en daarbij behorende hogere opbrengst zal altijd enige tijd duren. Hierbij moet wel worden aangetekend dat het uitzonderlijk zou zijn, als alle risico's in categorie A op hetzelfde moment manifest worden.

Bovenstaande berekening van de weerstandscapaciteit is uiteraard een momentopname. De genoemde bedragen kunnen van jaar tot jaar fluctueren. Voor de afdekking van risico's heeft de gemeenteraad normen vastgelegd voor de noodzakelijke omvang van de Algemene Reserve.

De bekende risico's die betrekking hebben op de bouwgrondexploitatie zijn ook meegenomen bij de weerstandscapaciteit. De Algemene Reserve Grondexploitatie van € 5 miljoen maakt onderdeel uit van de weerstandscapaciteit. Jaarlijks vindt door middel van de nota Grondexploitatie herijking plaats van de bouwgrondexploitatie. Er worden verliezen genomen en voorzieningen getroffen, als redelijkerwijs mag worden aangenomen dat er uiteindelijk een verlies zal optreden.

Stille reserves

In het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020 van de provincies is met betrekking tot stille reserves in relatie tot het weerstandsvermogen het volgende opgenomen:

1. Stille reserves nemen wij alleen mee als de actuele marktwaarde reëel is onderbouwd;
2. Daarnaast geldt als uitgangspunt dat de stille reserve geen gebruiksnut heeft voor de gemeenten en op korte termijn beschikbaar kan komen.

Gelet op het bovenstaande maken de stille reserves met ingang van 2020 geen onderdeel meer uit van het weerstandsvermogen.

Risico's

In het BBV wordt een toelichting gegeven op de risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen. Het gaat om risico's die niet op een andere manier zijn ondervangen. Reguliere risico's – die zich regelmatig voordoen en die veelal vrij goed meetbaar zijn –

maken geen deel uit van de risico's in de paragraaf weerstandsvermogen. Hiervoor kunnen immers verzekeringen worden afgesloten of voorzieningen worden gevormd. Voorbeelden van risico's die wel tot de paragraaf weerstandsvermogen horen zijn ondernemersrisico's (of bedrijfsrisico's). Die hangen vooral samen met grondexploitatie, gebiedsuitbreiding, publiek-private samenwerking (PPS), sociale structuur (bij neergaande conjunctuur) en open-einderegelingen.

Risicomatrix begroting 2025

Bij zowel de begroting als de jaarrekening wordt een risicomatrix opgesteld. De risicomatrix geeft systematisch inzicht in de categorisering van aanwezige risico's. Om het risicomanagement te borgen, wordt met ingang van 2023 van alle voor het weerstandsvermogen relevante risico's een frauderisico-analyse gemaakt. De risico's zijn zoveel mogelijk in beeld gebracht en er is inzichtelijk gemaakt in welke mate deze risico's beheerst worden. Nadere acties blijven nodig om tot verdere risicobeheersing te komen. In de bijlage is een integraal overzicht opgenomen van alle geïdentificeerde risico's, via de link zijn alle kaarten in te zien: risicokaarten

De belangrijkste risico's

Hieronder is schematisch weergegeven wat de grootste risico's zijn voor de gemeente Waalwijk.

Kaart	Omschrijving risico	Maximaal risico	Percentage verwacht risico	Risico relevant voor ratio
14	Risico's bestemmingsplannen en bouwgrondexploitatie	€ 1.000.000	60%	€ 600.000
15	Erfpachtcanon	€ 1.000.000	60%	€ 600.000
16	Garanties sportverenigingen/rechtspersonen maatschappelijkvlak	€ 2.500.000	40%	€ 1.000.000
17	Verzekeringen	€ 1.000.000	60%	€ 600.000
17	Verzekeringen	€ 2.500.000	40%	€ 1.000.000
18	Gemeentefonds	€ 3.000.000	60%	€ 1.800.000
19	Renterisico en liquiditeitsrisico	€ 1.000.000	60%	€ 600.000
21	Zijn we goed voorbereid op een calamiteit/pandemie	€ 1.000.000	60%	€ 600.000
23	Jeugdzorg	€ 1.000.000	80%	€ 800.000
25	Participatie	€ 1.000.000	80%	€ 800.000
32	Materiële vaste activa Haven Acht Oost	€ 2.500.000	60%	€ 1.500.000
33	Schade door cyberincident	€ 1.000.000	80%	€ 800.000
		€ 18.500.000		€ 10.700.000

Toename risico's

Kaart 18: Gemeentefonds

Het BTW compensatiefonds heeft een plafond.

Waalwijk heeft nu een voordeel ingeboekt van € 1,5 miljoen maar dat kan t.z.t. wijzigen in een nadeel en daarmee een risico van € 1.500.000.

Reduceren specifieke uitkering (SPUK,S) door toevoeging aan Gemeentefonds met een korting van 10% voor Waalwijk een risico van ca. € 1.500.000

Afname risico's

Kaart 14: Risico's bestemmingsplannen en bouwgrondexploitatie.

Was € 5.000.000 en is gewijzigd in € 1.000.000.

Uitgangspunt is dat de grondexploitaties actueel zijn en dat voor mogelijke verliezen direct een voorziening wordt getroffen. Op basis van de huidige inzichten wordt een risicobedrag van € 1.000.000 voldoende geacht.

Beoordeling beschikbare weerstandsvermogen

Met onderstaande ratio kan een norm gesteld worden voor een aanvaardbare relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de risico's.

$$\text{Ratio} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Een ratio voor het weerstandsvermogen van 1,0 tot 1,4 wordt voldoende geacht. Een ratio van 0,8 tot 1,0 wordt als matig bestempeld, terwijl een ratio boven 1,4 aangemerkt wordt als ruim voldoende.

Het benodigde weerstandsvermogen kan als volgt berekend worden:

Risicoklasse	Kans op schade	Aantal Geïnventariseerde schades	Maximale omvang max. totale schade	Percentage meegenomen
waarschijnlijk	1 X per 5 jaar	Schades 9	€ 5,1 miljoen	80% € 4,1 miljoen
mogelijk	1 X per 10 jaar	Schades 23	€ 14,4 miljoen	60% € 8,6 miljoen
onwaarschijnlijk	1 X per 15 jaar	Schades 17	€ 6,5 miljoen	40% € 2,6 miljoen
onbekend	1 X per 10 jaar	Schades 10	€ 5,3miljoen	20 % € 1,1 miljoen
			€ 31,3 miljoen	€ 16,4 miljoen

$$\text{Ratio} = \frac{€ 51.189.145}{€ 16.400.000} = 3,125 \text{ uitstekend}$$

Voor de gemeente Waalwijk bedraagt de ratio voor het weerstandsvermogen 3,125. Dat is te kwalificeren als uitstekend.

Bij de berekening moet wel de kanttekening worden geplaatst dat rekening is gehouden met 100% verhoging van de OZB (€ 15.555.000). Wordt die buiten beschouwing gelaten, dan zakt de ratio naar 2,175 en ook dat is nog ruim voldoende. En ook hier geldt: niet alle risico's zullen op hetzelfde moment optreden.

Paragraaf 3. Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemene toelichting

Iedereen wil leven in een schone, veilige en mooie omgeving. De gemeente Waalwijk is verantwoordelijk voor het goed beheer van de openbare ruimte, met als uitgangspunt dat alles schoon, heel en veilig moet zijn. Het doel van een Integraal Beheerplan is dan ook het verhogen van de efficiëntie van het beheer door belangrijke wetten, regels en richtlijnen voor alle beheerdisciplines te bundelen. Hierdoor kan alles 'beheer-klaar' worden ontworpen en geplaatst.

Het Integraal Beheerplan 2020 (raad 19 november 2020) verenigt deze informatie om te dienen als informatietool waarin de meest belangrijke basisprincipes van beheer worden toegelicht. Belangrijk om aan te geven is dat het Integraal Beheerplan geen financiële of areaalgegevens bevat. Dit omdat het bijvoegen van deze fluctuerende gegevens geen toegevoegde waarde levert aan dit (statische) document en zijn toegevoegd in een elektronisch beheersysteem.

Overigens dient het Integraal Beheerplan als onderbouwing dat er voor de gemeente Waalwijk geen noodzaak is voor een voorziening als beschreven in artikel 44 lid 1a BBV, die moet worden gevormd als er sprake is van achterstallig onderhoud. Door aan te tonen dat er regelmatig inspecties en beheer plaatsvinden, laat het Integraal Beheerplan zien dat er geen sprake is van achterstallig onderhoud.

Beheer van de openbare ruimte heeft betrekking op alle gemeentelijke kapitaalgoederen met publieke toegankelijkheid. De verscheidenheid en kwantiteit van deze goederen roepen de noodzaak voor integrale samenwerkingen op om efficiëntie te maximaliseren – met name in de vorm van afstemming. Zo kunnen zoveel mogelijk aspecten in een enkel project worden meegenomen en kunnen de benodigde beheersactiviteiten in de betreffende gebieden tegelijkertijd worden uitgevoerd. Dit wordt middels het Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP), waarin voornamelijk grootschalig onderhoud op het gebied van wegen, riolering en verkeer wordt opgenomen, al gedaan. Het Integraal Beheerplan doelt erop integraliteit te ondersteunen door alle betrokken partijen te informeren over de verschillende beheerdisciplines.

Belangrijkste kaders:

- Integraal BeheerPlan (IBP)
- Integraal UitvoeringsProgramma (IUP)
- Integraal Waterplan Waalwijk (IWW)
- Beeldkwaliteit Onderhoud Wegen
- Groenbeleidsvisie
- Beleidsregels bomen
- Vastgoedbeleid
- Plan van aanpak Verduurzaming gemeentelijk Vastgoed
- Openbare Verlichting, keuzenotitie Beleidsplan 2019-2023

Per kader wordt aangegeven welke ervan in ontwikkeling zijn c.q. vernieuwd worden.

Integraal beheerplan (IBP)

Beeldkwaliteit

Wat willen we bereiken?

Om een uniforme standaard van kwaliteit te kunnen hanteren, is op basis van de landelijke richtlijnen van de Kwaliteitscatalogus een beeldbestek opgesteld. Hierin wordt door middel van afbeeldingen en tekstuele omschrijvingen aangegeven aan welke standaarden zaken dienen te voldoen.

Wat gaan we ervoor doen?

De kwaliteitseisen verschillen per gebied. In algemene zin kan worden gezegd dat voor het centrum en de gemeentelijke begraafplaatsen wordt gestreefd naar kwaliteitsniveau A. In alle andere plaatsen ligt de eis bij niveau B met uitzondering van het buitengebied hier betreft het niveau C. Een kaart laat zien waar welke kwaliteitseisen worden gesteld. Er wordt niet gestreefd naar A+ kwaliteit, omdat dit niveau een ideaal is dat vaak onrealistisch bewijst te zijn en hoog in de kosten oploopt.

Duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

Waalwijk gaat duurzaam vooruit, dus is het ook belangrijk dat duurzaamheid een vooraanstaande positie in beheer heeft. De term duurzaamheid is echter veelomvattend en kan op legio wijzen worden geïnterpreteerd. Ook zijn de mate van kennis over duurzaamheid en beschikbare mogelijkheden niet over alle beheerdisciplines gelijk. Om deze

redenen bevat dit Integraal Beheerplan een integrale visie op duurzaamheid van alle beheerders.

Wat gaan we ervoor doen?

De beheerders van de gemeente Waalwijk zijn het eens dat duurzaamheid van groot belang is. Vanuit wetgeving en (landelijke/Europese) richtlijnen zijn er al een aantal doelstellingen opgelegd. De meerderheid van de beheerders wil verder gaan dan deze doelstellingen. Voor een aantal beheerdisciplines zijn de doelen echter al erg ambitieus en is er (nog) geen streven om ze te overschrijden we focussen met name op:

Duurzamer versus Duurzaam

Het uiteindelijke doel van een duurzaam Waalwijk is om de ecologische staat van de aarde zo min mogelijk te verstoren en door-de-mens-gemaakte verergering van het klimaat tegen te gaan. Een oplossing is niet pas duurzaam als het behalen van dit doel ermee volledig wordt verzekerd. Liever worden er nu kleinere, verduurzamende stappen genomen dan dat er lang wordt gewacht op de meest duurzame oplossing.

Duurzaamheid is een Investering

Vaak wordt om financiële redenen gekozen vanuit een voornamelijk technisch duurzaam oogpunt; hoe langer iets kan blijven staan des te minder er hoeft te worden besteed aan vervangingen. Ecologische duurzaamheid wordt vaak gedacht de duurdere optie te zijn, ondanks dat de incidentele lasten vaak wel afnemend zijn. Duurzamer beheren vereist om die reden een 'cultuurswitch', waarbij duurzaamheid wordt gezien als een investering in de toekomst. Daarbij horen ook: duurzaam aanbesteden en meer initiatief nemen en lef tonen.

Integraal uitvoeringsprogramma (IUP)

In het Integraal UitvoeringsProgramma (IUP) worden maatregelen in het kader van Wegen, Riolering, Verkeer, Groen en mogelijk bijkomende maatregelen samengevoegd. Het huidige IUP heeft een looptijd van 2023 tot en met 2026 en is op 7 juli 2022 door de raad vastgesteld.

Op het moment van schrijven wordt het nieuwe IUP 2025-2028 voorbereid en dit programma wordt op 10 oktober 2024 ter besluitvorming aan de gemeenteraad van Waalwijk aangeboden.

Wat willen we bereiken?

Met dit IUP willen we bereiken dat maatregelen die voortvloeien uit de vier disciplines wegen, verkeer, riolering en groen zo veel mogelijk worden gecombineerd.

Ook wordt gekeken naar overige werkzaamheden aan de openbare ruimte zoals bijvoorbeeld verlichting, sport en spelen, kunst maar ook ruimtelijke ontwikkelingen, projecten van Casade en werkzaamheden ten behoeve van nutsvoorzieningen.

Door maximaal te profiteren van samenwerkingsvoordelen kunnen we kosten reduceren en voorkomen we extra of langdurige overlast voor inwoners en bedrijven.

Het IUP heeft een planningshorizon van 4 jaar, bestaande uit een definitieve planning voor de komende 2 jaar en een doorkijk naar het 3e en 4e jaar. De IUP-projecten op de definitieve planning komen in voorbereiding in de komende twee jaar. De gemiddelde doorlooptijd van deze projecten is 3 à 4 jaar. De projecten op de doorkijk van het IUP voor het 3e en 4e planjaar geven een indicatie voor de projecten die over 2 jaar op de definitieve lijst van het IUP 2027-2030 kunnen komen. Door nieuwe inzichten, financiële aspecten of te verwachten (ruimtelijke) ontwikkelingen kan de prioritering wijzigen en kunnen projecten die op de definitieve planning komen afwijken van de projecten die eerder op de doorkijk hebben gestaan. Daarom zijn ook enkele projecten die op de vorige doorkijk stonden van het IUP 2023-2026 niet allemaal op de definitieve lijst gekomen van het IUP 2025-2028.

Met het uitvoeren van de projecten in het IUP wordt aan de wettelijke verplichtingen voldaan en wordt invulling gegeven aan de beleidsstukken die voor de verschillende disciplines zijn vastgesteld.

De volgende bedragen zijn indicatief voor de IUP-jaren 2025 en 2026 en zijn voorlopig nog niet definitief vastgesteld (bedragen x € 1.000):

Raming IUP 2025-2026	Bedragen x € 1.000
Verkeer	1.710
Wegen	5.032
Riolering	20.366
Groen	1.447
Openbare verlichting	101
Totaal IUP 2025-2026	28.656

Wat willen we bereiken?

Het IUP kende drie belangrijke pijlers te weten Verkeer, Onderhoud Wegen (OW) en het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP), waarbij we vanaf 2021 spreken van het Integraal Waterplan Waalwijk (IWW). Vanaf het IUP 2021-2024 is Groen als vierde pijler toegevoegd. Elk van deze vier pijlers heeft haar eigen doelen te weten:

Verkeer

De gemeente Waalwijk wil dat iedereen zo snel, comfortabel en veilig mogelijk van A naar B kan komen. De komende jaren willen we de transitie maken naar een duurzaam vervoerssysteem, minder afhankelijk zijn van de auto en aansluiten op innovatieve, duurzame en data gedreven technologieën. Dat alles moet passen in de opgaven van andere beleidsterreinen, zoals de woningbouwopgave, werkgelegenheidsgroei en klimaat. Om dit mogelijk te maken heeft de gemeenteraad in de zomer van 2021 de Mobiliteitsvisie vastgesteld. Deze visie beschrijft de ambities waar we de komende jaren richting aan willen geven op strategisch niveau.

Het vervolg daarop is het Mobiliteitsplan tot 2030 en Uitvoeringsprogramma 2022-2027, vastgesteld door de raad op 9 maart 2023. Dit Mobiliteitsplan is de uitwerking van de ambities uit de Mobiliteitsvisie in concrete maatregelen en tot stand gekomen op basis van de 'waarom, hoe, wat' methodiek. De Mobiliteitsvisie beantwoordt waarom we werken aan Mobiliteit. Vervolgens is bepaald hoe we deze visie invullen: 'wat zijn de ambities per gebiedstype en waar ligt de prioriteit?'. Dit vormt het Mobiliteitsplan. Tot slot hebben we de prioriteiten uitgewerkt tot projectbladen in het Uitvoeringsprogramma: 'wat gaan we de komende vier jaar doen om deze prioriteiten te realiseren?'. De maatregelen omschreven in het Uitvoeringsprogramma dient als input voor het Integrale Uitvoeringsplan van de gemeente. Met dit plan zetten wij als gemeente stappen in het omgaan met (verwachte) ontwikkelingen in het verkeer, (openbaar) vervoer, de openbare ruimte en duurzaamheid. De maatregelen voor de komende jaren zijn met name gestoeld om het op orde krijgen van de basis: een verbeterde infrastructuur voor lopen en fietsen, meer 30 km/uur wegen, een innovatief en hoogwaardig openbaar vervoerssysteem en meer aandacht voor mobiliteit voor iedereen. Zo werken wij aan het leefbaar, veilig en bereikbaar houden van onze gemeente.

Onderhoud Wegen (OW)

Vanuit de Wegenwet heeft de gemeente de zorgplicht voor verhardingen. Dit betekent dat de gemeente als wegbeheerder altijd verantwoordelijk is voor de kwaliteit van de verhardingen die het in beheer heeft. Het gebruik van de wegen moet veilig kunnen plaatsvinden. De gemeenteraad van de Gemeente Waalwijk heeft hiervoor het plan "Beeldkwaliteit Onderhoud Wegen" (raad 2 juli 2008) vastgesteld. Eén van de punten is om

voor alle wegen in Waalwijk te komen tot de classificatie "minimaal veilig". Dit met zo min mogelijk inzet van financiële middelen en met zo min mogelijk maatschappelijke overlast.

Wat gaan we ervoor doen?

Het huidige plan Onderhoud Wegen is uit 2008 en gedateerd. Het nieuwe Beleidsplan Onderhoud Wegen gaat over de periode 2025-2029. Elke 5 jaar zal dit beleidsplan worden geactualiseerd. Dit nieuwe beleidsplan is op 12 september 2024 aangeboden aan de gemeenteraad.

Artikel 16 van de Wegenwet regelt het onderhoud van wegen, de toegankelijkheid van openbare wegen en bevat enkele verplichtingen voor de wegbeheerder. Een van die verplichtingen is de hen toegewezen wegen in goede staat te houden en verantwoord te beheren. Schades/ongevallen door gebreken aan de weg moeten zoveel mogelijk worden voorkomen. Om het beheer en onderhoud van het gemeentelijk areaal op doelmatige en efficiënte wijze uit te voeren is het nieuwe Beleidsplan Onderhoud Wegen opgesteld. Uitvoering geven aan het Integraal UitvoeringsProgramma (IUP). Na vaststelling van het IUP 2025 -2028 zullen de maatregelen uit 2025-2026 in voorbereiding en uitvoering worden genomen, inclusief participatietraject. In de P&C-cyclus wordt in het hoofdstuk Kredieten per project weergegeven wat de stand van zaken is.

Na afronding van het project zal zowel de voorbereidingsfase als de uitvoeringsfase intern worden geëvalueerd. Daarbij zullen regelmatig klanttevredenheidsmetingen worden uitgevoerd. Hoe tevreden zijn de bewoners/belanghebbenden over het gehele proces en het uiteindelijke eindresultaat? Ook wordt bekeken wat er in een project aan duurzaamheid is toegepast en wat dit voor effecten en financiële consequenties had.

Wat mag het kosten?

Conform het IUP worden en zijn financiële middelen ter beschikking gesteld, welke in de vorm van kredieten worden geregistreerd. Omdat het IUP 2025-2028 nog niet is vastgesteld, kan deze informatie hier nu nog niet worden weergegeven.

Voor onderhoud van wegen, straten en pleinen zijn de volgende budgetten beschikbaar voor 2025 tot en met 2028 (afgeronde bedragen x € 1.000) :

Onderhoud Wegen, straten en pleinen	2025	2026	2027	2028
Onderhoud wegen, straten, etc.	889	845	884	921
Onderhoud bruggen	154	154	154	154
Onderhoud fonteinen	4	4	4	4
Onderhoud Bluswatervoorzieningen	64	64	64	64
Kleine reconstructies wegen	342	342	342	342
Onderhoud straatmeubilair	35	35	35	35
Onderhoud busstation	6	6	6	6
Onderhoudsbestek Openbare Ruimte (OOR) Wegen	275	275	275	275
Tractie onderhoud straten	21	21	21	21
Totaal onderhoud wegen, straten en pleinen	1.790	1.746	1.785	1.822

Integraal waterplan Waalwijk (IWW)

Integraal Waterplan Waalwijk 2025-2027

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet van kracht. Het gemeentelijk rioleringsplan is niet meer verplicht, maar de gemeentelijke zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater nog wel. Het IWW is zo opgezet dat het aansluit bij de instrumenten van de Omgevingswet: omgevingsvisie, programma's en omgevingsplan.

In het vorige IWW is fors ingezet op afkoppelen van verhard oppervlak. Omdat meer dan de helft van de verharding in particulier bezit is, is er veel energie gestoken om de inwoners en bedrijven aan te sporen tot afkoppelen. De stimuleringsregeling afkoppelen helpt daarbij. Daarnaast moet de jaarlijkse opgave van rioolvervangings vernieuwen van minder dan 2 km/jaar naar meer dan 4 km/jaar. Dit vraagt veel van de organisatie. De voorbereiding van de plannen is op het gewenste niveau gekomen en ook de uitvoering versnelt.

Wat willen we bereiken?

De ambities voor dit IWW zijn enerzijds afgeleid van de Global Goals en anderzijds ingegeven door het principe 'water en bodem sturend' zoals het rijk, de provincie en de regio hanteert. Dat wil zeggen dat het bodem-watersysteem een doorslaggevende rol speelt bij de inrichting van onze leefomgeving, met als doel klimaatadaptatie en meer biodiversiteit. Om dat te bereiken, werken we samen met provincie, waterschappen en buurgemeenten (Hart van Brabant). Bij de rioleringsprojecten (IUP) doen we aan burgerparticipatie om samen de wateropgaven in te vullen. We willen afvalwater reduceren en zo veel mogelijk hemelwater lokaal opvangen en liefst infiltreren in de bodem. Daarbij hebben we aandacht voor gebieden die kwetsbaar zijn voor grondwaterfluctuaties. Er is op veel locaties oppervlaktewater in het stedelijk gebied aanwezig. Ruimte kan dubbel worden gebruikt om opgaven van water en groen in te vullen. Daarmee worden kansen benut om de robuustheid van ons watersysteem en de groene structuur te versterken.

Wat moeten we onderhouden?

Het areaal aan water en riolering is de afgelopen planperiode met 7 à 8% toegenomen. Er ligt bijna 350 km riolering met bijna 24.000 aansluitingen. Er zijn 325 pompgemalen in bedrijf. Het oppervlaktewater en de wadi's hebben een oppervlak van 106 ha.

De kwaliteit bewaken we door jaarlijks een deel te inspecteren. Het functioneren van de riolering toetsen we door modelberekeningen uit te voeren.

Er zijn veel plannen die invloed hebben op de grondwaterstand: infiltreren, drinkwaterproductie en beoogde peilopzet. We monitoren de grondwaterstand met een uitgebreid meetnet en benaderen actief onze partners als plannen nadelige consequenties kunnen hebben voor onze inwoners en bedrijven.

Wat gaan we doen?

Ieder jaar zorgen we door goed beheer en onderhoud dat het stelsel naar behoren blijft functioneren. Daarnaast investeren we fors in rioolvervangings.

In de gemeente Waalwijk ligt een aantal riolen die bij een calamiteit een grote impact hebben qua overlast in de omgeving, dit zijn de risicoriolen. Een aantal van die riolen moet worden aangepakt. De eerste fase wordt in 2025 uitgevoerd.

De stimuleringsregeling afkoppelen is naar een haalbaar niveau teruggebracht en de reikwijdte van de regeling is verbreed. Om de afkoppelopgave te halen is een verplichting toegevoegd. De meeste verharding is immers van particulier. Daarom worden aanwonenden verplicht de voorkant van hun dak af te koppelen wanneer de riolering in hun straat wordt vervangen. Zij krijgen daar een onkostenvergoeding voor.

Wie gaat dat regelen?

Het aantal medewerkers op het gebied van water is voldoende om alle watertaken uit te (laten) voeren. Bij de planvoorbereiding is er druk om de benodigde programma's tijdig voor te bereiden en uit te voeren.

Wat mag het kosten?

Het IWW 2025-2027 (raad 27 juni 2024) loopt tot en met 2027. Daarna zal een nieuw IWW worden vastgesteld. In de planperiode 2025-2027 zien we toenemende kosten, met name

door de uit te voeren rioolvervangingen en afkoppelinspanning. Om deze kostenstijging te financieren, wordt gedeeltelijk ingeteerd op de rioolvoorziening. Daarnaast wordt de rioolheffing met 3% (plus indexatie) per jaar verhoogd.

Voor onderhoud van riolering zijn de volgende budgetten beschikbaar voor 2025 tot en met 2028 (afgeronde bedragen x € 1.000):

Onderhoud Riolering	2025	2026	2027	2028
Onderhoud riolering en waterzuivering	171	171	171	171
Klein onderhoud	273	273	273	273
Onderhoud aanleg rioolaansluitingen	124	124	124	124
Onderhoud tractie riolering/waterzuivering	3	3	3	3
Totaal onderhoud riolering	571	571	571	571

Voor onderhoud van afwatering en waterlossing zijn de volgende budgetten beschikbaar voor 2025 tot en met 2028 (afgeronde bedragen x € 1.000):

Onderhoud Afwatering, waterlossing etc.	2025	2026	2027	2028
Onderhoud Natuurlijke waterlopen	56	56	56	56
Onderhoud Stedelijke waterlopen	6	6	6	6
Baggerplan (via egalisatiereserve)	230	230	230	230
Totaal onderhoud afwatering, waterlossing etc.	292	292	292	292

Groen

Wat willen we bereiken?

Waalwijk over 25 jaar nog net zo groen! Door de hoge parkeerdruk, benodigde beschikbare ruimte voor kabels en leidingen en de besparingen op het groenonderhoud, is de hoeveelheid en de kwaliteit van het groen in de woonstraten afgenomen. In straten die worden heringericht, werden meer bomen gekapt dan dat er werden aangeplant. Zeker ook gezien we op weg willen naar een klimaatbestendig Waalwijk zal de gemeente Waalwijk groener moeten worden.

Wat gaan we ervoor doen?

In het Groenstructuurplan, de Groenbeleidsvisie, de Richtlijn Groenbeleidsvisie en de Beleidsregels bomen staan ambities en richtlijnen voor het vergroten van de kwantiteit en de kwaliteit van het groen en het verhogen van de biodiversiteit in de gemeente.

De uitvoering doen we via gemeentelijke reconstructieprojecten waarin concrete maatregelen worden genomen voor het verhogen van de hoeveelheid en kwaliteit van het groen in de gemeente en het vergroten van de biodiversiteit. Daarnaast borgen we deze zaken bij ruimtelijke initiatieven en organiseren we acties gericht op vergroening door bewoners.

Het belangrijkste uitgangspunt vanuit de Groenbeleidsvisie (vastgesteld raad 14-11-2019), de Richtlijn Groenbeleidsvisie (vastgesteld college d.d. 12-10-2021) en de Beleidsregels bomen 2024 (vastgesteld raad 03-01-2024) is meer groen en bomen.

Andere uitgangspunten die voor groen en bomen zijn vastgesteld middels de genoemde beleidstukken zijn het vergroten van de biodiversiteit, de diversiteit in beplanting en de groenbeleving in de straat, het zorgdragen voor een kwalitatieve en toekomst- en klimaatbestendige bodem en werkzaamheden ten aanzien van bomen en ontwerp uitvoeren volgens het Handboek Bomen 2022. Deze uitgangspunten hebben als doel om het groen niet alleen in oppervlak te vergroten, maar ook in kwaliteit.

Wat mag het kosten?

Conform de huidige begroting worden de werkzaamheden uitgevoerd, de plannen zullen afzonderlijk door de raad worden vastgesteld en bij ieder plan zal een financiële paragraaf zitten.

Voor onderhoud van groen zijn de volgende budgetten beschikbaar voor 2025 tot en met 2028 (afgeronde bedragen x € 1.000):

Onderhoud Groen	2025	2026	2027	2028
Onderhoud plantsoenen	969	807	846	884
Reconstructies plantsoenen	109	109	109	109
Stimulering groen beleidsplan	98	98	98	98
Onderhoud bomen	82	82	82	82
Onderhoud plantsoenen Buitendienst	36	36	36	36
Onderhoud bomen Buitendienst	39	39	39	39
Groen begraafplaatsen	3	3	3	3
Onderhoudsbestek Openbare Ruimte (OOR) Waalwijk Zuid	772	772	772	772
Onderhoudsbestek Openbare Ruimte (OOR) Waspik	345	345	345	345
Onderhoudsbestek Openbare Ruimte (OOR) Sprang-Capelle	438	438	438	438
Tractie groen	113	113	113	113
Totaal onderhoud groen	3.004	2.842	2.881	2.919

Vastgoed (gebouwen)

Op basis van het gemeentelijke Vastgoedbeleid (raad 28 maart 2019) wordt invulling gegeven aan dit beleid. De afgelopen jaren heeft de focus gelegen op het verkrijgen van inzicht in het vastgoed en het bepalen en vaststellen van een verduurzamingsplan (van een MJOP naar eren DMJOP). Hierdoor zijn we steeds beter in staat vooruit te kijken en in te springen op wat er om ons heen gebeurt en wat het vastgoed nodig heeft.

We hebben het onderhoud onderverdeeld in 3 kostensoorten. Kostensoort onderhoud en reparaties' is bedoeld voor het oplossen van klachten en storingen. De kosten voor al het onderhoud dat jaarlijks uitgevoerd moet worden zoals inspecties, keuringen en reinigingen

boeken we op kostensoort 'jaarlijks onderhoud en contracten'. Het onderhoud dat een cyclus heeft van groter dan 1 (ofwel minder vaak dan jaarlijks wordt uitgevoerd) zien we als 'groot onderhoud'.

Wat willen we bereiken?

De doelstelling van de gemeente Waalwijk om in 2043 energieneutraal, CO2-arm en klimaatbestendig te zijn. Het 'Vastgoedbeleid Waalwijk' bevat hiervoor leidraad en strategie. We willen toewerken naar een kwalitatief goed en duurzaam vastgoedbestand. In dit geval bedoelen we met duurzaam: onderhoudsarm en energie-efficiënt maar ook wat betreft omvang passend bij de behoefte van de gemeentelijke organisatie.

Nu duidelijk is wat voor vastgoed we hebben is het tijd om te gaan analyseren of dat ook is wat past bij de toekomstige visie en ambities. Zowel wat betreft aantallen als locatie en functionaliteit. Team vastgoed heeft hier vooral een faciliterende rol in. Wij hebben de data beschikbaar waaraan beleidsafdelingen hun wensen en eisen kunnen toetsen. Wanneer zij hun koers en beleid verder uitwerken kan worden beoordeeld waar inkrimping, uitbreiding, aanpassing of iets nieuws nodig is.

Ook willen we toewerken naar een situatie waarbij de kosten voor onderhoud aansluiten bij de middelen die daarvoor beschikbaar zijn. Dat doen we vooralsnog op 2 manieren. Aan de ene kant proberen we de onderhoudskosten voor vervanging te drukken door de kwaliteit van het jaarlijkse onderhoud te verbeteren en te kiezen voor kwalitatief goede en onderhoudsarme materialen. Aan de andere kant levert het niet hoeven onderhouden van een gebouw een structurele vermindering van de onderhoudskosten op. Bij vastgoed dat geen maatschappelijke waarde meer levert onderzoeken we de mogelijkheden om dat af te stoten.

Wat gaan we ervoor doen?

Naast het uitvoeren van onze hoofdtaak: 'het beheren van vastgoed' zoeken we onze collega's van de beleidsteams actief op. We bespreken opvallende zaken en stellen vragen over het nut en de maatschappelijke waarde van een locatie en bespreken bijvoorbeeld gebruiksfrequentie of zichtbare leegstand. Wanneer het om vastgoed gaat geven we gevraagd en ongevraagd advies.

De komende jaar blijven de thema's verduurzaming, klimaatneutraal en kostprijs dekkende huren centrale thema's bij vastgoed. In het komende jaar blijven we onderzoek doen naar de betaalbaarheid van het onderhouden van het vastgoed en de verduurzaming daarvan. Het is essentieel om een gestructureerde aanpak te hanteren. Dit houdt in dat we onszelf kritische vragen stellen die ons helpen bij het formuleren van een duidelijke vastgoedstrategie. Twee belangrijke vragen die we hierbij in overweging nemen zijn:

1. Met welk doel hebben we dit object in eigendom?

Het is van belang om helder te krijgen welke functie en waarde elk vastgoedobject heeft binnen onze bredere beleidsdoelstellingen. Dit kan variëren van het ondersteunen van sportieve activiteiten, het bevorderen van culturele initiatieven, tot het faciliteren van maatschappelijke projecten. Door deze doelen scherp te definiëren, kunnen we beter inschatten of ons vastgoed aansluit bij de behoeften van de gemeenschap.

2. Hoe lang willen we dit object nog in eigendom hebben?

Deze vraag vereist een evaluatie van de toekomstbestendigheid van onze vastgoedobjecten. We moeten bepalen of het behouden van een object op lange termijn zinvol is, of dat er wellicht alternatieven zijn die beter aansluiten bij de veranderende behoeften van de gemeenschap. Dit kan ook inhouden dat we kijken naar de mogelijkheid van verkoop of herbestemming van bepaalde objecten.

Om een goed onderbouwd antwoord op deze vragen te formuleren, is het cruciaal om input te verzamelen vanuit de verschillende beleidsvelden, met name op het gebied van sport, cultuur en maatschappelijke ontwikkeling. Deze input (ook de aankomende Vrijetijdsnota) zal ons helpen om een helder beeld te krijgen van wat er in Waalwijk nodig is en hoe ons

vastgoed hier een faciliterende rol in kan spelen.

Door deze benadering te hanteren, streven we ernaar om ons vastgoed niet alleen als een bezit te beschouwen, maar als een waardevol instrument dat bijdraagt aan de ontwikkeling en het welzijn van onze gemeenschap. Dit zal ons in staat stellen om weloverwogen beslissingen te nemen die zowel op korte als lange termijn voordelen opleveren voor Waalwijk en haar inwoners.

Projecten

Naast de reguliere vastgoed processen als het onderhouden van het gemeentelijk vastgoed, coördineren storingsonderhoud en periodieke overleggen met collega-teams zijn er continue projecten die vastgoed-aandacht vragen. Concrete projecten zijn:

- doorvoeren opstalrechten en aanpassen huurcontracten buitensportverenigingen;?
- realisatie basisschool Meerdijk op huidige locatie;
- aanpassingen en verduurzaming Cultureel Centrum Den Bolder;
- realisatie kindcentrum Driessen;
- uitvoeren DUMAVA-projecten bij sporthal de Slagen, het stadhuis, theater de Leest;
- uitwerken DUMAVA projecten Kunstencentrum en Tavenu;
- haalbaarheidsanalyse SCC Zidewinde
- renovatie en uitbreiding Basisschool de Hoef;
- potentiële vervreemding Krophollerensemble.

Wat mag het kosten?

Structureel is een jaarlijks budget beschikbaar van € 2.100.000, waarvan € 1.200.000 gestort wordt in de onderhoudsvoorziening gebouwen (afgeronde bedragen).

Onderhoud Vastgoed (eigenaar) / bedragen x € 1.000	2025	2026	2027	2028
Groot onderhoud (storting voorziening onderhoud gebouwen)	1.200	1.200	1.200	1.200
Klein onderhoud	900	900	900	900
Totaal onderhoud Vastgoed	2.100	2.100	2.100	2.100

Voor onderhoud van zwembaden, sporthallen, sportzalen en sportparken zijn de volgende budgetten beschikbaar voor 2025 tot en met 2028 (bedragen x € 1.000):

Onderhoud sportparken, sportzalen en zwembaden (gebruikersonderhoud)	2025	2026	2027	2028
Zwembaden	64	64	64	64
Sporthallen en zalen	155	155	155	155
Sportparken	668	668	668	668
Totaal onderhoud	887	887	887	887

* Ten opzichte van de begroting 2024 heeft een herschikking van de budgetten voor onderhoud plaatsgevonden, daarnaast is er middels de Kadernota 2025 (O1.01) een verhoging onderhoudskosten in exploitatie t.b.v. klein en jaarlijks onderhoud doorgevoerd.

Openbare verlichting (OVL)

Openbare verlichting

De Keuzenotitie Beleidsplan 2019 - 2023 is door de raad op 6 juni 2019 aangenomen. Hierin wordt als missie opgenomen 'het realiseren en in stand houden van duurzame en betrouwbare openbare verlichting, waarbij de inwoner zich veilig voelt in het openbare gebied'.

Tevens heeft de gemeente Waalwijk zich geconformeerd aan het landelijk Energieakkoord. Duurzaamheid is dan ook een kernonderwerp in de 'Keuzenotitie Beleidsplan 2019-2023'. De visie is om te blijven investeren en meewerken aan de ontwikkelingen en toepassingen van een duurzame en betrouwbare openbare verlichting op tijdstippen dat het echt nodig is. Hierbij wordt de benodigde verlichtingskwaliteit gerealiseerd tegen economisch en maatschappelijk verantwoorde kosten.

Wat willen we bereiken?

De openbare verlichting (OVL) betreft het geheel aan masten, armaturen, lampen, kabels en regelapparatuur om openbaar toegankelijk gebied te verlichten. Het doel van OVL is om de openbare ruimte zo goed mogelijk te laten functioneren bij duisternis.

Hierbij wordt de focus gelegd op drie pijlers:

- Leefbaarheid | Mensen voelen zich prettig in de openbare ruimte en er is een sfeer waardoor zij in de ruimte willen zijn;
- Sociale veiligheid | De ruimte kan veilig worden gehouden en bedreigingen kunnen op tijd worden ingeschat. Er is de mogelijkheid om, wanneer nodig, tijdig en correct te kunnen helpen;
- Verkeersveiligheid | Weggebruikers kunnen zich veilig met de maximaal toegestane snelheid verplaatsen over de weg. Medeweggebruikers, zowel als obstakels en oneffenheden op/in het wegdek en het verloop van de weg kunnen goed worden waargenomen.

Gemeente Waalwijk hoorde in 2015 bij de drie pilot-gemeenten in Enexis gebied waar nagenoeg alle OVL-ontstekingspunten een slimme meter hebben gekregen. De gemeente heeft goed overzicht op het verbruik en het verbruikspatroon van openbare verlichting. Vanwege het voorkomen/ beperken van netcongestie breidt Enexis sinds afgelopen jaar de decentrale netten in de wijken uit door het bijplaatsen van wijk-trafostations. Hierdoor zullen een deel van de ontstekingspunten en gekoppelde lichtmasten worden herschikt. Om het energiemanagement van openbare verlichting goed te kunnen monitoren is communicatie met Enexis belangrijk.

In 2030 moet de totale energiebesparing 50% zijn. Door technische ontwikkelingen is het aannemelijk dat dit doel ruimschoots zal worden bereikt. Inmiddels is ruim de helft van de OVL vervangen door energiezuinige LEDverlichting, al dan niet voorzien van een dimregime. Met name industriegebieden en doorgaande hoofdwegen zijn reeds voorzien van Smart systemen die op afstand benaderbaar en instelbaar zijn. Ook melden deze armaturen automatisch storingen.

Wat gaan we ervoor doen?

We blijven investeren en meewerken aan de ontwikkeling en toepassing van een duurzame, betrouwbare openbare verlichting, op tijdstippen dat het nodig is. Hierbij wordt de benodigde verlichtingskwaliteit gerealiseerd tegen economisch en maatschappelijk verantwoorde kosten.

Momenteel zijn we nieuw een beleidsplan Openbare Verlichting aan het maken op voor de periode 2025-2029. De uitgangspunten van het huidige beleidsplan voldoen nog prima en vormen de basis hiervoor. Uiteraard met extra aandacht voor de vervanging van het verouderde areaal aan lichtmasten en het toekomstproof uitrusten van nieuwe armaturen met connectoren voor sensoren.

- Uitvoering geven aan het nieuwe beleidsplan Openbare verlichting 2025-2029;
- Uitvoering geven aan het Integraal UitvoeringsProgramma (IUP);
- Uitvoering geven aan klein en groot onderhoud om een betrouwbare installatie in stand te kunnen houden.

- Pilotprojecten realiseren om ervaringen op te doen richting Smart City, waaronder op de Westelijke Nieuwstraat; armaturen met 2 lichtkleuren en bewegingssensoren.

In de toekomst zullen steden meer gaan werken richting het creëren van Smart Cities. In deze 'slimme steden' zal gebruik worden gemaakt van data en algoritmes voor het ontwikkelen van beleid. Lichtmasten zullen een belangrijk onderdeel zijn van het Smart City technische ecosysteem door deze uit te rusten met oplaadpunten, camera's, sensoren (aanwezigheidssensoren, luchtkwaliteit etc.) en communicatie-apparatuur.

De bovengenoemde hoofdpunten worden aangevuld met voorwaarden van Smart City/Smart Lighting (OVL Scenario 4). Hierin wordt ervan uitgegaan dat maatregelen worden uitgevoerd om gericht energie te besparen, waarmee de landelijke doelstellingen uit het energieakkoord voor 2020 en 2030 kunnen worden behaald.

Pilotprojecten zullen uitwijzen welke sensoren en technieken interessant zijn voor gemeente Waalwijk. Hier zullen meerdere teams bij betrokken moeten worden, waaronder verkeer en handhaving. Uiteindelijk zal men een keus moeten maken welke aanbieder de beste opties heeft. Waardoor ingewonnen data overzichtelijk en beheerbaar blijft.

Ook flora en fauna vragen steeds meer aandacht bij het ontwerpen van lichtplannen. Onder het motto: Licht waar het kan en donker waar het moet. Een aanpassing van de lichtkleur (kleurtemperatuur) kan hierbij ook helpen.

Wat mag het kosten?

Conform het beleidsplan Openbare verlichting en het IUP worden en zijn middelen in de vorm van kredieten beschikbaar gesteld om de gewenste doelstellingen te kunnen bereiken. Voor onderhoud openbare verlichting zijn de volgende budgetten beschikbaar:

<i>bedragen x € 1.000</i>	2025	2026	2027	2028
Onderhoud Openbare Verlichting	246	246	246	246

Parkeerbeheer

Wat willen we bereiken?

Doelstelling van het gereguleerd parkeren is het garanderen van voldoende parkeerplaatsen voor bewoners van én bezoekers aan het centrum. Het parkeerbeheer houdt in het ervoor zorgen dat mensen kunnen betalen op parkeerterreinen en langs straten. We zorgen ervoor dat betaalautomaten en slagbomen zich in goedwerkende staat bevinden.

Daarnaast beheren we de contracten voor mobiel betalen voor parkeren. We willen het parkeerbeheer verder digitaliseren en automatiseren. Verder bevorderen we het betalen via de mobiele telefoon en de digitale uitgifte van parkeervergunningen.

Wat gaan we ervoor doen?

Wij richten ons met parkeerbeheer op het beperkt inzetten van grondstoffen. Zo zijn de plastic abonnementspassen vervuld voor kentekenherkenning en vrijwel alle (geplastificeerde) vergunningkaarten vervangen door digitale parkeerrechten.

In 2025 schaffen we nieuwe parkeerautomaten aan ter vervanging van de huidige automaten uit 2014. Deze zijn technisch aan het eind van hun levensduur. De nieuwe automaten werken op zonne-energie, waardoor het stroomgebruik verder wordt geminimaliseerd, en zijn ticketloos, waardoor nog minder grondstoffen worden verbruikt. De investering in de nieuwe automaten wordt gedekt uit de vrijvallende kapitaallasten van de huidige parkeerautomaten.

Voor onderhoud parkeervoorzieningen zijn de volgende budgetten beschikbaar::

<i>bedragen x € 1.000</i>	2025	2026	2027	2028
Onderhoud Parkeervoorzieningen	96	96	96	96

Kabels, leidingen en energie

Kabels en leidingen

Wat willen we bereiken?

De gemeente heeft een regisseursrol in het beheer van het onder- en bovengrondse netwerk van kabels en leidingen in de gemeente. In art. 1 van de Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur van de gemeente Waalwijk (AVOI) staat dat de efficiënte ordening van kabels en leidingen een taak van het college is, maar in de praktijk ligt de verantwoordelijkheid bij de beheerder van Kabels, Leidingen en Energie. De beheerder is hiernaast verantwoordelijk voor het organisatorische beheer van de energie aansluitingen van alle gemeentelijke panden.

In de toekomst zullen steden meer gaan werken richting het creëren van Smart Cities. In deze 'slimme steden' zal gebruik worden gemaakt van data en algoritmes voor het ontwikkelen van beleid.

De energietransitie in de gemeente Waalwijk neemt aanzienlijke vormen aan. De uitbreidingen van het elektriciteitsnet zijn momenteel in volle gang en zullen de komende jaren verder worden geïntensiveerd. Daarnaast staat de uitrol van een compleet glasvezelnetwerk door KPN op de agenda. In de toekomst zullen we steeds vaker moeten gaan kijken naar warmtenetten om de netcongestie op het elektranet te kunnen ontlasten. Dit alles gaat zorgen voor ruimtegebrek in de ondergrond. Het goed blijven structureren van de ondergrond is een belangrijk speerpunt.

Wat gaan we ervoor doen?

Bedrijven ondervinden hinder van het netcongestieprobleem. De gemeente kan deze bedrijven ondersteunen door point-to-point verbindingen toe te staan voor een periode van 15 jaar, zoals vastgelegd in de aangepaste AVOI (niet opgenomen in de AVOI van 2013). Dit stelt bedrijven in staat om de opbrengsten van bijvoorbeeld zonnepanelen te delen met aangrenzende bedrijven. De gegenereerde opbrengsten kunnen worden aangewend voor het energietransitiefonds.

Duurzaamheid bij kabels en leidingen heeft te maken met de veranderingen in het gebruik van energie voor het verwarmen van woonhuizen. Het kan uiteindelijk voorkomen dat er door deze wijzigingen andere netten moeten worden aangelegd. Hierbij kan het probleem zijn dat er gebrek is aan ruimte om een (warmte)net aan te leggen. Wij inventariseren waar in de gemeente welke maatregelen wenselijk en mogelijk zijn. Bij de verkoop van gronden wordt vroegtijdig rekening gehouden met alle kabels en leidingen die nodig zijn om te kunnen voldoen aan het duurzaamheidsplan wat er ligt.

Het landelijke advies om van het gas af te stappen dient serieus te worden genomen. Echter, voor verdere ontwikkeling in Waalwijk is gas momenteel een belangrijke energiebron om de bestaande netcongestie de komende 15 jaar niet te verergeren. Er zullen afwegingen gemaakt moeten worden waarbij "groen" gas kan worden meegenomen als optie om CO₂-reductie te bereiken.

Wat mag het kosten?

In Waalwijk wordt bij de aanbesteding van elektriciteit sterk gelet op duurzaamheid. Dat geldt niet alleen voor de levering van elektriciteit (uit 100% Nederlandse wind), maar ook hoe de leverancier zelf omgaat met duurzaamheid. Bij de gunning woog dit voor 60% mee en de prijs voor 40%.

Energie-inkoop

Sinds tien jaar geleden is de energiemarkt ingrijpend veranderd, tot die tijd was Nederland zelfvoorzienend in gas. Dat is ook de reden dat Nederland veel gasgestookte elektriciteitscentrales heeft, echter tegenwoordig is Nederland bijna geheel afhankelijk van buitenlands gas. In de winter van 2021-2022 vlogen de energieprijzen omhoog omdat Gazprom de Nederlandse gasbuffers onvoldoende had gevuld. De oorlog in Oekraïne en de sabotage van de Nordstream gaspijpleiding veroorzaakten in eerste instantie nog hogere

prijzen. Twee milde winters, wat lager verbruik en vloeibaar aardgas per schip maken dat de huidige prijzen sinds de lente van 2023 weer acceptabel zijn. De markt blijft kwetsbaar en bij geringe verstoringen reageren de prijzen heftiger dan voorheen.

Voor elektriciteit heeft Waalwijk tot en met 2027 nog een contract waar energieleverancier Greenchoice een groot deel van de prijsrisico's draagt. Daarna zal het verbruik buiten kleine toegestane marges en het terugleveren van zonnestroom op ongunstige momenten (weekenden en vakanties) mogelijk geld gaan kosten. Het wordt zaak deze processen goed te beheersen door bemetering en slimmere gebouwbeheersystemen.

Waalwijk gaat ook minder gas verbruiken. Het huidige contract loopt tot en met 2025.

Wanneer gasaansluitingen worden verwijderd willen wij voorkomen om in boetecondities terecht te komen vanwege al ingekocht, maar niet meer benodigd gas. Voor daarna wordt het lastiger een leverancier te vinden die de resterende vraag wil leveren. Groen gas behoort eveneens tot één van de opties om te verduurzamen.

Paragraaf 4. Financiering (en treasury)

Paragraaf Financiering (en treasury)

Paragraaf Financiering (treasury)

De financieringsparagraaf biedt inzicht in de wijze waarop de financieringsfunctie binnen de gemeente Waalwijk wordt uitgevoerd. Dit betreft alle activiteiten die te maken hebben met het beheersen en optimaliseren van de inkomende en uitgaande geldstromen, de liquiditeiten, de financiering van investeringen en het beheersen van financiële risico's binnen het treasurybeleid. Het gevoerde treasury management binnen deze functie vindt zijn basis in het 'Treasurystatuut 2018' en vormt het kader voor de uitvoering van het financiële beleid, de publieke taken en geeft waarborgen voor de financiële continuïteit van de gemeente op korte en lange termijn.

1. Algemene ontwikkelingen

Vanaf juli 2022 verhoogde de ECB (Europese Centrale Bank) de rente in tien stappen naar 4%. Doel was om de economie af te laten koelen en zo de torenhoge inflatie naar beneden te krijgen. Prijzen waren omhooggeschoten in de nasleep van de pandemie en de Russische inval in Oekraïne. In juni 2024 besloot de ECB om de beleidsrente met een kwart procentpunt te verlagen naar 3,75%. De ECB kijkt naar de inflatie in de hele eurozone. Als die voldoende richting het doel van 2% beweegt, kan de rente omlaag. Volgens de ECB-ramingen zal de inflatie tot eind 2024 nog schommelingen vertonen rond de 2,5%, maar neemt deze daarna af richting de 2,2% in 2025 en 1,9% in 2026. Naar verwachting zullen er in 2024 nog twee renteverlagingen van de ECB volgen en zal de beleidsrente uitkomen op 3,25% eind 2024.

De rente die banken aan mensen en bedrijven bieden, wordt sterk beïnvloed door de rentetarieven van de ECB. Als de ECB de rente aanpast, verandert de rente op leningen en spaargeld daarom meestal in ongeveer dezelfde zin. De verlaging van de beleidsrente met een kwart procentpunt in juni 2024 zien we ook terug in de rente die wij als gemeente betalen voor een lening. De rente voor een 10 jarige lineaire lening was voor de renteverlaging 3,30% en is daarna gezakt naar 3,05%. De rente voor kortgeld is gedaald van 4,03% naar 3,83%.

2. Financieringsbehoefte en leningenportefeuille

De voorbereiding en de ontwikkeling van nieuwe investeringen en de besteding daarvan zijn volop in beweging en hebben invloed op het aantrekken van nieuwe geldleningen. In de prognosebalans is een overzicht weergegeven van de nieuw af te sluiten geldleningen. Afhankelijk van de financieringsbehoefte zullen nieuwe geldleningen worden aangetrokken en de rente die hiermee is gemoeid, is in de begroting opgenomen. Hierbij is op voorhand al rekening gehouden met eventuele vertragingen binnen de investeringen.

Bedragen x € 1.000

ACTIVA		per 31 december				
	Realisatie	Begroting				
Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Vaste activa:						
Materiële en immateriële vaste activa	241.959	225.736	259.700	270.601	294.087	331.551
Financiële vaste activa (kapitaalverstrekking)	14.369	14.261	14.152	14.043	13.934	13.824
Financiële vaste activa (overige langl. Leningen)	8.459	8.266	8.055	7.840	7.623	7.403
Vlottende activa:						
Voorraden (GreX)	-591	12.067	-12.270	-33.918	-31.759	-29.422
Overige vlottende activa, uitzettingen < 1 jaar	13.810	12.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Liquide middelen	1.609	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Overlopende activa	4.393	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Totaal	284.008	277.330	284.637	273.566	298.885	338.356

PASSIVA		per 31 december				
	Realisatie	Begroting				
Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Vaste Passiva:						
Eigen vermogen:						
- Algemene reserve	30.534	22.123	20.973	20.456	20.456	20.456
- Bestemmingsreserves	72.571	78.310	75.976	73.650	71.848	70.116
- Nog te bestemmen resultaat	8.327	0	0	0	0	0
Voorzieningen	12.140	17.050	17.330	17.078	16.689	16.299
Waarborgsommen	0	0	0	0	0	0
Langlopende leningen (bestaande portefeuille)	120.843	118.316	105.426	93.436	82.515	72.910
Nog af te sluiten leningen (lang geld)	0	10.000	27.000	34.000	72.000	123.000
Vlottende passiva:						
Vlottende schulden < 1 jaar	9.590	11.531	17.932	14.946	15.377	15.575
Overlopende passiva	30.003	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Totaal	284.008	277.330	284.637	273.566	298.885	338.356

3. Rente

De BBV-voorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording) schrijven voor dat we inzicht geven in de rentelasten, het renteresultaat, de financieringsbehoefte en de manier waarop we rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden toerekenen. In onderstaande tabel wordt dit weergegeven.

Financieringspositie, balans per 31 december					
Bezit			Vermogen		
	2024	2025	2024	2025	
Activa integraal gefinancierd	234.728.860	268.716.945	Eigen vermogen	100.433.109	96.948.956
Activa project gefinancierd	13.534.555	13.189.748	Voorzieningen	17.049.686	17.330.053
Grondexploitatie	12.067.364	-12.270.229	Geldleningen	142.847.984	155.357.455
Totaal	260.330.779	269.636.464	Totaal	260.330.779	269.636.464

Te financieren 2025			Financiering 2025		
	Boekwaarde	Rente		Leningen	Rente
Totaal activa	269.636.464		Totaal staat E	118.315.632	2.615.182
<u>Projectgefinancierd:</u>			Transitorische rente		-123.906
Ontsluitingweg Spranckelaer 2013/005	-179.175	-2.935	Financieringstekort	37.041.823	1.212.875
Leningen woningbouw	-4.721.102	-110.435			
W.v.Oranje college lening	-8.054.512	-103.327			
Bedrijfsgebouwen en terreinen	-234.959	-3.640			
Integraal gefinancierd	256.446.716		Totaal	155.357.455	3.704.151

Renteposten			Rentetoerekening	
Externe rente		3.443.716	a. Externe rentelasten over de korte en lange financiering	3.704.151
Percentage externe rente		2,22%	b. Externe rentebaten over de korte en lange financiering	-260.435
Rente eigen vermogen		n.v.t.	Saldo rentelasten en rentebaten	3.443.716
Rentepercentage grondexploitaties faciliterend		1,42%	c1. Rentelasten facilitaire grondexploitaties (kostenverhaal)	0
Rente grondexploitaties faciliterend		0	c2. Rentelasten projectfinanciering	-220.337
Percentage activa projectgefinancierd		diversen	c3. Rentebaten van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering)	110.435
Rente activa projectgefinancierd		-220.337	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	3.333.814
Rentepercentage voorzieningen op contante waarde		n.v.t.	d1. Rente over eigen vermogen	n.v.t.
Rente voorzieningen contante waarde		0	d2. Rente over voorzieningen	0

	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	3.333.814
	e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	3.184.495
	f. Renteresultaat op taakveld Treasury	-149.319
	Integraal gefinancierde activa per 1-1-2025	246.796.224
	Renteomslagpercentage	1,35%
	Renteomslagpercentage afgerond, welke wordt gehanteerd in de begroting 2025	1,25%
	Percentage te weinig verdeelde rente	-0,10%
	Te weinig verdeelde rente	-248.861

De omslagrente voor 2025 is berekend op 1,35% en hebben we naar beneden afgerond en vastgesteld op 1,25%. Bij de verdeling van de externe rente naar de verschillende taakvelden ontstaat een negatief renteresultaat (verschil tussen toegerekende rente en de werkelijk betaalde rente) van afgerond € 149.000. Het rentenadeel blijft binnen de 25% afwijking die de notitie rente voorschrijft en staat binnen de programmabegroting opgenomen op het taakveld treasury.

In de begroting hanteren we een rente voor kortlopende leningen (≤ 1 jaar) en een rente voor langlopende leningen (> 1 jaar). Op basis van de verwachte renteontwikkeling van een viertal grote banken is een inschatting gemaakt van de te hanteren rente in 2025. Deze renteontwikkeling laat in 2025 een lichte daling zien van de kapitaalmarktrente. Zodoende wordt in 2025 voor kortgeld gerekend met 3,75% en voor langgeld 2,75%.

4. Risicobeheer

Binnen het treasurybeleid staat het risicobeheer voorop en maakt toekomstige risico's inzichtelijk en beheersbaar. Hierdoor is het mogelijk deze te vermijden, te verminderen, te beperken of te spreiden. Uitgangspunten hierbij zijn dat de treasuryfunctie slechts wordt uitgevoerd uit hoofde van de publieke taak en nadrukkelijk geen bankachtige activiteiten mag worden ontplooid met het oogpunt om geld te verdienen. Door verplicht schatkistbankieren is het voor gemeenten alleen nog mogelijk om geld bij het Rijk of andere openbare lichamen (bijvoorbeeld andere gemeenten) uit te zetten.

Kasgeldlimiet

De renterisico's die de gemeente kan lopen zijn begrensd tot de normen van de kasgeldlimiet genoemd in de Wet financiering decentrale overheden. De kasgeldlimiet is het maximum aan gemiddelde netto vlottende schuld dat een gemeente in een kwartaal mag hebben. Bij een netto vlottende schuld gaat het om financieringen met een looptijd korter dan 1 jaar. De kasgeldlimiet is op 8,5% van het begrotingstotaal vastgesteld. Voor Waalwijk is dat in 2025 afgerond € 18,2 miljoen. Bij een overschrijding zal op basis van de financiële positie en liquiditeitenplanning een nieuwe langlopende lening worden aangetrokken.

Renterisiconorm

De renterisico's op de vaste schuld zijn begrensd tot de normen van de renterisiconorm genoemd in Wet financiering decentrale overheden. Bij het bepalen van de duur van de geldleningen die we aantrekken moeten we rekening houden met deze norm. De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij de herfinanciering van langlopende geldleningen te beheersen. Het renterisico wordt daarbij bepaald als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het is van belang dat renteherzieningen en aflossingen in de tijd gespreid zijn. De renterisiconorm is vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal. Dat is voor Waalwijk in 2025 afgerond € 42,9 miljoen. Dit is het bedrag dat we in 1 jaar maximaal mogen herfinancieren op langlopende leningen. In 2025 bedragen de aflossingen

€ 12,9 miljoen. Hiermee blijven we ruim onder de renterisiconorm. Ook meerjarig voldoen we aan de norm.

Schatkistbankieren

Gemeenten zijn verplicht om overtollige liquide middelen uitsluitend bij het Rijk of andere decentrale overheden onder te brengen. Het drempelbedrag wat hiervoor geldt, is 2% van het begrotingstotaal. Op basis van het begrotingstotaal mag de gemeente Waalwijk gemiddeld per dag afgerond € 4,3 miljoen aan overtollige middelen aanhouden. Het eventuele meerdere aan overtollige middelen moet verplicht worden overgeboekt naar de Nederlandse schatkist. Hiervoor wordt een vergoeding ontvangen die gelijk is aan de rente die het Rijk betaalt op leningen die ze op de markt aangaat. De verwachting is dat de gemeente Waalwijk beperkte tijdelijke liquiditeitsoverschotten heeft in 2025.

Overige risico's

Overige risico's zijn valuta- en liquiditeitsrisico's. Geldleningen worden verstrekt, aangetrokken of gegarandeerd in Euro's, zodoende lopen we geen valutarisico. Het liquiditeitsrisico wordt zoveel mogelijk beperkt door een korte termijn liquiditeitsplanning aan te houden met een looptijd van 1 jaar en voor een meerjarige liquiditeitsplanning een looptijd van minimaal 4 jaar.

5. Wet Houdbare overheidsfinanciën / EMU-saldo

Het doel van de Wet houdbare overheidsfinanciën (wet Hof) is er voor te zorgen dat Nederland voldoet aan de binnen Europa afgesproken norm van maximaal 3% tekort op de begroting. Dit wordt het EMU-saldo (Europese Monetaire Unie) genoemd. De 3%-norm is daarbij doorvertaald naar een aandeel voor de decentrale overheden. Het Rijk hanteert een zogenaamde 'macronorm' voor de drie decentrale overheden gezamenlijk. Indien de norm wordt overschreden, dan kan dit leiden tot sancties.

Het EMU-saldo wordt in de Voorjaarsnota 2024 van het Rijk voor 2024 geraamd op 2,5% van het bbp (bruto binnenlands product). Dit is iets gunstiger dan de raming in de Miljoenennota 2024. Deze verbetering komt voor een deel doordat de planning van meerjarige uitgaven naar latere jaren is geschoven, waardoor deze middelen later tot besteding komen. Dit betekent ook dat deze uitgaven doorwerken in het EMU-saldo in latere jaren. De verwachting is dat het EMU-saldo in 2025 uitkomt op 2,8%.

Zolang de norm niet wordt overschreden, worden er geen sancties uitgevoerd. Indien dit wel het geval is, dan kan de Raad van de Europese Unie een EU-lid die zich niet aan de afspraken houdt hierop aanspreken en aangeven dat het zijn inkomsten en uitgaven dient aan te passen. De Raad kan tevens een boete opleggen. Een dergelijke boete kan door de Nederlandse overheid worden doorberekend aan de decentrale overheden. Voor gemeenten betekent dit dat zij dan op de algemene uitkering van het gemeentefonds worden gekort.

Paragraaf 5. Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering in Waalwijk

Algemene toelichting

Werken aan een stabiel en wendbaar fundament voor de opgaven van de gemeente Waalwijk

De bedrijfsvoering van onze organisatie fungeert als stabiel fundament waarop de opgaven van de gemeente Waalwijk gerealiseerd dienen te worden. Wendbaarheid is hiervoor essentieel. Bepalend is dus in hoeverre bedrijfsvoering in staat is mee te bewegen met de opgaven die er liggen. Eerder hebben we al geconstateerd dat we op dit vlak een slag te slaan hebben. Onze systemen, capaciteit en processen vragen een kritische blik om mee te kunnen met de uitdagingen die er liggen.

Om hier meer focus op te krijgen zijn alle bedrijfsvoeringsteams samengevoegd in het domein Bedrijfsvoering en Dienstverlening. Deze stap zorgt voor meer focus, een betere afstemming en meer denkkraft. Hierbij stellen we leidende principes vast voor bedrijfsvoering die bepalend zijn voor de werkzaamheden die we uitvoeren. Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn:

- Wij streven naar een efficiënte bedrijfsvoering die optimaal bijdraagt aan de ambities van Waalwijk

Bedrijfsvoeringsprocessen ondersteunen de uitvoering van de hoofdstukken in het programma Duurzaamheid en de beleidsvelden. Denk hierbij aan de inzet van personeel, financiën, informatievoorziening, organisatie en ICT. De bedrijfsvoering is niet alleen intern gericht. Zo verwachten de Waalwijkse inwoners bijvoorbeeld van een gemeente dat de kwaliteit van de dienstverlening op orde is. Een goed georganiseerde bedrijfsvoering is hiervoor een belangrijke randvoorwaarde, evenals het 'in control' zijn.

- Wij werken aan een samenwerkingsgerichte ontwikkelcultuur

De veranderingen in de maatschappij vragen om het voortdurend aanpassen van en bijblijven in ons vakmanschap. In het bijzonder als het gaat om houding en gedrag van onze organisatie en dus van onze medewerkers. Het is zaak dat we meer dan voorheen extern gericht zijn, dat we de gemeenteraad goed bijstaan in het vervullen van hun taken en verantwoordelijkheden en dat we snel en resultaatgericht te werk gaan. Verder helpen we inwoners snel en adequaat als ze diensten van ons nodig hebben en sturen we aan op een intensieve samenwerking met collega's binnen de organisatie en daarbuiten. De uitdagingen waar we voor staan vereisen een duidelijke aansturing, flexibele processen en inzichtelijke informatie.

Om bovenstaande ambities te realiseren ligt de focus in 2025 op de volgende bedrijfsvoering thema's:

- Verbeteren van integraal samenwerken;
- Het verder op orde brengen van de basis;
- Het zijn van een aantrekkelijke werkgever;
- Het up-to-date houden van onze ICT-omgeving zodat onze processen adequaat worden ondersteund;
- Voldoen aan de eisen van informatiebeveiliging en privacy;
- Doorontwikkelen van datagedreven werken als ondersteunend instrument voor beleid;
- Verbeteren van interne beheersing en rechtmatigheid;
- Adequate managementinformatie en informatievoorziening.

Rechtmatigheidsverantwoording door College van B&W

Algemene toelichting

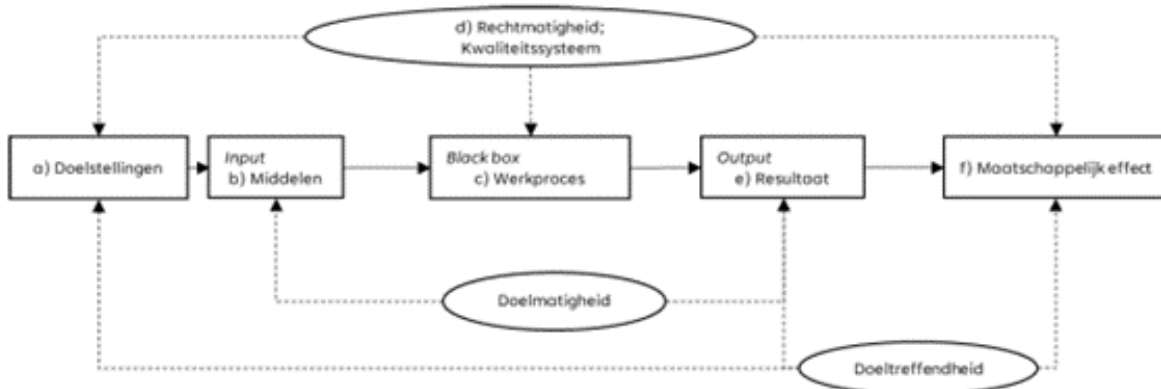
Control

Binnen de gemeente Waalwijk hebben we een Visie op Control opgesteld. Deze visie is het uitgangspunt voor de invulling van control.

Control gaat over de interne beheersing van de organisatie. Wordt de organisatie goed bestuurd en hebben we de processen en de uitvoering van de plannen en activiteiten onder controle. Onze organisatie is 'in control' wanneer de activiteiten, plannen, processen en projecten bijdragen aan de realisatie van onze beleidsdoelstellingen en hun maatschappelijk effect, zodanig dat er geen grote onverwachte verrassingen zullen optreden. Dit betekent dat we de risico's onderkennen en maatregelen nemen om de risico's te beheersen.

Omdat we als overheidsorganisatie gefinancierd worden met maatschappelijk geld mag van onze gemeente verwacht worden dat onze prestaties doelmatig en doeltreffend zijn. En dat we ons houden aan wet- en regelgeving.

Om onze gestelde beleidsdoelen te realiseren zal een vloeiend proces ontwikkeld dienen te worden dat continue monitort, evalueert en bijstelt. In de gemeente Waalwijk hebben we dat als volgt vorm gegeven:

'In control zijn' betekent dus voor ons niet alleen beheersen: maar **beter besturen**: meer leren dan controleren!

Visie op Control

Met de gemeenteraad hebben we afgesproken dat we bepaalde doelstellingen bereiken. Dit doen we voor onze inwoners. Control inspanningen dragen bij aan de realisatie van deze doelstellingen. We zijn in staat om als organisatie alle risico's binnen de processen te onderkennen die de realisatie van de doelstellingen in gevaar brengen.

We maken hierbij een bewuste afweging of we het risico accepteren, verzekeren of afdekken met diverse beheersmaatregelen. Hierbij speelt een kosten/baten analyse een belangrijke rol.

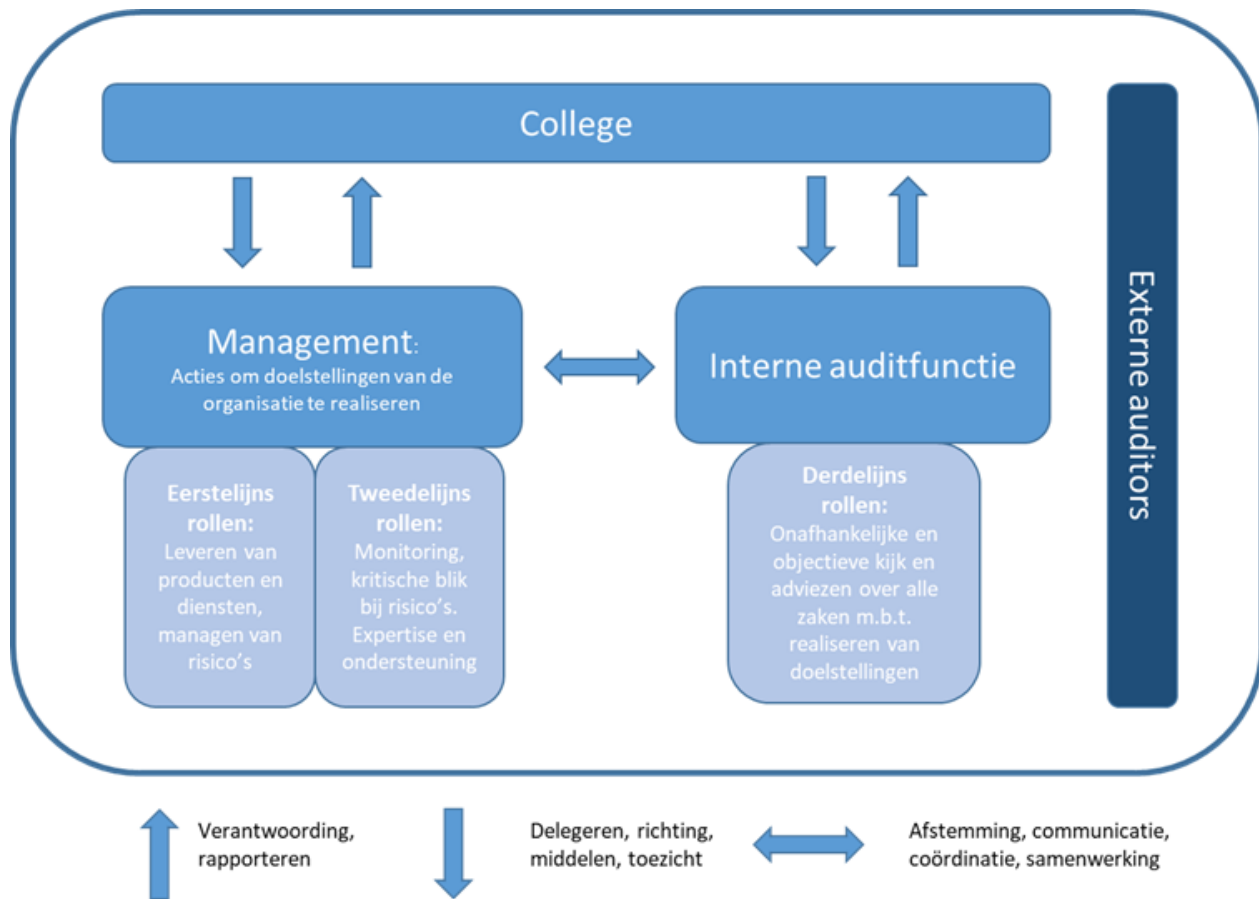
De control inspanningen hebben een toegevoegde waarde voor de organisatie en daarmee ook voor de gemeenteraad en onze inwoners. Vanuit de intrinsieke motivatie werken we effectief en efficiënt en hebben we de interne beheersing op orde. We doen dit voor ons zelf, het college, de raad en onze inwoners en niet voor externe partijen zoals de accountant. Het afdelingshoofd is integraal verantwoordelijk voor de uitvoering en beheersing van zijn processen. Ieder afdelingshoofd zorgt ervoor dat de processen binnen zijn afdeling up-to-date zijn en dat de risico's periodiek worden geactualiseerd. Hierbij wordt hij/zij ondersteund door het team Concern & Strategie (CSTR) en de concerncontroller.

Voor het sturen en beheersen van de processen heeft het afdelingshoofd volledige en tijdige managementinformatie nodig. Op basis van deze managementinformatie kan het afdelingshoofd de juiste beslissingen nemen.

Hoe organiseren we control in de Waalwijk?

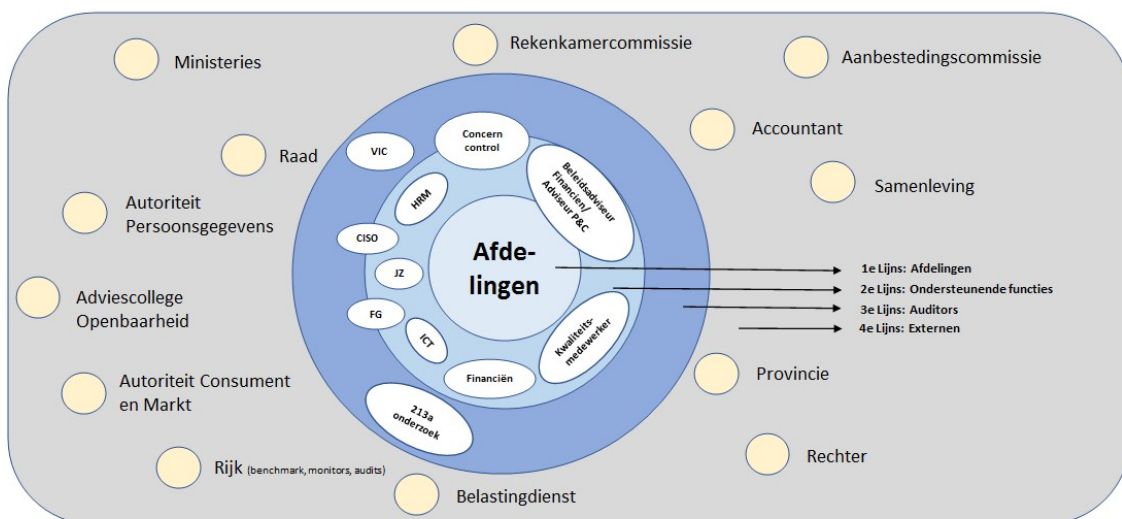
De basis voor control is het 'Three Lines Model'. Dit model helpt ons om structuren en processen in kaart te brengen, die bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen en die een sterke governance en risicomanagement faciliteren.

Dit model is net zoals de planning en control cyclus bij de gemeente Waalwijk gebaseerd op het plan, do, check en act principe. De rapportering vindt dan ook plaats in de planning en control producten van de gemeente Waalwijk.

Invulling 'Three-lines' binnen de gemeente Waalwijk

Voor de gemeente Waalwijk geven we hier op onderstaande wijze invulling aan:

De **1e lijn** (lichtblauw, binnenring), de binnencirkel is het management. Het management op de diverse organisatieniveaus is dus ook primair verantwoordelijk voor de goede sturing en beheersing van de organisatie, voor het managen van de risico's die met de

bedrijfsvoering samenhangen en voor de volledigheid en betrouwbaarheid van de verantwoordingsinformatie.

De **2e lijn** (middelste ring) bestaat uit de functionarissen die geen directe management-verantwoordelijkheid hebben, maar het lijnmanagement ondersteunen op diverse gebieden: THRM, TFIN, TICT, TBIF, CSTR, kwaliteitsmedewerkers binnen de teams, Chief Information Security Officer (CISO)/ Functionaris Gegevensbescherming (FG) en Security & Privacy Officer (SPO). Zij helpen en ondersteunen de 1e lijn bij de beheersing van de diverse processen.

De **3e lijn** (donkerblauw, buitenste ring) bestaat uit de medewerkers die de Verbijzonderde Interne Controle (VIC) uitvoeren en de 213a onderzoekers. De VIC maar ook de medewerkers P&C vallen onder team Concern & Strategie (CSTR) en de concerncontroller stuurt dit team aan. De strategen vallen ook onder team CSTR maar worden aangestuurd door de algemeen directeur. Daarnaast is CSTR ook verantwoordelijk voor de 213a-onderzoeken en opereert daarmee gedeeltelijk in de 2e lijn en gedeeltelijk in de 3e lijn. De CISO en FG hebben ook een onafhankelijke controlerende rol en vallen daarmee ook gedeeltelijk in de 2e lijn als de 3e lijn. In de gemeente Waalwijk is dit een gecombineerde functie.

De **4e lijn** bestaat uit (veel) externe partijen die onderzoek doen of controles uitvoeren, bijvoorbeeld accountants, rekenkamercommissie en de Belastingdienst. Deze controles worden niet vanuit de organisatie aangestuurd, vinden vooral achteraf plaats en zijn daarmee geen onderdeel van de interne beheersing. De uitkomsten van deze onderzoeken en controles geven ook een beeld over de mate van interne beheersing van de organisatie.

Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf 2023 zijn gemeenten verplicht om in de jaarrekening een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen. Hiermee legt het college eigenstandig verantwoording af over de naleving van de geldende wet- en regelgeving bij de totstandkoming van de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening. De gemeente Waalwijk streeft ernaar om in de toekomst een volledige 'In Control Statement' op te nemen in de jaarrekening. Maar eerst richten we ons op het versterken van de basis ter ondersteuning van de rechtmatigheidsverantwoording.

Paragraaf 6. Verbonden partijen

Inleiding

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen en risico's van de gemeente als gevolg van banden met verbonden partijen, waarin de gemeente zowel financieel deelneemt als zeggenschap heeft.

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee de gemeente een bestuurlijke én financiële band heeft. Van een bestuurlijke band is sprake indien de gemeente rechtstreeks invloed heeft op de besluitvorming binnen de verbonden partij. Een financieel belang is aan de orde als de gemeente financieel kan worden aangesproken wegens het functioneren van de verbonden partij of wanneer de gemeente geld kan kwijtraken bij een faillissement van een verbonden partij.

Er wordt onderscheid gemaakt in de volgende typen verbonden partijen:

- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen;
- overige verbonden partijen.

Voor de gemeente Waalwijk is enkel sprake van gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen.

Gemeenschappelijke regelingen

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB)	
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
3. Vestigingsplaats	Tilburg
4. Doelstelling en openbaar belang	De Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant is een samenwerkingsverband tussen 24 gemeenten (waaronder de gemeente Tilburg) en de hulpdiensten. Om de veiligheid in de regio Midden- en West-Brabant te vergroten en beter voorbereid te zijn op rampen en crises, bundelen de 24 gemeenten, de GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen), de brandweer en de politie de krachten. Dit houdt in dat in de Veiligheidsregio MWB deze verschillende diensten en besturen intensief samenwerken op het gebied van crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid. Per 1 augustus 2010 heeft de overdracht van de lokale brandweer naar de Veiligheidsregio plaatsgevonden.
5. Relatie met programma	1. Veiligheid 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
6. Deelnemende partijen	24 deelnemers, 1,2 miljoen inwoners, aandeel Waalwijk 3,99 %. Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert.
7. Bestuurlijk belang	DB: n.v.t. AB: Burgemeester Ausems AB: plv. Wethouder Klerx
8. Financieel belang	De kosten van de Veiligheidsregio worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van Waalwijk voor 2025 is: € 3.143.881.
9. Eigen vermogen	01-01-2025: € 5.233.000 prognose 31-12-2025: € 4.444.000 prognose
10. Vreemd vermogen	01-01-2025: € 49.958.000 prognose 31-12-2025: € 57.369.000 prognose
11. Financieel resultaat	2025: € 0,00 prognose
12. Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verplicht voor het adequaat uitvoering geven aan de wettelijke taken.
13. Ontwikkelingen	<i>Taakverandering door Omgevingswet</i> De Omgevingswet brengt voor de veiligheidsregio's een intensieve taakverandering mee op het gebied van risicobeheersing. Er zijn nieuwe kwaliteiten en producten nodig en een andere wijze van advisering van risicobeheersing aan gemeenten. Hiervoor is meer capaciteit nodig. De verwachting is dat gemeenten voor de extra structurele kosten worden gecompenseerd door het Rijk. <i>Versterking Crisisbeheersing en informatievoorziening</i> Op 26 augustus 2022 zijn bestuurlijke afspraken tussen de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het Veiligheidsberaad, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het Rijk gemaakt in het kader van opvang vluchtelingen. Het Rijk heeft in het najaar 2022 extra structurele middelen toegezegd, oplopend tot € 83 miljoen in 2026 aan de 25 veiligheidsregio's en het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) voor de versterking van crisisbeheersing en de informatievoorziening. Deze gelden worden ingezet voor onder andere risicomonitoring, planvorming en investeringen in de ontsluiting van informatie via geo-applicaties. VRMWB blijft de landelijke ontwikkelingen volgen en afstemmen met het Knooppunt Coördinatie Regio's – Rijk (KCR2). <i>Energietransitie</i> De afnemende vanzelfsprekendheid van beschikbaarheid van energiebronnen en daarmee samenhangend de ontwikkeling van nieuwe energiebronnen, het snel veranderende klimaat, de afnemende biodiversiteit en risico's bij de energietransitie brengen nieuwe risico's met zich mee en vragen nieuwe expertise en nieuwe activiteiten om vakbekwaam te blijven. De duurzame ontwikkelingsdoelen ('Global Goals') worden steeds belangrijker om aan bij te dragen. Voor toekomstige generaties is duurzaam leven vanzelfsprekend. Nederland stapt over op duurzame energiebronnen, zoals zonnepanelen, buurtbatterijen en woningen met verwarming op waterstof. Door kennis actief uit te dragen maakt de VRMWB zijn medewerkers, de samenleving en partners hier bewust van.

Regionale Omgevingsdienst Midden- en West Brabant (OMWB)

Regionale Omgevingsdienst Midden- en West Brabant (OMWB)	
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
3. Vestigingsplaats	Tilburg
4. Doelstelling en openbaar belang	De bestuurlijk juridische verankering van de OMWB is geborgd middels een gemeenschappelijke regeling. Doel is om een verdere verbetering tot stand te brengen in de dienstverlening bij de uitvoering van de vergunningverlening, toezicht- en handhavingstaken en in de kwaliteit en veiligheid van de werk- en leefomgeving op het gebied van milieu en asbest.
5. Relatie met programma	8. Ruimtelijke ontwikkeling, centrumontwikkeling en wonen 8.3 Wonen en bouwen
6. Deelnemende partijen	26 deelnemers, 1,2 miljoen inwoners, aandeel Waalwijk 4,3%. Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Roosendaal, Rucphen, Steenbergen, Tilburg, Waalwijk, Woensdrecht, Zundert en provincie Noord-Brabant.
7. Bestuurlijk belang	DB: geen vertegenwoordiging AB: Wethouder Schuijffel AB: plv. Burgemeester Ausems
8. Financieel belang	De kosten van de OMWB worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van Waalwijk voor 2025 is: € 1.223.913.
9. Eigen vermogen	01-01-2025: € 3.148.000 prognose 31-12-2025: € 2.930.000 prognose
10. Vreemd vermogen	01-01-2025: € 5.386.000 prognose 31-12-2025: € 7.429.000 prognose
11. Financieel resultaat	2025: € 0,00 prognose
12. Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verplicht voor het adequaat uitvoering geven aan de wettelijke taken.

13. Ontwikkelingen	<p>Net als voorgaande jaren ligt in 2025 de focus van de OMWB op de uitvoering van de taken rondom vergunningverlening, toezicht, handhaving, klachtenafhandeling, advisering en de specialistische taken rondom externe veiligheid, bodem, licht, geluid, lucht, geur en juridische advisering. De Omgevingswet, die op 1 januari 2024 in werking is getreden, vormt hierin de belangrijkste factor. Ondanks het feit dat de OMWB daarop goed is voorbereid, begint het feitelijke veranderingsproces pas na de inwerkingtreding. Samenwerking is essentieel in 2025 en de daaropvolgende jaren. Thema's als energie, klimaat, stikstof, de Omgevingswet en risicogericht en datagericht werken, vloeien ook voort uit landelijke ontwikkelingen en vereisen samenwerking met de verschillende overheidsorganisaties.</p>
-----------------------	--

Streekarchief Langstraat Heusden Altena

Streekarchief Langstraat Heusden Altena (SALHA)	
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
3. Vestigingsplaats	Heusden
4. Doelstelling en openbaar belang	<ul style="list-style-type: none"> - De zorg voor het beheer van de overgebrachte archiefbescheiden; - Toezicht op het beheer van de niet-overgebracht archiefbescheiden; - Het bevorderen van lokaal en streek historisch onderzoek/het optreden als historisch informatiecentrum voor de gemeente Waalwijk.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.1 Bestuur
6. Deelnemende partijen	3 deelnemers, 154.610 inwoners, aandeel Waalwijk 32,5%. Altena, Heusden en Waalwijk.
7. Bestuurlijk belang	DB: Wethouder Spierings AB: Wethouder Spierings AB: plv. Wethouder De Jong
8. Financieel belang	De kosten van het SALHA worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van Waalwijk voor 2025 is: € 427.521.
9. Eigen vermogen	01-01-2025: € 228.171 prognose 31-12-2025: € 211.785 prognose
10. Vreemd vermogen	01-01-2025: € 92.786 prognose 31-12-2025: € 93.186 prognose
11. Financieel resultaat	2025: € 0,00 prognose
12. Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verplicht voor het adequaat uitvoering geven aan de wettelijke taken.
13. Ontwikkelingen	In het beleidsplan voor de periode 2023-2025 worden als speerpunten de continue doorontwikkeling van het e-depot en een verdere professionalisering van de organisatie en de interne informatiehuishouding benoemd. Speerpunt blijft de verdere versterking van de digitale dienstverlening aan burgers en gemeentelijke deelnemers. In 2023 hebben de gemeenteraden van Altena, Heusden en Waalwijk ingestemd met de

(her)huisvesting van het Streekarchief, gepland in 2026. In dit voorstel blijven de publieksfuncties van het Streekarchief gehuisvest aan de Pelsestraat. Dat pand wordt geheel gerenoveerd en verduurzaamd. In Heesbeen wordt daarnaast een nieuwe archiefbewaarplaats gerealiseerd. De financiële consequenties van de (her)huisvesting vanaf 2026, zoals opgenomen in het raadsbesluit, zijn in de meerjarenbegroting opgenomen.

GGD Hart voor Brabant

GGD Hart voor Brabant	
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar belang)
3. Vestigingsplaats	Tilburg
4. Doelstelling en openbaar belang	De GGD Hart voor Brabant is een gemeenschappelijke regeling van 19 Brabantse gemeenten met als doel een bijdrage te leveren aan de openbare gezondheidszorg, zoals voorgeschreven door de Wet publieke gezondheid. De GGD beschikt over een goede vermogenspositie.
5. Relatie met programma	7. Volksgezondheid en milieu 7.1 Volksgezondheid
6. Deelnemende partijen	19 deelnemers, 1,1 miljoen inwoners, aandeel Waalwijk 4,5%. Bernheze, Boekel, Boxtel, Dongen, Gilze en Rijen, Goirle, 's-Hertogenbosch, Heusden, Hilvarenbeek, Land van Cuijk, Loon op Zand, Maashorst, Meijerijstad, Oisterwijk, Oss, Sint-Michielsgestel, Tilburg, Vught en Waalwijk.
7. Bestuurlijk belang	DB: n.v.t. AB: Wethouder Slaats AB: plv. Wethouder Schuijffel
8. Financieel belang	De kosten van de GGD Hart voor Brabant worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van Waalwijk voor 2025 is: € 2.256.914.
9. Eigen vermogen	01-01-2025: € 4.459.000 prognose 31-12-2025: € 3.980.000 prognose
10. Vreemd vermogen	01-01-2025: € 12.924.000 prognose 31-12-2025: € 13.174.000 prognose
11. Financieel resultaat	2025: € 0 prognose
12. Risico's	In het geval van een faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor het adequaat uitvoering geven aan de wettelijke taken.
13. Ontwikkelingen	In 2024 is gewerkt aan een fundament voor een toekomstbestendige GGD, die samen werkt met gemeenten, inwoners en partners aan publieke gezondheid. In 2025 wordt hierop verder gebouwd. De GGD bestendigt zijn werkzaamheden met partners verder in de transitie van ziekte en zorg naar gezondheid, gezond gedrag en preventie. En werken hierbij nog meer risicogericht aan collectieve preventie, onderbouwd met kennis en data. Dat betekent geen pas op de plaats. De GGD blijft stappen voorwaarts maken om zijn ambitie te verwezenlijken. Er komen nieuwe thema's en doelen bij en

	sommige thema's uit 2024 worden voortgezet.
--	---

Regionale ambulance-voorziening Brabant Midden-West-Noord

Regionale Ambulance-voorziening Brabant Midden-West-Noord	
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
3. Vestigingsplaats	Den Bosch
4. Doelstelling en openbaar belang	De Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West Noord (RAV Brabant Midden-West-Noord) is een gemeenschappelijke regeling van 35 Brabantse gemeenten met als doel het verlenen van ambulancezorg. Vanaf 2012 leveren de gemeenten die deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling geen bijdrage meer.
5. Relatie met programma	7. Volksgezondheid en milieu 7.1 Volksgezondheid
6. Deelnemende partijen	35 deelnemers, 1,7 miljoen inwoners, aandeel Waalwijk 2,7 % Alphen-Chaam, Altena, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Bernheze, Boekel, Boxtel, Breda, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze en Rijen, Goirle, Halderberge, 's-Hertogenbosch, Heusden, Hilvarenbeek, Land van Cuijk, Loon op Zand, Maashorst, Meierijstad, Moerdijk, Oisterwijk, Oosterhout, Oss, Roosendaal, Rucphen, Sint-Michielsgestel, Steenbergen, Tilburg, Vught, Waalwijk, Woensdrecht en Zundert.
7. Bestuurlijk belang	DB: n.v.t. AB: Wethouder Slaats AB: plv. Wethouder Schuijffel
8. Financieel belang	De kosten van de RAV worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van Waalwijk voor 2025 is: € 0,00.
9. Eigen vermogen	01-01-2025: € 15.099.000 prognose 31-12-2025: € 14.758.000 prognose
10. Vreemd vermogen	01-01-2025: € 33.302.000 prognose 31-12-2025: € 31.611.000 prognose
11. Financieel resultaat	2025: € 340.000 prognose
12. Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verplicht voor het adequaat uitvoering geven aan de wettelijke taken.
13. Ontwikkelingen	In september 2022 verscheen het Integraal Zorgakkoord (IZA), een samenwerkingsplan van VWS en een groot aantal zorgpartners, waarin zij afspraken vastlegden over het realiseren van meer passende, preventiegerichte, duurzame en gedigitaliseerde zorg in ons land. In vervolg daarop verscheen de Kamerbrief Beleidsagenda Toekomstbestendige Acute Zorg, waarin de minister van VWS een aantal acties presenteerde die voortbouwen op de afspraken in het IZA, rondom de volgende drie kernpunten: Kwaliteit en toegankelijkheid van de zorg, Zorgcoördinatie en Samenwerking in de regio. Bovengenoemde publicaties bevatten een aantal zaken die van direct belang zijn voor de ambulancesector zoals: acute zorg aan huis, ontwikkeling van zorgcoördinatie, bestrijden van personeelstekort, verbetering van (digitale) informatieoverdracht tussen ketenpartners en onderzoek naar innovatieve technologische en digitale oplossingen. Dit vereist de bereidheid van alle ketenpartners om intensief samen te werken, buiten de eigen kaders te denken en over drempels te stappen. Dit is voor de RAV Brabant MWN en de ketenpartners in de acute zorg samengekomen in 2023 in het Regionaal Overleg Acute Zorgketen (ROAZ)-beeld en het Regionaal Overleg Acute Zorgketen (ROAZ)-plan. In 2024 wordt dit verder uitgewerkt in onder andere de opzet van Zorgcoördinatie in de ROAZ-regio Brabant.

Baanbrekers

Baanbrekers	
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)

3. Vestigingsplaats	Zanddonkweg 14, 5144 NX Waalwijk
4. Doelstelling en openbaar belang	Baanbrekers is ontstaan op 1 januari 2013 uit de fusie van de sociale werkvoorziening (WML) en de sociale dienst (ISD). Baanbrekers voert de Participatiewet voor de Langstraat-gemeenten uit. Dit komt neer op: het verstrekken van bijstandsuitkeringen, re-integratieactiviteiten en het aanbieden van beschutte werkgelegenheid.
5. Relatie met programma	6. Sociaal domein 6.5 Arbeidsparticipatie
6. Deelnemende partijen	De deelnemende gemeenten zijn: Heusden, Loon op Zand en Waalwijk.
7. Bestuurlijk belang	DB: wethouder Spierings (plv. wethouder Klerx) AB: wethouders Spierings en Klerx (plv. wethouder Schuijffel en wethouder Slaats), raadsleden Van Hamond (opvolger nog niet bekend) en Den Braven.
8. Financieel belang	De kosten van Baanbrekers worden gedragen door de deelnemende gemeenten: De bijdrage van Waalwijk voor 2025 is: € 6.984.165.
9. Eigen vermogen	01-01-2025: € 3.290.000 prognose 31-12-2025: € 3.721.000 prognose
10. Vreemd vermogen	01-01-2025: € 36.444.000 prognose 31-12-2025: € 36.830.000 prognose
11. Financieel resultaat	2025: € 0,00 prognose
12. Risico's	In het geval van tekorten, faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de risico's.
13. Ontwikkelingen	<p>In 2018 hebben gemeenten en Baanbrekers de In-Beweging-Koers vastgesteld met uitgangspunten voor de dienstverlening. Baanbrekers onderzoekt momenteel of de uitgangspunten voldoende houvast bieden bij nieuwe ontwikkelingen. Eventuele aanpassingen worden in 2024 aan het bestuur voorgelegd.</p> <p><i>Herziening Participatiewet</i> Met het wetsvoorstel Participatiewet in Balans is het voornemen de Participatiewet te wijzigen per 1 januari 2025. Hiermee worden concrete stappen gezet om niet de regels, maar de mens centraal te zetten en daarmee ervaren hardheden weg te nemen. Met als doel rechtszekerheid voor bijstandsgerechtigden te vergroten én om de professional voldoende ruimte te geven hen daarbij te helpen. Dit sluit aan bij de behoefte van Baanbrekers om de dienstverlening meer vanuit vertrouwen in te richten en te komen tot een dienstverlening die gebaseerd is op doelmatige rechtmatigheid. De exacte gevolgen van het wetsvoorstel voor de dienstverlening van Baanbrekers zijn nog niet in beeld.</p> <p><i>Regionaal werkcentrum</i> Het voornemen is om de arbeidsmarktinfrastuctuur te herzien middels een zogenaamd Regionaal Werkcentrum (RWC). Daarin zullen onder andere het werkgeversservicepunt (WSP), het Regionaal Mobiliteitsteam (RMT) en het LeerWerkLoket (LWL) opgaan. Baanbrekers participeert in zowel het WSP als het RMT. Op welke manier de uitbreiding impact zal hebben op de dienstverlening van Baanbrekers is nog onduidelijk. Inmiddels zijn er werkgroepen geformeerd om het RWC vorm te geven. Baanbrekers participeert hierin. Baanbrekers streeft naar een satelliet-vestiging in De Langstraat, zo mogelijk in het (nieuwe) pand.</p> <p><i>Rechtspositie flexibele arbeidskrachten</i> Op het moment van schrijven is de consultatie voor het wetsvoorstel 'Wet verbetering zekerheid flexibele arbeidskrachten' gesloten. Verdere voortgang is niet bekend. Dit voorstel regelt o.a. het recht op gelijke arbeidsvoorwaarden voor flexibele krachten (bedoeld om malafide uitzendbureaus en constructies aan te pakken). Voor sociaal ontwikkelbedrijven en gemeenten heeft dit wetsvoorstel het effect dat de door- en uitstroom onbedoeld wordt beperkt. Branchevereniging Cedris heeft daarom gepleit voor het behouden van een uitzonderingspositie voor de medewerkers van de sociaal ontwikkelbedrijven. Dit is een zorgelijke ontwikkeling die zorgt voor een aantal problemen bij bedrijven</p>

	<p>als ook bij de mensen. In ieder geval wordt het moeilijker mensen te kunnen detacheren omdat dit voor inleners duurder wordt, waardoor meer mensen binnen de muren van sociaal ontwikkelbedrijven moeten blijven werken.</p> <p><i>Inburgering</i> Door uiteenlopende geopolitieke ontwikkelingen is er een groeiende groep inburgeringsplichtigen. Daardoor vraagt de begeleiding van de groep statushouders naar werk extra aandacht.</p> <p><i>Huisvesting</i> Het begeleiden van de nieuwbouw en alles wat daarmee samenhangt staat in 2025 centraal. De nieuwbouw zal rond april 2025 worden opgeleverd. Na het uitvoeren van de dan nog noodzakelijke zaken zal in de zomer van 2025 gefaseerd worden verhuisd.</p>
--	--

Hart van Brabant / Midpoint

Hart van Brabant/Midpoint	
2. Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam)
3. Vestigingsplaats	Tilburg
4. Doelstelling en openbaar belang	<p>Het vorm geven van regionale samenwerking op beleidsmatig en strategisch gebied tussen de elf deelnemende gemeenten in Midden-Brabant. Op basis van de Strategische Meerjaren Agenda werken we in de regio aan drie programmalijnen: (1) Mens & Samenleving, (2) Leefomgeving & Milieu en (3) Economie, Recreatie & Toerisme. De brede economische agenda is belegd bij Midpoint, een triple helix organisatie.</p> <p>De Regio Hart van Brabant is een samenwerkingsverband met als doel om vanuit het beginsel van autonomie van het lokale bestuur:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een overlegstructuur in te stellen en in stand te houden, die dient om de samenwerking tussen de deelnemende gemeenten vorm te geven: - rechtens verantwoording af te kunnen leggen over de besteding van (subsidie)gelden die door andere overheden, instellingen en/of bedrijven met het oog op die samenwerking worden toegekend'; - samen te werken om regionale opgaven te identificeren en op basis daarvan gezamenlijke projecten te definiëren, te initiëren en uit te voeren.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.1 Bestuur
6. Deelnemende partijen	<p>11 deelnemers, 494.737 inwoners, aandeel Waalwijk 10,2%.</p> <p>Alpen-Chaam, Baarle-Nassau, Dongen, Gilze en Rijen, Goirle, Heusden, Hilvarenbeek, Loon op Zand, Oisterwijk, Tilburg en Waalwijk.</p>
7. Bestuurlijk belang	<p>DB: Burgemeester Ausems</p> <p>AB: Burgemeester Ausems</p> <p>AB: plv. Wethouder Klerx</p>
8. Financieel belang	De kosten van Hart van Brabant/Midpoint worden gedragen door de deelnemende gemeenten. De bijdrage van Waalwijk voor 2025 is: € 490.203.
9. Eigen vermogen	<p>01-01-2025: € 103.265 prognose</p> <p>31-12-2025: € 103.265 prognose</p>
10. Vreemd vermogen	<p>01-01-2025: € 1.732.360 prognose</p> <p>31-12-2025: € 9.224.735 prognose</p>

11. Financieel resultaat	2025 € 0,00 prognose
12. Risico's	In het geval van faillissement of liquidatie dragen de gemeenten gezamenlijk de aanwezige schulden en kosten. Daarnaast blijft de gemeente verplicht voor het adequaat uitvoering geven aan de wettelijke taken.
13. Ontwikkelingen	De accenten voor het jaar 2025 liggen in het verlengde van die voor 2024, en zijn als volgt samen te vatten: 1. Concreet werk maken van brede welvaart. 2. Werken aan brede welvaart met meer slagkracht en flexibiliteit van bestuur en organisatie. 3. De regio krachtig positioneren en profileren. 4. Evenwichtige publiek-private participatie bevorderen.

Vennootschappen en Coöporaties

BNG (Bank Nederlandse Gemeenten)

BNG (Bank Nederlandse Gemeenten)	
2. Rechtsvorm	NV
3. Vestigingsplaats	Den Haag
4. Doelstelling en openbaar belang	BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.5 Treasury
6. Deelnemende partijen	De Rijksoverheid (50% van de aandelen) en alle Nederlandse provincies, waterschappen en gemeenten zijn wettelijk verplicht om bij de BNG een bankrekening aan te houden. Alle verrekeningen met het Rijk vinden via de BNG plaats.
7. Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiging door burgemeester Ausems. Wethouder Klerx (machtiging burgemeester) neemt deel aan aandeelhoudersvergadering.
8. Financieel belang	29.133 aandelen á € 2,50: € 72.832,50. Dividend 2025: nog niet bekend.
9. Eigen vermogen	01-01-2025: € nog niet bekend 31-12-2025: € nog niet bekend
10. Vreemd vermogen	01-01-2025: € nog niet bekend 31-12-2025: € nog niet bekend
11. Financieel resultaat	2025: € nog niet bekend
12. Risico's	M.b.t. de kredietwaardigheid heeft de BNG een (AAA) rating.
13. Ontwikkelingen	Geen.

Parkmanagement

Parkmanagement	
2. Rechtsvorm	BV (gemeente Waalwijk 100% van de aandelen)
3. Vestigingsplaats	Waalwijk

4. Doelstelling en openbaar belang	Parkmanagement is een besloten vennootschap die als hoofdactiviteit het beheer, onderhoud en de beveiliging op Haven 1 t/m 8 en Zanddonk uitvoert. De gemeente betaalt een in de begroting geraamde jaarlijkse vergoeding (ca. € 373.000) aan Parkmanagement voor het groen- en grijsonderhoud van de openbare ruimte op de bedrijventerreinen Haven 1 t/m 8. De tweede grote inkomstenbron is de bijdrage van bedrijven (ca. € 385.000) ten behoeve van diensten die Parkmanagement aanbiedt. Daarnaast zijn er inkomsten uit rendement op vermogen, wat wordt gebruikt om investeringen te doen.
5. Relatie met programma	3. Economie 3.1 Economische ontwikkeling 5. Sport, cultuur, recreatie 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
6. Deelnemende partijen	Gemeente Waalwijk. 1 deelnemer, 50.690 inwoners, aandeel Waalwijk 100%
7. Bestuurlijk belang	Voorzitter AvA is tevens voorzitter RvC: Wim Naber Leden AvA: Burgemeester Ausems, Wethouder Klerx, Wethouder Spierings, Wethouder Slaats, Wethouder De Jong en Wethouder Schuijffel. Leden RvC: <ul style="list-style-type: none"> • Voorzitter: Robert-Jan Peters • Commissaris: Coert van Caem • Commissaris: Johan Timmermans Directeur: Jan van Roessel
8. Financieel belang	De gemeente Waalwijk is 100% eigenaar van Parkmanagement.
9. Eigen vermogen	01-01-2025: € nog niet bekend 31-12-2025: € nog niet bekend
10. Vreemd vermogen	01-01-2025: € nog niet bekend 31-12-2025: € nog niet bekend
11. Financieel resultaat	2025: € nog niet bekend
12. Risico's	De risico's zijn minimaal. Risicovolle deelnemingen zijn verkocht / afgestoten.
13. Ontwikkelingen	In 2025 verwachten we dat de huidige onrechtmatigheid is hersteld en dat we de uitwerking daarvan blijvend monitoren. Daarnaast werken we aan de (verdere) uitrol van Parkmanagement op Zanddonk. Met als voornaamste activiteit de inwerkingtreding van de camerabeveiliging op dit bedrijventerrein.

Enexis Holding N.V.

Enexis Holding N.V.

2. Rechtsvorm	B.V.
3. Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
4. Doelstelling en openbaar belang	Enexis beheert het energienetwerk voor elektriciteit en aardgas in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,3 miljoen klanten (huishoudens, bedrijven en overheden) voor gas en € 2,9 miljoen klanten voor elektriciteit. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.5 Treasury
6. Deelnemende partijen	91 aandeelhouders
7. Bestuurlijk belang	Aandeelhouder Vertegenwoordiging door Burgemeester Ausems. Wethouder Klerx (machtiging burgemeester) neemt deel aan aandeelhoudersvergadering.
8. Financieel belang	344 aandelen is 1,7%
9. Eigen vermogen	01-01-2025: € nog niet bekend 31-12-2025: € nog niet bekend
10. Vreemd vermogen	01-01-2025: € nog niet bekend 31-12-2025: € nog niet bekend
11. Financieel resultaat	2025: € nog niet bekend
12. Risico's	Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (positieve outlook) en bij Moody's Aa3 (stabiele outlook).
13. Ontwikkelingen	De energietransitie leidt voor Enexis tot een grote investeringsopgave en kapitaalbehoefte, die op lange termijn waarschijnlijk niet door de huidige aandeelhouders kan worden ingevuld. Enexis en haar aandeelhouders zijn in gesprek over de ontwikkelingen en mogelijke maatregelen om te zorgen dat Enexis een financieel solide basis behoudt. Ook het Rijk heeft voert overleg met de regionale netbeheerders en hun aandeelhouders over een eventuele participatie door het Rijk. Op basis van de huidige inzichten is de prognose dat Enexis voor de middellange termijn (huidige reguleringsperiode / tot 2027) aan de vastgesteld ratio's blijft voldoen.

Brabant Water N.V.

Brabant Water N.V.	
2. Rechtsvorm	N.V.
3. Vestigingsplaats	Hoofdkantoor 's-Hertogenbosch
4. Doelstelling en openbaar belang	Brabant Water wint, zuivert, transporteert en levert drink- en industriewater van hoge kwaliteit vanuit 33 waterproductiebedrijven aan ruim 2,5 miljoen inwoners en bedrijven in Noord-Brabant. Daarnaast levert het bedrijf water op maat en watergerelateerde producten en diensten in de gebonden en vrije markt. De omzet bedraagt € 196 miljoen.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.5 Treasury
6. Deelnemende partijen	De aandelen zijn in handen van de Provincie Noord-Brabant (31,6%) en van 50 gemeenten in het voorzieningengebied van Brabant Water.
7. Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Vertegenwoordiging door burgemeester Ausems. Wethouder Klerx (machtiging burgemeester) neemt deel aan de aandeelhoudersvergadering.
8. Financieel belang	66.253 aandelen is 2,38%

9. Eigen vermogen	01-01-2025: € nog niet bekend 31-12-2025: € nog niet bekend
10. Vreemd vermogen	01-01-2025: € nog niet bekend 31-12-2025: € nog niet bekend
11. Financieel resultaat	2025: € nog niet bekend
12. Risico's	Beperkt.
13. Ontwikkelingen	In het innovatieve project SOFIA wordt gewerkt aan een digital twin van het distributienet. Dit is een virtueel model dat op basis van sensordata het gedrag van de waterstroom in het leidingnet simuleert. Door deze innovatie is de status van het netwerk én hoe het drinkwater door dit netwerk stroomt, continu inzichtelijk vanaf het waterproductiebedrijf tot en met de watermeter. In 2025 moet het complete drinkwaternetwerk onderdeel zijn van de digital twin.

Publiek Belang Elektriciteits productie B.V.

Publiek Belang Elektriciteits productie B.V.	
2. Rechtsvorm	B.V.
3. Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
4. Doelstelling en openbaar belang	Essent had een belang van 50% in de kerncentrale in Borssele (EPZ). Delta, met ook een belang van 50%, heeft de verkoop vooralsnog via een juridische procedure tegengehouden. Daarop is het belang door de verkopende aandeelhouders van Essent in een aparte vennootschap ondergebracht.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.5 Treasury
6. Deelnemende partijen	Provincies: Groningen: 6,01%, Drenthe: 2,3%, Flevoland: 0,02%, Overijssel: 18,71%, Noord-Brabant: 30,83%, Limburg: 16,13% Gemeenten: Groningen: 3,87%, Friesland: 0,04% ,Drenthe: 2,41%, Flevoland: 0,04%, Overijssel: 2,27%, Noord-Brabant: 7,57%, Limburg: 9,47%
7. Bestuurlijk belang	Aandeelhouder Vertegenwoordiging door Burgemeester Ausems. Wethouder Klerx (machtiging burgemeester) neemt deel aan aandeelhoudersvergadering.
8. Financieel belang	Gemeenten Noord-Brabant 7,57%.
9. Eigen vermogen	01-01-2025: € 0,00 prognose 31-12-2025: € 0,00 prognose

10. Vreemd vermogen	01-01-2025: € 0.00 prognose 31-12-2025: € 0,00 prognose
11. Financieel resultaat	2025: € 0,00 prognose
12. Risico's	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal in deze vennootschap.
13. Ontwikkelingen	Het bestuur van de vennootschap heeft met het Ministerie van Klimaat en Energie, ZEH Energy BV en Energy Resources Holding BV in februari 2024 overeenstemming bereikt over de terugtrekking van PBE als contractpartij uit het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Daarmee reteren er geen openstaande contractuele verplichting meer en kan PBE als vennootschap worden ontbonden. Het bestuur van de vennootschap treft op dit moment voorbereidingen voor het definitief opheffen van de vennootschap en om de resterende liquide middelen na de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 26 september 2024 uit te keren aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.

CSV Amsterdam BV

CSV Amsterdam BV	
2. Rechtsvorm	B.V.
3. Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
4. Doelstelling en openbaar belang	De primaire taak van de vennootschap is het voeren van een schadevergoedingsprocedure (op grond van invoering Wet Onafhankelijk Netbeheer "Splitsingswet") tegen de Staat der Nederlanden namens de oude aandeelhouders van Essent.
5. Relatie met programma	0. Bestuur en Ondersteuning 0.5 Treasury
6. Deelnemende partijen	Provincies: Groningen: 6,01%, Drenthe: 2,3%, Flevoland: 0,02%, Overijssel: 18,71%, Noord-Brabant: 30,83%, Limburg: 16,13%. Gemeenten: Groningen: 3,87%, Friesland: 0,04%, Drenthe: 2,41%, Flevoland: 0,04%, Overijssel: 2,27%, Noord-Brabant: 7,57%, Limburg: 9,47%.
7. Bestuurlijk belang	Aandeelhouder Vertegenwoordiging door Burgemeester Ausems. Wethouder Klerx (machtiging burgemeester) neemt deel aan aandeelhoudersvergadering.
8. Financieel belang	Gemeenten Noord-Brabant 7,57%
9. Eigen vermogen	01-01-2025: € 484.349 prognose 31-12-2025: € 0,00 prognose

10. Vreemd vermogen	01-01-2025: € 6.500 prognose 31-12-2025: € 0,00 prognose
11. Financieel resultaat	2025: - € 20.000 prognose
12. Risico's	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van de vennootschap.
13. Ontwikkelingen	<p>CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.), in overleg met de Aandeelhouderscommissie, de gerechtelijke procedure voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting.</p> <p>In februari 2024 heeft CSV de motivering beroepschrift tegen de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting bij de Rechtbank ingediend. De inhoudelijke zitting bij de Rechtbank staat gepland op 3 september 2024. Afhankelijk van de uitspraak van de Rechtbank (verwachting eind 2024) zal, in overleg met de Aandeelhouderscommissie van CSV, de procedure al dan niet worden voortgezet.</p> <p>Na afwikkeling van deze gerechtelijke procedure of eventuele voortijdige beëindiging van deze procedure (bijvoorbeeld door een mogelijk compromis tussen de Belastingdienst en CSV of een besluit van de Aandeelhouderscommissie de procedure niet verder voort te zetten) zal CSV kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.</p>

Stichtingen en Verenigingen

Stichtingen en Verenigingen

Niet van toepassing.

Paragraaf 7. Grondbeleid

Paragraaf Grondbeleid

Algemeen

Een belangrijke taak van de gemeente als lokale overheid is de ruimtelijke ordening van het eigen grondgebied. Daartoe beschikt de gemeente over de Omgevingswet, inclusief de Aanvullingswet Grondeigendom en in het bijzonder over de omgevingsvisie, het omgevingsplan en een buitenplanse omgevingsplanactiviteit. Om het omgevingsplan uit te voeren moet de gemeente grond in eigendom hebben. Is dit niet het geval en willen particuliere eigenaren zelf ontwikkelen, dan moet het kostenverhaal goed geregeld worden.

Wat zijn de doelstellingen voor de komende jaren?

Het voeren van het grondbeleid is geen doel op zich, maar een middel om maatschappelijke doelstellingen en ambities te realiseren. De doelstelling is dan ook om door middel van het voeren van het grondbeleid maatschappelijke doelstellingen en ambities te realiseren.

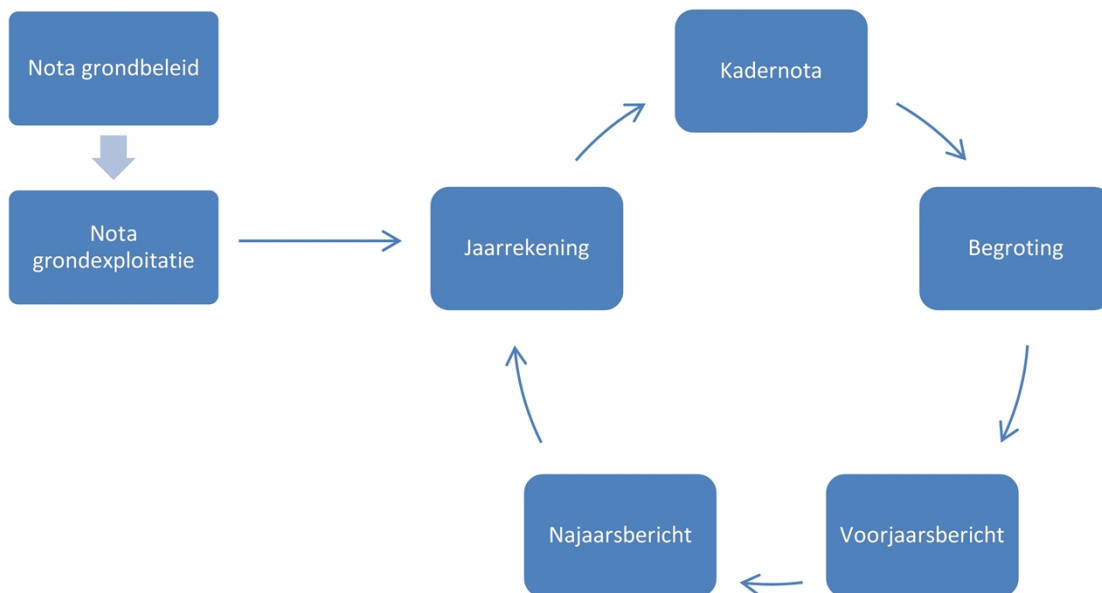
Met het grondbeleid kan de gemeente invloed uitoefenen op de wijze waarop de grond wordt gebruikt. Sturing van het grondgebruik door middel van het grondbeleid is wenselijk, omdat het kan bijdragen aan de realisering van (publieke) doelstellingen op het gebied van volkshuisvesting, zorg, onderwijs, sport, infrastructuur, werkgelegenheid, milieu, financiën etc.

Als gevolg van de maatschappelijke, economische en juridische ontwikkelingen én de verplichting vanuit de financiële verordening is het grondbeleid tegen het licht gehouden. Als gevolg hiervan wordt in 2024 een nieuwe Nota grondbeleid opgesteld en ter vaststelling aangeboden aan de raad. Daarmee wordt een transparante en eenduidige werkwijze bij de uitvoering van het grondbeleid vastgesteld. Tot deze vaststelling geldt de nota die de raad in 2019 heeft vastgesteld. Dit biedt de kaders waarbinnen het college het grondbeleid kan uitvoeren.

Relatie P&C-cyclus en grondbeleid

In de Nota grondbeleid zijn de beleidsmatige keuzes gemaakt omtrent het grondbeleid. Naast de Nota grondbeleid wordt er ook jaarlijks een Nota grondexploitatie opgesteld. De Nota grondexploitatie betreft de financiële verantwoording van deze Nota grondbeleid. Voor wat betreft de P&C-cyclus maakt de Nota grondexploitatie 2024 onderdeel uit van de jaarrekening. In de Nota grondexploitatie wordt immers financiële verantwoording afgelegd over de gronden onder de materiële vaste activa, de bouwgrond in exploitatie en gronden waar een faciliterend grondbeleid wordt gevoerd. Daarnaast wordt in de Nota grondexploitatie een doorkijk gegeven in de toekomst door middel van een meerjarenprognose.

De relatie met de Nota grondbeleid, de Nota grondexploitatie en de P&C-cyclus is schematisch weergegeven in onderstaande diagram.

Samenvatting Nota Grondbeleid 2019-2023

In de Nota Grondbeleid 2019-2023 is aangegeven dat voor de gemeente Waalwijk alle vormen van grondbeleid (actief, passief of een mengvorm) in principe aanvaardbaar zijn. Ze kunnen allemaal bijdragen aan de maatschappelijke doelstellingen. De feitelijke keuze voor een specifieke vorm van grondbeleid is afhankelijk van de situatie. Het maatschappelijke rendement van een ontwikkeling speelt dus een grote rol in de keuze van de vorm van het grondbeleid. Maar ook het financiële rendement telt mee.

De gemeente Waalwijk voert zowel een actief als facilitair grondbeleid. In het geval van de uitleglocaties heeft de gemeente tot dusverre voornamelijk een actief grondbeleid gevoerd. Bij herstructureringsprojecten in de bestaande kernen wordt, waar mogelijk, de uitvoering aan projectontwikkelaars overgelaten. Vaak is er dan sprake van hoge verwervingskosten en

eventuele saneringskosten. Maar ook dan vindt de ontwikkeling plaats onder regie van de gemeente Waalwijk, met gebruikmaking van het wettelijke instrumentarium.

Reserve Grondexploitatie

Voor de grondexploitatie is een 'algemene' of 'vrije' reserve gevormd om de genoemde algemene risico's op te vangen. Voeding van deze reserve geschiedt door (tussentijdse) winstnemingen van de diverse complexen binnen het grondbedrijf. Bij verlieslatende complexen volgt echter een onttrekking.

De reserve grondexploitatie is te vergelijken met de algemene reserve. De inzetbaarheid van de reserve grondexploitatie beperkt zich tot zaken die een duidelijk raakvlak hebben met het taakgebied grondexploitatie.

Om de risico's zoveel als mogelijk beheersbaar te houden worden jaarlijks de kostprijscalculaties van de diverse onderhanden en toekomstige exploitaties bijgesteld. Uitgangspunt is dat sprake moet zijn van reële ramingen, de normale en algemene bedrijfsrisico's inbegrepen. Aan de reserve worden onafwendbare verliezen onttrokken en (tussentijdse) winstnemingen toegevoegd.

Door de raad is in de Nota Grondbeleid 2019-2023 besloten het saldo van de Reserve Grondexploitatie op het moment van verantwoording van de grondexploitatie middels de Nota grondexploitatie per einde van het verantwoordingsjaar, op 5 miljoen te bepalen. Voor zover het saldo van deze reserve uitstijgt boven het maximum zal het meerdere worden afgestort naar de Algemene Reserve. Wanneer het saldo beneden deze 5 miljoen bedraagt, dient dit saldo aangevuld te worden tot dit minimum vanuit de Algemene Reserve. De hoogte van de Reserve Grondexploitatie wordt jaarlijks bekeken en besluitvorming vindt plaats middels de Nota grondexploitatie.

Uitgifte in erfpacht

Binnen de gemeente Waalwijk zijn ook diverse percelen in erfpacht uitgegeven. Reden voor uitgifte in erfpacht is om mee te denken in het financieringsvraagstuk voor bedrijven om ze op deze wijze toch een investeringsbeslissing te laten nemen. Ten opzichte van verkoop is en blijft uitgifte in erfpacht een risico. Een erfpachter kan immers failliet gaan of betalingsproblemen hebben. In geval er wel rentelasten van de geactiveerde erfpachtgrond zijn maar geen ontvangen canon impliceert een en ander een deficit voor de gemeente. De gemeenteraad heeft in het verleden besloten dat er terughoudend omgegaan moet worden met de uitgifte in erfpacht. Primair worden de gronden dus verkocht. Bij uitzondering kan de gemeente ook gronden in erfpacht uitgeven. Dit beleid ligt ook vast middels de Nota grondbeleid 2019-2023.

Wanneer gronden toch in erfpacht zijn uitgegeven wordt op basis van de op het betreffende perceel geldende erfpachtvoorwaarden de jaarlijkse canon bepaald.

Paragraaf 8. Wet Open Overheid

Wet Open Overheid (Woo)

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (hierna : Woo) gedeeltelijk in werking getreden. Artikel 3.5 van de Woo geeft aan dat een bestuursorgaan in de begroting aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens ten aanzien van de uitvoering van deze wet.

De onderdelen van de Woo zijn als volgt:

- Actief openbaar maken van documenten
- Passief openbaar maken van documenten
- Het op orde brengen van de informatiehuishouding

Actief openbaar maken

De Woo stelt de verplichting aan gemeenten om 11 benoemde informatiecategorieën actief te publiceren. Deze verplichting geldt niet voor alle 11 categorieën tegelijk. Op 1 november 2024 worden de eerste categorieën per Koninklijk Besluit verplicht gemaakt. Wanneer de

overige categorieën verplicht openbaar moeten worden gemaakt is nog niet bekend. De stand van zaken voor de gemeente Waalwijk voor het publiceren van de informatiecategorieën is als volgt:

<u>Categorie</u>	<u>Status</u>
Organisatiegegevens	Worden gepubliceerd, verplicht per 01-11-2024
Raadsstukken	Worden gepubliceerd
Convenanten	Gepland voor 2025
Woo-verzoeken	Worden gepubliceerd
Wet- en regelgeving	Worden gepubliceerd, verplicht per 01-11-2024
Bestuursstukken	Worden gepubliceerd
Onderzoeken	Gepland voor 2025/2026
Beschikkingen	Gepland voor 2025/2026
Klachten	Worden gepubliceerd
Jaarplannen en -verslagen	Worden (deels) gepubliceerd
Adviezen van adviescolleges	Worden (deels) gepubliceerd

Passief openbaar maken

Naast het actief delen van onze informatie, is het voor iedereen mogelijk om bij gemeente Waalwijk publieke informatie op te vragen door het indienen van een Woo-verzoek. We streven ernaar om zo veel mogelijk openbaar te maken, tenzij er sprake is van een uitzonderingsgrond.

Informatiehuishouding op orde

De Woo verplicht dat de digitale informatiehuishouding binnen 8 jaar – vanaf mei 2022 - op orde wordt gebracht. De VNG heeft een meerjarenplan voor gemeenten opgeleverd. Dit plan bevat o.a. een opsomming van eisen die van belang zijn om aan de wet te voldoen.

1. Iedere gemeente heeft de beschikking over of is aangesloten op een e-depotvoorziening.

In 2025 verwachten we volledig aangesloten te zijn.

2. Binnen iedere applicatie is de selectielijst geïmplementeerd.

Dit betreft het tijdig vernietigen van informatie. Dit is een meerjarige inspanning die ook in 2025 doorloopt.

3. Iedere gemeente heeft beheer georganiseerd op emailarchivering

In 2022 is dit beleid vastgesteld.

4. Iedere gemeente heeft beheer georganiseerd op tekstberichten

In 2024 is dit beleid vastgesteld.

5. Iedere gemeente heeft een informatiebeheerplan (minimaal ingericht in werkprocessen,

proceseigenaar, in welke applicaties welke data/documenten staat, hoe het beheer is geregeld).

We hebben een informatiebeheerplan en zullen dit blijven onderhouden. Dit is een doorlopende inspanning.

6. Iedere gemeente hanteert een kwaliteitssysteem voor het informatiebeheer, zoals vastgelegd in artikel 16 van de Archiefregeling.

We hebben een kwaliteitssysteem voor informatiebeheer en zullen dit blijven uitbreiden. Dit is een doorlopende inspanning. Het Handboek Kwaliteitszorg is op 15-07-2022 vastgesteld.

7. Iedere gemeente heeft een metagegevensschema vastgelegd en aan elk blijvend te bewaren informatieobject metagegevens gekoppeld.

Wij hebben het metagegevensschema vastgesteld op 15-11-2022. We zullen dit blijven door ontwikkelen om te voldoen aan dan geldende standaarden en ontwikkelingen. Dit is een doorlopende inspanning.

Paragraaf 9. Voortgang ombuigingen

Wat willen we bereiken?

Stand van zaken ombuigingen sociaal domein

Omschrijving (toelichting)

Stand van zaken ombuigingen sociaal domein

In de Kadernota 2025 zijn voorstellen opgenomen naar aanleiding van de Koers Sociaal Domein, specifiek het implementatieplan "Samen Redzaam. Ter dekking daarvan zijn ook 2 besparingen opgenomen (hervormingsagenda jeugd en structureel besparingspotentieel sociaal domein lokaal).

Verder staan er nog 3 ombuigingen vanuit de begroting 2024 (en eerder) die doorlopen naar 2025 en verder. Het betreft kortingen die door het rijk zijn opgelegd via de circulaire gemeentefonds; dit betreft valpreventie, trekkingsrechten SVB/PGB en eigen bijdrage Wmo. Daarnaast staat er nog een ombuiging subsidie Den Bolder met ingang van 2026.

In de begroting 2025 zijn voor de jaren 2025 – 2028 nog de volgende taakstellingen opgenomen:

Bedragen x €1.000	2025	2026	2027	2028
1. Stelpost hervormingsagenda jeugd	0	1.400	1.400	1.400
2. Structureel besparingspotentieel sociaal domein lokaal	694	926	1.157	1.389
3. Korting rijk Meircirculaire 2022: valpreventie ouderen	44	44	44	44
4. Korting rijk Septemercirculaire 2022: SVB PGB trekkingsrechten	89	83	83	83
5. Korting rijk Meircirculaire 2023: Eigen bijdrage Wmo	0	581	581	562
6. Bezuiniging subsidie Den Bolder	0	34	34	34
Totaal	827	3.068	3.299	3.512

Bovenstaande posten 1 tot en met 6 worden hierna verder toegelicht.

1. Stelpost hervormingsagenda jeugd

De maatregelen zoals opgenomen in de Hervormingsagenda tellen op tot een landelijk

besparingspotentieel van ongeveer € 1 miljard vanaf het jaar 2026. Voor een deel van de maatregelen (ruim € 650 miljoen) is er overeenstemming tussen het rijk en de VNG over de mogelijke haalbaarheid van deze maatregelen. Voor de overige € 380 miljoen zijn er meer onzekerheden. In de Kadernota / begroting 2025 is een stelpost opgenomen ten behoeve van een verwachte besparing voor de hervormingsagenda Jeugd. Het rijk heeft aangegeven om voor een stuk van de stelpost garant te staan oplopend naar structureel € 511 miljoen vanaf 2027 opgenomen. In de Meicirculaire 2024 heeft het rijk aangegeven dat de geraamde besparing van € 500 miljoen in 2025 nog niet gerealiseerd kan worden, omdat de maatregelen die tot besparing moeten leiden nog niet zijn gerealiseerd. Om die reden is in 2025 bij de Meicirculaire 2024 incidenteel € 500 miljoen toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. Voor Waalwijk gaat het om een bedrag van € 1.554.000 waarvan € 1,4 miljoen is geoormerkt. Met deze oormerking is de stelpost van € 1,4 miljoen die bij de Kadernota 2025 (voorstel KN25/NV2.21) is opgenomen voor 2025, afgeraamd. Mogelijk wordt in de Septembercirculaire 2024 nadere informatie over de jaren na 2025 opgenomen.

2. Structureel besparingspotentieel sociaal domein lokaal

Lokaal zetten we in op drie besparingslijnen die in ieder geval gericht zijn op de 0-lijn. Hierbij beogen we individuele inzet naar groepsaanbod te brengen. Zo ook meer indicatievrije voorzieningen waardoor er minder inzet nodig is gericht op indicatiestelling. Er zijn minder indicaties nodig en we versimpelen het proces voor die zorg waar wel een indicatie nodig is. Daarmee streven we naar een verlaging van de capaciteit op trede 4. Daarnaast is er door indicatievrije voorzieningen minder inzet van specialistische zorgaanbieders nodig, waardoor de zorgkosten voor deze inzet dalen.

Deze besparingslijnen richten zich op het beïnvloedbare deel van de zorgkosten zoals begroot in 2024, oftewel € 11,6 miljoen. Op het bedrag van € 11,6 miljoen nemen we hiervoor een besparingslijn op in dit voorstel van 6% in 2025 oplopend via 8% in 2026 en 10% in 2027 naar 12% in 2028. Dit resulteert in de reeks uit bovenstaande tabel.

3. Korting Rijk bij Meicirculaire 2022 algemene uitkering: valpreventie ouderen

Het vorige kabinet heeft in het Coalitieakkoord 2022 valpreventie als kostenbesparende preventiemaatregel opgenomen. Valpreventie draagt bij aan gezond ouder worden en leidt tot netto besparingen in de domeinen Zvw en Wlz. De maatregelen die nodig zijn voor implementatie worden komende periode met alle relevante stakeholders, zo ook de gemeenten, uitgewerkt. Voor de begroting 2025 leidt tot een taakstellende besparing vanuit het gemeentefonds: voor Waalwijk van structureel € 44.000 per jaar.

Vanuit het budget op product 634 Maatwerk dienstverlening 18+ (WMO) zal gemonitord worden of en zo ja, in hoeverre deze taakstelling vanuit het rijk haalbaar is.

4. Korting Rijk bij Septembercirculaire 2022 algemene uitkering: SVB PGB trekkingsrechten

Bij de Septembercirculaire 2022 van de algemene uitkering heeft het rijk aan gemeenten een korting opgelegd voor SVB PGB (Persoonsgebonden Budget) trekkingsrechten. Voor Waalwijk gaat het om een bedrag van € 89.000 in 2025 en € 83.000 in 2026 en verder. Vanuit het budget op product 634 Maatwerk dienstverlening 18+ (WMO) zal gemonitord worden of en zo ja, in hoeverre deze taakstellingen vanuit het rijk haalbaar is.

Deze structurele uitname uit het gemeentefonds (met ingang van 2023) is een gevolg van een overeenkomst tussen de VNG en het ministerie van VWS ter compensatie van de uitvoeringskosten van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) van de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Gezien de onzekerheid over de kostenontwikkeling evalueren de VNG en het ministerie van VWS deze afspraak na vier jaar (dus in 2026), op basis van de werkelijke uitvoeringskosten van de SVB voor de Jeugdwet en de Wmo. Op basis van de evaluatie kan besloten worden om de structurele uitname uit het gemeentefonds naar boven of naar beneden bij te stellen.

5. Korting Rijk bij Meicirculaire 2023 algemene uitkering: eigen bijdrage Wmo

Bij de Meicirculaire 2022 is in de algemene uitkering vanuit een rijk aan gemeenten met

ingang van 2025 een korting opgelegd door een nog door het rijk opnieuw in te voeren inkomensafhankelijke bijdrage voor Hulp bij het Huishouden (HbH) . Bij de Meicirculaire 2023 is deze korting door het rijk weer terug gedraaid. In plaats daarvan wordt de inkomensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo heringevoerd. Anders dan beoogd in het vorige Coalitieakkoord van het rijk verdwijnt het abonnementstarief niet alleen voor de huishoudelijke hulp, maar voor alle Wmo-voorzieningen waarop het abonnementstarief nu van toepassing is. Hiervoor wordt een wetsvoorstel voorbereid. Voor het invoeren van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage wordt een structurele taakstellende besparing opgenomen van € 581.000 in 2026 en € 562.000 in verdere jaren.

6. Bezuiniging subsidie Den Bolder

In 2021 is besloten op structurele basis jaarlijks vanaf 2023 € 50.000 te bezuinigen op de subsidie aan SCC Den Bolder in Waspik, waarvan € 16.500 structureel is gerealiseerd. Bij de Kadernota 2024 is deze restant-bezuiniging van € 33.500 voor 2024 - voorlopig - voor een jaar opgeschort. Er was toen nog geen nieuw beleid voor de ontmoetingsvoorzieningen (waaronder SCC Den Bolder) geformuleerd. Dit beleid moet aansluiten bij de door de raad vastgestelde Koers Sociaal Domein en het Wmo-beleidsplan 2023-2026. Inmiddels is in de Kadernota 2025 een voorstel implementatie Wmo-beleidsplan opgenomen (voorstel KN25 / NV2.02). Den Bolder wordt in de komende jaren een ontmoetingsplek plus. Een ontmoetingsplek van waaruit het wijkteam opereert. Dit gaan we implementeren zodra het wijkteam in Waspik van start gaat. We weten nog niet wat de consequenties zijn van deze keuze voor de subsidie aan den Bolder. Daarom is om betrouwbare partner te zijn, met hen afgesproken om voor 2025 geen wijziging door te voeren in de huidige subsidieafspraken; de eerder opgenomen ombuiging in 2025 komt daarmee te vervallen (met dekking uit voorstel KN25 / NV2.02 implementatie Wmo-beleidsplan).

Financiële Begroting

Kerngegevens

Kerngegevens

Sociale structuur	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Totaal aantal inwoners *)	49.952	50.332	50.100	50.690
Aantal inwoners van 0 tot 64 jaar	39.088	39.334	39.095	39.523
Aantal inwoners van 65 jaar en ouder	10.864	10.998	11.005	11.167
Aantal lopende ww-uitkeringen **)		541	517	538
Bijstandsgerechtigden:				
Algemene Bijstand	664	718	720	744
IOAW, IOAZ, BZ	26	43	40	41
WAO uitkeringen ***)	480	450	420	390
WIA-uitkeringen en WGA regelingen ***)	740	760	780	800

*) Volgens Nota van Uitgangspunten 2025

**) Aantal lopende ww uitkeringen komt in de plaats van de registratie aantal werklozen

***) Bron Waalwijk in cijfers - 2024 en 2025 gebaseerd op trendmatige ontwikkelingen

Fysieke structuur	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Oppervlakte gemeente (in ha)	6.764	6.764	6.765	6.765
Totaal aantal woningen	22.443	22.556	22.590	22.800
Aantal woningen in bezit van woningbouwcorporaties	6.944	6.869	6.815	6.946
Wegen (aantal m ² x 100)	38.260	38.788	38.430	38.718
Openbaar groen (in ha)	454	500	462	493

Financiële structuur	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Totalen (bedragen x € 1.000)				
Totaal lasten	174.019	213.424	191.573	215.731
Opbrengsten belastingen	27.373	29.349	27.782	28.935
Algemene uitkering gemeentefonds	97.376	101.190	103.855	112.468
Vaste schulden	114.931	120.843	120.843	118.316
waarvan voor woningbouw	5.047	4.939	5.047	4.721
Boekwaarde investeringen	252.575	264.788	297.558	269.636
waarvan voor woningbouw	5.047	4.939	5.047	4.721
Eigen vermogen	102.622	103.105	105.640	100.433
Vrij aanwendbare reserves	22.346	30.534	30.846	22.123
Voorzieningen	9.323	12.140	10.889	17.050
Garanties	801	737	801	737
Garanties, sociale woningbouw	352.246	358.522	352.246	358.522

Bedragen per inwoner	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
(bedragen x € 1)				
Totaal lasten	3.484	4.240	3.869	4.256
Opbrengsten belastingen	548	583	561	571
Algemene uitkering gemeentefonds	1.949	2.010	2.098	2.219
Vaste schulden	2.301	2.401	2.441	2.334
waarvan voor woningbouw	101	98	102	93
Boekwaarde investeringen	5.056	5.260	6.010	5.319
waarvan voor woningbouw	101	98	102	93
Eigen vermogen	2.054	2.048	2.134	1.981
Vrij aanwendbare reserves	447	607	623	436
Voorzieningen	187	241	220	336
Garanties	16	15	16	15
Garanties, sociale woningbouw	7.052	7.123	7.114	7.073

Begroting 2025-2028 op hoofdlijnen

De begroting 2025-2028 op hoofdlijnen

Begrotingsbeeld na kaderstellend debat en Meicirculaire 2024, met technische aanpassingen begroting 2025

In deze Programmabegroting 2025 zijn de effecten van de raadsbesluiten tot en met 1 augustus 2024, de vertaling van de Kadernota 2025 en de effecten van de Meicirculaire 2024 verwerkt. Verder is de begroting in technische zin samengesteld, mede gebaseerd op de door uw raad op 27 juni 2024 vastgestelde Nota van Uitgangspunten voor de samenstelling van de begroting 2025.

In onderstaande tabel wordt het effect van de incidentele baten en lasten voorafgaand aan de begroting 2025 gecorrigeerd omdat de incidentele baten en lasten bij de begroting 2025 opnieuw worden bepaald (zie laatste regels in de tabel).

Bedragen (afgerond) x€1.000	2025		2026		2027		2028	
V = voordeel / N = nadeel	V/N		V/N		V/N		V/N	
Startpositie voorafgaand aan Kadernota 2025	V	4.949	N	5.823	N	4.813	N	4.844
Totaal onontkoombaarheden Kadernota 2025	N	2.849	V	1.088	V	1.151	V	1.357
Totaal nieuwe voorstellen Kadernota 2025	N	1.915	V	120	V	353	N	680
Kadernota 2025 (incl. incidentele lasten en baten)	V	185	N	4.615	N	3.309	N	4.167
Effecten Meicirculaire 2025 uit raadsinformatiebrief 064-24	N	49	V	131	V	131	V	92
Na Meicirculaire 2025 (=A)	V	136	N	4.484	N	3.178	N	4.075
Afwijkingen Kadernota 2025 / Meicirculaire 2024								
Aanpassing voorstellen Kadernota 2025	V	39	V	274	V	275	V	268
Aanpassing nominaal indexeringen Meicirculaire 2024	V	187	V	50	N	16	N	13
Extra bijdrage GR OMWB (raadsvoorstel 27 juni 2024)	N	161	N	161	N	161	N	161
Raadsvoorstel Cruyff Court (27 juni 2024)	N	2	N	2	N	2	N	2
Totaal afwijkingen Kadernota 2025 / Meicirculaire 2024 (= B)	V	63	V	161	V	96	V	92
Wijzigingen kapitaallasten / rente								
Onderwijshuisvesting	N	663	N	284	N	827	N	569
Kapitaallasten IUP	V	202	V	397	V	325	V	286
Kapitaallasten overig	V	29	V	860	N	338	N	75
Totaal wijzigingen kapitaallasten / rente (= C)	N	432	V	973	N	840	N	358
Overige mutaties								
Kosten verdeling / salarislasten	N	82	N	131	N	13	V	37
Overige verschillen	V	43	V	42	V	64	V	73
Totaal overige mutaties (= D)	N	39	N	89	V	51	V	110
Totaal wijzigingen begroting 2025 na meicirculaire (= E: B + C + D)	N	408	V	1.045	N	693	N	156
Programmabegroting 2025: Financieel beeld 2025-2028 (=A+E)	N	272	N	3.439	N	3.871	N	4.231
Vervallen incidentele lasten en baten uit begroting 2024:								
Vervallen incidentele lasten en baten onderwijshuisvesting	V	785	V	726	V	697	V	697
Vervallen overige incidentele lasten en baten begroting 2024	N	112	V	80	V	63	V	63
Totaal te elimineren oude reeks incidentele lasten en baten	V	673	V	806	V	760	V	760
begrotingssaldo 2025-2028 voor incidentele lasten en baten	V	401	N	2.633	N	3.111	N	3.471
Nieuwe reeks incidentele lasten en baten 2025	V	4.111	V	159	V	155	N	45
Structureel begrotingssaldo 2025-2028	V	4.512	N	2.474	N	2.956	N	3.516

Toelichting op (technische) wijzigingen in de begroting 2025

Onderdeel A van bovenstaand financieel beeld is de stand uit de raadsinformatiebrief 064-24 (d.d. 25 juni 2024) zoals die bij de Meicirculaire 2024 aan de raad is gepresenteerd. Daarna is de Programmabegroting 2025 (technisch) samengesteld en dat leidt tot afwijkingen van dit financieel beeld, die ook per jaar anders kunnen zijn. De financiële afwijkingen hebben betrekking op:

1. aanpassingen op eerdere cijfers Kadernota 2025, Meicirculaire 2024 en

wijzigingen n.a.v. raadsbesluiten:

De verwerking van de voorstellen uit de Kadernota 2025, Meicirculaire 2024 en latere raadsbesluiten leiden tot verschillen (in tabel onder B):

- a. Op grond van het raadsbesluit over **Skaeve Huse** (raad 30 mei 2024) zijn de financiële effecten van voorstel NV1.02 hiervan niet verwerkt in de begroting (was € 6.000 in 2025 en € 43.000 in de jaren erna).
- b. Op grond van motie 6 uit het kaderstellend debat van 4 juli jl. is de extra **subsidie Schoenenkwartier** van € 203.000 niet in de meerjaren begroting opgenomen.
- c. Verder is het voorstel NV2.08 Wet Gemeentelijke **Schuldhulpverlening** iets naar beneden bijgesteld, omdat later is gebleken dat hiervoor ook extra middelen vanuit de Meicirculaire 2024 beschikbaar zijn gekomen (verlaging met € 26.000 in 2026 en € 21.000 in de jaren erna).
- d. Voor Duurzaamheid zijn abusievelijk niet de juiste voorstellen in de Kadernota 2025 opgenomen. De voorstellen NV1.22 en NV1.23 zijn gewijzigd en daarnaast zijn twee voorstellen ten laste van de reserve Duurzaamheid toegevoegd (per saldo budgettair neutraal). Dit is nader toegelicht in het raadsvoorstel en onder "Wat mag het kosten?" bij beleidsveld 7 Volksgezondheid en milieu.
- e. Bij de Meicirculaire 2024 is een stelpost voor **indexering** opgenomen. Werkelijke toepassing daarvan op detailniveau leidt tot afwijkingen (is ieder jaar het geval).
- f. Op 27 juni 2024 heeft de raad een besluit genomen over de begroting 2025 van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (**OMWB**). Daarbij is een structureel nadeel gemeld van € 161.000 dat nu in de begroting is verwerkt.
- g. Op 27 juni 2024 heeft de raad een aangepast besluit over het **Cruyff Court** genomen (structureel € 2.000 extra nadeel).

2. Wijzigingen in kapitaallasten / rente

Bij het samenstellen van de begroting worden de ramingen van kapitaallasten / rente geactualiseerd, mede op basis van een inschatting van het moment van daadwerkelijk investeren.

De wijzigingen onder C uit bovenstaande tabel betreffen:

- a. **Kapitaallasten onderwijshuisvesting** en effecten op stortingen en onttrekkingen aan de **reserve onderwijshuisvesting**: De lasten en baten van onderwijshuisvesting zijn naar de aard reguliere structurele exploitatieposten. Deze dienen als zodanig in de begroting te worden opgenomen, zonder het steeds (bij-)storten en onttrekken van middelen uit de reserve onderwijshuisvesting (daarover is ook overleg met de Provincie geweest). Op basis van een actuele prognose is de raming van de kapitaallasten bijgesteld en zijn de structurele storting van € 492.000 per jaar en de onttrekkingen met ingang van 2025 komen te vervallen. Hiertegenover staat nog een voordeel van ongeveer € 750.000 per jaar door correctie van de incidentele lasten en baten. Deze wijzigingen zijn nader toegelicht in raadsinformatiebrief 088-24.
- b. **Kapitaallasten IUP**: van de lopende IUP-projecten (oorspronkelijk uit 2024 en eerder) is een actuele inschatting gemaakt wanneer deze projecten tot uitvoering komen. Latere uitvoering leidt tot voordelen in de kapitaallasten.
- c. **Kapitaallasten overig**: In de actualisering van de kapitaallasten komen verschillende effecten samen. Er zijn kapitaallasten doorgeschoven als gevolg van het doorschuiven van geplande investeringen, daarnaast zijn de vervangingsinvesteringen bijgesteld en zijn de renteramingen geactualiseerd. Het grote voordeel in 2026 wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door actualisering van de rente. De nadelen van 2027 en 2028 door een bijstelling van vervangingsinvesteringen (in 2028 wordt dit nadeel gedrukt door een hogere rentecorrectie).

3. Overige mutaties

De overige mutaties (zie onder D in de tabel) bestaan uit:

- a. Verschillen als gevolg van wijzigingen in salarissen en kostenverdeling. Bij het

samenstellen van de begroting ontstaan op dit onderdeel altijd afwijkingen, onder meer omdat er meer of minder uren worden toegerekend aan investeringen en grondexploitaties.

b. Overige verschillen betreft meerdere kleinere posten ,waarvan een structureel voordeel in beleidsveld 5 op subsidie-opbrengsten monumenten van structureel €35.000 per jaar de grootste is.

Financieel beeld 2025 - 2028 (voorafgaand aan incidentele lasten en baten)

Belangrijkste factor in de omslag in het financieel beeld is de algemene uitkering van het rijk na 2025 resulterend in het "ravijnjaar" 2026. Deze uitkering daalt van € 112,5 miljoen in 2025 naar € 105,5 miljoen in 2026. De gemeente Waalwijk volgt de oproep van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) om in de begroting 2025 het (lokale) tekort vanaf 2026 zichtbaar te maken.

Robuust Financieel Perspectief

Vanaf begrotingsjaar 2026 (ravijnjaar) heeft de gemeente te maken met een structureel negatief begrotingssaldo. Het college heeft daarom middels een raadsinformatiebrief (RIB 131-23 Robuust Financieel Perspectief (bijlage)) en vervolgens in de Kadernota 2025 (Kadernota – Vervolg richting 2026) een beeld gegeven van de voorbereidingen op de besluitvorming om de begroting weer sluitend te maken. Onderdeel van deze voorbereidingen is een inventarisatie per domein van mogelijke ombuigingen. In sommige gevallen zijn deze voorstellen al tamelijk concreet in andere gevallen zijn het vooral denkrichtingen / onderzoeksrichtingen. Op 10 oktober 2024 bespreekt de raad het voorstel van het college om een aantal van de ambtelijke voorstellen tot ombuiging niet verder te onderzoeken omdat het college deze ombuigingen als onwenselijk beschouwt. Het voorstel heeft geen directe budgettaire gevolgen, maar betreft een eerste inventarisatie van ombuigingsvoorstellen. Pas bij de vaststelling van de Kadernota 2026 vindt er besluitvorming plaats over de in de Programmabegroting 2026 te verwerken ombuigingen.

Incidentele lasten en baten en structureel begrotingssaldo 2025 - 2028

Het begrotingssaldo wordt op grond van BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) en de handreiking van Provincie uit 2021 nog gecorrigeerd voor incidentele baten en lasten. Deze aanpassing bevat 3 onderdelen:

- Het elimineren van de correctie uit de begroting 2024 voor de onttrekking uit de reserve onderwijshuisvesting (correctie is niet meer nodig (zie ook raadsinformatiebrief 088-24).
- Het elimineren van de overige incidentele lasten en baten uit de primaire begroting 2024, voordat de nieuwe reeks voor de begroting 2025 wordt bepaald.
- Het toevoegen van de nieuwe reeks voor incidentele lasten en baten voor de begroting 2025. Van deze nieuwe reeks is een tabel met toelichting opgenomen onder de overzichten van lasten en baten.

Na aanpassing voor incidentele lasten en baten wordt het structureel begrotingssaldo gepresenteerd.

In de volgende paragraaf wordt het toetsingskader van de Provincie voor de begroting 2025 nader toegelicht.

Tarieven

In de paragraaf lokale heffingen is in deze begroting een uitgebreide toelichting op belastingen en heffingen opgenomen. Alle daarvoor in aanmerking komende tarieven zijn, op basis van de door de raad vastgestelde Nota van Uitgangspunten voor de samenstelling van de begroting 2025, aangepast . De tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn kostendekkend, zo nodig met inzet van middelen uit de bijbehorende voorzieningen. De tariefvoorstellen 2025 komen (met uitzondering van OZB en leges) gelijktijdig doch separaat van de begroting 2025 op 7 november 2024 in de raad aan de orde. De voorstellen voor OZB en leges volgen daarna in de decembervergadering van de raad.

Toetsingskader van de Provincie Noord-Brabant voor de begroting 2025

In 2019 is het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader 2020 gemeenten (GTK 2020) vastgesteld. Het GTK 2020 is een gezamenlijk product van de 12 provincies. Om de uniforme uitoefening van het financieel toezicht te bevorderen is het GTK door alle provincies vastgesteld en geldt deze voor alle gemeenten in Nederland. Het vorige toezichtkader dateerde van 2014 en was aan vernieuwing toe. Redenen hiervoor zijn forse wijzigingen in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en diverse nieuwe door de commissie BBV uitgebrachte notities. Daarnaast is er eind 2018 een 'Agenda toekomst van het (interbestuurlijk toezicht' (de Agenda) aan de Tweede Kamer aangeboden. In de Agenda zijn door het Rijk, Interprovinciaal Overleg (IPO) en Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) gezamenlijk afspraken gemaakt over de veranderingen in de wijze van toezicht houden. Het GTK uit 2020 is nog steeds van kracht.

De opgave is het goed functioneren van het openbaar bestuur in een veranderende samenleving. In de Agenda worden de volgende 5 actielijnen genoemd:

- Versterken verbinden horizontale controle en verticaal toezicht.
- Beter voeren dialoog.
- Beter leren van toezicht.
- Uniformeren uitvoering toezicht.
- Toezichthouder richt zich op gedeelde risico's.

In vervolg op dit Toezichtkader is door de Provincie op 5 april 2024 de begrotingscirculaire 2024 uitgebracht. Deze circulaire, die ook aan de raad is gezonden, bevat actuele onderwerpen die van belang zijn voor de samenstelling van de begroting 2025 van gemeenten:

- Nieuwe financieringssystematiek tussen het Rijk en gemeenten, met koppeling aan de ontwikkelingen van het bruto binnenlands product (BBP).
- Het verschil tussen de oude en nieuwe systematiek is uitgelegd op de site van de VNG.
- Ingroeipad herverdeling gemeentefonds.
- Klimaat en energiebeleid.
- Opnemen van de jeugdgeden in de begroting.
- Notitie incidenteel en structureel van het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) van 21 november 2023.
- Eigen bijdrage Wmo-voorzieningen met ingang van 2026.
- Inflatie / prijsstijgingen / Centraal Economisch Plan (CEP) 2024.
- Ontwikkelingen en nieuwe notities Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).
- Tekorten meerjaren ramingen en scenario's.
- Onderuitputting in de jaarrekening als eenmalig voordeel.
- Themaonderzoek onderhoud kapitaalgoederen bij begroting 2025.
- Implementatieperiode van 2 jaar voor per 1 juli 2022 van kracht geworden (nieuwe) wet gemeenschappelijke regelingen.

De Provincie onderkent dat door de daling van de algemene uitkering vanaf 2026 veel gemeenten een niet (structureel) sluitende meerjarenraming bij de begroting 2025 presenteren. De tekorten zijn te zien in de jaarschijven met ingang van 2026. De Provincie heeft als toezichthouder een onafhankelijke rol. De Provincie beoordeelt onze begroting op basis van het wettelijke criterium van structureel en reël evenwicht. De begroting 2025 moet dus structureel en reël in evenwicht zijn als het laatste jaar van de meerjarenraming 2026-2028 dat niet is.

Van de begrotingscirculaire van de Provincie hebben wij kennis genomen. Wij zijn van mening dat de begroting van de gemeente Waalwijk conform de wettelijke eisen en de door de Provincie gedane aanbevelingen is samengesteld. De Provincie zal na vaststelling van de begroting 2025 door de raad nog voor het einde van 2024 komen met haar oordeel over deze begroting.

Autorisatie door de raad van de begroting 2025

Autorisatie door de raad van de begroting 2025

Door vaststelling van de begroting autoriseert de raad alle in de begroting opgenomen budgetten. Deze budgetten zijn op het niveau van totalen per beleidsveld weergegeven in de overzichten van baten en lasten na elk beleidsveld. Vaststelling door de raad is voorzien op 7 november 2024. Daaraan voorafgaand is een gespreksavond van de raad gepland op dinsdag 29 oktober.

Bij het onderdeel overzicht van lasten en baten worden overzichten gegeven van de budgetten per taakveld en een meerjarenbegroting op productniveau.

Autorisatie investeringen

Ten aanzien van autorisatie van voorgenomen investeringen en de hiermede verbonden lasten dient een onderscheid te worden gemaakt tussen vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen.

Vervangingsinvesteringen

De begroting bevat de ruimte om in 2025 tot noodzakelijk geachte vervangingsinvesteringen over te gaan. Indien vervangen kan worden binnen de door de raad eerder aangegeven kaders, is het college gemachtigd de investeringen te doen. Indien dit niet het geval is, zal de raad in de loop van 2025 separaat voorstellen worden voorgelegd. Het overzicht van vervangingsinvesteringen is opgenomen in het onderdeel bezittingen en vermogen.

Nieuwe investeringen

De lasten hiervan zijn in de begroting verwerkt, maar het daadwerkelijk beschikbaar stellen van de benodigde middelen voor nieuwe investeringen zal telkens per afzonderlijk voorstel aan de raad worden voorgelegd. Het overzicht van nieuwe investeringen is opgenomen in het onderdeel bezittingen en vermogen.

Autorisatie beschikken over reserves

Het budgetrecht van de raad impliceert onder andere dat het beschikken over reserves is voorbehouden aan de raad.

In de nota reserves en voorzieningen 2023 is bepaald dat het college bevoegd is om ter dekking van niet begrote uitgaven, niet zijnde kredieten, tot een bedrag van maximaal € 50.000 per bestemmingsreserve jaarlijks te beschikken over bestemmingsreserves. De raad heeft hieraan de voorwaarde gesteld dat de portefeuillehouder de raad d.m.v. een bestuurdersbrief informeert en dat de mutatie in de eerstvolgende kwartaalswijziging van de begroting wordt verwerkt.

Begroting 2025 naar taakvelden

Begroting 2025 naar taakvelden

Bedragen x €1.000					
Taak en naam	Baten	Lasten	Onttrekkingen	Stortingen	Saldo
0.1 Bestuur		4.275			4.275
0.10 Mutaties reserves			-5.733	1.532	-4.201
0.2 Burgerzaken	-1.092	2.056			964
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-1.421	847			-573
0.4 Overhead	-191	19.570			19.379
0.5 Treasury	-342	343			0
0.61 OZB woningen	-7.438	626			-6.812
0.62 OZB niet-woningen	-8.262	152			-8.110
0.63 Parkeerbelasting	-1.337	0			-1.337
0.64 Belasting overig	-371	38			-333
0.7 Alg.uitkering en overige uitk.gem.fonds	-112.468				-112.468
0.8 Overige baten en lasten	0	710			710
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)		773			773
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	3.639			3.639
1.2 Openbare orde en veiligheid		2.544			2.544
2.1 Verkeer en vervoer	-402	8.096			7.694
2.2 Parkeren	0	631			630
2.3 Recreatieve havens	-30	36			6
2.4 Economische havens en waterwegen	-184	623			439
3.1 Economische ontwikkeling	-44	512			468
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-32.945	32.945			0
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	-345	856			511
3.4 Economische promotie	-523	354			-168
4.1 Openbaar basisonderwijs		1			1
4.2 Onderwijshuisvesting	-439	5.056			4.617
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.421	4.756			3.335
5.1 Sportbeleid en activering	-364	1.279			914
5.2 Sportaccommodaties	-3.108	6.774			3.666
5.3 Cultuurpresentatie,promotie,participatie	-820	3.353			2.533
5.4 Musea	-598	2.458			1.860
5.5 Cultureel erfgoed	-11	261			250
5.6 Media	-320	1.671			1.351
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-89	7.359			7.270
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-700	6.498			5.798
6.21 Toegang en eerstelijns WMO		672			672
6.22 Toegang en eerstelijns jeugd		1.494			1.494
6.23 Toegang en eerstelijns integraal		7.249			7.249
6.3 Inkomensregelingen	-14.668	18.417			3.749
6.4 Begeleiden participatie		13.045			13.045
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-36	2.595			2.559
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	-275	4.975			4.699
6.712 Begeleiding (WMO)		3.929			3.929
6.713 Dagbesteding (WMO)		98			98
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)		367			367
6.752 Jeugdhulp ambulante regionaal		9.964			9.964
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal		2.047			2.047
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk		636			636
6.791 PGB WMO		830			830
6.792 PGB Jeugd		566			566
6.811 Bescherm wonen (WMO)		156			156
6.821 Jeugdbescherming		742			742

6.822 Jeugdreclassering		234		234
6.92 Coördinatie en Beleid Jeugd		670		670
7.1 Volksgezondheid	-319	2.842		2.524
7.2 Riolering	-5.400	3.609		-1.791
7.3 Afval	-6.261	4.695		-1.567
7.4 Milieubeheer	-944	3.540		2.597
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-392	634		242
8.1 Ruimtelijke ordening	-1.619	15		1.604
8.2 Grondexploitatie niet bedrijventerreinen	-5.335	5.675		340
8.3 Wonen en bouwen	-1.490	3.808		2.319
Saldo	-210.399	214.199	-5.733	1.532
				-400

Overzichten van lasten en baten

Overzichten van lasten en baten

Per beleidsveld worden de voor de uitvoering naar verwachting benodigde lasten en baten vermeld. Op grond van het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) zijn in dit hoofdstuk daarnaast de volgende overzichten opgenomen:

- Recapitulatie naar lasten- en batensoorten;
- Meerjarenbegroting 2025-2028;
- Overzicht van incidentele lasten en baten.

Tot slot wordt een inzicht gegeven in de structurele begrotingspositie.

Recapitulatie naar lasten- en batensoorten

Bedragen x € 1.000

Uit onderstaand overzicht blijkt een **positief resultaat 2025 van € 400.000**, dat in 2025 staat op product 963 resultaat van de rekening / begroting van baten en lasten.

Dit saldo en onderstaand overzicht is zonder rekening te houden met het effect van incidentele baten en lasten.

Lasten		Jaarrekening 2023	Begroting na wijziging 2024	Begroting 2025
4110	Salarissen en sociale lasten	31.206	37.378	40.717
4120	Overige rechts positie regelingen	0	0	0
4210	Belastingen	1.490	2.208	1.539
4310	Aankoop grond	1	2.527	0
4320	Duurzame goederen	2.172	12.897	13.770
4330	Pachten/erfpachten	9	0	0
4341	Sociale uitkeringen in natura	28.611	28.504	29.975
4351	Ingeleend personeel	11.053	6.226	4.596
4380	Overige goederen en diensten	47.867	38.326	39.396
4389	Overige goederen en diensten onverdeeld	0	319	-153
4420	Subsidies	281	140	174
4431	Inkomensoverdrachten Rijk	479	474	490
4433	Inkomensoverdrachten Gemeenschappelijke regelingen	33.803	33.626	35.898
4436	Inkomensoverdrachten overige overheden	6.647	9.800	8.335
4438	Inkomensoverdrachten overige instellingen en personen	4.704	2.042	3.535
4439	Inkomensoverdrachten onverdeeld	0	0	-483
4448	Kwijtscheldingen - oud	219	264	0
4468	Kwijtscheldingen - nieuw	0	0	273
4510	Rente	2.758	4.120	3.629
4710	Mutatie reserves	32.687	12.324	1.532
4720	Mutatie voorzieningen	7.117	1.518	2.284
4730	Afschrijvingen	6.843	7.249	8.278
4740	Toegekende reële en bespaarde rente	0	421	123
4750	Overige verrekeningen	3.806	8.683	21.823
	Totaal lasten	221.752	209.044	215.732

Baten		Jaarrekening 2023	Begroting na wijziging 2024	Begroting 2025
8221	Belastingen op producenten	-14.907	-16.355	-17.039
8222	Belastingen op huishoudens	-4.897	-4.416	-4.842
8310	Opbrengst grondverkopen	-5.283	-23.046	-27.100
8320	Duurzame goederen	0	0	0
8330	Pachten	-802	-752	-783
8342	Eigen bijdragen en verhaal sociale uitkeringen in natura	-408	-291	-301
8352	Uitgeleend personeel	-84	-96	-99
8360	Huren	-4.334	-4.532	-4.763
8370	Leges en andere rechten	-9.214	-9.602	-9.244
8380	Overige goederen en diensten	-5.089	-3.691	-3.659
8431	Inkomensoverdrachten Rijk	-131.714	-123.881	-130.785
8432	Inkomensoverdrachten gemeente	-267	0	0
8433	Inkomensoverdrachten gemeenschappelijke regelingen	-7	0	0
8434	Inkomensoverdrachten provincies	-1.155	-56	-56

8436	Inkomensoverdrachten overige overheden	-651	-6	-19
8438	Inkomensoverdrachten overige instellen en personen	-61	-9	-134
8439	Inkomensoverdrachten onverdeeld	0	0	0
8444	Kapitaaloverdrachten provincies	-29	0	0
8448	Overige kapitaaloverdrachten	-25	-170	150
8510	Rente	-370	-226	-260
8520	Dividenden en winsten	-98	-62	-82
8710	Mutatie reserves	-38.194	-18.202	-5.733
8720	Mutaties voorzieningen	-246	-583	-257
8750	Overige verrekeningen	-3.917	-3.067	-11.123
	Totaal baten	-221.751	-209.044	-216.132
	Totaal saldo	0	0	-400

Overzicht van incidentele lasten en baten

Toepassing provinciale handreiking Verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten

Vanuit de Provincie is op 4 augustus 2021 de (nadere) handreiking "Verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten" verschenen, omdat de Provincie van mening was dat de BBV-voorschriften op dit punt niet voldoende waren om tot een goede toetsing van gemeentebegrotingen te komen. Bij de begroting 2022 is deze handreiking zo goed als mogelijk toegepast. Ondanks afstemming vooraf en de melding dat bij het oordeel over de begroting 2022 er coulant mee zou worden omgegaan, was de Provincie van oordeel dat de handreiking nog niet voldoende zou zijn toegepast: "Op uw overzicht staan incidentele posten die er naar onze mening onterecht op staan. Bij ons onderzoek van de begroting 2023 zullen wij het overzicht van incidentele baten en lasten daadwerkelijk betrekken bij het bepalen van de (omvang van) de structurele begrotingssaldi 2023-2026". Echter in de begrotingscirculaire 2022 van de Provincie voor de begroting 2023 (van 28 maart 2022) staat: "Net zoals bij de begrotingsronde 2022 zullen we bij de begrotingsronde 2023 terughoudend omgaan met het doorvoeren van correcties op het structureel begrotingssaldo op grond van de (ambtelijke) handreiking 'Verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten'".

Wij (en ook andere gemeenten) plaatsen echter kanttekeningen bij de handreiking van de Provincie en vinden de uitleg die de provincies geven in de notitie structurele en incidentele baten en lasten van het BBV discutabel, zeker omdat daarover ook geen advies aan de commissie BBV is gevraagd. De begroting is een instrument van de gemeenteraad en invulling van structurele en incidentele baten en lasten conform deze notitie gaat in onze ogen veel onduidelijkheid geven. Inmiddels loopt over de handreiking al meer dan een jaar een landelijke discussie, mede naar aanleiding van een brief van de 100+ - gemeenten aan het Provinciaal Vakberaad. Uitkomsten van deze discussie zijn nog niet bekend, wel loopt er inmiddels ook vanuit dat berad een traject om de handreiking nader te bezien.

In de begrotingscirculaire 2023 (d.d. 14 april 2023) heeft de Provincie voor de beoordeling van de **begroting 2024** op dit punt opgenomen: "Landelijk is de discussie over de toepassing van de handreiking incidentele baten en lasten nog niet afgerond. Daarom zullen wij, net zoals bij de begrotingsronde 2023, bij de begrotingsronde 2024 terughoudend omgaan met het doorvoeren van correcties op het structureel begrotingssaldo op grond van de (ambtelijke) handreiking 'Verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten'." Inmiddels weten gemeenten 2 jaar later nog niet precies waar ze aan toe zijn op dit punt.

Bij het beoordelen van de incidentele baten en lasten houdt de toezichthouder de volgende volgorde in de criteria aan; om een post als incidenteel te kunnen aanmerken, moeten alle uitgangspunten van toepassing zijn (deze dateren nog uit de handreiking van 2021) :

- **de aard van de raming.** Dit is het dominante criterium: in principe zijn alle baten en lasten structureel. De soort of eigenschap van een begrotingspost binnen een taakveld is in eerste instantie bepalend of een post als incidenteel of structureel wordt aangemerkt. De handreiking bevat een groot aantal voorbeelden, die correcte toepassing van de regels verduidelijken.
- **de einddatum.** Alleen wanneer er op het moment van besluitvorming een duidelijke en onvoorwaardelijke einddatum is, is de tijdelijkheid van baten of lasten voldoende aangegeven om dit als incidentele post op te kunnen nemen. Bijvoorbeeld: in het coalitieprogramma zijn voor de duur van de raadsperiode extra lasten voor nieuw beleid opgenomen, na gemeenteraadsverkiezingen bepaalt een nieuwe raad of het beleid wordt voortgezet; dan wordt dit als structureel beschouwd. Een besluit dat later kan worden ingetrokken (door de nieuwe raad of op basis van evaluatie) maakt de daaruit voortkomende lasten niet incidenteel.
- **de materiële beïnvloeding.** Om het overzicht niet nodeloos ingewikkeld te maken door een grote hoeveelheid incidentele posten, is het de bedoeling een grensbedrag te bepalen.

In de begrotingscirculaire 2024 (d.d. 5 april 2024) heeft de Provincie de aandachtspunten voor het opstellen van de begroting 2025 aangegeven.

Notitie incidenteel-structureel van BOFv uit 2023

In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv) van 21 november 2023 is de notitie incidenteel/structureel vastgesteld. In deze notitie staan afspraken en verduidelijking over het onderwerp incidenteel/structureel. Eén van de afspraken gaat over de inzet van incidenteel geld voor structurele uitgaven. Gemeenten mogen een deel van de algemene reserve gebruiken voor structurele kosten. De voorwaarden hiervoor staan in deze notitie. Ook de bestaande afspraken over de inzet van reserves zijn opgenomen in de notitie. In de begroting 2025 maken we geen gebruik van deze mogelijkheid. In het kader van de voorbereiding van de Kadernota 2026 wordt dit overwogen.

Overzicht incidentele lasten en baten				
Bedragen * € 1.000	2025	2026	2027	2028
A Budgettair "neutrale" incidentele lasten en baten				
Mutaties Grondexploitatie				
Totaal lasten Grondexploitatie	16.057	13.885	7.635	4.364
Mutatie boekwaarde GE (verlaging/lasten)	24.268	20.879	0	0
Totaal grondexploitatie baten	-39.200	-33.638	-3.940	-215
Mutatie boekwaarde GE (verhoging/baten)	-1.126	-1.126	-3.695	-4.149
Saldo	0	0	0	0
Incidentele lasten gedekt uit reserves				
Totaal lasten	4.455	2.685	811	437
Totaal onttrekkingen uit reserves	-4.455	-2.685	-811	-437
Saldo	0	0	0	0
Incidentele lasten en baten SPUK (excl. implementatie soc. Domein)				
Totaal incidentele lasten "Brede SPUK" en "CDOKE"	1.287	310	0	0
Totaal baten / mutaties reserve	-1.287	-310	0	0
Saldo	0	0	0	0
Totaal "neutrale" incidentele lasten en baten				
Totaal incidentele lasten	46.068	37.759	8.446	4.801
Totaal incidentele baten	-46.068	-37.759	-8.446	-4.801
Saldo	0	0	0	0
B Overige incidentele lasten en baten (met effect op structureel saldo)				
Programma 0: Bestuur en ondersteuning				
010 Communicatiebudget strategische visie	50			
027 Contractmanagement (systeem en ondersteuning)	35			
028 Robuuste HR-capaciteit salarisadministratie	315	115		
814 Project uitfasering TL-verlichting	65			
Totaal lasten	465	115	0	0
914 Eenmalig korting gemeentefonds 2025	1.808			
Totaal baten	1.808	0	0	0
Programma 1: Veiligheid				
102 Project ondermijning	50			
Totaal lasten	50	0	0	0
Programma 2: Verkeer, vervoer en waterstaat				
203 Project vergroenen Vredesplein	221			
Totaal lasten	221	0	0	0
Programma 3: Economie				
304 Uitvoeringagenda Centrumvisie	75	75		
Leisure InvesteringsFonds (LOF)	12	12		
Totaal lasten	87	87	0	0

Programma 5: Sport, cultuur en recreatie				
514 Project Westelijke Langstraat	100			
Totaal lasten	100	0	0	0
Programma 6: Sociaal domein				
631 Implementatieplan samen redzaam (incidenteel)	1.650	432	200	
Implementatie Wmo beleidsplan	135	240		
Implementatie Wmo beleidsplan / personele inzet	347	147		
631 Incidentele dekking uit bestaande middelen / SPUK	-1.046	-817		
Totaal lasten	1.086	2	200	0
Programma 7: Volksgezondheid en milieu				
Impuls projecten duurzaamheid (coalitieakkoord)	25			
Project aanbrenge verharding paden begraafplaatsen	64			
Totaal lasten	89	0	0	0
Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
811 Project deregulering omgevingswet	250			
Totaal lasten	250	0	0	0
813 Snippergroen	-45	-45	-45	-45
Totaal baten	-45	-45	-45	-45
Overige incidentele lasten en baten (met effect op structureel saldo)				
Totaal incidentele lasten	2.348	204	200	0
Totaal incidentele baten	1.763	-45	-45	-45
Saldo	4.111	159	155	-45
A + B Totaal incidentele lasten	48.416	37.963	8.646	4.801
A + B Totaal incidentele baten	-	-	-	-
	44.305	37.804	8.491	4.846
NIEUWE REEKS: Saldo incidentele baten en lasten	4.111	159	155	-45

Overzicht mutaties structurele reserves				
bedragen * € 1.000	2025	2026	2027	2028
Programma 0: Bestuur en ondersteuning				
950 Storting reserve Personeelsfeest	14	14	14	14
Totaal lasten	14	14	14	14
950 Onttrekking reserve Personeelsfeest			70	
Totaal baten	0	0	70	0
Programma 2: Verkeer, vervoer en waterstaat				
952 Storting reserve onderhoud wegen	300	300	300	300
Totaal lasten	300	300	300	300
952 Onttrekking reserve onderhoud wegen	300	300	300	300
Totaal baten	300	300	300	300

Programma 5: Sport, cultuur en recreatie				
955 Storting verduurzaming vastgoed: RVS armaturen Olympiabad	12	12	12	12
Storting verduurzaming vastgoed: 5 locaties met DUMAVA	10	10	10	10
Totaal lasten	22	22	22	22
Programma 6: Sociaal Domein				
955 Onttrekking toegankelijkheid accommodaties	5	5	5	5
Onttrekking verduurzaming vastgoed Den Bolder	22	22	22	22
Totaal baten	27	27	27	27
Programma 7: Volksgezondheid en milieu				
957 Storting reserve milieusubsidies: recht van opstal biomassacentrale	31	31	31	31
Storting reserve milieusubsidies: Eneco en Langstraat Energie	16	16	16	16
Totaal lasten	47	47	47	47
957 Mutaties reserves beleidsveld 7				
Onttrekking reserve duurzaamheid: klimaatadaptatiefonds	50	50	50	50
Onttrekking reserve Grondexploitatie / geluidsbeleid	18	18	18	18
Totaal baten	68	68	68	68
Totaal structurele lasten	383	383	383	383
Totaal structurele baten	395	395	465	395
Saldo	-12	-12	-82	-12

Algemeen bij deze toelichting voor de begroting 2025 Waalwijk

De in het overzicht incidentele baten en lasten opgenomen posten worden één voor één toegelicht, **behalve die van € 75.000 en lager**; dit is zo ook opgenomen in artikel 5.3 van onze Financiële verordening 2023.

A. Budgettair neutrale incidentele lasten en baten

Mutaties Grondexploitatie

De lasten en baten grondexploitatie zijn bepaald door de jaarschijven 2025 - 2028 van de in de jaarrekening 2023 bijgestelde grondexploitaties op te tellen. Jaarlijks wordt gelijktijdig met het opstellen van de jaarrekening een Nota grondexploitatie opgesteld. Hierin wordt een financieel inzicht gegeven in de lopende en mogelijk ook toekomstige complexen binnen de grondexploitatie.

Incidentele lasten gedekt uit reserves

In de begroting zijn incidentele lasten opgenomen die gedekt worden uit (incidentele) bijdragen vanuit reserves. Het betreft posten die gedekt worden uit de algemene reserve, de beleidsreserve, de reserve grondexploitatie, de reserve onderwijshuisvesting (tijdelijke huisvesting), de reserve onderwijsachterstandsbeleid, de reserve Schoenenkwartier, de reserve Sociaal Domein, de reserve Duurzaamheid en de reserve Noodverblijfsituaties.

Incidentele lasten en baten SPUK (excl. deel implementatie sociaal domein)

Vanuit het rijk zijn Specifieke Uitkeringen (SPUK's) voor 2025 en 2026 beschikbaar gesteld die voor een bepaald doel ingezet moeten worden. Het betreft als eerste de "Brede SPUK" (in totaal over 2 jaar: € 2.548.000), waarvan een deel wordt ingezet voor de implementatie van de Koers Sociaal Domein ("Samen redzaam"); zie onder programma 6 hierna.

Daarnaast is in 2025 € 890.000 aan CDOKE-middelen (Capaciteit decentrale Overheden voor

Klimaat en- Energiebeleid) beschikbaar gesteld.

B. Overige incidentele lasten en baten (met effect op structureel saldo)

Programma 0: Bestuur en ondersteuning

Lasten robuuste HR-capaciteit salarisadministratie

Een goede salarisadministratie is een basisvoorwaarde voor een goed functionerend ambtelijk apparaat. Deze kosten zijn te relateren aan de nakoming van wettelijke verplichtingen op grond van het Burgerlijk Wetboek (i.c. het arbeidsrecht), CAO en lokale regelingen. In 2022 is besloten om de salarisverwerking extern te organiseren. Dit onder gelijktijdige vervanging van de e-HRM-software. Inmiddels is geleden dat de aanbestede e-HRM-software niet voldoet aan het programma van eisen en stand der techniek. Er moet (wederom) worden overgeschakeld naar een nieuw pakket, hetgeen incidenteel tot extra lasten leidt van € 315.000 in 2025 en € 115.000 in 2026.

Baten algemene uitkering: eenmalige korting gemeentefonds 2025

In de Meicirculaire 2024 is de nieuwe financieringssysteem (op basis van het BBP in plaats van "trap op trap af systeem") naar voren gehaald (van 1 juli 2027 naar 1 januari 2024). Het nadeel wat hierdoor voor gemeenten ontstaat wordt door het Rijk voor 2024 volledig gecompenseerd, en voor 2025 slechts voor de helft. Dit betekent dat gemeenten in 2025 eenmalig € 675 miljoen minder algemene uitkering ontvangen dan was voorzien in de laatste circulaire. Voor Waalwijk gaat het om een bedrag van € 1.808.000 in 2025. Deze eenmalige daling van het gemeentefonds in 2025 mag als incidenteel worden gezien. Gemeenten mogen de eenmalige daling aanmerken als negatieve incidentele baat.

Programma 5: Cultuur, recreatie en sport

Lasten recreatief project Westelijke Langstraat

In de Westelijke Langstraat gewerkt aan het beleefbaar maken van de natuur en de cultuurhistorie van het gebied. Onder meer met wandelingen, speciale routes en middels de slagkrachtprojecten is hier al een eerste aanzet voor gedaan. Daarnaast wordt er een pleisterplaats gerealiseerd om veilig te parkeren. Om dit gebied nog beleefbaarder te maken wordt eenmalig budget ingezet voor nog meer interactieve elementen, voor het opknappen van de Eendenkooi en om het mogelijk te maken dat men veilig kan oversteken. Hiervoor is een eenmalig budget van € 100.000 voor nodig.

Lasten project vergroenen Vredesplein

Het Vredesplein in Waalwijk wordt vergroend. Het verwijderen van de huidige (nog niet afgeschreven) verharding en meubilair kost € 221.000.

Programma 6: sociaal domein

Lasten en baten Implementatie Koers Sociaal Domein ("Samen redzaam") / Wmo-beleidsplan

De implementatie van de koers sociaal domein is uitgewerkt in het implementatieplan 'Samen Redzaam' 2024-2027. Met deze beweging beogen we de sociale basis te versterken, de samenredzaamheid te vergroten en ook de afhankelijkheid van hulpverleners en zorg te verkleinen zodat het sociaal domein in zijn geheel beheersbaar blijft, en de zorg toegankelijk voor die mensen die dat echt nodig hebben. Omdat we op trede 2 en 3 zo weinig beschikbaar hebben is hier echt een investering nodig. Voor de implementatie van de Koers met de implementatie van het Wmo-beleidsplan zijn incidenteel extra middelen nodig, met deels een financiering uit SPUK's in 2025 en 2026.

Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Lasten en baten project vergunningverlening a.g.v. omgevingswet (actualisatie begroting 2023)

Uit een benchmarkonderzoek is gebleken dat onze huidige capaciteit onvoldoende is na invoering van de omgevingswet. Door parallel in te zetten op deregulering is de verwachting

dat we op termijn (2026) weer afkunnen met de huidige capaciteit. Voor de jaren 2023 – 2025 wordt voor het project deregulering a.g.v. omgevingswet € 250.000 per jaar ingezet.

C. Mutaties structurele reserves

Bij beleidsveld 2 staat in deze primaire begroting 2025 nog een storting en onttrekking in de reserve onderhoud wegen van € 300.000 per jaar. Inmiddels heeft de raad op 17 september 2024 bij het beleidsplan onderhoud wegen besloten de reserve onderhoud wegen per 1 januari 2025 om te vormen tot voorziening (planmatig) onderhoud wegen. Daarmee komen de structurele stortingen en onttrekkingen in deze reserve in de begroting te vervallen.

Meerjarenbegroting 2025-2028

Meerjarenbegroting 2025 - 2026 - 2027 - 2028

Deze begrotingsjaren zijn samengesteld vanuit:

- De bestendiging van bestaand beleid (geen budgetaanpassingen).
- Volledige verwerking van alle financiële gevolgen van het Voorjaarsbericht 2024, Kadernota 2025 en de Meicirculaire 2024.
- Het volledig ramen van alle lasten (kapitaallasten en exploitatielasten) voortkomend uit nieuw beleid.
- Geen ramingen wegens onderuitputtingen van kapitaallasten en personeelslasten.
- Een stelpost van structureel jaarlijks € 75.000 extra in verband met het onderhoud wegens areaaluitbreiding.
- Het toevoegen van mutaties voor de jaarschijf 2028 in de algemene uitkering en voor kapitaallasten IUP en verduurzaming vastgoed.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Primaire begroting 2025	Mutatie_2026_tov_2025	MJB 2026	Mutatie_2027_tov_2026	MJB 2027	Mutatie_2028_tov_2027
PR001 Bestuursorganen: Raad	806	0	806	0	806	
PR002 Bestuursondersteuning raad&rekenkamer	984	0	984	0	984	
PR003 College van B&W	1.407	0	1.407	0	1.407	
PR004 Publiekszaken	1.429	0	1.429	0	1.429	
PR005 Leges publiekszaken	-602	0	-602	0	-602	
PR006 Verkiezingen	137	-1	136	0	136	
PR007 Representatie	117	0	117	0	117	
PR008 Communicatie	125	0	125	0	125	
PR010 Bestuurlijke samenwerkingint.contacten	961	-50	911	0	911	
PR020 Overhead	-65	0	-65	0	-65	
PR021 Huisvesting	1.699	-43	1.656	1	1.657	-5
PR022 ICT algemeen	2.013	25	2.038	25	2.063	
PR023 Algemene personeelskosten	2.574	-169	2.405	91	2.496	-8
PR024 Algemene organisatiekosten	1.197	0	1.197	0	1.197	
PR025 Directie	659	0	659	0	659	
PR026 Concern en strategie	2.378	-400	1.978	-110	1.868	
PR027 Financien & Inkoop	2.231	-35	2.196	-200	1.996	
PR028 HRM en ondersteuning	2.796	-200	2.596	-115	2.481	
PR029 ICT	1.937	-6	1.931	0	1.931	
PR030 Informatiebeheer en facilitaire zkn	1.834	0	1.834	-75	1.759	
PR061 OZB woningen	-6.812	-50	-6.862	-47	-6.909	-4
PR062 OZB niet-woningen	-8.110	-49	-8.158	-30	-8.188	-21
PR101 Brandweer en rampenbestrijding	3.639	-1	3.638	-1	3.637	-
PR102 Openbare orde en veiligheid	2.158	-60	2.098	-7	2.090	
PR103 Dierenbescherming	48	0	48	0	48	
PR104 Parkeertoezicht	338	0	338	0	338	
PR201 Straatreiniging	645	22	667	-3	663	1
PR202 Gladheidsbestrijding	177	-10	167	0	167	2
PR203 Onderhoud wegenstraten en pleinen	4.526	67	4.593	146	4.739	
PR204 Openbare verlichting	1.037	-2	1.034	-2	1.032	-
PR205 Verkeersmaatregelen	1.309	104	1.413	-115	1.298	-4
PR206 Parkeervoorzieningen	630	-41	589	39	628	-4

Exploitatie	Primaire begroting 2025	Mutatie_2026_tov_2025	MJB 2026	Mutatie_2027_tov_2026	MJB 2027	Mutatie_2028_tov_2027
PR207 Parkeervergunningenheffingen	-1.337	40	-1.297	-40	-1.337	4
PR208 Exploitatie havencomplex	439	-2	437	-2	435	
PR209 Afwatering waterlossingen etc.	393	-19	374	0	374	
PR210 Recreatieve havens	6	8	14	0	14	
PR301 Straatmarkten	71	0	71	0	71	
PR302 Opbrengst straatmarkten	-33	0	-33	0	-33	
PR303 Economische ontwikkeling	468	0	468	0	468	
PR304 Bedrijfsloket en -regelingen	473	0	473	-75	398	
PR305 Economische promotie	284	0	284	-12	272	
PR401 Leerlingenvervoer	1.635	0	1.635	0	1.635	
PR402 Leerplicht	212	0	212	0	212	
PR403 Openbare basisonderwijs excl.huisvesting	1	0	1	0	1	
PR404 Bijzonder basisonderwijs excl.huisvest.	27	0	27	0	27	
PR406 Huisvesting openbaar basisonderwijs	304	372	676	-2	673	-37
PR407 Huisvesting bijzonder basisonderwijs	1.441	-11	1.429	543	1.972	-1
PR408 Huisvesting speciaal basisonderwijs	137	-32	105	-1	104	-
PR409 Huisvesting voortgezet onderwijs	2.539	0	2.539	79	2.618	
PR410 Huisvesting onderwijs algemeen	197	-31	167	-109	58	-
PR411 Lokaal onderwijsbeleid	789	-100	689	-330	359	
PR412 Volwasseneneducatie	1	0	1	0	1	
PR501 Zwembaden	1.364	-4	1.360	10	1.370	-1
PR502 Sporthallen en sportzalen	1.317	-2	1.315	16	1.331	-
PR503 Sportparken	985	12	997	87	1.085	-4
PR504 Onderhoud openbaar groen	6.171	-73	6.098	112	6.210	2
PR505 Evenementen en kermissen	152	0	152	0	152	
PR506 Recreatieve voorzieningen	554	-182	373	-10	363	
PR507 Openbare leeszaal en bibliotheek	1.259	2	1.261	2	1.262	
PR508 Mediabeleid	92	0	92	-21	71	
PR509 Kunst en kunstzinnige vorming	2.533	3	2.536	3	2.538	
PR510 Oudheidkunde en volksfeesten	59	0	59	0	59	

Exploitatie	Primaire begroting 2025	Mutatie_2026_tov_2025	MJB 2026	Mutatie_2027_tov_2026	MJB 2027	Mutatie_2028_tov_2027
PR511 Sportbeleid	914	18	932	-18	914	
PR512 Monumenten en archeologie	250	0	250	0	250	
PR513 Gemeentearchief	444	88	532	-42	490	
PR514 Schoenenkwartier	1.358	-188	1.169	0	1.169	
PR603 Stedelijke werkgelegenheidsprojecten	0	0	0	0	0	
PR604 Sociaal cultureel werk	260	0	260	0	260	
PR605 Maatschappelijke werk	723	0	723	79	802	
PR606 Ouderenbeleid	161	0	161	0	161	
PR607 Integratiebeleid	318	0	318	0	318	
PR608 Samenlevingsopbouw	1.621	-150	1.471	-500	971	
PR609 Jeugdwerk	1.575	-2	1.573	-8	1.565	
PR610 Kinderopvang	671	0	671	0	671	
PR611 Woonzorgzones	258	0	258	0	258	
PR612 Maatschappelijke zorg en begeleiding	130	0	130	0	130	
PR613 Participatiewet	608	24	632	24	656	2
PR614 Inkomensvoorzieningen	198	0	198	0	198	
PR615 Minimabeleidarmoedebeleid	3.552	124	3.676	-25	3.651	
PR616 Uitstroombevordering	12.437	-242	12.195	-31	12.164	-20
PR630 Samenkracht en burgerparticipatie	816	0	816	-250	566	
PR631 Toegang sociaal domein	7.835	-1.485	6.350	-60	6.290	-43
PR633 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.155	-20	1.135	0	1.135	
PR634 Maatwerk dienstverlening 18+	11.984	-581	11.403	10	11.413	
PR635 Maatwerk dienstverlening 18-	14.707	-1.397	13.310	0	13.310	
PR636 Geëscaleerde zorg 18-	976	-5	971	0	971	
PR701 Volksgezondheid (openbare ruimte)	156	0	156	4	160	
PR702 Vuilophaal en -afvoer	3.322	0	3.322	0	3.322	
PR703 Reinigingsrechtafvalstoffenheffing	-4.889	0	-4.889	0	-4.889	
PR704 Begraafplaatsen	632	-25	607	0	606	
PR705 Begraafplaatsrechten	-390	0	-390	0	-390	
PR706 Riolering en	3.485	19	3.504	-13	3.491	-1

Exploitatie	Primaire begroting 2025	Mutatie_2026_tov_2025	MJB 2026	Mutatie_2027_tov_2026	MJB 2027	Mutatie_2028_tov_2027
waterzuivering						
PR707 Rioolrechten	-5.275	0	-5.275	0	-5.275	
PR708 Milieu	1.770	0	1.770	0	1.770	
PR709 Volksgezondheid: subsidiesbijdragen	2.293	1	2.294	0	2.294	
PR710 Jeugdgezondheidszorg	75	0	75	0	75	
PR711 Jeugd en gezin WMO	193	0	193	0	193	
PR712 Duurzaamheid	826	-313	513	-1	513	
PR801 Opbrengst omgevingsvergunningen	-1.397	0	-1.397	0	-1.397	
PR802 Vergunningen	12	0	12	0	12	
PR804 Gebiedsgericht werken	463	-1	462	-6	456	
PR805 Gegevensbeheer belastingen	57	0	57	0	57	
PR806 Leningen woningbouw	110	0	110	0	110	
PR807 Werkzaamheden GEO registratie	360	0	360	0	360	
PR808 Stedelijke vernieuwing	36	0	36	0	36	
PR809 Wonen	280	0	280	0	280	
PR810 Ruimtelijke beleidsplannen	1.604	-80	1.524	0	1.524	
PR811 Bouwen	2.398	-285	2.113	0	2.113	
PR812 Erfpachtsgronden	-187	0	-187	0	-187	
PR813 Beheer diverse percelen	-511	0	-511	0	-511	
PR814 Vastgoed diverse panden	124	-65	59	32	91	
PR848 Kosten gronden vaste activa	240	0	240	40	280	
PR849 Faciliterend grondbeleid	0	0	0	0	0	
PR851 Algemene kosten bouwgrondexploitatie	100	0	100	0	100	
PR852 Bouwgrondexploitatie Wonen	0	0	0	0	0	
PR853 Grondexpl.bedrijven- en winkelgebieden	0	0	0	0	0	
PR905 Verblijfsbelasting	-485	0	-485	0	-485	
PR906 Hondenbelasting	-236	0	-236	0	-236	
PR907 Forensenbelasting	33	0	33	0	33	
PR908 Reclamebelasting	0	0	0	0	0	
PR909 Beleggingen en deelnemingen	-77	0	-77	0	-77	

Exploitatie	Primaire begroting 2025	Mutatie_2026_tov_2025	MJB 2026	Mutatie_2027_tov_2026	MJB 2027	Mutatie_2028_tov_2027
PR911 Rente en Treasury (leningen korter 1jr)	310	0	310	0	310	
PR912 Rente (leningen gelijk of langer 1jr)	-233	0	-233	0	-233	
PR913 Onvoorziene lasten	100	0	100	0	100	
PR914 Algemene uitkering	112.468	7.000	105.468	-461	105.929	-28
PR915 Algemene baten en lasten	610	569	1.179	1.135	2.314	1.96
PR916 Heffing precariorechten	-97	0	-97	0	-97	
PR942 Vennootschapsbelasting	773	-194	580	-580	0	
PR950 Mutaties reserves beleidsveld 0	0	0	0	0	0	
PR971 KP Huisvesting	0	0	0	0	0	
PR972 KP ICT Algemeen	0	0	0	0	0	
PR973 KP Algemene personeelskosten	0	0	0	0	0	
PR974 KP Algemene organisatiekosten	0	0	0	0	0	
PR975 KP directie	0	0	0	0	0	
PR981 KP Sportbedrijf	0	0	0	0	0	
PR982 KP Buitendienst	0	0	0	0	0	
PR985 KP Concern & strategie	0	0	0	0	0	
PR986 KP Programmas en Projecten	0	0	0	0	0	
PR987 KP Financiën en Inkoop	0	0	0	0	0	
PR988 KP HRM en ondersteuning	0	0	0	0	0	
PR989 KP Team ICT	0	0	0	0	0	
PR990 KP Informatiebeheer en facilitaire zkn	0	0	0	0	0	
PR991 KP Publiekszaken	0	0	0	0	0	
PR992 KP WYZ	0	0	0	0	0	
PR993 KP Vergunningverlening en belastingen	0	0	0	0	0	
PR994 KP Leefbaarheid toezicht en handhaving	0	7	7	0	7	
PR995 KP Ontwerp openbare ruimte	0	0	0	0	0	
PR996 KP Beheer openbare ruimte en vastgoed	0	0	0	0	-1	
PR997 KP Maatschappelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0	
PR998 KP Ruimte economie en werk	0	1	1	0	1	

Exploitatie	Primaire begroting 2025	Mutatie_2026_tov_2025	MJB 2026	Mutatie_2027_tov_2026	MJB 2027	Mutatie_2028_tov_2027
Saldo van lasten en baten	3.800	1.901	5.702	-825	4.877	21
PR950 Mutaties reserves beleidsveld 0	-1.205	344	-862	510	-352	7
PR951 Mutaties reserves beleidsveld 1	-25	0	-25	0	-25	
PR952 Mutaties reserves beleidsveld 2	-261	0	-261	0	-261	-6
PR954 Mutaties reserves beleidsveld 4	-485	-253	-738	27	-711	37
PR955 Mutaties reserves beleidsveld 5	-447	162	-285	17	-269	
PR956 Mutaties reserves beleidsveld 6	-926	150	-776	750	-26	
PR957 Mutaties reserves beleidsveld 7	-421	400	-21	0	-21	
PR958 Mutaties reserves beleidsveld 8	-330	330	0	0	0	-24
PR962 Mutaties reserves GREX beleidsveld 8	-100	0	-100	0	-100	
PR963 Saldo na bestemming	0	0	0	0	0	
Mutaties reserves	-4.201	1.132	-3.069	1.303	-1.765	14
Saldo na mutaties reserves	-400	3.033	2.633	478	3.111	36

Begrotingspositie

Het begrotingjaar 2025 is structureel sluitend. Vanaf 2026 is dat niet het geval, vooral door de forse daling van de algemene uitkering ("ravijnjaar").

In de eerdere paragraaf "Begroting 2025-2028 op hoofdlijnen" is aangegeven hoe we daar richting Kadernota 2026 mee omgaan.

De jaarrekeningresultaten van de afgelopen jaren waren zonder uitzondering positief.

Begroting 2025

In de begroting zijn de effecten van de Meicirculaire van het gemeentefonds verwerkt en meerjarige berekeningen zijn gemaakt op basis van constante prijzen. De volledige kapitaallasten van alle investeringen, ook van de voorgenomen investeringen in Insteekhaven en GOL en de volledige jaarschijven van het IUP 2023-2024 zijn in de begroting verwerkt. Alle bijdragen in gemeenschappelijke regelingen, waaronder Baanbrekers, zijn volledig en zonder incidentele dekking in de begroting verwerkt. De begroting bevat een post van € 100.000 voor onvoorziene uitgaven. Van het begrotingsjaar 2025 kunnen we het volgende beeld geven:

Bedragen x € 1.000

	LASTEN	BATEN	SALDO
Beleidsveld 0 - Bestuur en ondersteuning	29.405	-134.142	-104.737
Beleidsveld 1 - Veiligheid	6.182	-25	6.157
Beleidsveld 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat	9.685	-1.177	8.508
Beleidsveld 3 - Economie	34.667	-33.856	811
Beleidsveld 4 - Onderwijs	9.813	-2.345	7.468
Beleidsveld 5- Sport, cultuur	23.177	-5.779	17.398
Beleidsveld 6 - Sociaal domein	76.334	-17.756	58.578
Beleidsveld 7 - Volksgezondheid en milieu	15.367	-13.783	1.584
Beleidsveld 8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	11.102	-7.269	3.833
Totaal van de beleidsvelden inclusief reserves	215.732	-216.132	-400
Algemene dekkingsmiddelen (taakvelden 0.5 / 0.61 / 0.62 / 0.64 en 0.7)	1.121	-128.511	-127.390
Overhead (taakveld 0.4)	19.570	-191	19.379
Heffing vennootschapsbelasting (taakveld 0.9)	773	0	773
Onvoorzien (taakveld 0.8)	710	0	710
Totaal algemene dekkingsmiddelen etc.	22.174	-128.702	-106.528
Subtotaal exclusief algemene dekkingsmiddelen etc..	193.558	-87.430	106.128
Totaal van de beleidsvelden	215.732	-216.132	-400
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.532	-5.733	-4.201
Geraamd resultaat 2025 (= begrotingsbeeld)	214.200	-210.399	3.801

Bezittingen en vermogen

Vervangingsinvesteringen

In 2025 zal een aantal bedrijfsmiddelen worden vervangen. Deze vervangingen moeten plaatsvinden om de lopende bedrijfsprocessen doorgang te laten vinden. Met de vervanging is dus alleen sprake van handhaving van bestaand beleid. Om die reden is het niet meer noodzakelijk dat de betreffende investeringen via afzonderlijke begrotingswijzigingen aan de raad worden voorgelegd.

Derhalve is het uitgangspunt dat de raad, met het vaststellen van de begroting 2025, tevens goedkeuring verleent aan de jaarschijf 2025 van het "overzicht vervangingsinvesteringen". Indicatief zijn ook de voorziene vervangingsinvesteringen voor de jaren 2026 - 2028 opgenomen.

Overigens is het geen automatisme dat onmiddellijk nadat investeringen afgeschreven zijn, vervanging plaatsvindt. Niet altijd is dit nodig. Er worden afwegingen gemaakt over nut en noodzaak, waarbij de te verwachten hogere onderhoudskosten bij het langer in bedrijf houden van bedrijfsmiddelen worden afgezet tegen de kapitaallasten van nieuwe aanschaffingen. Indien het niet noodzakelijk is om tot vervanging over te gaan, kunnen de vrijvallende kapitaallasten worden ingezet ter dekking van hogere onderhoudskosten of vrijvallen ten gunste van het rekeningresultaat.

Niet altijd is het mogelijk om te vervangen tegen oorspronkelijke aanschafwaarde. Ook komt het voor dat de kosten van vervanging gedekt kunnen worden uit het vrijvallend oorspronkelijk krediet + restwaarde van het te vervangen bedrijfsmiddel, maar de

restwaarde niet als dekkingsmiddel kan worden ingezet omdat verkoopopbrengsten uit bedrijfsmiddelen volgens de voorschriften als incidentele baat in de exploitatie moeten worden verantwoord. Indien vervanging niet binnen de vrijvallende investeringsmiddelen en/of kapitaallasten heeft kunnen plaatsvinden, maakt het college daarvan bij het Voorjaars- dan wel Najaarsbericht in de afwijkingenrapportage melding.

Omschrijving bedrag x €1,00	Jaar	Afschrijvings-termijn	Investering (exclusief BTW)	SPUK bijdrage	Kapitaal-lasten
Kunstgrasveld WSC afschr.termijn 10jr*	2025	10	124.609	-21.626	11.586
Sportparken VI 2025*	2025	30	115.004	-19.959	4.594
SV capelle renovatie veld 1*	2025	15	31.973	-5.595	2.611
SV Capelle drainage veld 1*	2025	30	29.768	-5.209	1.439
SV Capelle klimaatadaptieve maatregelen veld 1*	2025	30	18.743	-3.280	906
NEO renovatie veld 1*	2025	15	31.973	-5.595	2.611
NEO drainage veld 1*	2025	30	29.768	-5.209	1.439
NEO Topdrain/peilgestuurde drainage veld 1*	2025	15	18.743	-3.280	1.531
WSC renovatie veld 5*	2025	15	31.973	-5.595	2.611
WSC drainage veld 5*	2025	30	29.768	-5.209	1.439
WSC Topdrain/peilgestuurde drainage veld 5*	2025	15	18.743	-3.280	1.531
WSC klimaatadaptieve maatregelen veld 5*	2025	30	18.743	-3.280	906
Houtversnipperaar Klumasnipperkar+versnipperaar A5	2025	11	51.392		4.286
Quad met hete lucht O79	2025	11	23.962		2.538
Mc Lean stoomreiniger A2	2025	11	37.693		3.898
Opbouw Tooltrack M 01	2025	11	85.475		8.839
vervanging V65 22-BHD-8 vrachtwagen+haakarmsysteem	2025	11	320.565		33.149
Vervanging V64 04-BHD-8 vrachtwagen+haaksysteem	2025	11	320.565		33.149
Veeg/zuig centrummachine V6 2015/021 Hako	2025	11	94.355		9.757
Ondergrondse restafvalcontainers	2025	10	2.055.665		236.401
Vervangings invest. minicontainers	2025	10	41.554		4.675
IWW2025 Risicoriolen	2025	40	466.666		17.500
IWW2025 Verbetermaatregelen	2025	40	250.000		9.375
IWW2025 Vervanging gemalen	2025	15	100.000		7.917
VI Microstation IBOR	2025	5	130.101		27.646
VI inventaris Bibliotheek	2025	15	24.266		1.921
VI inrichting de Leest	2025	15	75.185		5.952
VI audiovis.midd.nw raadszaal	2025	5	216.596		46.595
VI I&A hardware	2025	3	286.371		99.036
VI I&A software	2025	5	125.857		26.745

Omschrijving bedrag x €1,00	Jaar	Afschrijvings-termijn	Investering (exclusief BTW)	SPUK bijdrage	Kapitaal-lasten
Kassa registratie systeem Zwembad Gastrofix*	2026	3	48.332	-8.388	13.814
Vervanging tractor sport vvWSC	2026	10	34.407		3.199
Renovate voetbalveld *	2026	20	62.186	-12.494	3.867
Toplaag atletiekbaan ACW'66*	2026	10	712.257	-123.615	80.055
Sportparken VI 2026*	2026	30	120.754	-20.957	4.824
VI Sportpakket (recreatex)*	2026	5	102.547	-17.798	18.221
VI bedrijfsauto Sport opel Combo	2026	11	26.200		2.775
SV Capelle renovatie veld 3*	2026	15	33.571	-5.875	2.742
SV Capelle klimaatadaptieve maatregelen veld 3*	2026	30	19.680	-3.444	951

Baardwijk renovatie veld 1*	2026	15	33.571	-5.875	2.742
Baardwijk drainage veld 1*	2026	30	31.256	-5.470	1.511
Baardwijk Topdrain/peilgestuurde drainage veld 1*	2026	15	19.680	-3.444	1.607
Baardwijkklimaatadaptieve maatregelen veld 1*	2026	30	19.680	-3.444	951
WSC renovatie veld 4*	2026	15	33.571	-5.875	2.742
WSC Topdrain/peilgestuurde drainage veld 4*	2026	15	19.680	-3.444	1.607
WSC klimaatadaptieve maatregelen veld 4*	2026	30	19.680	-3.444	951
VI V66 87-BHX-2 VW crafter	2026	11	107.250		11.359
VI V68 24-BHX-1 VW crafter	2026	11	107.250		11.359
VI V67 85-BHX-2 VW crafter	2026	11	107.250		11.359
V74 V-470-DL Peugeot boxer Pick up 1 groen	2026	11	46.898		4.967
V73 V-758-DL Peugeot boxer Pick up 2 groen	2026	11	46.898		4.967
V72 V-246-DK Peugeot boxer Pick up 3 groen	2026	11	46.898		4.967
V71 Renault Maxity V-473-BX groen	2026	11	83.848		8.880
V70 Renault Maxity V-474-BX groen	2026	11	83.848		8.880
V69 Renault Maxity V-475-BX groen/gladheid	2026	11	83.848		8.880
V79 V-951-FH Opel combo werkpl.monteur	2026	11	25.900		2.743
V84 V950-FH Bestelauto opel combo	2026	11	25.900		2.743
V80 V946-FH Opel combo groen	2026	11	25.900		2.743
V81 V948-FH Opel combo grijs markten/even.	2026	11	25.900		2.743
V75 Bomenbus	2026	11	50.051		5.301
V76 Bomenbus	2026	11	50.051		5.301
V77 Bomenbus	2026	11	50.051		5.301
VI2016 Perscontainer PC3	2026	11	51.310		5.434
VI2016 Ge-jo blok W 46	2026	11	44.469		4.710
VI2016 Poopscoop frontaanbouw M 01	2026	11	31.846		3.373
V78 V-794-BH storingsdienstbus	2026	11	63.806		6.758
V83 V-947-FH opel combo grijs coördinator	2026	11	25.900		2.743
VI Onkruidbrander W45	2026	11	34.207		3.623
Vervangings invest. minicontainers	2026	10	44.261		5.090
IWW2026 Risicoriolen	2026	40	466.666		14.897
IWW2026 Verbetermaatregelen	2026	40	250.000		7.980
IWW2026 Vervaning gemalen	2026	15	100.000		7.353
VI inventaris Bibliotheek	2026	15	25.479		2.081
VI inrichting de Leest	2026	15	78.945		6.447
VI I&A hardware	2026	3	305.047		106.258
VI I&A software	2026	5	134.065		28.824

Omschrijving bedrag x €1,00	Jaar	Afschrijvings-termijn	Investering (exclusief BTW)	SPUK bijdrage	Kapitaal-lasten
Renovatie grassportveld WSC veld 5*	2027	20	45.846	-7.957	2.368
Sportparken VI 2027*	2027	30	126.792	-22.005	5.065
VI Maaimachine John Deere MO 2	2027	11	83.965		8.893
Nieuwe centrummachine Hako afwijk	2027	9	101.229		15.980
Zoutstrooier 1	2027	11	45.510		4.706
Zoutstrooier 2	2027	11	50.945		5.268
Zoutstrooier 3	2027	11	50.945		5.268

Zoutstrooier 4	2027	11	50.945		5.268
Zoutstrooier 5	2027	11	58.995		6.101
Perscontainer Milieustraat 2017/103 PC4	2027	11	37.604		3.983
Vervangings invest. minicontainers	2027	10	44.511		5.119
IWW 2027 Risicoriolen	2027	40	466.666		14.897
IWW 2027 Verbetermaatregelen	2027	40	250.000		7.980
IWW 2027 Vervanging gemalen	2027	15	100.000		7.353
VI inventaris Bibliotheek	2027	15	26.753		2.185
VI inrichting de Leest	2027	15	82.892		6.770
VI I&A hardware	2027	3	306.767		106.857
VI I&A software	2027	5	134.821		28.987

Omschrijving bedrag x €1,00	Jaar	Afschrijvings- termijn	Investering (exclusief BTW)	SPUK bijdrage	Kapitaal- lasten
Kunstgrasveld hockey veld 2 (zandveld)	2028	10	589.702	102.268	66.341
Toplagen sportvelden	2028	10	341.365	59.245	32.479
Hoogwerker W47 Hybrid AWD	2028	11	87.598		9.058
Dieplader voor hoogwerker VI A77	2028	11	25.549		2.642
VI huisvuilwagen V88	2028	11	313.577		32.427
Veiligheidshekwerk Milieustraat	2028	11	72.998		7.549
Minos MiniTrac	2028	11	49.055		5.073
VI minicontainers	2028	10	46.069		4.929
VI I&A hardware	2028	3	317.504		110.597
VI I&A software	2028	5	139.540		30.001
VI aanschaf en implemenatie KCC	2028	5	90.949		19.327

* De investeringen met betrekking tot sport zijn inclusief BTW in dit overzicht opgenomen, omdat met ingang van 1 januari 2019 sport vrijgesteld is van BTW. Hiertegenover staat een te verwachten inkomst van de SPUK-regeling (Specifieke Uitkering Sport), zijnde 17,5% van het bedrag incl. BTW. De kapitaallast is berekend over het netto-investeringsbedrag. Hier is echter wel sprake van enig risico, omdat het Rijk een budget beschikbaar heeft gesteld voor de SPUK, en dat bij overvraging van het budget het percentage naar beneden zal worden bijgesteld.

Nieuwe investeringen

Ook de lasten verband houdend met nieuwe investeringen zijn in de (meerjaren)begroting verwerkt. Door vaststelling van de begroting geeft u de intentie aan deze investeringen te gaan uitvoeren.

De definitieve besluitvorming door de raad over investeringen zal eerst plaatsvinden op basis van voorstellen die het college in de loop van het begrotingsjaar zal voorleggen.

Het overzicht van nieuwe investeringen:

Omschrijving (bedragen * € 1)	Investing	Planning*
Raad 12 september 2024 (begr.wijz.2024/025)		
Asfalteren paden begraafplaatsen (motie raadsvergadering 15 juli 2021)	536.000	2025
KN2025 NV1.07 aanbrengen verharding paden begraafplaats	427.000	2025
KN2025 NV1.07 aanbrengen verharding paden begraafplaats	473.000	2027
Beschikbaarstellen bij begroting 2025 begrotingswijziging 2025/001)		
KN2025/O3.03 wachtgedeelte stadhuis	40.000	2025
KN2025 NV1.09 speeltoestellen	560.000	2025
KN2025 NV1.09 speeltoestellen	900.000	2026
KN2025 NV1.09 speeltoestellen	900.000	2027
KN2025/NV3.05 uitbreiden meubilair stadhuis	45.000	2025
KN2025/NV3.05 vervangen meubilair stadhuis (2025-2028)	per jaar 60.000	2025-2028
Overige nieuwe investeringen		
Renovatie zwembad Zidewinde (kadernota 2016)* (vb krediet 80.000 beschikbaar gesteld 2024/005)	343.500	2025
KN2025 NV1.30 Geluidsscherm A59	500.000	2025
KN2025/NV1.28 Cruyff Court Landgoed Driessen/Muzenkamer	500.000	2025
KN2025 NV1.11 Renovatie jachthaven Waspik	1.500.000	2025
Renovatie grasvelden	800.000	2027
Renovatie Sporthallen (sportcentrum Waspik, Coalitieprogramma 2018-2022))*	3.030.000	2027
Op 17 december 2020 is voorbereidingskrediet van €600.000 gevoteerd (begrotingswijziging 2020/028)		
Hogere investering sporthal Waspik (Coalitieprogramma 2022-2026)	1.325.000	2027
Beachsportfaciliteiten in Waspik (Coalitieprogramma 2022-2026)	250.000	2027
Verduurzaming Vastgoed	per jaar 300.000	2027
Indicatie MIP Onderwijshuisvesting 2024-2028		
MIP2024-2028 Landgoed Driessen	16.095.300	2026
MIP2024-2028 De Brug	943.500	2025
MIP2024-2028 De Hoef	8.493.500	2028

Belangrijkste reserves en voorzieningen

In de berekening is rekening gehouden met in de begroting voorgenomen onttrekkingen en toevoegingen.

Onderstaand overzicht vertrekt vanuit de jaarrekening 2023 (met gegeven per 1-1-2024) en kijkt 2 jaar vooruit.

In werkelijkheid kunnen bedragen afwijken. Zo kan bijvoorbeeld niet geanticipeerd worden op jaarrekeningresultaten en resultaten (winstnemingen) uit de exploitatie van gronden. De verwachting is gerechtvaardigd dat de feitelijke standen in positieve zin zullen afwijken.

De belangrijkste reserves (met een waarde > € 500.000) zullen zich naar verwachting als volgt ontwikkelen:

Bedragen x € 1.000	1-1-2024	1-1-2025	1-1-2026
Algemene reserve	30.534	22.123	20.973
Reserve Onderwijshuisvesting	6.462	5.998	5.452
GOA: Gem. onderwijs achterstanden beleid	1.778	1.448	1.118
Reserve Energiebesparende maatr.huursector	564	564	564
Reserve sociaal domein	864	423	223
Beleidsreserve	1.717	949	899
Reserve invoering omgevingswet	1.388	1.388	1.388
Reserve Schoenenkwartier	717	506	339
Reserve duurzaamheid	819	600	600
Reserve bouwgrondexploitatie	1.382	3.409	3.279
Reserve Parkmanagement	4.712	4.712	4.712
Reserve revitalisering Haven I-VI	1.931	1.637	1.637
Reserve mobiliteitsfonds	1.746	1.746	1.746
Reserve onderhoud wegen	544	544	544
Reserve vlucht. statushouders,tijd.noodverblijfs	0	3.263	3.263
Reserve Cofinanciering subsidies herontwikkeling De Els en omgeving	0	4.000	4.000
Totaal	55.158	53.310	50.737

De belangrijkste voorzieningen die per 1 januari 2025 aanwezig zijn (bedragen x € 1.000):

Diverse complexen grondexploitatie	5.987
Verplichtingen wet APPA	2.287
Onderhoud gebouwen	2.265
Afvalstoffenheffing	1.744
Riolering	3.592
Verlof sparen	780
Totaal	16.655

Mutaties beleidsreserves 2025-2028

De stand van de beleidsreserve was bij de jaarrekening 2023 € 1.717.448 . Verwachting is dat deze middelen in 2024 besteed gaan worden. In onderstaande tabel zijn de (nieuwe) mutaties beleidsreserve 2024-2026 weergegeven. Voorzien is dat deze middelen de komende jaren besteed gaan worden. Na 2026 zijn op dit moment voor de beleidsreserve geen onttrekkingen (en stortingen) meer voorzien.

Per jaar wordt de beleidsreserve vanuit de algemene reserve aangevuld (zie onder beleidsveld 6 de regel voeding reserve). Per jaar wordt er in de begroting vanuit de algemene reserve zoveel gestort in de beleidsreserve, dat daaruit de beoogde bestedingen voor dat jaar kunnen worden gedekt.

Bedragen x € 1.000	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
Beleidsveld 0			
Coalitieakkoord 2022-2026 Transformatiebudget personeel	-150	-150	
Beleidsveld 1			
Coalitieakkoord 2022-2026 Mobiel camera toezicht	-25		
Beleidsveld 3			
Coalitieakkoord 2022-2026 Werkbudget binnenstad	-75		
Beleidsveld 4			
Samenwerking Tilburg University	-25		
Coalitieakkoord 2022-2026 Brainrain / Kennis en talent Programma	-100	-100	
Beleidsveld 6			
Coalitieakkoord 2022-2026 Voeding reserve	1.380	1.150	500
Coalitieakkoord 2022-2026 Jeugd programmamanager en werkbudget	-300		
Coalitieakkoord 2022-2026 Kansrijke start jeugd	-75		
Coalitieakkoord 2022-2026 Correctie budget burgerparticipatie	-50		
Coalitieakkoord 2022-2026 Kwartiermaker inclusieve gemeente	-55		
Coalitieakkoord 2022-2026 Projectkosten burgerbegroting	-150	-150	
Coalitieakkoord 2022-2026 Middelen burgerbegroting		-500	-500
Actualisatie begroting 2023 Voortzetten echtscheidingsloket	-75		
Beleidsveld 7			
Coalitieakkoord 2022-2026 Hoger werkbudget duurzaamheid	-75		
Beleidsveld 8			
Actualisatie begroting 2023 Tijdelijke formatie vergunningverlening	-250	-250	
Totaal	-25	0	0

EMU gegevens

EMU gegevens

Het EMU-saldo van de overheid is een in Europees verband gehanteerd en gedefinieerd macro-economisch begrip. Het EMU-saldo is het vorderingensaldo van de overheid. In het stabiliteitspact is afgesproken dat een tekort voor de totale sector overheid hoger dan 3 procent van het bruto binnenlands product (BBP) niet is toegestaan.

Een goede informatievoorziening is essentieel voor het monitoren en beheersen van het EMU-saldo voor het onderhoud van het gemeente- en provinciefonds. Daarom ook is in het bestuurlijk akkoord afgesproken dat met ingang van de begroting 2006, onverminderd de bestaande tussentijdse rapportages, een overzicht moet worden verstrekt waarin informatie wordt verstrekt over het begrotingsjaar, het daaraan voorafgaande jaar en het daarop volgende jaar. De toezichthouder, in ons geval GS van Noord-Brabant, toetst hierop en is verplicht de gemeente te wijzen op het niet nakomen van haar verplichtingen, ook die ingevolge de Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën (HOF).

Onderstaand is de voorgeschreven informatie van de gemeente Waalwijk voor het begrotingsjaar 2025 opgenomen.

In het overzicht is zichtbaar dat het EMU-saldo voor een belangrijk deel bepaald wordt door de investeringen die op de balans worden geactiveerd en het saldo van de uitgaven en inkomsten binnen de grondexploitatie.

Onderstaande tabel is gebaseerd op de notitie van de commissie BBV "Geprognosticeerde balans en EMU-saldo"(d.d. nov. 2018). Daarbij is gekozen voor de berekening van het EMU-

saldo vanuit het exploitatiesaldo (EMU-enquête van het CBS).
 De referentiewaarde voor het EMU-saldo is nog niet bekend, bij het samenstellen van de begroting 2025 was de Septembercirculaire 2024 nog niet verschenen met de referentiewaarde EMU-saldo voor de gemeente Waalwijk.
 bedragen x € 1.000

Omschrijving		Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	BIJ	-5.793	-3.800	-5.694	-4.870	-5.081
2 Mutatie (im)materiële vaste activa	AF	-16.223	33.964	10.901	23.486	37.464
3 Mutatie voorzieningen	BIJ	4.910	280	-252	-389	-390
4 Mutatie voorraden (incl.bouwgronden in exploitatie)	BIJ	12.658	-24.337	-21.648	2.159	2.337
5 Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa		0	0	0	0	0
Totaal		2.682	-13.147	4.801	-30.904	-45.272